

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

శ్రీ వేంకటేశ్వర భక్తి ఛానల్

సుందరకాండ

సంపూర్ణ అఖండ పారాయణమ్

వైశాఖ బహుళ చతుర్దశి – 29.05.2022

(ఆదివారము)

శ్రీ వేంకటేశ్వర వేద విజ్ఞాన పీఠం

ధర్మగిరి, తిరుమల

హనుమత్ సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేత శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణుః, గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।
గురుస్సాక్షాత్పరంబ్రహ్మ, తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥

శ్రీవేంకటాచలాధీశం, శ్రియాధ్యాసితవక్షసం ।
శ్రితచేతనమందారం, శ్రీనివాసమహం భజే ॥

అథ సంకల్పః

శ్రీమదాదివరాహక్షేత్రే, విరాజమానస్య, అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీపద్మావతీజానేః, భగవతః, శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామినస్సన్నిధౌ, ధర్మవిగ్రహస్య, శ్రీరామచంద్రప్రభోః, పాదసేవకస్య, హనూమతఃప్రసాదేన, అస్మిన్భువనే, అతి శీఘ్రమేవ, సమస్తదుష్ప్రభావకారక, విషూచికా క్రిమేః, వినాశనార్థం, సర్వరోగోపశాంత్యర్థం, సర్వేషామ్, ఆస్తిక మహాజనానాం, సర్వవిధ సుస్థిరతా సిద్ధ్యర్థం, విద్యావిత్తవ్యాపార, దేశరక్షణాదిరంగేషు, సర్వతోముఖాభివృద్ధి ద్వారా, శ్రీరామరాజ్యస్య, పునర్వ్యవస్థాపనార్థం, భారతవర్షస్య, అభివృద్ధౌ నిమగ్నానాం, సర్వేషాం, సకుటుంబానాం, ఆయురారోగ్యైశ్వర్య, సద్బుద్ధీత్యాది, సర్వశుభఫలప్రాప్త్యర్థం, సకలసత్కార్యసిద్ధ్యర్థం చ శ్రీరామచంద్ర-రూపాంతరస్య, శ్రీమద్వేంకటేశ్వరపరబ్రహ్మణః, శ్రీమదాంజనేయస్య చ, పరిపూర్ణానుగ్రహసిద్ధ్యర్థం, శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణాంతర్గత సుందరకాండపారాయణం అన్యోన్యసాహాయ్యేన, ఆచార్యముఖేన, కరిష్యామహే.

శ్రీ రామప్రార్థనా

రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేధసే ।
రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయాః పతయే నమః ॥ 1 ॥

శ్రీ ఆంజనేయ ప్రార్థనా

గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృతరాక్షసం ।
రామాయణమహామాలారత్నం వందేఽనిలాత్మజమ్ ॥ 2 ॥

శ్రీ వాల్మీకి ప్రార్థనా

కూజంతం రామ రామేతి మధురం మధురాక్షరమ్ ।
ఆరుహ్య కవితాశాఖాం వందే వాల్మీకి కోకిలమ్ ॥ 3 ॥

శ్రీహనూమతే నమః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే బాలకాండే సంక్షేపరామాయణమ్

తపస్స్వాధ్యాయనిరతం తపస్వీ వాగ్విదాం వరమ్ ।
నారదం పరిపప్రచ్ఛ వాల్మీకిర్మునిపుంగవమ్ ॥ 1 ॥

కో న్వస్మిన్ సాంప్రతం లోకే గుణవాన్ కశ్చ వీర్యవాన్ ।
ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ సత్యవాక్యో దృఢవ్రతః ॥ 2 ॥

చారిత్రేణ చ కో యుక్తః సర్వభూతేషు కో హితః ।
విద్వాన్ కః కస్సమర్థశ్చ కశ్చైక ప్రియదర్శనః ॥ 3 ॥

ఆత్మవాన్ కో జితక్రోధః ద్యుతిమాన్ కోఽనసూయకః ।
కస్య బిభ్యతి దేవాశ్చ జాతరోషస్య సంయుగే ॥ 4 ॥

ఏతదిచ్ఛామ్యహం శ్రోతుం పరం కౌతూహలం హి మే ।
మహర్షే త్వం సమర్థోఽసి జ్ఞాతు మేవంవిధం నరమ్ ॥ 5 ॥

శ్రుత్వా చైతత్ త్రిలోకజ్ఞః వాల్మీకేర్నారదో వచః ।
శ్రూయతామితి చామన్త్ర్య ప్రహృష్టో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 6 ॥

బహవో దుర్లభాశ్చైవ యే త్వయా కీర్తితా గుణాః ।
మునే వక్ష్యామ్యహం బుద్ధ్వా తైర్యుక్తశ్శ్రూయతాం నరః ॥ 7 ॥

ఇక్ష్వాకువంశప్రభవః రామో నామ జనైశ్శ్రుతః ।
నియతాత్మా మహావీర్యః ద్యుతిమాన్ ధృతిమాన్ వశీ ॥ 8 ॥

బుద్ధిమాన్ నీతిమాన్ వాగ్మీ శ్రీమాన్ శత్రునిబర్హణః ।
విపులాంసో మహాబాహుః కంబుగ్రీవో మహాహనుః ॥ 9 ॥

మహోరస్కో మహేష్వాసః గూఢజత్రురరిందమః ।
ఆజానుబాహుస్సుశిరాః సులలాటస్సువిక్రమః ॥ 10 ॥

సమస్సమవిభక్తాంగః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్ ।
పీనవక్షా విశాలాక్షః లక్ష్మీవాన్ శుభలక్షణః ॥ 11 ॥

ధర్మజ్ఞస్సత్యసంధశ్చ ప్రజానాం చ హితే రతః ।
యశస్వీ జ్ఞానసమ్పన్నః శుచిర్వశ్యస్సమాధిమాన్ ।
ప్రజాపతిసమశ్శ్రీమాన్ ధాతా రిపునిషూదనః ॥ 12 ॥

రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య పరిరక్షితా ।
రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య స్వజనస్య చ రక్షితా ॥ 13 ॥

వేదవేదాంగతత్త్వజ్ఞః ధనుర్వేదే చ నిష్ఠితః ।
సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞః స్మృతిమాన్ ప్రతిభానవాన్ ॥ 14 ॥

సర్వలోకప్రియస్సాధుః అదీనాత్మా విచక్షణః ।
సర్వదాభిగతస్సద్భిః సముద్ర ఇవ సింధుభిః ॥ 15 ॥

ఆర్యస్సర్వసమశ్చైవ సదైవ ప్రియదర్శనః ।
స చ సర్వగుణోపేతః కౌసల్యానందవర్ధనః ॥ 16 ॥

సముద్ర ఇవ గాంభీర్యే ధైర్యేణ హిమవానివ ।
విష్ణునా సదృశో వీర్యే సోమవత్ప్రియదర్శనః ॥ 17 ॥

కాలాగ్నిసదృశః క్రోధే క్షమయా పృథివీ సమః ।
ధనదేన సమస్త్యాగే సత్యే ధర్మ ఇవాపరః ॥ 18 ॥

తమేవం గుణసంపన్నం రామం సత్యపరాక్రమమ్ ।
జ్యేష్ఠం శ్రేష్ఠగుణైర్యుక్తం ప్రియం దశరథస్సుతం ॥ 19 ॥

ప్రకృతీనాం హితైర్యుక్తం ప్రకృతిప్రియకామ్యయా ।
యౌవరాజ్యేన సంయోక్తుమ్ ఐచ్ఛత్ ప్రీత్యా మహీపతిః ॥ 20 ॥

తస్యాభిషేకసమ్భారాన్ దృష్ట్వా భార్యాఽథ కైకయీ ॥ 21 ॥

పూర్వం దత్తవరా దేవీ వరమేనమయాచత ।
వివాసనం చ రామస్య భరతస్యాభిషేచనమ్ ॥ 22 ॥

స సత్యవచనాద్రాజా ధర్మపాశేన సంయతః ।
వివాసయామాస సుతం రామం దశరథః ప్రియమ్ ॥ 23 ॥

స జగామ వనం వీరః ప్రతిజ్ఞామనుపాలయన్ ।
పితుర్వచననిర్దేశాత్ కైకేయ్యాః ప్రియకారణాత్ ॥ 24 ॥

తం వ్రజన్తం ప్రియో భ్రాతా లక్ష్మణోఽనుజగామ హ ।
స్నేహాద్వినయసంపన్నః సుమిత్రానందవర్ధనః ।
భ్రాతరం దయితో భ్రాతుః సౌభ్రాత్రమనుదర్శయన్ ॥ 25 ॥

రామస్య దయితా భార్యా నిత్యం ప్రాణసమా హితా ।
జనకస్య కులే జాతా దేవమాయేవ నిర్మితా ॥ 26 ॥

సర్వలక్షణసంపన్నాః నారీణాముత్తమా వధూః ।
సీతాఽప్యనుగతా రామం శశినం రోహిణీ యథా ॥ 27 ॥

పౌరైరనుగతో దూరం పిత్రా దశరథేన చ ॥ 28 ॥

శృంగిబేరపురే సూతం గంగాకూలే వ్యసర్జయత్ ।
గుహమాసాద్య ధర్మాత్మా నిషాదాధిపతిం ప్రియమ్ ॥ 29 ॥

గుహేన సహితో రామః లక్ష్మణేన చ సీతయా ।
తే వనేన వనం గత్వా నదీస్తీర్త్వా బహూదకాః ॥ 30 ॥

చిత్రకూటమనుప్రాప్య భరద్వాజస్య శాసనాత్ ।
రమ్యమావసథం కృత్వా రమమాణా వనే త్రయః ।
దేవగంధర్వ సంకాశాః తత్ర తే న్యవసన్ సుఖమ్ ॥ 31 ॥

చిత్రకూటం గతే రామే పుత్రశోకాతురస్తదా ।
రాజా దశరథస్స్వర్గం జగామ విలపన్ సుతం ॥ 32 ॥

మృతే తు తస్మిన్ భరతః వశిష్ఠప్రముఖైర్ద్విజైః ।
నియుజ్యమానో రాజ్యాయ నైచ్ఛద్రాజ్యం మహాబలః ॥ 33 ॥

స జగామ వనం వీరః రామపాదప్రసాదకః ॥ 34 ॥

గత్వా తు సమహాత్మానం రామం సత్యపరాక్రమమ్ ।
అయాచద్భ్రాతరం రామం ఆర్యభావపురస్కృతః ।
త్వమేవ రాజా ధర్మజ్ఞః ఇతి రామం వచోఽబ్రవీత్ ॥ 35 ॥

రామోఽపి పరమోదారః సుముఖస్సుమహాయశాః ।
న చైచ్ఛత్ పితురాదేశాత్ రాజ్యం రామో మహాబలః ॥ 36 ॥

పాదుకే చాస్య రాజ్యాయ న్యాసం దత్వా పునః పునః ।
నివర్తయామాస తతః భరతం భరతాగ్రజః ॥ 37 ॥

స కామమనవాప్యైవ రామపాదావుపస్పృశన్ ।
నందిగ్రామేఽకరోద్రాజ్యం రామాగమన కాంక్షయా ॥ 38 ॥

గతే తు భరతే శ్రీమాన్ సత్యసంధో జితేంద్రియః ॥ 39 ॥

రామస్తు పునరాలక్ష్య నాగరస్య జనస్య చ ।
తత్రాగమనమేకాగ్రః దణ్డకాన్ ప్రవివేశ హ ॥ **40** ॥

ప్రవిశ్య తు మహారణ్యం రామో రాజీవలోచనః ।
విరాధం రాక్షసం హత్వా శరభంగం దదర్శ హ ।
సుతీక్ష్ణం చాప్యగస్త్యం చ అగస్త్యభ్రాతరం తథా ॥ **41** ॥

అగస్త్యవచనాచ్చైవ జగ్రాహైంద్రం శరాసనమ్ ।
ఖడ్గం చ పరమప్రీతః తూణీ చాక్షయ సాయకౌ ॥ **42** ॥

వసతస్తస్య రామస్య వనే వనచరైస్సహ ।
ఋషయోఽభ్యాగమన్ సర్వే వధాయాసుర రక్షసామ్ ॥ **43** ॥

స తేషాం ప్రతిశుశ్రావ రాక్షసానాం తథా వనే ॥ **44** ॥

ప్రతిజ్ఞాతశ్చ రామేణ వధస్సంయతి రక్షసామ్ ।
ఋషీణామగ్నికల్పానాం దండకారణ్యవాసినామ్ ॥ **45** ॥

తేన తత్రైవ వసతా జనస్థాననివాసినీ ।
విరూపితా శూర్పణఖా రాక్షసీ కామరూపిణీ ॥ **46** ॥

తతశ్శూర్పణఖావాక్యాత్ ఉద్యుక్తాన్ సర్వరాక్షసాన్ ।
ఖరం త్రిశిరసం చైవ దూషణం చైవ రాక్షసమ్ ।
నిజఘాన రణే రామః తేషాం చైవ పదానుగాన్ ॥ **47** ॥

వనే తస్మిన్నివసతా జనస్థాననివాసినామ్ ।
రక్షసాం నిహతాన్యాసన్ సహస్రాణి చతుర్దశ ॥ **48** ॥

తతో జ్ఞాతివధం శృత్వా రావణః క్రోధమూర్ఛితః ।
సహాయం వరయామాస మారీచం నామ రాక్షసమ్ ॥ **49** ॥

వార్యమాణస్సుబహుశః మారీచేన స రావణః ।
న విరోధో బలవతా క్షమో రావణ తేన తే ॥ **50** ॥

అనాదృత్య తు తద్వాక్యం రావణః కాలచోదితః ।
జగామ సహ మారీచః తస్యాశ్రమపదం తదా ॥ **51** ॥

తేన మాయావినా దూరమ్ అపవాహ్య నృపాత్మజౌ ।
జహార భార్యాం రామస్య గృధ్రం హత్వా జటాయుషమ్ ॥ **52** ॥

గృధ్రం చ నిహతం దృష్ట్వా హృతాం శ్రుత్వా చ మైథిలీమ్ ।
రాఘవశ్శోకసంతప్తః విలలాపాకులేంద్రియః ॥ **53** ॥

తతస్తేనైవ శోకేన గృధ్రం దగ్ధ్వా జటాయుషమ్ ॥ **54** ॥

మార్గమాణో వనే సీతాం రాక్షసం సందదర్శ హ ।
కబంధం నామ రూపేణ వికృతం ఘోరదర్శనమ్ ।
తం నిహత్య మహాబాహుః దదాహ స్వర్గతశ్చ సః ॥ **55** ॥

స చాస్య కథయామాస శబరీం ధర్మచారిణీమ్ ।
శ్రమణీం ధర్మనిపుణామ్ అభిగచ్ఛేతి రాఘవమ్ ॥ **56** ॥

సోఽభ్యగచ్ఛన్మహాతేజాః శబరీం శత్రుసూదనః ।
శబర్యా పూజితస్సమ్యక్ రామో దశరథాత్మజః ॥ **57** ॥

పంపాతీరే హనూమతా సంగతో వానరేణ హ ।
హనూమద్వచనాచ్చైవ సుగ్రీవేణ సమాగతః ॥ **58** ॥

సుగ్రీవాయ చ తత్సర్వం శంసద్రామో మహాబలః ।
ఆదితస్తద్యథావృత్తం సీతాయాశ్చ విశేషతః ॥ **59** ॥

సుగ్రీవశ్చాపి తత్సర్వం శ్రుత్వా రామస్య వానరః ।
చకార సఖ్యం రామేణ ప్రీతశ్చైవాగ్ని సాక్షికమ్ ॥ **60** ॥

తతో వానరరాజేన వైరానుకథనం ప్రతి ।
రామాయావేదితం సర్వం ప్రణయాద్దుఃఖితేన చ ॥ **61** ॥

ప్రతిజ్ఞాతం చ రామేణ తదా వాలివధం ప్రతి ।
వాలినశ్చ బలం తత్ర కథయామాస వానరః ॥ **62** ॥

సుగ్రీవశ్శంకితశ్చాసీత్ నిత్యం వీర్యేణ రాఘవే ॥ **63** ॥

రాఘవప్రత్యయార్థం తు దుందుభేః కాయముత్తమమ్ ।
దర్శయామాస సుగ్రీవః మహాపర్వతసన్నిభమ్ ॥ **64** ॥

ఉత్స్మయిత్వా మహాబాహుః ప్రేక్ష్య చాస్థి మహాబలః ।
పాదాంగుష్ఠేన చిక్షేప సమ్పూర్ణం దశయోజనమ్ ॥ **65** ॥

బిభేద చ పునస్సాలాన్ సప్తైకేన మహేషుణా ।
గిరిం రసాతలం చైవ జనయన్ ప్రత్యయం తదా ॥ 66 ॥

తతః ప్రీతమనాస్తేన విశ్వస్తస్స మహాకపిః ।
కిష్కింధాం రామసహితః జగామ చ గుహాం తదా ॥ 67 ॥

తతోఽగర్జద్ధరివరః సుగ్రీవో హేమపింగళః ।
తేన నాదేన మహతా నిర్జగామ హరీశ్వరః ॥ 68 ॥

అనుమాన్య తదా తారాం సుగ్రీవేణ సమాగతః ।
నిజఘాన చ తత్రైనం శరేణైకేన రాఘవః ॥ 69 ॥

తతస్సుగ్రీవవచనాత్ హత్వా వాలినమాహవే ।
సుగ్రీవమేవ తద్రాజ్యే రాఘవః ప్రత్యపాదయత్ ॥ 70 ॥

స చ సర్వాన్ సమానీయ వానరాన్ వానరర్షభః ।
దిశః ప్రస్థాపయామాస దిదృక్షుర్జనకాత్మజామ్ ॥ 71 ॥

తతో గృధ్రస్య వచనాత్ సమ్పాతేర్హనుమాన్ బలీ ।
శతయోజనవిస్తీర్ణం పుప్లువే లవణార్ణవమ్ ॥ 72 ॥

తత్ర లంకాం సమాసాద్య పురీం రావణపాలితామ్ ।
దదర్శ సీతాం ధ్యాయన్తీమ్ అశోకవనికాం గతామ్ ॥ 73 ॥

నివేదయిత్వాభిజ్ఞానం ప్రవృత్తిం చ నివేద్య చ ।
సమాశ్వాస్య చ వైదేహీం మర్దయామాస తోరణమ్ ॥ 74 ॥

పంచసేనాగ్రగాన్ హత్వా సప్తమంత్రి సుతానపి ।
శూరమక్షం చ నిష్పిష్య గ్రహణం సముపాగమత్ ॥ 75 ॥

అస్త్రేణోన్ముక్తమాత్మానం జ్ఞాత్వా పైతామహాద్వరాత్ ।
మర్షయన్ రాక్షసాన్ వీరః యంత్రిణస్తాన్ యదృచ్ఛయా ॥ 76 ॥

తతో దగ్ధ్వా పురీం లంకాం ఋతే సీతాం చ మైథిలీమ్ ।
రామాయ ప్రియమాఖ్యాతుం పునరాయాన్మహాకపిః ॥ 77 ॥

సోఽభిగమ్య మహాత్మానం కృత్వా రామం ప్రదక్షిణమ్ ।
న్యవేదయదమేయాత్మా దృష్టా సీతేతి తత్త్వతః ॥ 78 ॥

తతస్సుగ్రీవ సహితః గత్వా తీరం మహోదధేః ।
సముద్రం క్షోభయామస శరైరాదిత్యసన్నిభైః ॥ 79 ॥

దర్శయామాస చాత్మానం సముద్రస్సరితాం పతిః ।
సముద్రవచనాచ్చైవ నలం సేతుమకారయత్ ॥ 80 ॥

తేన గత్వాపురీం లంకాం హత్వా రావణమాహవే ।
రామస్సీతామనుప్రాప్య పరాం వ్రీడాముపాగమత్ ॥ 81 ॥

తాముడవాచ తతో రామః పరుషం జనసంసది ।
అమృష్యమాణా సా సీతా వివేశ జ్వలనం సతీ ॥ 82 ॥

తతోఽగ్నివచనాత్సీతాం జ్ఞాత్వా విగతకల్మషామ్ ।
బభౌ రామస్సంప్రహృష్టః పూజితస్సర్వదైవతైః ॥ 83 ॥

కర్మణా తేన మహతా త్రైలోక్యం స చరాచరమ్ ।
సదేవర్షిగణం తుష్టం రాఘవస్య మహాత్మనః ॥ 84 ॥

అభిషిచ్య చ లంకాయాం రాక్షసేంద్రం విభీషణమ్ ।
కృతకృత్యస్తదా రామః విజ్వరః ప్రముమోద హ ॥ 85 ॥

దేవతాభ్యో వరం ప్రాప్య సముత్థాప్య చ వానరాన్ ।
అయోధ్యాం ప్రస్థితో రామః పుష్పకేణ సుహృద్వృతః ॥ 86 ॥

భరద్వాజాశ్రమం గత్వా రామస్సత్యపరాక్రమః ।
భరతస్యాన్తికం రామః హనూమన్తం వ్యసర్జయత్ ॥ 87 ॥

పునరాఖ్యాయికాం జల్పన్ సుగ్రీవసహితస్తదా ।
పుష్పకం తత్సమారుహ్య నందిగ్రామం యయౌ తదా ॥ 88 ॥

నందిగ్రామే జటాన్ హిత్వా భ్రాతృభిస్సహితోఽనఘః ।
రామస్సీతామనుప్రాప్య రాజ్యం పునరవాప్తవాన్ ॥ 89 ॥

ప్రహృష్టో ముదితో లోకః తుష్టః పుష్టస్సుధార్మికః ।
నిరామయో హ్యరోగశ్చ దుర్భిక్షభయవర్జితః ॥ 90 ॥

న పుత్రమరణం కించిత్ ద్రక్ష్యన్తి పురుషాః క్వచిత్ ।
నార్యశ్చావిధవా నిత్యం భవిష్యంతి పతివ్రతాః ॥ 91 ॥

న చాగ్నిజం భయం కించిత్ నాప్సు మజ్జన్తి జన్తవః ।
న వాతజం భయం కించిత్ నాపి జ్వరకృతం తథా ।
న చాపి క్షుద్భయం తత్ర న తస్కరభయం తథా ॥ 92 ॥

నగరాణి చ రాష్ట్రాణి ధనధాన్యయుతాని చ ।
నిత్యం ప్రముదితాస్సర్వే యథా కృతయుగే తథా ॥ 93 ॥

అశ్వమేధశతైరిష్ట్వా తథా బహుసువర్ణకైః ॥ 94 ॥

గవాం కోట్యయుతం దత్వా విద్వద్భ్యో విధిపూర్వకమ్ ।
అసంఖ్యేయం ధనం దత్వా బ్రాహ్మణేభ్యో మహాయశాః ॥ 95 ॥

రాజవంశాచ్ఛతగుణాన్ స్థాపయిష్యతి రాఘవః ।
చాతుర్వర్ణ్యం చ లోకేస్మిన్ స్వే స్వే ధర్మే నియోక్ష్యతి ॥ 96 ॥

దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ ।
రామో రాజ్యముపాసిత్వా బ్రహ్మలోకం ప్రయాస్యతి ॥ 97 ॥

ఇదం పవిత్రం పాపఘ్నం పుణ్యం వేదైశ్చ సమ్మితమ్ ।
యః పఠేత్ రామచరితం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ 98 ॥

ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం పఠన్ రామాయణం నరః ।
సపుత్రపౌత్రస్సగణః ప్రేత్య స్వర్గే మహీయతే ॥ 99 ॥

పఠన్ ద్విజో వాగృషభత్వమీయాత్,
స్యాత్ క్షత్రియో భూమిపతిత్వమీయాత్
వణిగ్జనః పణ్యఫలత్వమీయాత్,
జనశ్చ శూద్రోఽపి మహత్త్వమీయాత్ ॥ 1.100 ॥

ఇతి శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే బాలకాండే సంక్షేపరామాయణమ్

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ప్రథమస్సర్గః

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।
భో దశాస్యాన్తకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

తతో రావణనీతాయాః సీతాయాః శత్రుకర్శనః ।
ఇయేష పదమన్వేష్టుం చారణాచరితే పథి ॥ 1.1 ॥ (2 సార్లు)

దుష్కరం నిష్ప్రతిద్వంద్వం చికీర్షన్ కర్మ వానరః ।
సముదగ్రశిరోగ్రీవః గవాంపతిరివాబభౌ ॥ 1.2 ॥

అథ వైడూర్యవర్ణేషు శాద్వలేషు మహాబలః ।
ధీరస్సలిలకల్పేషు విచచార యథాసుఖమ్ ॥ 1.3 ॥

ద్విజాన్ విత్రాసయన్ ధీమాన్ ఉరసా పాదపాన్ హరన్ ।
మృగాంశ్చ సుబహూన్ నిఘ్నన్ ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరీ ॥ 1.4 ॥

నీలలోహితమాంజిష్ఠపత్రవర్ణైస్సితాసితైః ।
స్వభావవిహితైశ్చిత్రైః ధాతుభిస్సమలంకృతమ్ ॥ 1.5 ॥

కామరూపిభిరావిష్టమ్ అభీక్ష్ణం సపరిచ్ఛదైః ।
యక్షకిన్నరగంధర్వైః దేవకల్పైశ్చ పన్నగైః ॥ 1.6 ॥

స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరాయుతే ।
తిష్ఠన్ కపివరస్తత్ర హ్రదే నాగ ఇవాబభౌ ॥ 1.7 ॥

స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయంభువే ।
భూతేభ్యశ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిమ్ ॥ 1.8 ॥

అంజలిం ప్రాఙ్ముఖః కృత్వా పవనాయాత్మయోనయే ।
తతోఽభి వవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశమ్ ॥ 1.9 ॥

ప్లవంగప్రవరైర్దృష్టః ప్లవనే కృతనిశ్చయః ।
వవృధే రామవృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు ॥ 1.10 ॥

నిష్ప్రమాణశరీరస్సన్ లిలంఘయిషురర్ణవమ్ ।
బాహుభ్యాం పీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతమ్ ॥ 1.11 ॥

స చచాలాచలశ్చాపి ముహూర్తం కపిపీడితః ।
తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్పమశాతయత్ ॥ 1.12 ॥

తేన పాదపముక్తేన పుష్పౌఘేణ సుగంధినా ।
సర్వతస్సంవృతశ్శైలః బభౌ పుష్పమయో యథా ॥ 1.13 ॥

తేన చోత్తమవీర్యేణ పీడ్యమానస్స పర్వతః ।
సలిలం సంప్రసుస్రావ మదం మత్త ఇవ ద్విపః ॥ 1.14 ॥

పీడ్యమానస్తు బలినా మహేంద్రస్తేన పర్వతః ।
రీతీర్నిర్వర్తయామాస కాంచనాంజనరాజతీః ॥ 1.15 ॥

ముమోచ చ శిలాశ్శైలః విశాలాస్సమనశ్శిలాః ।
మధ్యమే నార్చిషా జుష్టః ధూమరాజీరివానలః ॥ 1.16 ॥

గిరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని సర్వతః ।
గుహావిష్టాని భూతాని వినేదుర్వికృతైస్స్వరైః ॥ 1.17 ॥

స మహాసత్త్వసన్నాదః శైలపీడానిమిత్తజః ।
పృథివీం పూరయామాస దిశశ్చోపవనాని చ ॥ 1.18 ॥

శిరోభిః పృథుభిస్సర్పాః వ్యక్తస్వస్తికలక్షణైః ।
వమంతః పావకం ఘోరం దదంశుర్దశనైశ్శిలాః ॥ 1.19 ॥

తాస్తదా సవిషైర్దష్టాః కుపితైస్తైర్మహాశిలాః ।
జజ్వలుః పావకోద్దీప్తాః బిభిదుశ్చ సహస్రధా ॥ 1.20 ॥

యాని చౌషధజాలాని తస్మిన్ జాతాని పర్వతే ।
విషఘ్నాన్యపి నాగానాం న శేకుశ్శమితుం విషమ్ ॥ 1.21 ॥

భిద్యతేఽయం గిరిర్భూతైః ఇతి మత్వా తపస్వినః ।
త్రస్తా విద్యాధరాస్తస్మాత్ ఉత్పేతుః స్త్రీగణైస్సహ ॥ 1.22 ॥

పానభూమిగతం హిత్వా హైమమాసవభాజనమ్ ।
పాత్రాణి చ మహార్హాణి కరకాంశ్చ హిరణ్మయాన్ ॥ 1.23 ॥

లేహ్యానుచ్చావచాన్భక్ష్యాన్ మాంసాని వివిధాని చ ।
ఆర్షభాణి చ చర్మాణి ఖడ్గాంశ్చ కనకత్సరూన్ ॥ 1.24 ॥

కృతకంఠగుణాః క్షీబాః రక్తమాల్యానులేపనాః ।
రక్తాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే ॥ 1.25 ॥

హారనూపురకేయూరపారిహార్యధరాస్స్త్రియః ।
విస్మితాస్సస్మితాస్తస్థుః ఆకాశే రమణైస్సహ ॥ 1.26 ॥

దర్శయంతో మహావిద్యాం విద్యాధరమహర్షయః ।
సహితాస్తస్థురాకాశే వీక్షాంచక్రుశ్చపర్వతమ్ ॥ 1.27 ॥

శుశ్రువుశ్చ తదా శబ్దమ్ ఋషీణాం భావితాత్మనామ్ ।
చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేఽమ్బరే ॥ 1.28 ॥

ఏష పర్వతసంకాశో హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
తితీర్షతి మహావేగః సముద్రం మకరాలయమ్ ॥ 1.29 ॥

రామార్థం వానరార్థం చ చికీర్షన్ కర్మదుష్కరమ్ ।
సముద్రస్య పరం పారం దుష్ప్రాపం ప్రాప్తుమిచ్ఛతి ॥ 1.30 ॥

ఇతి విద్యాధరాశ్శ్రుత్వా వచస్తేషాం మహాత్మనామ్ ।
తమప్రమేయం దదృశుః పర్వతే వానరర్షభమ్ ॥ 1.31 ॥

దుధువే చ స రోమాణి చకంపే చాచలోపమః ।
ననాద సుమహానాదం సుమహానివ తోయదః ॥ 1.32 ॥

ఆనుపూర్వ్యేణ వృత్తం చ లాంగూలం రోమభిశ్చితమ్ ।
ఉత్పతిష్యన్ విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగమ్ ॥ 1.33 ॥

తస్య లాంగూలమావిద్ధమ్ ఆత్తవేగస్య పృష్ఠతః ।
దదృశే గరుడేనేవ హ్రియమాణో మహోరగః ॥ 1.34 ॥

బాహూ సంస్తంభయామాస మహాపరిఘసన్నిభౌ ।
ససాద చ కపిః కట్యాం చరణౌ సంచుకోచ చ ॥ 1.35 ॥

సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాన్ తథైవ చ శిరోధరామ్ ।
తేజస్సత్త్వం తథా వీర్యమ్ ఆవివేశ స వీర్యవాన్ ॥ 1.36 ॥

మార్గమాలోకయన్ దూరాత్ ఊర్ధ్వం ప్రణిహితేక్షణః ।
రురోధ హృదయే ప్రాణాన్ ఆకాశమవలోకయన్ ॥ 1.37 ॥

పద్భ్యాం దృఢమవస్థానం కృత్వా స కపికుంజరః ।
నికుంచ్య కర్ణౌ హనూమాన్ ఉత్పతిష్యన్ మహాబలః ।
వానరాన్ వానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **1.38** ॥

యథా రాఘవనిర్ముక్తః శరశ్శ్వసనవిక్రమః ।
గచ్ఛేత్తద్వద్గమిష్యామి లంకాం రావణపాలితామ్ ॥ **1.39** ॥

న హి ద్రక్ష్యామి యది తాం లంకాయాం జనకాత్మజామ్ ।
అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయమ్ ॥ **1.40** ॥

యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యామ్యకృతశ్రమః ।
బద్ధ్వా రాక్షసరాజానం సమానేష్యామి రావణమ్ ॥ **1.41** ॥

సర్వథా కృతకార్యోఽహమ్ ఏష్యామి సహ సీతయా ।
సమానేష్యామి వా లంకాం సముత్పాట్య సరావణామ్ ॥ **1.42** ॥

ఏవముక్త్వా తు హనూమాన్ వానరాన్వానరోత్తమః ॥ **1.43** ॥

ఉత్పపాతాథ వేగేన వేగవానవిచారయన్ ।
సుపర్ణమివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః ॥ **1.44** ॥

సముత్పతతి తస్మింస్తు వేగాత్తే నగరోహిణః ।
సంహృత్య విటపాన్ సర్వాన్ సముత్పేతుస్సమంతతః ॥ **1.45** ॥

స మత్తకోయష్టిబకాన్ పాదపాన్ పుష్పశాలినః ।
ఉద్వహన్నూరువేగేన జగామ విమలేఽంబరే ॥ **1.46** ॥

ఊరువేగోద్ధతా వృక్షా ముహూర్తం కపిమన్వయుః ।
ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్వానం స్వబంధుమివ బాంధవాః ॥ **1.47** ॥

తమూరువేగోన్మథితాః సాలాశ్చాన్యే నగోత్తమాః ।
అనుజగ్ముర్హనూమంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిమ్ ॥ **1.48** ॥

సుపుష్పితాగ్రైర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః ।
హనూమాన్ పర్వతాకారః బభూవాద్భుతదర్శనః ॥ **1.49** ॥

సారవంతోఽథ యే వృక్షాః న్యమజ్జన్ లవణాంభసి ।
భయాదివ మహేంద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే ॥ **1.50** ॥

స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిస్సాంకురకోరకైః ।
శుశుభే మేఘసంకాశః ఖద్యోతైరివ పర్వతః ॥ **1.51** ॥

విముక్తాస్తస్య వేగేన ముక్త్వా పుష్పాణి తే ద్రుమాః ।
అవశీర్యంత సలిలే నివృత్తాస్సుహృదో యథా ॥ **1.52** ॥

లఘుత్వేనోపపన్నం తత్ విచిత్రం సాగరేఽపతత్ ।
ద్రుమాణాం వివిధం పుష్పం కపివాయుసమీరితమ్ ॥ **1.53** ॥

తారాచితమివాకాశం ప్రబభౌ స మహార్ణవః ॥ **1.54** ॥

పుష్పౌఘేణానుబద్ధేన నానావర్ణేన వానరః ।
బభౌ మేఘ ఇవాకాశే విద్యుద్గణవిభూషితః ॥ **1.55** ॥

తస్య వేగసమాధూతైః పుష్పైస్తోయమదృశ్యత ।
తారాభిరభిరామాభిః ఉదితాభిరివాంబరమ్ ॥ **1.56** ॥

తస్యాంబరగతౌ బాహూ దదృశాతే ప్రసారితౌ ।
పర్వతాగ్రాద్వినిష్క్రాన్తౌ పంచాస్యావివ పన్నగౌ ॥ **1. 57** ॥

పిబన్నివ బభౌ చాపి సోర్మిజాలం మహార్ణవమ్ ।
పిపాసురివ చాకాశం దదృశే స మహాకపిః ॥ **1.58** ॥

తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయుమార్గానుసారిణః ।
నయనే విప్రకాశేతే పర్వతస్థావివానలౌ ॥ **1.59** ॥

పింగే పింగాక్షముఖ్యస్య బృహతీ పరిమండలే ।
చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చంద్రసూర్యావివోదితౌ ॥ **1.60** ॥

ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్రమాబభౌ ।
సంధ్యయా సమభిస్పృష్టం యథా తత్సూర్యమణ్డలమ్ ॥ **1.61** ॥

లాంగూలం చ సమావిద్ధం ప్లవమానస్య శోభతే ।
అంబరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్ఛ్రితః ॥ **1.62** ॥

లాంగూలచక్రేణ మహాన్ శుక్లదంష్ట్రోఽనిలాత్మజః ।
వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివేషీవ భాస్కరః ॥ **1.63** ॥

స్ఫిగ్దేశే నాతితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః ।
మహతా దారితేనేవ గిరిర్గైరికధాతునా ॥ **1.64** ॥

తస్య వానరసింహస్య ప్లవమానస్య సాగరమ్ ।
కక్షాంతరగతో వాయుః జీమూత ఇవ గర్జతి ॥ **1.65** ॥

ఖే యథా నిపతంత్యుల్కా హ్యుత్తరాంతాద్వినిస్సృతా ।
దృశ్యతే సానుబంధా చ తథా స కపికుంజరః ॥ **1.66** ॥

పతత్పతంగసంకాశః వ్యాయతశ్శుశుభే కపిః ।
ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా బధ్యమానయా ॥ **1.67** ॥

ఉపరిష్టాచ్ఛరీరేణ ఛాయయా చావగాఢయా ।
సాగరే మారుతావిష్టా నౌరివాసీత్తదా కపిః ॥ **1.68** ॥

యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః ।
స స తస్యోరువేగేన సోన్మాద ఇవ లక్ష్యతే ॥ **1.69** ॥

సాగరస్యోర్మిజాలానామ్ ఉరసా శైలవర్ష్మణామ్ ।
అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుప్లువే స మహాకపిః ॥ **1.70** ॥

కపివాతశ్చ బలవాన్ మేఘవాతశ్చ నిస్సృతః ।
సాగరం భీమనిర్ఘోషం కంపయామాసతుర్భృశమ్ ॥ **1.71** ॥

వికర్షన్నూర్మిజాలాని బృహంతి లవణాంభసి ।
పుప్లువే కపిశార్దూలః వికిరన్నివ రోదసీ ॥ **1.72** ॥

మేరుమందరసంకాశాన్ ఉద్ధతాన్ స మహార్ణవే ।
అతిక్రామన్మహావేగః తరంగాన్ గణయన్నివ ॥ **1.73** ॥

తస్య వేగసముద్ధూతం జలం సజలదం తదా ।
అంబరస్థం విబభ్రాజ శారదాభ్రమివాతతమ్ ॥ **1.74** ॥

తిమినక్రఝషాః కూర్మా దృశ్యంతే వివృతాస్తదా ।
వస్త్రాపకర్షణేనేవ శరీరాణి శరీరిణామ్ ॥ **1.75** ॥

ప్లవమానం సమీక్ష్యాథ భుజంగాస్సాగరాలయాః ।
వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం సుపర్ణ ఇతి మేనిరే ॥ **1.76** ॥

దశయోజనవిస్తీర్ణా త్రింశద్యోజనమాయతా ।
ఛాయా వానరసింహస్య జలే చారుతరాఽభవత్ ॥ 1.77 ॥

శ్వేతాభ్రఘనరాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ ।
తస్య సా శుశుభే ఛాయా వితతా లవణాంభసి ॥ 1.78 ॥

శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః ।
వాయుమార్గే నిరాలంబే పక్షవానివ పర్వతః ॥ 1.79 ॥

యేనాసౌ యాతి బలవాన్ వేగేన కపికుంజరః ।
తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీకృత ఇవార్ణవః ॥ 1.80 ॥

ఆపాతే పక్షిసంఘానాం పక్షిరాజ ఇవ వ్రజన్ ।
హనూమాన్ మేఘజాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా ॥ 1.81 ॥

పాణ్డురారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠకాని చ ।
కపినాఽఽకృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే ॥ 1.82 ॥

ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః ।
ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ లక్ష్యతే ॥ 1.83 ॥

ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవంగం త్వరితం తదా ।
వవర్షుః పుష్పవర్షాణి దేవగంధర్వదానవాః ॥ 1.84 ॥

తతాప న హి తం సూర్యః ప్లవంతం వానరోత్తమమ్ ।
సిషేవే చ తదా వాయూ రామకార్యార్థసిద్ధయే ॥ 1.85 ॥

ఋషయస్తుష్టువుశ్చైనం ప్లవమానం విహాయసా ।
జగుశ్చ దేవగంధర్వాః ప్రశంసంతో మహౌజసమ్ ॥ 1.86 ॥

నాగాశ్చ తుష్టువుర్యక్షాః రక్షాంసి విబుధాః ఖగాః ।
ప్రేక్ష్య సర్వే కపివరం సహసా విగతక్లమమ్ ॥ 1.87 ॥

తస్మిన్ ప్లవగశార్దూలే ప్లవమానే హనూమతి ।
ఇక్ష్వాకుకులమానార్థీ చిన్తయామాస సాగరః ॥ 1.88 ॥

సాహాయ్యం వానరేన్ద్రస్య యది నాహం హనూమతః ।
కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతామ్ ॥ 1.89 ॥

అహమిక్ష్వాకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః ।
ఇక్ష్వాకుసచివశ్చాయం నావసీదితుమర్హతి ॥ 1.90 ॥

తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః ।
శేషం చ మయి విశ్రాన్తః సుఖేనాతిపతిష్యతి ॥ 1.91 ॥

ఇతి కృత్వా మతిం సాధ్వీం సముద్రశ్ఛన్నమమ్భసి ।
హిరణ్యనాభం మైనాకమ్ ఉవాచ గిరిసత్తమమ్ ॥ 1.92 ॥

త్వమిహాసురసంఘానాం పాతాళతలవాసినామ్ ।
దేవరాజ్ఞా గిరిశ్రేష్ఠ పరిఘస్సన్నివేశితః ॥ 1.93 ॥

త్వమేషాం జాతవీర్యాణాం పునరేవోత్పతిష్యతామ్ ।
పాతాళస్యాఽప్రమేయస్య ద్వారమావృత్య తిష్ఠసి ॥ 1.94 ॥

తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ శక్తిస్తే శైలవర్ధితుమ్ ।
తస్మాత్సంచోదయామి త్వాముత్తిష్ఠ గిరిసత్తమ ॥ 1.95 ॥

స ఏష కపిశార్దూలః త్వాముపర్యేతి వీర్యవాన్ ।
హనూమాన్ రామకార్యార్థం భీమకర్మా ఖమాప్లుతః ॥ 1.96 ॥

అస్య సాహ్యం మయా కార్యమ్ ఇక్ష్వాకుకులవర్తినః ।
మమ హీక్ష్వాకవః పూజ్యాః పరం పూజ్యతమాస్తవ ॥ 1.97 ॥

కురు సాచివ్యమస్మాకం న నః కార్యమతిక్రమేత్ ।
కర్తవ్యమకృతం కార్యం సతాం మన్యుముదీరయేత్ ॥ 1.98 ॥

సలిలాదూర్ధ్వముత్తిష్ఠ తిష్ఠత్వేష కపిస్త్వయి ।
అస్మాకమతిథిశ్చైవ పూజ్యశ్చ ప్లవతాం వరః ॥ 1.99 ॥

చామీకరమహానాభ దేవగన్ధర్వసేవిత ।
హనూమాంస్త్వయి విశ్రాంతః తతశ్శేషం గమిష్యతి ॥ 1.100 ॥

కాకుత్స్థస్యానృశంస్యం చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనమ్ ।
శ్రమం చ ప్లవగేన్ద్రస్య సమీక్ష్యోత్థాతుమర్హసి ॥ 1.101 ॥

హిరణ్యనాభో మైనాకః నిశమ్య లవణామ్భసః ।
ఉత్పపాత జలాత్తూర్ణం మహాద్రుమలతాయుతః ॥ 1.102 ॥

స సాగరజలం భిత్త్వా బభూవాభ్యుత్థితస్తదా ।
యథా జలధరం భిత్త్వా దీప్తరశ్మిర్దివాకరః ॥ **1.103** ॥

స మహాత్మా ముహూర్తేన పర్వతస్సలిలావృతః ।
దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః ॥ **1.104** ॥

శాతకుమ్భనిభైశ్శృంగైః సకిన్నరమహోరగైః ।
ఆదిత్యోదయసంకాశైః ఆలిఖద్భిరివామ్బరమ్ ॥ **1.105** ॥

తప్తజామ్బూనదైః శృంగైః పర్వతస్య సముత్థితైః ।
ఆకాశం శస్త్రసంకాశమ్ అభవత్కాంచనప్రభమ్ ॥ **1.106** ॥

జాతరూపమయైః శృంగైః భ్రాజమానైస్స్వయంప్రభైః ।
ఆదిత్యశతసంకాశః సోఽభవద్గిరిసత్తమః ॥ **1.107** ॥

తముత్థితమసంగేన హనూమానగ్రతస్స్థితమ్ ।
మధ్యే లవణతోయస్య విఘ్నోఽయమితి నిశ్చితః ॥ **1.108** ॥

స తముచ్ఛ్రితమత్యర్థం మహావేగో మహాకపిః ।
ఉరసా పాతయామాస జీమూతమివ మారుతః ॥ **1.109** ॥

స తదా పాతితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః ।
బుద్ధ్వా తస్య కపేర్వేగం జహర్ష చ ననన్ద చ ॥ **1.110** ॥

తమాకాశగతం వీరమ్ ఆకాశే సముపస్థితః ।
ప్రీతో హృష్టమనా వాక్యమ్ అబ్రవీత్పర్వతః కపిమ్ ।
మానుషం ధారయన్రూపమ్ ఆత్మనశ్శిఖరే స్థితః ॥ **1.111** ॥

దుష్కరం కృతవాన్కర్మ త్వమిదం వానరోత్తమ ।
నిపత్య మమ శృంగేషు విశ్రమస్వ యథాసుఖమ్ ॥ **1.112** ॥

రాఘవస్య కులే జాతైః ఉదధిః పరివర్ధితః ।
స త్వాం రామహితే యుక్తం ప్రత్యర్చయతి సాగరః ॥ **1.113** ॥

కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మస్సనాతనః ।
సోఽయం త్వత్ప్రతికారార్థీ త్వత్తస్సమ్మానమర్హతి ॥ **1.114** ॥

త్వన్నిమిత్తమనేనాహం బహుమానాత్ప్రచోదితః ।
తిష్ఠ త్వం కపిశార్దూల మయి విశ్రమ్య గమ్యతామ్ ॥ **1.115** ॥

యోజనానాం శతం చాపి కపిరేష సమాప్లుతః ।
తవ సానుషు విశ్రాన్తః శేషం ప్రక్రమతామితి ॥ **1.116** ॥

తదిదం గన్ధవత్స్వాదు కన్దమూలఫలం బహు ।
తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాన్తోఽను గమిష్యసి ॥ **1.117** ॥

అస్మాకమపి సమ్బన్ధః కపిముఖ్య త్వయాస్తి వై ।
ప్రఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు మహాగుణపరిగ్రహః ॥ **1.118** ॥

వేగవన్తః ప్లవన్తో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ ।
తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే త్వామహం కపికుంజర ॥ **1.119** ॥

అతిథిః కిల పూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా ।
ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పునస్త్వాదృశో మహాన్ ॥ **1.120** ॥

త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః ।
పుత్రస్తస్యైవ వేగేన సదృశః కపికుంజర ॥ **1.121** ॥

పూజితే త్వయి ధర్మజ్ఞః పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః ।
తస్మాత్త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణమ్ ॥ **1.122** ॥

పూర్వం కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణోఽభవన్ ।
తే హి జగ్ముర్దిశస్సర్వాః గరుడానిలవేగినః ॥ **1.123** ॥

తతస్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘాస్సహర్షిభిః ।
భూతాని చ భయం జగ్ముః తేషాం పతనశంకయా ॥ **1.124** ॥

తతః క్రుద్ధస్సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః ।
పక్షాన్ చిచ్ఛేద వజ్రేణ తత్ర తత్ర సహస్రశః ॥ **1.125** ॥

స మాముపాగతః క్రుద్ధః వజ్రముద్యమ్య దేవరాట్ ।
తతోఽహం సహసా క్షిప్తః శ్వసనేన మహాత్మనా ॥ **1.126** ॥

అస్మిన్ లవణతోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ ।
గుప్తపక్షసమగ్రశ్చ తవ పిత్రాభిరక్షితః ॥ **1.127** ॥

తతోఽహం మానయామి త్వాం మాన్యో హి మమ మారుతః ।
త్వయా మే హ్యేష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః ॥ **1.128** ॥

తస్మిన్నేవంగతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ ।
ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వమర్హసి మహాకపే ॥ **1.129** ॥

శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ కపిసత్తమ ।
ప్రీతిం చ బహుమన్యస్వ ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్ ॥ **1.130** ॥

ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠః తం నగోత్తమమబ్రవీత్ ॥ **1.131** ॥

ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిథ్యం మన్యురేషోఽపనీయతామ్ ।
త్వరతే కార్యకాలో మే అహశ్చాప్యతివర్తతే ।
ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్యమిహాన్తరే ॥ **1.132** ॥

ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైలమ్ ఆలభ్య హరిపుంగవః ।
జగామాకాశమావిశ్య వీర్యవాన్ ప్రహసన్నివ ॥ **1.133** ॥

స పర్వతసముద్రాభ్యాం బహుమానాదవేక్షితః ।
పూజితశ్చోపపన్నాభిః ఆశీర్భిరనిలాత్మజః ॥ **1.134** ॥

అథోర్ధ్వం దూరముత్ప్లుత్య హిత్వా శైలమహార్ణవౌ ।
పితుః పన్థానమాస్థాయ జగామ విమలేఽమ్బరే ॥ **1.135** ॥

భూయశ్చోర్ధ్వగతిం ప్రాప్య గిరిం తమవలోకయన్ ।
వాయుసూనుర్నిరాలమ్బే జగామ విమలేఽమ్బరే ॥ **1.136** ॥

తద్ద్వితీయం హనూమతః దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్ ।
ప్రశశంసుస్సురాస్సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ॥ **1.137** ॥

దేవతాశ్చాభవన్ హృష్టాః తత్రస్థాస్తస్య కర్మణా ।
కాంచనస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః ॥ **1.138** ॥

ఉవాచ వచనం ధీమాన్ పరితోషాత్సగద్గదమ్ ।
సునాభం పర్వతశ్రేష్ఠం స్వయమేవ శచీపతిః ॥ **1.139** ॥

హిరణ్యనాభ శైలేంద్ర పరితుష్టోస్మి తే భృశమ్ ।
అభయం తే ప్రయచ్ఛామి తిష్ఠ సౌమ్య యథాసుఖమ్ ॥ **1.140** ॥

సాహ్యం కృతం తే సుమహత్ విక్రాన్తస్య హనూమతః ।
క్రమతో యోజనశతం నిర్భయస్య భయే సతి ॥ 1.141 ॥

రామస్యైష హి దూత్యేన యాతి దాశరథేర్హరిః ।
సత్క్రియాం కుర్వతా తస్య తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా ॥ 1.142 ॥

తతః ప్రహర్షమగమత్ విపులం పర్వతోత్తమః ।
దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్టం శతక్రతుమ్ ॥ 1.143 ॥

స వై దత్తవరశ్శైలః బభూవావస్థితస్తదా ।
హనూమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరమ్ ॥ 1.144 ॥

తతో దేవాస్సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।
అబ్రువన్సూర్యసంకాశాం సురసాం నాగమాతరమ్ ॥ 1.145 ॥

అయం వాతాత్మజశ్శ్రీమాన్ ప్లవతే సాగరోపరి ।
హనూమాన్నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విఘ్నమాచర ॥ 1.146 ॥

రాక్షసం రూపమాస్థాయ సుఘోరం పర్వతోపమమ్ ।
దంష్ట్రాకరాళం పింగాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభస్సమమ్ ॥ 1.147 ॥

బలమిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం భూయశ్చాస్య పరాక్రమమ్ ।
త్వాం విజేష్యత్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి ॥ 1.148 ॥

ఏవముక్తా తు సా దేవీ దైవతైరభిసత్కృతా ।
సముద్రమధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః ॥ 1.149 ॥

వికృతం చ విరూపం చ సర్వస్య చ భయావహమ్ ।
ప్లవమానం హనూమన్తమ్ ఆవృత్యేదమువాచ హ ॥ 1.150 ॥

మమ భక్షః ప్రదిష్టస్త్వమ్ ఈశ్వరైర్వానరర్షభ ।
అహం త్వా భక్షయిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననమ్ ॥ 1.151 ॥

ఏవముక్తస్సురసయా ప్రాంజలిర్వానరర్షభః ।
ప్రహృష్టవదనశ్శ్రీమాన్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 1.152 ॥

రామో దాశరథిర్నామ ప్రవిష్టో దణ్డకావనమ్ ।
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా వైదేహ్యా చాపి భార్యయా ॥ 1.153 ॥

అన్యకార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః ।
తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ ॥ 1.154 ॥

తస్యాస్సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ ।
కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసిని ॥ 1.155 ॥

అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్ ।
ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే ॥ 1.156 ॥

ఏవముక్తా హనూమతా సురసా కామరూపిణీ ।
అబ్రవీన్నాతివర్తేన్మాం కశ్చిదేష వరో మమ ॥ 1.157 ॥

తం ప్రయాంతం సముద్వీక్ష్య సురసా వాక్యమబ్రవీత్ ।
బలం జిజ్ఞాసమానా వై నాగమాతా హనూమతః ॥ 1.158 ॥

ప్రవిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ ।
వర ఏష పురా దత్తః మమ ధాత్రేతి సత్వరా ॥ 1.159 ॥

వ్యాదాయ వక్త్రం విపులం స్థితా సా మారుతేః పురః ।
ఏవముక్తస్సురసయా క్రుద్ధో వానరపుంగవః ॥ 1.160 ॥

అబ్రవీత్కురు వై వక్త్రం యేన మాం విషహిష్యసే ।
ఇత్యుక్త్వా సురసాం క్రుద్ధః దశయోజనమాయతః ॥ 1.161 ॥

దశయోజనవిస్తారః బభూవ హనుమాంస్తదా ।
తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం దశయోజనమాయతమ్ ॥ 1.162 ॥

చకార సురసాచాస్యం వింశద్యోజనమాయతమ్ ।
తాం దృష్ట్వా విస్తృతాస్యాం తు వాయుపుత్రస్సుబుద్ధిమాన్ ॥ 1.163 ॥

హనూమాంస్తు తతః క్రుద్ధః త్రింశద్యోజనమాయతః ।
చకార సురసా వక్త్రం చత్వారింశత్తథోచ్ఛ్రితమ్ ॥ 1.164 ॥

బభూవ హనూమాన్వీరః పంచాశద్యోజనోచ్ఛ్రితః ।
చకార సురసా వక్త్రం షష్టియోజనమాయతమ్ ॥ 1.165 ॥

తథైవ హనూమాన్ వీరః సప్తతీయోజనోచ్ఛ్రితః ।
చకార సురసా వక్త్రం అశీతీయోజనాయతమ్ ॥ 1.166 ॥

హనూమానచలప్రఖ్యః నవతీయోజనోచ్ఛ్రితః ।
చకార సురసా వక్త్రం శతయోజనమాయతమ్ ॥ 1.167 ॥

తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం వాయుపుత్రస్సుబుద్ధిమాన్ ।
దీర్ఘజిహ్వం సురసయా సుఘోరం నరకోపమమ్ ।
సుసంక్షిప్యాత్మనః కాయం బభూవాంగుష్ఠమాత్రకః ॥ 1.168 ॥

సోఽభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాజవః ।
అన్తరిక్షే స్థితశ్శ్రీమాన్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 1.169 ॥

ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోఽస్తు తే ।
గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యశ్చాసీద్వరస్తవ ॥ 1.170 ॥

తం దృష్ట్వా వదనాన్ముక్తం చన్ద్రం రాహుముఖాదివ ।
అబ్రవీత్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరమ్ ॥ 1.171 ॥

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్ ।
సమానయస్వ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా ॥ 1.172 ॥

తత్తృతీయం హనూమతః దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్ ।
సాధు సాధ్వితి భూతాని ప్రశశంసుస్తదాహరిమ్ ॥ 1.173 ॥

స సాగరమనాధృష్యమ్ అభ్యేత్య వరుణాలయమ్ ।
జగామాకాశమావిశ్య వేగేన గరుడోపమః ॥ 1.174 ॥

సేవితే వారిధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే ।
చరితే కైశికాచార్యైః ఐరావతనిషేవితే ॥ 1.175 ॥

సింహకుంజరశార్దూలపతగోరగవాహనైః ।
విమానైస్సంపతద్భిశ్చ విమలైస్సమలంకృతే ॥ 1.176 ॥

వజ్రాశనిసమాఘాతైః పావకైరుపశోభితే ।
కృతపుణ్యైర్మహాభాగైః స్వర్గజిద్భిరలంకృతే ॥ 1.177 ॥

వహతా హవ్యమత్యర్థం సేవితే చిత్రభానునా ।
గ్రహనక్షత్రచన్ద్రార్కతారాగణవిభూషితే ॥ 1.178 ॥

మహర్షిగణగన్ధర్వనాగయక్షసమాకులే ।
వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే ॥ **1.179** ॥

దేవరాజగజాక్రాన్తే చన్ద్రసూర్యపథే శివే ।
వితానే జీవలోకస్య వితతే బ్రహ్మనిర్మితే ॥ **1.180** ॥

బహుశస్సేవితే వీరైః విద్యాధరగణైర్వరైః ।
జగామ వాయుమార్గే తు గరుత్మానివ మారుతిః ॥ **1.181** ॥

ప్రదృశ్యమానస్సర్వత్ర హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
భేజేఽమ్బరం నిరాలమ్బం లంబపక్ష ఇవాద్రిరాట్ ॥ **1.182** ॥

ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ ।
మనసా చిన్తయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ ॥ **1.183** ॥

అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యహమాశితా ।
ఇదం హి మే మహత్సత్త్వం చిరస్య వశమాగతమ్ ॥ **1.184** ॥

ఇతి సంచింత్య మనసా ఛాయామస్య సమాక్షిపత్ ।
ఛాయాయాం గృహ్యమాణాయాం చిన్తయామాస వానరః ॥ **1.185** ॥

సమాక్షిప్తోఽస్మి సహసా పంగూకృతపరాక్రమః ।
ప్రతిలోమేన వాతేన మహానౌరివ సాగరే ॥ **1.186** ॥

తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ వీక్షమాణస్తతః కపిః ।
దదర్శ స మహత్సత్త్వమ్ ఉత్థితం లవణామ్భసి ॥ **1.187** ॥

తద్దృష్ట్వా చిన్తయామాస మారుతిర్వికృతాననమ్ ।
కపిరాజేన కథితం సత్త్వమ్ అద్భుతదర్శనమ్ ॥ **1.188** ॥

ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాత్ర సంశయః ।
స తాం బుద్ధ్వార్థతత్త్వేన సింహికాం మతిమాన్ కపిః ।
వ్యవర్ధత మహాకాయః ప్రావృషీవ బలాహకః ॥ **1.189** ॥

తస్య సా కాయముద్వీక్ష్య వర్ధమానం మహాకపేః ।
వక్త్రం ప్రసారయామాస పాతాళాన్తరసన్నిభమ్ ॥ **1.190** ॥

ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్ ॥ **1.191** ॥

స దదర్శ తతస్తస్యా వివృతం సుమహన్ముఖమ్ ।
కాయమాత్రం చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః ॥ **1.192** ॥

స తస్యా వివృతే వక్త్రే వజ్రసంహననః కపిః ।
సంక్షిప్య ముహురాత్మానం నిష్పపాత మహాబలః ॥ **1.193** ॥

ఆస్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశుః సిద్ధచారణాః ।
గ్రస్యమానం యథా చంద్రం పూర్ణం పర్వణి రాహుణా ॥ **1.194** ॥

తతస్తస్యా నఖైస్తీక్ష్ణైః మర్మాణ్యుత్కృత్య వానరః ।
ఉత్పపాతాథ వేగేన మనస్సంపాతవిక్రమః ॥ **1.195** ॥

తాం తు దృష్ట్యా చ ధృత్యా చ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య చ ।
స కపిప్రవరో వేగాత్ వవృధే పునరాత్మవాన్ ॥ **1.196** ॥

హృతహృత్ సా హనూమతా పపాత విధురాంభసి ।
తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్య సింహికామ్ ।
భూతాన్యాకాశచారీణి తమూచుః ప్లవగోత్తమమ్ ॥ **1.197** ॥

భీమమద్య కృతం కర్మ మహత్సత్త్వం త్వయా హతమ్ ।
సాధయార్థమభిప్రేతమ్ అరిష్టం ప్లవతాం వర ॥ **1.198** ॥

యస్య త్వేతాని చత్వారి వానరేంద్ర యథా తవ ।
ధృతిర్దృష్టిర్మతిర్దాక్ష్యం స్వకర్మసు న సీదతి ॥ **1.199** ॥

స తైస్సంభావితః పూజ్యః ప్రతిపన్నప్రయోజనః ।
జగామాకాశమావిశ్య పన్నగాశనవత్ కపిః ॥ **1.200** ॥

ప్రాప్తభూయిష్ఠపారస్తు సర్వతః ప్రతిలోకయన్ ।
యోజనానాం శతస్యాంతే వనరాజిం దదర్శ సః ॥ **1.201** ॥

దదర్శ చ పతన్నేవ వివిధద్రుమభూషితమ్ ।
ద్వీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠః మలయోపవనాని చ ॥ **1.202** ॥

సాగరం సాగరానూపం సాగరానూపజాన్ ద్రుమాన్ ।
సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయన్ ॥ **1.203** ॥

స మహామేఘసంకాశం సమీక్ష్యాత్మానమాత్మవాన్ ।
నిరుంధంతమివాకాశం చకార మతిమాన్ మతిమ్ ॥ 1.204 ॥

కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్ట్వైవ రాక్షసాః ।
మయి కౌతూహలం కుర్యుః ఇతి మేనే మహాకపిః ॥ 1.205 ॥

తతశ్శరీరం సంక్షిప్య తన్మహీధరసన్నిభమ్ ।
పునః ప్రకృతిమాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్ ॥ 1.206 ॥

తద్రూపమతిసంక్షిప్య హనూమాన్ ప్రకృతౌ స్థితః ।
త్రీన్ క్రమానివ విక్రమ్య బలివీర్యహరో హరిః ॥ 1.207 ॥

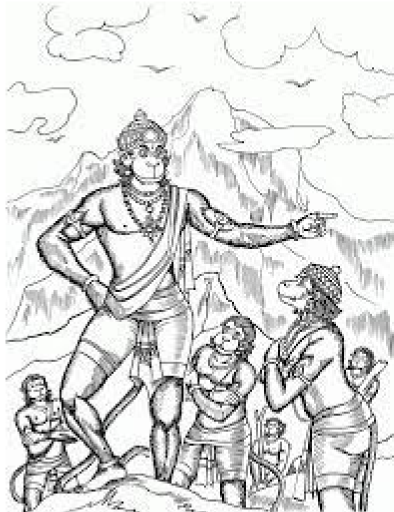
స చారునానావిధరూపధారీ, పరం సమాసాద్య సముద్రతీరమ్ ।
పరైరశక్యః ప్రతిపన్నరూపః, సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః ॥ 1.208 ॥

తతస్స లంబస్య గిరేస్సమృద్ధే, విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే ।
సకేతకోద్దాలకనాళికేరే, మహాద్రికూటప్రతిమో మహాత్మా ॥ 1.209 ॥

తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరం, సమీక్ష్య లంకాం గిరివర్యమూర్ధ్ని ।
కపిస్తు తస్మిన్నిపపాత పర్వతే, విధూయ రూపం వ్యథయన్మృగద్విజాన్ ॥1.210॥

స సాగరం దానవపన్నగాయుతం, బలేన విక్రమ్య మహోర్మిమాలినమ్ ।
నిపత్య తీరే చ మహోదధేస్తదా, దదర్శ లంకామమరావతీమివ ॥ 1.211 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ప్రథమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వితీయస్సర్గః

స సాగరమనాధృష్యమ్ అతిక్రమ్య మహాబలః ।
త్రికూట శిఖరే లంకాం స్థితాం స్వస్థో దదర్శ హ ॥ 2.1 ॥

తతః పాదపముక్తేన పుష్పవర్షేణ వీర్యవాన్ ।
అభివృష్టస్స్థితస్తత్ర బభౌ పుష్పమయో యథా ॥ 2.2 ॥

యోజనానాం శతం శ్రీమాన్ తీర్త్వాప్యుత్తమవిక్రమః ।
అనిశ్వసన్ కపిస్తత్ర న గ్లానిమధిగచ్ఛతి ॥ 2.3 ॥

శతాన్యహం యోజనానాం క్రమేయం సుబహూన్యపి ।
కిం పునస్సాగరస్యాన్తం సంఖ్యాతం శతయోజనమ్ ॥ 2.4 ॥

స తు వీర్యవతాం శ్రేష్ఠః ప్లవతామపి చోత్తమః ।
జగామ వేగవాన్ లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్ ॥ 2.5 ॥

శాద్వలాని చ నీలాని గంధవన్తి వనాని చ ।
గండవన్తి చ మధ్యేన జగామ నగవన్తి చ ॥ 2.6 ॥

శైలాంశ్చ తరుసంఛన్నాన్ వనరాజీశ్చ పుష్పితాః ।
అభిచక్రామ తేజస్వీ హనూమాన్ ప్లవగర్షభః ॥ 2.7 ॥

స తస్మిన్నచలే తిష్ఠన్ వనాన్యుపవనాని చ ।
స నగాగ్రే చ తాం లంకాం దదర్శ పవనాత్మజః ॥ 2.8 ॥

సరళాన్ కర్ణికారాంశ్చ ఖర్జూరాంశ్చ సుపుష్పితాన్ ।
ప్రియాలాన్ ముచుళిందాంశ్చ కుటజాన్ కేతకానపి ॥ 2.9 ॥

ప్రియంగూన్ గన్ధపూర్ణాంశ్చ నీపాన్ సప్తచ్ఛదాంస్తథా ।
అసనాన్ కోవిదారాంశ్చ కరవీరాంశ్చ పుష్పితాన్ ॥ 2.10 ॥

పుష్పభారనిబద్ధాంశ్చ తథా ముకుళితానపి ।
పాదపాన్ విహగాకీర్ణాన్ పవనాధూతమస్తకాన్ ॥ 2.11 ॥

హంసకారణ్డవాకీర్ణాః వాపీః పద్మోత్పలాయుతాః ।
ఆక్రీడాన్ వివిధాన్ రమ్యాన్ వివిధాంశ్చ జలాశయాన్ ॥2.12 ॥

సంతతాన్ వివిధైర్వృక్షైః సర్వర్తుఫలపుష్పితైః ।
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి దదర్శ కపికుంజరః ॥ 2.13 ॥

సమాసాద్య చ లక్ష్మీవాన్ లంకాం రావణపాలితామ్ ।
పరిఖాభిస్సపద్మాభిః సోత్పలాభిరలంకృతామ్ ॥ **2.14** ॥

సీతాపహరణాత్తేన రావణేన సురక్షితామ్ ।
సమన్తాద్విచరద్భిశ్చ రాక్షసైరుగ్రధన్విభిః ॥ **2.15** ॥

కాంచనేనావృతాం రమ్యాం ప్రాకారేణ మహాపురీమ్ ।
గృహైశ్చ గ్రహసంకాశైః శారదామ్బుదసన్నిభైః ॥ **2.16** ॥

పాణ్డరాభిః ప్రతోళీభిః ఉచ్చాభిరభిసంవృతామ్ ।
అట్టాలకశతాకీర్ణాం పతాకాధ్వజమాలినీమ్ ॥ **2.17** ॥

తోరణైః కాంచనైర్దివ్యైః లతాపంక్తివిచిత్రితైః ।
దదర్శ హనుమాన్ లంకాం దివి దేవపురీమివ ॥ **2.18** ॥

గిరిమూర్ధ్ని స్థితాం లంకాం పాణ్డురైర్భవనైశ్శుభైః ।
దదర్శ స కపిశ్రేష్ఠః పురమాకాశగం యథా ॥ **2.19** ॥

పాలితాం రాక్షసేన్ద్రేణ నిర్మితాం విశ్వకర్మణా ।
ప్లవమానామివాకాశే దదర్శ హనుమాన్ పురీమ్ ॥ **2.20** ॥

వప్రప్రాకారజఘనాం విపులామ్బునవామ్బరామ్ ।
శతఘ్నీశూలకేశాన్తామ్ అట్టాలకవతంసకామ్ ।
మనసేవ కృతాం లంకాం నిర్మితాం విశ్వకర్మణా ॥ **2.21**॥

ద్వారముత్తరమాసాద్య చిన్తయామాస వానరః ॥ **2.22** ॥

కైలాసశిఖరప్రఖ్యామ్ ఆలిఖన్తీమివామ్బరమ్ ।
డీయమానామివాకాశమ్ ఉచ్ఛ్రితైర్భవనోత్తమైః ॥ **2.23** ॥

సంపూర్ణాం రాక్షసైర్ఘోరైః నాగైర్భోగవతీమివ ।
అచిన్త్యాం సుకృతాం స్పష్టాం కుబేరాధ్యుషితాం పురా ॥ **2.24** ॥

దంష్ట్రిభిర్బహుభిశ్శూరైః శూలపట్టిసపాణిభిః ।
రక్షితాం రాక్షసైర్ఘోరైః గుహామాశీవిషైరివ ॥ **2.25** ॥

తస్యాశ్చ మహతీం గుప్తిం సాగరం చ నిరీక్ష్య సః ।
రావణం చ రిపుం ఘోరం చిన్తయామాస వానరః ॥ **2.26** ॥

ఆగత్యాపీహ హరయః భవిష్యన్తి నిరర్థకాః ।
న హి యుద్ధేన వై లంకా శక్యా జేతుం సురైరపి ॥ **2.27** ॥

ఇమాం తు విషమాం దుర్గాం లంకాం రావణపాలితామ్ ।
ప్రాప్యాపి స మహాబాహుః కిం కరిష్యతి రాఘవః ॥ **2.28** ॥

అవకాశో న సాన్త్వస్య రాక్షసేష్వభిగమ్యతే ।
న దానస్య న భేదస్య నైవ యుద్ధస్య దృశ్యతే ॥ **2.29** ॥

చతుర్ణామేవ హి గతిః వానరాణాం మహాత్మనామ్ ।
వాలిపుత్రస్య నీలస్య మమ రాజ్ఞశ్చ ధీమతః ॥ **2.30** ॥

యావజ్జానామి వైదేహీం యది జీవతి వా న వా ।
తత్రైవ చిన్తయిష్యామి దృష్ట్వా తాం జనకాత్మజామ్ ॥ **2.31** ॥

తతస్స చిన్తయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః ।
గిరిశృంగే స్థితస్తస్మిన్ రామస్యాభ్యుదయే రతః ॥ **2.32** ॥

అనేన రూపేణ మయా న శక్యా రక్షసాం పురీ ।
ప్రవేష్టుం రాక్షసైర్గుప్తాః క్రూరైర్బలసమన్వితైః ॥ **2.33** ॥

ఉగ్రౌజసో మహావీర్యాః బలవన్తశ్చ రాక్షసాః ।
వంచనీయా మయా సర్వే జానకీం పరిమార్గతా ॥ **2.34** ॥

లక్ష్యాలక్ష్యేణ రూపేణ రాత్రౌ లంకాపురీ మయా ।
ప్రవేష్టుం ప్రాప్తకాలం మే కృత్యం సాధయితుం మహత్ ॥ **2.35** ॥

తాం పురీం తాదృశీం దృష్ట్వా దురాధర్షాం సురాసురైః ।
హనూమాంశ్చింతయామాస వినిశ్చిత్య ముహుర్ముహుః ॥ **2.36** ॥

కేనోపాయేన పశ్యేయం మైథిలీం జనకాత్మజామ్ ।
అదృష్టో రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా ॥ **2.37** ॥

న వినశ్యేత్కథం కార్యం రామస్య విదితాత్మనః ।
ఏకామేకశ్చ పశ్యేయం రహితే జనకాత్మజామ్ ॥ **2.38** ॥

భూతాశ్చార్థా విపద్యన్తే దేశకాలవిరోధితాః ।
విక్లబం దూతమాసాద్య తమస్సూర్యోదయే యథా ॥ **2.39** ॥

అర్థానర్థాన్తరే బుద్ధిః నిశ్చితాపి న శోభతే ।
ఘాతయన్తి హి కార్యాణి దూతాః పణ్డితమానినః ॥ **2.40** ॥

న వినశ్యేత్కథం కార్యం వైక్లవ్యం న కథం భవేత్ ।
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్ ॥ **2.41** ॥

మయి దృష్టే తు రక్షోభిః రామస్య విదితాత్మనః ।
భవేద్వ్యర్థమిదం కార్యం రావణానర్థమిచ్ఛతః ॥ **2.42** ॥

న హి శక్యం క్వచిత్ స్థాతుమ్ అవిజ్ఞాతేన రాక్షసైః ।
అపి రాక్షసరూపేణ కిముతాన్యేన కేనచిత్ ॥ **2.43** ॥

వాయురప్యత్ర నాజ్ఞాతః చరేదితి మతిర్మమ ।
న హ్యస్త్యవిదితం కించిత్ రాక్షసానాం బలీయసామ్ **2.44** ॥

ఇహాహం యది తిష్ఠామి స్వేన రూపేణ సంవృతః ।
వినాశముపయాస్యామి భర్తురర్థశ్చ హీయతే ॥ **2.45** ॥

తదహం స్వేన రూపేణ రజన్యాం హ్రస్వతాం గతః ।
లంకామధిపతిష్యామి రాఘవస్యార్థసిద్ధయే ॥ **2.46** ॥

రావణస్య పురీం రాత్రౌ ప్రవిశ్య సుదురాసదామ్ ।
విచిన్వన్ భవనం సర్వం ద్రక్ష్యామి జనకాత్మజామ్ ॥ **2.47** ॥

ఇతి సంచిన్త్య హనుమాన్ సూర్యస్యాస్తమయం కపిః ।
ఆచకాంక్షే తదా వీరః వైదేహ్యా దర్శనోత్సుకః ॥ **2.48** ॥

సూర్యే చాస్తం గతే రాత్రౌ దేహం సంక్షిప్య మారుతిః ।
వృషదంశకమాత్రస్సన్ బభూవాద్భుతదర్శనః ॥ **2.49** ॥

ప్రదోషకాలే హనుమాన్ తూర్ణముత్ప్లుత్య వీర్యవాన్ ।
ప్రవివేశ పురీం రమ్యాం సువిభక్తమహాపథామ్ ॥ **2.50** ॥

ప్రాసాదమాలావితతాం స్తంభైః కాంచనరాజతైః ।
శాతకుంభమయైర్జాలైః గంధర్వనగరోపమామ్ ॥ **2.51** ॥

సప్తభూమాష్టభూమైశ్చ స దదర్శ మహాపురీమ్ ।
తలైస్స్ఫటికసంకీర్ణైః కార్తస్వరవిభూషితైః ॥ **2.52** ॥

వైడూర్యమణిచిత్రైశ్చ ముక్తాజాలవిభూషితైః ।
తలైశ్శుశుభిరే తాని భవనాన్యత్ర రక్షసామ్ ॥ 2.53 ॥

కాంచనాని విచిత్రాణి తోరణాని చ రక్షసామ్ ।
లంకాముద్యోతయామాసుః సర్వతస్సమలంకృతామ్ ॥ 2.54 ॥

అచిన్త్యామద్భుతాకారాం దృష్ట్వా లంకాం మహాకపిః ।
ఆసీద్విషణ్ణో హృష్టశ్చ వైదేహ్యా దర్శనోత్సుకః ॥ 2.55 ॥

స పాణ్డురోద్విద్ధవిమానమాలినీం, మహార్హజామ్బూనదజాలతోరణామ్ ।
యశస్వినీం రావణబాహుపాలితాం, క్షపాచరైర్భీమబలైస్సమావృతామ్ ॥ 2.56 ॥

చంద్రోఽపి సాచివ్యమివాస్య కుర్వన్, తారాగణైర్మధ్యగతో విరాజన్ ।
జ్యోత్స్నావితానేన వితత్య లోకమ్, ఉత్తిష్ఠతే నైకసహస్రరశ్మిః ॥ 2.57 ॥

శంఖప్రభం క్షీరమృణాలవర్ణమ్, ఉద్గచ్ఛమానం వ్యవభాసమానమ్ ।
దదర్శ చన్ద్రం స హరిప్రవీరః, పోప్లూయమానం సరసీవ హంసమ్ ॥ 2.58 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ద్వితీయస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే తృతీయస్సర్గః

స లంబశిఖరే లంబే లంబతోయదసన్నిభే ।
సత్త్వమాస్థాయ మేధావీ హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 3.1 ॥

నిశి లంకాం మహాసత్త్వః వివేశ కపికుంజరః ।
రమ్యకాననతోయాఢ్యాం పురీం రావణపాలితామ్ ॥ 3.2 ॥

శారదాంబుధరప్రఖ్యైః భవనైరుపశోభితామ్ ।
సాగరోపమనిర్ఘోషాం సాగరానిలసేవితామ్ ॥ 3.3 ॥

సుపుష్టబలసంఘుష్టాం యథైవ విటపావతీమ్ ।
చారుతోరణనిర్యూహాం పాణ్డురద్వారతోరణామ్ ॥ 3.4 ॥

భుజగాచరితాం గుప్తాం శుభాం భోగవతీమివ ।
తాం సవిద్యుద్ఘనాకీర్ణాం జ్యోతిర్మార్గనిషేవితామ్ ॥ 3.5 ॥

మందమారుతసంచారాం యథేంద్రస్యామరావతీమ్ ।
శాతకుంభేన మహతా ప్రాకారేణాభిసంవృతామ్ ॥ 3.6 ॥

కింకిణీజాలఘోషాభిః పతాకాభిరలంకృతామ్ ।
ఆసాద్య సహసా హృష్టః ప్రాకారమభిపేదివాన్ ॥ 3.7 ॥

విస్మయావిష్టహృదయః పురీమాలోక్య సర్వతః ।
జాంబూనదమయైర్ద్వారైః వైడూర్యకృతవేదికైః ॥ 3.8 ॥

వజ్రస్ఫటికముక్తాభిః మణికుట్టిమభూషితైః ।
తప్తహాటకనిర్యూహైః రాజతామలపాణ్డురైః ॥ 3.9 ॥

వైడూర్యకృతసోపానైః స్ఫాటికాన్తరపాంసుభిః ।
చారు సంజవనోపేతైః ఖమివోత్పతితైశ్శుభైః ॥ 3.10 ॥

క్రౌంచబర్హిణసంఘుష్టైః రాజహంసనిషేవితైః ।
తూర్యాభరణనిర్ఘోషైః సర్వతః ప్రతినాదితామ్ ॥ 3.11 ॥

వస్వోకసారాప్రతిమాం తాం వీక్ష్య నగరీం తతః ।
ఖమివోత్పతితుం కామాం జహర్ష హనుమాన్ కపిః ॥ 3.12 ॥

తాం సమీక్ష్య పురీం రమ్యాం రాక్షసాధిపతేశ్శుభామ్ ।
అనుత్తమామృద్ధియుతాం చిన్తయామాస వీర్యవాన్ ॥ 3.13 ॥

నేయమన్యేన నగరీ శక్యా ధర్షయితుం బలాత్ ।
రక్షితా రావణబలైః ఉద్యతాయుధధారిభిః ॥ **3.14** ॥

కుముదాంగదయోర్వాపి సుషేణస్య మహాకపేః ।
ప్రసిద్ధేయం భవేద్భూమిః మైందద్వివిదయోరపి ॥ **3.15** ॥

వివస్వతస్తనూజస్య హరేశ్చ కుశపర్వణః ।
ఋక్షస్య కేతుమాలస్య మమ చైవ గతిర్భవేత్ ॥ **3.16** ॥

సమీక్ష్య తు మహాబాహుః రాఘవస్య పరాక్రమమ్ ।
లక్ష్మణస్య చ విక్రాన్తమ్ అభవత్ ప్రీతిమాన్ కపిః ॥ **3.17** ॥

తాం రత్నవసనోపేతాం కోష్ఠాగారావతంసకామ్ ।
యంత్రాగారస్తనీమృద్ధాం ప్రమదామివ భూషితామ్ ॥ **3.18** ॥

తాం నష్టతిమిరాం దీప్తైః భాస్వరైశ్చ మహాగృహైః ।
నగరీం రాక్షసేంద్రస్య దదర్శ స మహాకపిః ॥ **3.19** ॥

అథ సా హరిశార్దూలం ప్రవిశంతం మహాబలమ్ ।
నగరీ స్వేన రూపేణ దదర్శ పవనాత్మజమ్ ॥ **3.20** ॥

సా తం హరివరం దృష్ట్వా లంకా రావణపాలితా ।
స్వయమేవోత్థితా తత్ర వికృతానన దర్శనా ॥ **3.21** ॥

పురస్తాత్ కపివర్యస్య వాయుసూనోరతిష్ఠత ।
ముంచమానా మహానాదమ్ అబ్రవీత్పవనాత్మజమ్ ॥ **3.22** ॥

కస్త్వం కేన చ కార్యేణ ఇహ ప్రాప్తో వనాలయ ।
కథయస్వేహ యత్తత్వం యావత్ప్రాణా ధరంతితే ॥ **3.23** ॥

న శక్యం ఖల్వియం లంకా ప్రవేష్టుం వానర త్వయా ।
రక్షితా రావణబలైః అభిగుప్తా సమంతతః ॥ **3.24** ॥

అథ తామబ్రవీద్వీరః హనూమానగ్రతస్థితామ్ ।
కథయిష్యామి తే తత్వం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి ॥ **3.25** ॥

కా త్వం విరూపనయనా పురద్వారేవ తిష్ఠసి ।
కిమర్థం చాపి మాం రుద్ధ్వా నిర్భర్త్సయసి దారుణా ॥ **3.26** ॥

హనూమద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ ।
ఉవాచ వచనం క్రుద్ధా పరుషం పవనాత్మజమ్ ॥ **3.27** ॥

అహం రాక్షసరాజస్య రావణస్య మహాత్మనః ।
ఆజ్ఞాప్రతీక్షా దుర్ధర్షా రక్షామి నగరీమిమామ్ ॥ **3.28** ॥

న శక్యా మామవజ్ఞాయ ప్రవేష్టుం నగరీ త్వయా ।
అద్య ప్రాణైః పరిత్యక్తః స్వప్స్యసే నిహతో మయా ॥ **3.29** ॥

అహం హి నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ ।
సర్వతః పరిరక్షామి హ్యేతత్తే కథితం మయా ॥ **3.30** ॥

లంకాయా వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
యత్నవాన్ స హరిశ్రేష్ఠః స్థితశ్శైల ఇవాపరః ॥ **3.31** ॥

స తాం స్త్రీరూపవికృతాం దృష్ట్వా వానరపుంగవః ।
ఆబభాషేఽథ మేధావీ సత్వవాన్ ప్లవగర్షభః ॥ **3.32** ॥

ద్రక్ష్యామి నగరీం లంకాం సాట్టప్రాకారతోరణామ్ ।
ఇత్యర్థమిహ సంప్రాప్తః పరం కౌతూహలం హి మే ॥ **3.33** ॥

వనాన్యుపవనానీహ లంకాయాః కాననాని చ ।
సర్వతో గృహముఖ్యాని ద్రష్టుమాగమనం హి మే ॥ **3.34** ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా లంకా సా కామరూపిణీ ।
భూయ ఏవ పునర్వాక్యం బభాషే పరుషాక్షరమ్ ॥ **3.35** ॥

మామనిర్జిత్య దుర్బుద్ధే రాక్షసేశ్వరపాలితా ।
న శక్యమద్య తే ద్రష్టుం పురీయం వానరాధమ ॥ **3.36** ॥

తతః స కపిశార్దూలః తామువాచ నిశాచరీమ్ ।
దృష్ట్వా పురీమిమాం భద్రే పునర్యాస్యే యథాగతమ్ ॥ **3.37** ॥

తతః కృత్వా మహానాదం సా వై లంకా భయావహమ్ ।
తలేన వానరశ్రేష్ఠం తాడయామాస వేగితా ॥ **3.38** ॥

తతస్స కపిశార్దూలః లంకయా తాడితో భృశమ్ ।
ననాద సుమహానాదం వీర్యవాన్ పవనాత్మజః ॥ **3.39** ॥

తతస్సంవర్తయామాస వామహస్తస్య సోఽంగులీః ।
ముష్టినాభిజఘానైనాం హనూమాన్ క్రోధమూర్ఛితః ॥ 3.40 ॥

స్త్రీచేతి మన్యమానేన నాతిక్రోధస్స్వయం కృతః ॥ 3.41 ॥

సా తు తేన ప్రహారేణ విహ్వలాంగీ నిశాచరీ ।
పపాత సహసా భూమౌ వికృతాననదర్శనా ॥ 3.42 ॥

తతస్తు హనుమాన్ ప్రాజ్ఞః తాం దృష్ట్వా వినిపాతితామ్ ।
కృపాం చకార తేజస్వీ మన్యమానః స్త్రియం తు తామ్ ॥ 3.43 ॥

తతో వై భృశసంవిగ్నా లంకా సా గద్గదాక్షరమ్ ।
ఉవాచాగర్వితం వాక్యం హనూమంతం ప్లవంగమమ్ ॥ 3.44 ॥

ప్రసీద సుమహాబాహో త్రాయస్వ హరిసత్తమ ।
సమయే సౌమ్య తిష్ఠంతి సత్త్వవంతో మహాబలాః ॥ 3.45 ॥

అహం తు నగరీ లంకా స్వయమేవ ప్లవంగమ ।
నిర్జితాహం త్వయా వీర విక్రమేణ మహాబల ॥ 3.46 ॥

ఇదం తు తథ్యం శృణు వై బ్రువంత్యా మే హరీశ్వర ।
స్వయంభువా పురా దత్తం వరదానం యథా మమ ॥ 3.47 ॥

యదా త్వాం వానరః కశ్చిత్ విక్రమాద్వశమానయేత్ ।
తదా త్వయా హి విజ్ఞేయం రక్షసాం భయమాగతమ్ ॥ 3.48 ॥

స హి మే సమయస్సౌమ్య ప్రాప్తోఽద్య తవ దర్శనాత్ ।
స్వయంభూవిహితస్సత్యః న తస్యాస్తి వ్యతిక్రమః ॥ 3.49 ॥

సీతానిమిత్తం రాజ్ఞస్తు రావణస్య దురాత్మనః ।
రక్షసాం చైవ సర్వేషాం వినాశస్సముపాగతః ॥ 3.50 ॥

తత్ప్రవిశ్య హరిశ్రేష్ఠ పురీం రావణపాలితామ్ ।
విధత్స్వ సర్వకార్యాణి యాని యానీహ వాంఛసి ॥ 3.51 ॥

ప్రవిశ్య శాపోపహతాం హరీశ్వర, శుభాం పురీం రాక్షసముఖ్యపాలితామ్ ।
యదృచ్ఛయా త్వం జనకాత్మజాం సతీం, విమార్గ సర్వత్ర గతో యథాసుఖమ్॥3.52॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే తృతీయస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుర్థస్సర్గః

స నిర్జిత్య పురీం శ్రేష్ఠాం లంకాం తాం కామరూపిణీమ్ ।
విక్రమేణ మహాతేజా హనూమాన్ కపిసత్తమః ।
అద్వారేణ మహాబాహుః ప్రాకారమభిపుప్లువే ॥ **4.1** ॥

ప్రవిశ్య నగరీం లంకాం కపిరాజహితంకరః ।
చక్రేఽథ పాదం సవ్యం చ శత్రూణాం స తు మూర్ధని ॥ **4.2** ॥

ప్రవిష్టః సత్త్వసంపన్నః నిశాయాం మారుతాత్మజః ।
స మహాపథమాస్థాయ ముక్తాపుష్పవిరాజితమ్ ॥ **4.3** ॥

తతస్తు తాం పురీం లంకాం రమ్యామభియయౌ కపిః ॥ **4.4** ॥

హసితోత్కృష్ట నినదైః తూర్యఘోషపురస్సరైః ।
వజ్రాంకుశనికాశైశ్చ వజ్రజాలవిభూషితైః ।
గృహమేధైః పురీ రమ్యా బభాసే ద్యౌరివామ్బుదైః ॥ **4.5** ॥

ప్రజజ్వాల తదా లంకా రక్షోగణగృహైశ్శుభైః ॥ **4.6** ॥

సితాభ్రసదృశైశ్చిత్రైః పద్మస్వస్తికసంస్థితైః ।
వర్ధమానగృహైశ్చాపి సర్వతః సువిభూషితా ॥ **4.7** ॥

తాం చిత్రమాల్యాభరణాం కపిరాజహితంకరః ।
రాఘవార్థే చరన్ శ్రీమాన్ దదర్శ చ ననంద చ ॥ **4.8** ॥

భవనాద్భవనం గచ్ఛన్ దదర్శ పవనాత్మజః ।
వివిధాకృతిరూపాణి భవనాని తతస్తతః ॥ **4.9** ॥

శుశ్రావ మధురం గీతం త్రిస్థానస్వరభూషితమ్ ।
స్త్రీణాం మదసమృద్ధానాం దివిచాప్సరసామివ ॥ **4.10** ॥

శుశ్రావ కాంచీ నినదం నూపురాణాం చ నిస్వనమ్ ।
సోపాననినదాంశ్చైవ భవనేషు మహాత్మనామ్ ।
ఆస్ఫోటితనినాదాంశ్చ క్ష్వేలితాంశ్చ తతస్తతః ॥ **4.11** ॥

శుశ్రావ జపతాం తత్ర మంత్రాన్ రక్షోగృహేషు వై ॥ **4.12** ॥

స్వాధ్యాయనిరతాంశ్చైవ యాతుధానాన్ దదర్శ సః ।
రావణస్తవ సంయుక్తాన్ గర్జతో రాక్షసానపి ॥ **4.13** ॥

రాజమార్గం సమావృత్య స్థితం రక్షో బలం మహత్ ।
దదర్శ మధ్యమే గుల్మే రావణస్య చరాన్ బహూన్ ॥ **4.14** ॥

దీక్షితాన్ జటిలాన్ ముణ్డాన్ గోఽజినామ్బరవాససః ।
దర్భముష్టిప్రహరణాన్ అగ్నికుణ్డాయుధాంస్తథా ॥ **4.15** ॥

కూటముద్గరపాణీంశ్చ దణ్డాయుధధరానపి ।
ఏకాక్షానేకకర్ణాంశ్చ లమ్బోదరపయోధరాన్ ॥ **4.16** ॥

కరాలాన్భుగ్నవక్త్రాంశ్చ వికటాన్వామనాంస్తథా ।
ధన్వినః ఖడ్గినశ్చైవ శతఘ్నీ ముసలాయుధాన్ ॥ **4.17** ॥

పరిఘోత్తమహస్తాంశ్చ విచిత్రకవచోజ్జ్వలాన్ ।
నాతిస్థూలాన్నాతికృశాన్ నాతిదీర్ఘాతిహ్రస్వకాన్ ॥ **4.18** ॥

నాతిగౌరాన్నాతికృష్ణాన్ నాతికుబ్జాన్న వామనాన్ ।
విరూపాన్ బహురూపాంశ్చ సురూపాంశ్చ సువర్చసః ।
ధ్వజీన్ పతాకినశ్చైవ దదర్శ వివిధాయుధాన్ ॥ **4.19** ॥

శక్తివృక్షాయుధాంశ్చైవ పట్టిశాశనిధారిణః ॥ **4.20** ॥

క్షేపణీ పాశహస్తాంశ్చ దదర్శ స మహాకపిః ।
స్రగ్విణస్త్వనులిప్తాంశ్చ వరాభరణభూషితాన్ ॥ **4.21** ॥

నానావేషసమాయుక్తాన్ యథాస్వైరగతాన్ బహూన్ ।
తీక్ష్ణశూలధరాంశ్చైవ వజ్రిణశ్చ మహాబలాన్ ॥ **4.22** ॥

శతసాహస్రమవ్యగ్రమ్ ఆరక్షం మధ్యమం కపిః ।
రక్షోధిపతినిర్దిష్టం దదర్శాన్తఃపురాగ్రతః ॥ **4.23** ॥

స తదా తద్గృహం దృష్ట్వా మహాహాటకతోరణమ్ ।
రాక్షసేన్ద్రస్య విఖ్యాతమ్ అద్రిమూర్ధ్ని ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ **4.24** ॥

పుణ్డరీకావతంసాభిః పరిఘాభిరలంకృతం ।
ప్రాకారావృతమత్యన్తం దదర్శ స మహాకపిః ॥ **4.25** ॥

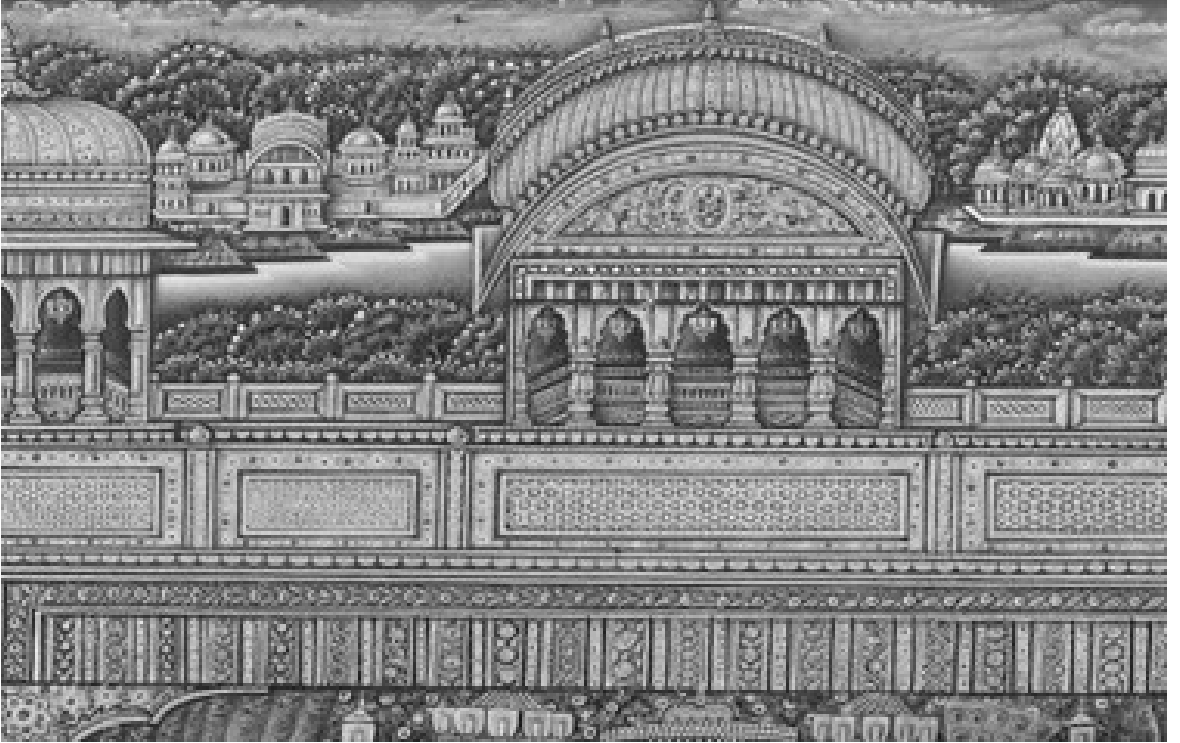
త్రివిష్టపనిభం దివ్యం దివ్యనాదవినాదితమ్ ।
వాజిహేషితసంఘుష్టం నాదితం భూషణైస్తథా ॥ **4.26** ॥

రథైర్యానైర్విమానైశ్చ తథా హయగజైశ్శుభైః ।
వారణైశ్చ చతుర్దన్తైః శ్వేతాభ్రనిచయోపమైః ॥ **4.27** ॥

భూషితం రుచిరద్వారం మత్తైశ్చ మృగపక్షిభిః ।
రక్షితం సుమహావీర్యైః యాతుధానైః సహస్రశః ।
రాక్షసాధిపతేర్గుప్తమ్ ఆవివేశ మహాకపిః ॥ **4.28** ॥

సహేమజామ్బూనదచక్రవాలం, మహార్హముక్తామణిభూషితాన్తమ్ ।
పరార్థ్యకాలాగరుచందనాక్తం, స రావణాన్తఃపురమావివేశ ॥ **4.29** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుర్థస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పంచమస్సర్గః

తతస్స మధ్యంగతమంశుమన్తం, జ్యోత్స్నావితానం మహదుద్వమన్తమ్ ।
దదర్శ ధీమాన్ దివి భానుమన్తం, గోష్ఠే వృషం మత్తమివ భ్రమన్తమ్ ॥ 5.1 ॥

లోకస్య పాపాని వినాశయన్తం, మహోదధిం చాపి సమేధయన్తమ్ ।
భూతాని సర్వాణి విరాజయన్తం, దదర్శ శీతాంశుమథాభియాన్తమ్ ॥ 5.2 ॥

యా భాతి లక్ష్మీర్భువి మందరస్థా, తథా ప్రదోషేషు చ సాగరస్థా ।
తథైవ తోయేషు చ పుష్కరస్థా, రరాజ సా చారునిశాకరస్థా ॥ 5.3 ॥

హంసో యథా రాజతపంజరస్థః, సింహో యథా మందరకందరస్థః ।
వీరో యథా గర్వితకుంజరస్థః, చంద్రో విబభ్రాజ తథామ్బరస్థః ॥ 5.4 ॥

స్థితః కకుద్మానివ తీక్ష్ణశృంగః, మహాచలశ్శ్వేత ఇవోచ్చశృంగః ।
హస్తీవ జాంబూనదబద్ధశృంగః, రరాజ చంద్రః పరిపూర్ణశృంగః ॥ 5.5 ॥

వినష్టశీతాంబుతుషారపంకః, మహాగ్రహగ్రాహవినష్టపంకః ।
ప్రకాశలక్ష్మ్యాశ్రయనిర్మలాంకః, రరాజ చంద్రో భగవాన్ శశాంకః ॥ 5.6 ॥

శిలాతలం ప్రాప్య యథా మృగేంద్రః, మహారణం ప్రాప్య యథా గజేంద్రః ।
రాజ్యం సమాసాద్య యథా నరేంద్రః, తథా ప్రకాశో విరరాజ చంద్రః ॥ 5.7 ॥

ప్రకాశచంద్రోదయనష్టదోషః, ప్రవృద్ధరక్షః పిశితాశదోషః ।
రామాభిరామేరితచిత్తదోషః, స్వర్గప్రకాశో భగవాన్ ప్రదోషః ॥ 5.8 ॥

తన్త్రీస్వనాః కర్ణసుఖాః ప్రవృత్తాః, స్వపన్తి నార్యః పతిభిస్సువృత్తాః ।
నక్తంచరాశ్చాపి తథా ప్రవృత్తాః, విహర్తుమత్యద్భుతరౌద్రవృత్తాః ॥ 5.9 ॥

మత్తప్రమత్తాని సమాకులాని, రథాశ్వభద్రాసనసంకులాని ।
వీరశ్రియా చాపి సమాకులాని, దదర్శ ధీమాన్ స కపిః కులాని ॥ 5.10 ॥

పరస్పరం చాధికమాక్షిపంతి, భుజాంశ్చ పీనానధినిక్షిపంతి ।
మత్తప్రలాపానధికం క్షిపన్తి, మత్తాని చాన్యోన్యమధిక్షిపన్తి ॥ 5.11 ॥

రక్షాంసి వక్షాంసి చ విక్షిపన్తి, గాత్రాణి కాన్తాసు చ విక్షిపన్తి ।
రూపాణి చిత్రాణి చ విక్షిపన్తి, దృఢాని చాపాని చ విక్షిపన్తి ॥ 5.12 ॥

దదర్శ కాన్తాశ్చ సమాలభన్త్యః, తథా పరాస్తత్ర పునస్స్వపన్త్యః ।
సురూపవక్త్రాశ్చ తథా హసన్త్యః, క్రుద్ధాః పరాశ్చాపి వినిశ్శ్వసన్త్యః ॥ 5.13 ॥

మహాగజైశ్చాపి తథా నదద్భిః, సుపూజితైశ్చాపి తథా సుసద్భిః ।
రరాజ వీరైశ్చ వినిశ్శ్వసద్భిః, హ్రదో భుజంగైరివ నిశ్శ్వసద్భిః ॥ 5.14 ॥

బుద్ధిప్రధానాన్ రుచిరాభిధానాన్, సంశ్రద్దధానాన్ జగతః ప్రధానాన్ ।
నానావిధానాన్ రుచిరాభిధానాన్, దదర్శ తస్యాం పురి యాతుధానాన్ ॥5.15 ॥

ననంద దృష్ట్వా స చ తాన్ సురూపాన్, నానాగుణానాత్మగుణానురూపాన్ ।
విద్యోతమానాన్స తదానురూపాన్, దదర్శ కాంశ్చిచ్చ పునర్విరూపాన్ ॥ 5.16 ॥

తతో వరార్హాస్సువిశుద్ధభావాః, తేషాం స్త్రియస్తత్ర మహానుభావాః ।
ప్రియేషు పానేషు చ సక్తభావాః, దదర్శ తారా ఇవ సుప్రభావాః ॥ 5.17 ॥

శ్రియా జ్వలన్తీస్త్రపయోపగూఢాః, నిశీథకాలే రమణోపగూఢాః ।
దదర్శ కాశ్చిత్ప్రమదోపగూఢాః, యథా విహంగాః కుసుమోపగూఢాః ॥ 5.18 ॥

అన్యాః పునర్హర్మ్యతలోపవిష్టాః, తత్ర ప్రియాంకేషు సుఖోపవిష్టాః ।
భర్తుః ప్రియా ధర్మపరానివిష్టాః, దదర్శ ధీమాన్మదనాభివిష్టాః ॥ 5.19 ॥

అప్రావృతాః కాంచనరాజివర్ణాః, కాశ్చిత్పరార్ధ్యాస్తపనీయవర్ణాః ।
పునశ్చ కాశ్చిచ్ఛశలక్ష్మవర్ణాః, కాన్తప్రహీణా రుచిరాంగవర్ణాః ॥ 5.20 ॥

తతః ప్రియాన్ప్రాప్య మనోభిరామాన్, సుప్రీతియుక్తాః ప్రసమీక్ష్యరామాః ।
గృహేషు హృష్టాః పరమాభిరామాః, హరిప్రవీరస్స దదర్శ రామాః ॥ 5.21 ॥

చంద్రప్రకాశాశ్చ హి వక్త్రమాలా, వక్రాక్షిపక్ష్మాశ్చ సునేత్రమాలాః ।
విభూషణానాం చ దదర్శ మాలాః, శతహ్రదానామివ చారుమాలాః ॥ 5.22 ॥

న త్వేవ సీతాం పరమాభిజాతాం, పథి స్థితే రాజకులే ప్రజాతామ్ ।
లతాం ప్రఫుల్లామివ సాధుజాతాం, దదర్శ తన్వీం మనసాఽభిజాతామ్ ॥5.23॥

సనాతనే వర్త్మని సన్నివిష్టాం, రామేక్షణాంతాం మదనాభివిష్టామ్ ।
భర్తుర్మనశ్శ్రీమదనుప్రవిష్టాం, స్త్రీభ్యో వరాభ్యశ్చ సదా విశిష్టామ్ ॥ 5.24 ॥

ఉష్ణార్దితాం సానుసృతాస్రకణ్ఠీం, పురా వరార్హోత్తమనిష్కకణ్ఠీమ్ ।
సుజాతపక్ష్మామభిరక్తకంఠీం, వనేప్రనృత్తామివ నీలకంఠీమ్ ॥ 5.25 ॥

అవ్యక్తరేఖామివ చంద్రలేఖాం, పాంసుప్రదిగ్ధామివ హేమరేఖామ్ ।
క్షతప్రరూఢామివ బాణరేఖాం, వాయుప్రభిన్నామివ మేఘరేఖామ్ ॥ 5.26 ॥

సీతామపశ్యన్మనుజేశ్వరస్య, రామస్య పత్నీం వదతాం వరస్య ।
బభూవ దుఃఖాభిహతశ్చిరస్య, ప్లవంగమో మంద ఇవాచిరస్య ॥ 5.27 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పంచమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షష్ఠస్సర్గః

స నికామం విమానేషు విషణ్ణః కామరూపధృక్ ।
విచచార పునర్లంకాం లాఘవేన సమన్వితః ॥ 6.1 ॥

ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేన్ద్రనివేశనమ్ ।
ప్రాకారేణార్కవర్ణేన భాస్వరేణాభిసంవృతమ్ ॥ 6.2 ॥

రక్షితం రాక్షసైర్ఘోరైః సింహైరివ మహద్వనమ్ ।
సమీక్షమాణో భవనం చకాశే కపి కుంజరః ॥ 6.3 ॥

రూప్య కోప హితైశ్చిత్రైః తోరణైర్హేమభూషితైః ।
విచిత్రాభిశ్చ కక్ష్యాభిః ద్వారైశ్చ రుచిరైర్వృతమ్ ॥ 6.4 ॥

గజాస్థితైర్మహా మాత్రైః శూరైశ్చ విగతశ్రమైః ।
ఉపస్థితమసంహార్యైః హయైస్స్యన్దనయాయిభిః ॥ 6.5 ॥

సింహవ్యాఘ్రతనుత్రాణైః దాంతకాంచనరాజతైః ।
ఘోషవద్భిర్విచిత్రైశ్చ సదా విచరితం రథైః ॥ 6.6 ॥

బహురత్నసమాకీర్ణం పరార్థ్యాసనభాజనమ్ ।
మహారథసమావాసం మహారథమహాస్వనమ్ ॥ 6.7 ॥

దృశ్యైశ్చ పరమోదారైః తైస్తైశ్చ మృగపక్షిభిః ।
వివిధైర్బహుసాహస్రైః పరిపూర్ణం సమన్తతః ॥ 6.8 ॥

వినీతైరన్తపాలైశ్చ రక్షోభిశ్చ సురక్షితమ్ ।
ముఖ్యాభిశ్చ వరస్త్రీభిః పరిపూర్ణం సమన్తతః ॥ 6.9 ॥

ముదితప్రమదారత్నం రాక్షసేంద్రనివేశనమ్ ।
వరాభరణసంహ్రాదైః సముద్రస్వననిస్వనమ్ ॥ 6.10 ॥

తద్రాజగుణసమ్పన్నం ముఖ్యైశ్చాగరుచందనైః ।
మహాజనైః సమాకీర్ణం సింహైరివ మహద్వనం ॥ 6.11 ॥

భేరీమృదంగాభిరుతం శంఖఘోషనినాదితమ్ ।
నిత్యార్చితం పర్వహుతం పూజితం రాక్షసైస్సదా ॥ 6.12 ॥

సముద్రమివ గమ్భీరం సముద్రమివ నిస్స్వనమ్ ।
మహాత్మనో మహద్వేశ్మ మహారత్నపరిచ్ఛదమ్ ।
మహారత్నసమాకీర్ణం దదర్శ స మహాకపిః ॥ 6.13 ॥

విరాజమానం వపుషా గజాశ్వరథసంకులమ్ ।
లంకాభరణమిత్యేవ సోఽమన్యత మహాకపిః ॥ **6.14** ॥

చచార హనుమాంస్తత్ర రావణస్య సమీపతః ॥ **6.15** ॥
గృహాద్గృహం రాక్షసానామ్ ఉద్యానాని చ వానరః ।
వీక్షమాణో హ్యసంత్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః ॥ **6.16** ॥

అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనమ్ ।
తతోఽన్యత్ పుప్లువే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్ ॥ **6.17** ॥

అథ మేఘప్రతీకాశం కుమ్భకర్ణనివేశనమ్ ।
విభీషణస్య చ తదా పుప్లువే స మహాకపిః ॥ **6.18** ॥

మహోదరస్య చ గృహం విరూపాక్షస్య చైవ హి ।
విద్యుజ్జిహ్వస్య భవనం విద్యున్మాలేస్తథైవ చ ।
వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుప్లువే స మహాకపిః ॥ **6.19** ॥

శుకస్య చ మహాతేజాః సారణస్య చ ధీమతః ।
తథా చేంద్రజితో వేశ్మ జగామ హరి యూథపః ॥ **6.20** ॥

జమ్బుమాలేస్సుమాలేశ్చ జగామ హరిసత్తమః ।
రశ్మికేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రోస్తథైవ చ ॥ **6.21** ॥

వజ్రకాయస్య చ తథా పుప్లువే స మహాకపిః ।
ధూమ్రాక్షస్య చ సమ్పాతేః భవనం మారుతాత్మజః ॥ **6.22** ॥

విద్యుద్రూపస్య భీమస్య ఘనస్య విఘనస్య చ ॥ **6.23** ॥

శుకనాసస్య వక్రస్య శఠస్య వికటస్య చ ।
బ్రహ్మకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః ॥ **6.24** ॥

యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య నాదినః ।
విద్యుజ్జిహ్వేంద్రజిహ్వానాం తథా హస్తిముఖస్య చ ॥ **6.25** ॥

కరాళస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి ।
క్రమమాణః క్రమేణైవ హనూమాన్మారుతాత్మజః ॥ **6.26** ॥

తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః ।
తేషామృద్ధిమతామృద్ధిం దదర్శ స మహాకపిః ॥ **6.27** ॥

సర్వేషాం సమతిక్రమ్య భవనాని సమన్తతః ।
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనమ్ ॥ 6.28 ॥
రావణస్యోపశాయిన్యః దదర్శ హరిసత్తమః ।
విచరన్ హరిశార్దూలః రాక్షసీర్వికృతేక్షణాః ।
శూలముద్గరహస్తాశ్చ శక్తితోమరధారిణీః ॥ 6.29 ॥

దదర్శ వివిధాన్ గుల్మాన్ తస్య రక్షఃపతేర్గృహే ।
రాక్షసాంశ్చ మహాకాయాన్ నానాప్రహరణోద్యతాన్ ॥ 6.30 ॥

రక్తాన్ శ్వేతాన్ సితాంశ్చైవ హరీంశ్చాపి మహాజవాన్ ।
కులీనాన్ రూపసమ్పన్నాన్ గజాన్ పరగజారుజాన్ ॥ 6.31 ॥

నిష్ఠితాన్ గజశిక్షాయామ్ ఐరావతసమాన్యుధి ।
నిహన్తౄన్ పర సైన్యానాం గృహే తస్మిన్ దదర్శ సః ॥ 6.32 ॥

క్షరతశ్చ యథా మేఘాన్ స్రవతశ్చ యథా గిరీన్ ।
మేఘస్తనితనిర్ఘోషాన్ దుర్ధర్షాన్ సమరే పరైః ॥ 6.33 ॥

సహస్రం వాహినీస్తత్ర జామ్బూనద పరిష్కృతాః ।
హేమజాలపరిచ్ఛన్నాః తరుణాదిత్యసన్నిభాః ॥ 6.34 ॥

దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే ॥ 6.35 ॥

శిబికా వివిధాకారాః స కపిర్మారుతాత్మజః ।
లతాగృహాణి చిత్రాణి చిత్రశాలా గృహాణి చ ॥ 6.36 ॥

క్రీడాగృహాణి చాన్యాని దారుపర్వతకానపి ।
కామస్య గృహకం రమ్యం దివా గృహకమేవ చ ।
దదర్శ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య నివేశనే ॥ 6.37 ॥

స మందరగిరిప్రఖ్యం మయూరస్థానసంకులమ్ ।
ధ్వజయష్టిభిరాకీర్ణం దదర్శ భవనోత్తమమ్ ॥ 6.38 ॥

అనేకరత్నసంకీర్ణం నిధిజాలం సమన్తతః ।
ధీరనిష్ఠితకర్మాన్తం గృహం భూతపతేరివ ॥ 6.39 ॥

అర్చిర్భిశ్చాపి రత్నానాం తేజసా రావణస్య చ ।
విరరాజాథ తద్వేశ్మ రశ్మిమానివ రశ్మిభిః ॥ 6.40 ॥

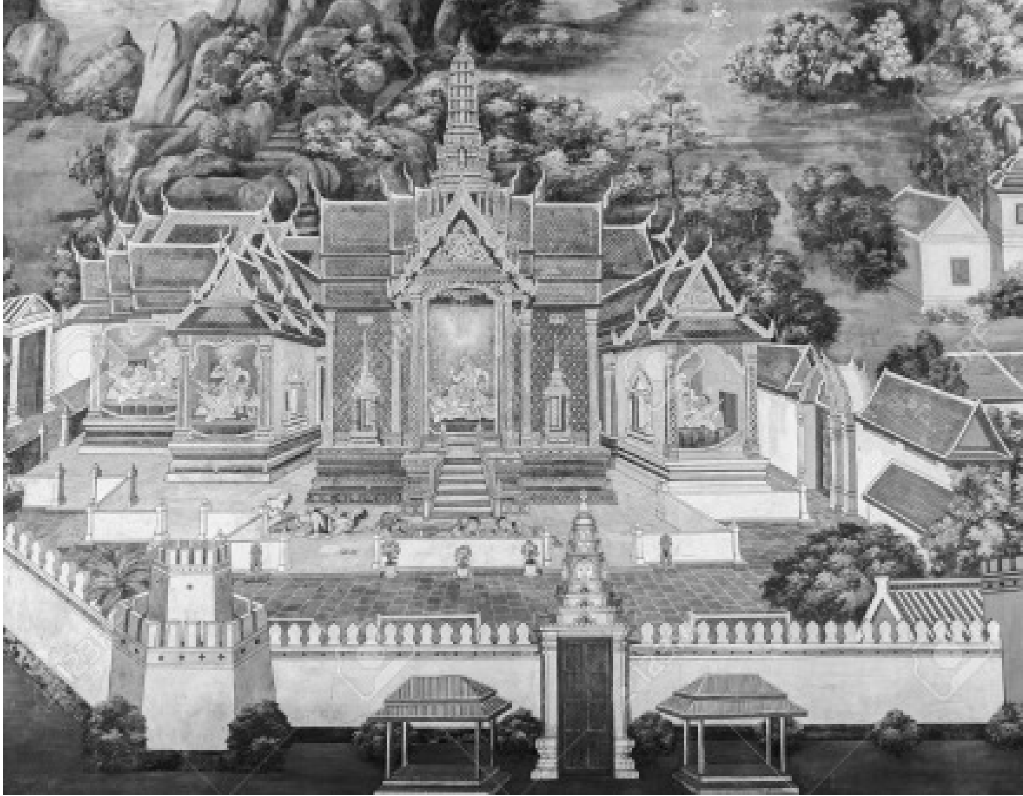
జామ్బూనదమయాన్యేవ శయనాన్యాసనాని చ ।
భాజనాని చ ముఖ్యాని దదర్శ హరియూథపః ॥ **6.41** ॥

మధ్వాసవకృత క్లేదం మణిభాజనసంకులమ్ ।
మనోరమమసంబాధం కుబేరభవనం యథా ।
నూపురాణాం చ ఘోషేణ కాంచీనాం నినదేన చ ॥ **6.42** ॥

మృదంగతలఘోషైశ్చ ఘోషవద్భిర్వినాదితమ్ ।
ప్రాసాదసంఘాతయుతం స్త్రీరత్నశతసంకులమ్ ॥ **6.43** ॥

సువ్యూఢకక్ష్యం హనూమాన్ ప్రవివేశ మహాగృహమ్ ॥ **6.44** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షష్ఠస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తమస్సర్గః

స వేశ్మజాలం బలవాన్ దదర్శ, వ్యాసక్తవైడూర్యసువర్ణజాలమ్ ।
యథా మహత్ప్రావృషి మేఘజాలం, విద్యుత్పినద్ధం స విహంగజాలమ్ ॥ 7.1 ॥

నివేశనానాం వివిధాశ్చ శాలాః, ప్రధానశంఖాయుధచాపశాలాః ।
మనోహరాశ్చాపి పునర్విశాలాః, దదర్శ వేశ్మాద్రిషు చంద్రశాలాః ॥ 7.2 ॥

గృహాణి నానావసురాజితాని, దేవాసురైశ్చాపి సుపూజితాని ।
సర్వైశ్చ దోషైః పరివర్జితాని, కపిర్దదర్శ స్వబలార్జితాని ॥ 7.3 ॥

తాని ప్రయత్నాభిసమాహితాని, మయేన సాక్షాదివ నిర్మితాని ।
మహీతలే సర్వగుణోత్తరాణి, దదర్శ లంకాధిపతేర్గృహాణి ॥ 7.4 ॥

తతో దదర్శోచ్ఛ్రితమేఘరూపం, మనోహరం కాంచనచారురూపమ్ ।
రక్షోఽధిపస్యాత్మబలానురూపం, గృహోత్తమం హ్యప్రతిరూపరూపమ్ ॥ 7.5 ॥

మహీతలే స్వర్గమివ ప్రకీర్ణం, శ్రియా జ్వలన్తం బహురత్నకీర్ణమ్ ।
నానాతరూణాం కుసుమావకీర్ణం, గిరేరివాగ్రం రజసావకీర్ణమ్ ॥ 7.6 ॥

నారీప్రవేకైరివ దీప్యమానం, తటిద్భిరమ్భోదవదర్చ్యమానమ్ ।
హంసప్రవేకైరివ వాహ్యమానం, శ్రియా యుతం ఖే సుకృతాం విమానమ్॥ 7.7 ॥

యథా నగాగ్రం బహుధాతుచిత్రం, యథా నభశ్చ గ్రహచంద్రచిత్రమ్ ।
దదర్శ యుక్తీకృతమేఘచిత్రం, విమానరత్నం బహురత్నచిత్రమ్ ॥ 7.8 ॥

మహీకృతా పర్వతరాజిపూర్ణా, శైలాః కృతా వృక్షవితానపూర్ణాః ।
వృక్షాః కృతాః పుష్పవితానపూర్ణాః, పుష్పం కృతం కేసరపత్రపూర్ణమ్ ॥ 7.9 ॥

కృతాని వేశ్మాని చ పాణ్డురాణి, తథా సుపుష్పాణ్యపి పుష్కరాణి ।
పునశ్చ పద్మాని సకేసరాణి, ధన్యాని చిత్రాణి తథా వనాని ॥ 7.10 ॥

పుష్పాహ్వయం నామ విరాజమానం, రత్నప్రభాభిశ్చ వివర్ధమానమ్ ।
వేశ్మోత్తమానామపి చోచ్చమానం, మహాకపిస్తత్ర మహావిమానమ్ ॥ 7.11 ॥

కృతాశ్చ వైడూర్యమయా విహంగా, రూప్యప్రవాళైశ్చ తథా విహంగాః ।
చిత్రాశ్చ నానావసుభిర్భుజంగా, జాత్యానురూపాస్తురగాశ్శుభాంగాః ॥ 7.12 ॥

ప్రవాళజామ్బూనదపుష్పపక్షాః, సలీలమావర్జితజిహ్మపక్షాః ।
కామస్య సాక్షాదివ భాంతి పక్షాః, కృతా విహంగాస్సుముఖాస్సుపక్షాః ॥ 7.13 ॥

నియుజ్యమానాస్తు గజాస్సుహస్తాః, సకేసరాశ్చోత్పలపత్రహస్తాః ।
బభూవ దేవీ చ కృతా సుహస్తాః, లక్ష్మీస్తథా పద్మిని పద్మహస్తాః ॥ **7.14** ॥

ఇతీవ తద్గృహమభిగమ్యశోభనం, సవిస్మయో నగమివ చారుశోభనమ్ ।
పునశ్చ తత్పరమసుగంధిసుందరం, హిమాత్యయే నగమివ చారుకందరమ్ ॥ **7.15**॥

తతస్స తాం కపిరభిపత్యపూజితాం, చరన్పురీం దశముఖబాహుపాలితామ్ ।
అదృశ్య తాం జనకసుతాం సుపూజితాం, సుదుఃఖితః పతిగుణవేగనిర్జితామ్ ॥**7.16**॥

తతస్తదా బహువిధభావితాత్మనః, కృతాత్మనో జనకసుతాం సువర్త్మనః ।
అపశ్యతోఽభవదతిదుఃఖితం మనః, సుచక్షుషః ప్రవిచరతో మహాత్మనః ॥**7.17**॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టమస్సర్గః

స తస్య మధ్యే భవనస్య సంస్థితం, మహద్విమానం మణివజ్రచిత్రితం ।
ప్రతప్తజామ్బూనదజాలకృత్రిమం, దదర్శ వీరః పవనాత్మజః కపిః ॥ **8.1** ॥

తదప్రమేయాప్రతికారకృత్రిమం, కృతం స్వయం సాధ్వితి విశ్వకర్మణా ।
దివం గతం వాయుపథప్రతిష్ఠితం, వ్యరాజతాదిత్యపథస్య లక్ష్మవత్ ॥ **8.2** ॥

న తత్ర కించిన్నకృతం ప్రయత్నతః, న తత్ర కించిన్న మహార్హరత్నవత్ ।
న తే విశేషా నియతాస్సురేష్వపి, న తత్ర కించిన్న మహావిశేషవత్ ॥ **8.3** ॥

తపస్సమాధానపరాక్రమార్జితం, మనస్సమాధానవిచారచారిణం ।
అనేకసంస్థానవిశేషనిర్మితం, తతస్తతస్తుల్యవిశేషదర్శనమ్ ॥ **8.4** ॥

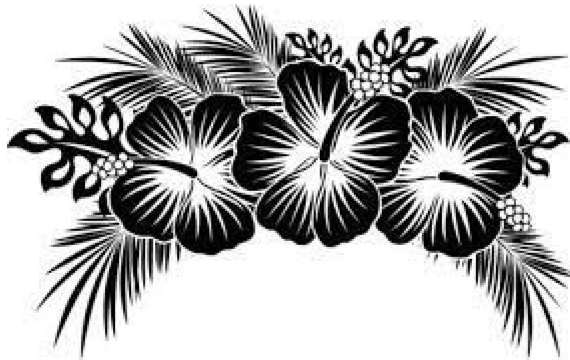
మనస్సమాధాయ తు శీఘ్రగామినం, దురావరం మారుతతుల్యగామినం ।
మహాత్మనాం పుణ్యకృతాం మహర్ధినాం, యశస్వినామగ్ర్యముదామివాలయం ॥**8.5**॥

విశేషమాలంబ్యవిశేషసంస్థితం, విచిత్రకూటం బహుకూటమణ్డితం ।
మనోభిరామం శరదిందునిర్మలం, విచిత్రకూటం శిఖరం గిరేర్యథా ॥ **8.6** ॥

వహంతి యం కుండలశోభితాననాః, మహాశనా వ్యోమచరా నిశాచరాః ।
వివృత్తవిధ్వస్తవిశాలలోచనాః, మహాజవా భూతగణాస్సహస్రశః ॥ **8.7** ॥

వసంతపుష్పోత్కరచారుదర్శనం, వసన్తమాసాదపి కాంతదర్శనమ్ ।
స పుష్పకం తత్ర విమానముత్తమం, దదర్శ తద్వానరవీరసత్తమః ॥ **8.8** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే నవమస్సర్గః

తస్యాలయవరిష్ఠస్య మధ్యే విపులమాయతం ।
దదర్శ భవనశ్రేష్ఠం హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 9.1 ॥

అర్ధయోజనవిస్తీర్ణమ్ ఆయతం యోజనం హి తత్ ।
భవనం రాక్షసేంద్రస్య బహుప్రాసాదసంకులమ్ ॥ 9.2 ॥

మార్గమాణస్తు వైదేహీం సీతామాయతలోచనాం ।
సర్వతః పరిచక్రామ హనూమానరిసూదనః ॥ 9.3 ॥

ఉత్తమం రాక్షసావాసం హనూమానవలోకయన్ ।
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రాక్షసేంద్రనివేశనమ్ ॥ 9.4 ॥

చతుర్విషాణైర్ద్విరదైః త్రివిషాణైస్తథైవ చ ।
పరిక్షిప్తమసంబాధం రక్ష్యమాణముదాయుధైః ॥ 9.5 ॥

రాక్షసీభిశ్చ పత్నీభీ రావణస్య నివేశనం ।
ఆహృతాభిశ్చ విక్రమ్య రాజకన్యాభిరావృతమ్ ॥ 9.6 ॥

తన్నక్రమకరాకీర్ణం తిమింగలఝషాకులం ।
వాయువేగసమాధూతం పన్నగైరివ సాగరమ్ ॥ 9.7 ॥

యా హి వైశ్రవణే లక్ష్మీః యా చేంద్రే హరివాహనే ।
సా రావణగృహే సర్వా నిత్యమేవానపాయినీ ॥ 9.8 ॥

యా చ రాజ్ఞః కుబేరస్య యమస్య వరుణస్య చ ।
తాదృశీ తద్విశిష్టా వా ఋద్ధీ రక్షో గృహేష్విహ ॥ 9.9 ॥

తస్య హర్మ్యస్య మధ్యస్థం వేశ్మ చాన్యత్సునిర్మితమ్ ।
బహునిర్యూహ సంకీర్ణం దదర్శ పవనాత్మజః ॥ 9.10 ॥

బ్రహ్మణోఽర్థే కృతం దివ్యం దివి యద్విశ్వకర్మణా ।
విమానం పుష్పకం నామ సర్వరత్నవిభూషితమ్ ।
పరేణ తపసా లేభే యత్కుబేరః పితామహాత్ ॥ 9.11 ॥

కుబేరమోజసా జిత్వా లేభే తద్రాక్షసేశ్వరః ॥ 9.12 ॥

ఈహామృగసమాయుక్తైః కార్తస్వరహిరణ్మయైః ।
సుకృతైరాచితం స్తంభైః ప్రదీప్తమివ చ శ్రియా ॥ 9.13 ॥

మేరుమందరసంకాశైః ఉల్లిఖద్భిరివాంబరమ్ ।
కూటాగారైశ్శుభాకారైః సర్వతస్సమలంకృతమ్ ॥ **9.14** ॥

జ్వలనార్కప్రతీకాశం సుకృతం విశ్వకర్మణా ।
హేమసోపానసంయుక్తం చారుప్రవరవేదికమ్ ॥ **9.15** ॥

జాలవాతాయనైర్యుక్తం కాంచనైస్స్ఫాటికైరపి ।
ఇంద్రనీలమహానీలమణిప్రవరవేదికమ్ ॥ **9.16** ॥

విద్రుమేణ విచిత్రేణ మణిభిశ్చ మహాధనైః ।
నిస్తులాభిశ్చ ముక్తాభిః తలేనాభివిరాజితమ్ ॥ **9.17** ॥

చందనేన చ రక్తేన తపనీయనిభేన చ ।
సుపుణ్యగంధినా యుక్తమ్ ఆదిత్యతరుణోపమమ్ ॥ **9.18** ॥

కూటాగారైర్వరాకారైః వివిధైస్సమలంకృతమ్ ।
విమానం పుష్పకం దివ్యమ్ ఆరురోహ మహాకపిః ॥ **9.19** ॥

తత్రస్థస్స తదా గంధం పానభక్ష్యాన్నసమ్భవమ్ ।
దివ్యం సమ్మూర్ఛితం జిఘ్రత్ రూపవంతమివానిలమ్ ॥ **9.20** ॥

స గంధస్తం మహాసత్త్వం బంధుర్బంధుమివోత్తమమ్ ।
ఇత ఏహీత్యువాచేవ తత్ర యత్ర స రావణః ॥ **9.21** ॥
తతస్తాం ప్రస్థితశ్శాలాం దదర్శ మహతీం శుభామ్ ।
రావణస్య మనఃకాంతాం కాంతామివ వరస్త్రియమ్ ॥ **9.22** ॥

మణిసోపానవికృతాం హేమజాలవిభూషితామ్ ।
స్ఫాటికైరావృతతలాం దంతాంతరితరూపికామ్ ॥ **9.23** ॥

ముక్తాభిశ్చ ప్రవాలైశ్చ రూప్యచామీకరైరపి ।
విభూషితాం మణిస్తంభైః సుబహుస్తంభభూషితామ్ ॥ **9.24** ॥

సమైరృజుభిరత్యుచ్చైః సమన్తాత్ సువిభూషితైః ।
స్తంభైః పక్షైరివాత్యుచ్చైః దివం సంప్రస్థితామివ ॥ **9.25** ॥

మహత్యా కుథయాస్తీర్ణాం పృథివీ లక్షణాంకయా ।
పృథివీమివ విస్తీర్ణాం సరాష్ట్రగృహమాలినీమ్ ॥ **9.26** ॥

నాదితాం మత్తవిహగైః దివ్యగంధాధివాసితామ్ ।
పరార్ధ్యాస్తరణోపేతాం రక్షోధిపనిషేవితామ్ ॥ 9.27 ॥

ధూమ్రామగరుధూపేన విమలాం హంసపాండురామ్ ।
చిత్రాం పుష్పోపహారేణ కల్మాషీమివ సుప్రభామ్ ॥ 9.28 ॥

మనస్సంహ్లాదజననీం వర్ణస్యాపి ప్రసాదినీమ్ ।
తాం శోకనాశినీం దివ్యాం శ్రియస్సంజననీమివ ॥ 9.29 ॥

ఇంద్రియాణీంద్రియార్థైస్తు పంచపంచభిరుత్తమైః ।
తర్పయామాస మాతేవ తదా రావణపాలితా ॥ 9.30 ॥

స్వర్గోఽయం దేవలోకోఽయమ్ ఇంద్రస్యేయం పురీ భవేత్ ।
సిద్ధిర్వేయం పరా హి స్యాత్ ఇత్యమన్యత మారుతిః ॥ 9.31 ॥

ప్రధ్యాయతేవాఽపశ్యత్ ప్రదీపాంస్తత్ర కాంచనాన్ ।
ధూర్తానివ మహాధూర్తైః దేవనేన పరాజితాన్ ॥ 9.32 ॥

దీపానాం చ ప్రకాశేన తేజసా రావణస్య చ ।
అర్చిర్భిర్భూషణానాం చ ప్రదీప్తేవాభ్యమన్యత ॥ 9.33 ॥

తతోఽపశ్యత్కుథాసీనం నానావర్ణామ్బరస్రజమ్ ।
సహస్రం వరనారీణాం నానావేషవిభూషితమ్ ॥ 9.34 ॥

పరివృత్తేఽర్ధరాత్రే తు పాననిద్రావశం గతమ్ ।
క్రీడిత్వోపరతం రాత్రౌ సుష్వాప బలవత్తదా ॥ 9.35 ॥

తత్ప్రసుప్తం విరురుచే నిశ్శబ్దాంతరభూషణమ్ ।
నిశ్శబ్దహంసభ్రమరం యథా పద్మవనం మహత్ ॥ 9.36 ॥

తాసాం సంవృతదంతాని మీలితాక్షాణి మారుతిః ।
అపశ్యత్పద్మగంధీని వదనాని సుయోషితామ్ ॥ 9.37 ॥

ప్రబుద్ధానీవ పద్మాని తాసాం భూత్వా క్షపాక్షయే ।
పునస్సంవృతపత్రాణి రాత్రావివ బభుస్తదా ॥ 9.38 ॥

ఇమాని ముఖపద్మాని నియతం మత్తషట్పదాః ।
అమ్బుజానీవ ఫుల్లాని ప్రార్థయంతి పునః పునః ॥ 9.39 ॥

ఇతి చామన్యత శ్రీమాన్ ఉపపత్త్యా మహాకపిః ।
మేనే హి గుణతస్తాని సమాని సలిలోద్భవైః ॥ 9.40 ॥

సా తస్య శుశుభే శాలా తాభిస్త్రీభిర్విరాజితా ।
శారదీవ ప్రసన్నా ద్యౌః తారాభిరభిశోభితా ॥ 9.41 ॥

స చ తాభిః పరివృతః శుశుభే రాక్షసాధిపః ।
యథా హ్యుడుపతిశ్శ్రీమాన్ తారాభిరభిసంవృతః ॥ 9.42 ॥

యాశ్చ్యవంతేఽమ్బరాత్తారాః పుణ్యశేషసమావృతాః ।
ఇమాస్తాస్సంగతాః కృత్స్నా ఇతి మేనే హరిస్తదా ॥ 9.43 ॥

తారాణామివ సువ్యక్తం మహతీనాం శుభార్చిషాం ।
ప్రభావర్ణప్రసాదాశ్చ విరేజుస్తత్ర యోషితామ్ ॥ 9.44 ॥

వ్యావృత్త గురుపీనస్రక్ ప్రకీర్ణ వరభూషణాః ।
పానవ్యాయామకాలేషు నిద్రాపహృతచేతసః ॥ 9.45 ॥

వ్యావృత్తతిలకాః కాశ్చిత్ కాశ్చిదుద్భ్రాంతనూపురాః ।
పార్శ్వే గళితహారాశ్చ కాశ్చిత్పరమయోషితః ॥ 9.46 ॥

ముక్తాహారావృతాశ్చాన్యాః కాశ్చిద్విస్రస్తవాససః ।
వ్యావిద్ధరశనాదామాః కిశోర్య ఇవ వాహితాః ॥ 9.47 ॥

సుకుండలధరాశ్చాన్యా విచ్ఛిన్నమృదితస్రజః ।
గజేంద్రమృదితాః ఫుల్లా లతా ఇవ మహావనే ॥ 9.48 ॥

చంద్రాంశుకిరణాభాశ్చ హారాః కాసాంచిదుత్కటాః ।
హంసా ఇవ బభుస్సుప్తాః స్తనమధ్యేషు యోషితామ్ ॥ 9.49॥

అపరాసాం చ వైడూర్యాః కాదంబా ఇవ పక్షిణః ।
హేమసూత్రాణి చాన్యాసాం చక్రవాకా ఇవాభవన్ ॥ 9.50 ॥

హంసకారండవాకీర్ణాః చక్రవాకోపశోభితాః ।
ఆపగా ఇవ తా రేజుః జఘనైః పుళినైరివ ॥ 9.51 ॥

కింకిణీజాలసంకోశాః తా హైమవిపులాంబుజాః ।
భావగ్రాహాయశస్తీరాః సుప్తా నద్య ఇవా బభుః ॥ 9.52 ॥

మృదుష్వంగేషు కాసాంచిత్ కుచాగ్రేషు చ సంస్థితాః ।
బభూవుర్భూషణానీవ శుభాభూషణరాజయః ॥ 9.53 ॥

అంశుకాంతాశ్చ కాసాంచిత్ ముఖమారుతకంపితాః ।
ఉపర్యుపరివక్త్రాణాం వ్యాధూయంతే పునః పునః ॥ 9.54 ॥

తాః పతాకా ఇవోద్ధూతాః పత్నీనాం రుచిరప్రభాః ।
నానావర్ణసువర్ణానాం వక్త్రమూలేషు రేజిరే ॥ 9.55 ॥

వవల్గుశ్చాత్ర కాసాంచిత్ కుండలాని శుభార్చిషాం ।
ముఖమారుతసంసర్గాత్ మందం మందం సుయోషితామ్ ॥ 9.56 ॥

శర్కరాసవగంధైశ్చ ప్రకృత్యా సురభిస్సుఖః ।
తాసాం వదన నిశ్వాసః సిషేవే రావణం తదా ॥ 9.57 ॥

రావణాననశంకాశ్చ కాశ్చిద్రావణయోషితః ।
ముఖాని స్మ సపత్నీనామ్ ఉపాజిఘ్రన్ పునః పునః ॥ 9.58 ॥

అత్యర్థం సక్తమనసః రావణే తా వరస్త్రియః ।
అస్వతంత్రాస్సపత్నీనాం ప్రియమేవాచరంస్తదా ॥ 9.59 ॥

బాహూనుపనిధాయాన్యాః పారిహార్యవిభూషితాన్ ।
అంశుకాని చ రమ్యాణి ప్రమదాస్తత్ర శిశ్యిరే ॥ 9.60 ॥

అన్యా వక్షసి చాన్యస్యాః తస్యాః కాశ్చిత్పునర్భుజమ్ ।
అపరా త్వంకమన్యస్యాః తస్యాశ్చాప్యపరా భుజౌ ॥ 9.61 ॥

ఊరుపార్శ్వకటీపృష్ఠమ్ అన్యోన్యస్య సమాశ్రితాః ।
పరస్పరనివిష్టాంగ్యః మదస్నేహవశానుగాః ॥ 9.62 ॥

అన్యోన్యభుజసూత్రేణ స్త్రీమాలాగ్రథితా హి సా ।
మాలేవ గ్రథితా సూత్రే శుశుభే మత్తషట్పదా ॥ 9.63 ॥

లతానాం మాధవే మాసి ఫుల్లానాం వాయుసేవనాత్ ।
అన్యోన్యమాలాగ్రథితం సంసక్తకుసుమోచ్చయమ్ ॥ 9.64 ॥

వ్యతివేష్టితసుస్కంధమ్ అన్యోన్యభ్రమరాకులమ్ ।
ఆసీద్వనమివోద్ధూతం స్త్రీవనం రావణస్య తత్ ॥ 9.65 ॥

ఉచితేష్వపి సువ్యక్తం న తాసాం యోషితాం తదా ।
వివేకశ్శక్య ఆధాతుం భూషణాంగాంబరస్రజామ్ ॥ 9.66 ॥

రావణే సుఖసంవిష్టే తాస్స్త్రియో వివిధప్రభాః ।
జ్వలంతః కాంచనాదీపాః ప్రైక్షంతానిమిషా ఇవ ॥ 9.67 ॥

రాజర్షిపితృదైత్యానాం గంధర్వాణాం చ యోషితః ।
రాక్షసానాం చ యాః కన్యా తస్య కామవశం గతాః ॥ 9.68 ॥

యుద్ధకామేన తాస్సర్వాః రావణేన హృతాస్స్త్రియః ।
సమదా మదనేనైవ మోహితాః కాశ్చిదాగతాః ॥ 9.69 ॥

న తత్ర కాశ్చిత్ప్రమదాః ప్రసహ్య, వీర్యోపపన్నేన గుణేన లబ్ధాః ।
న చాన్యకామాపి న చాన్య పూర్వా, వినా వరార్హాం జనకాత్మజాం తామ్ ॥9.70॥

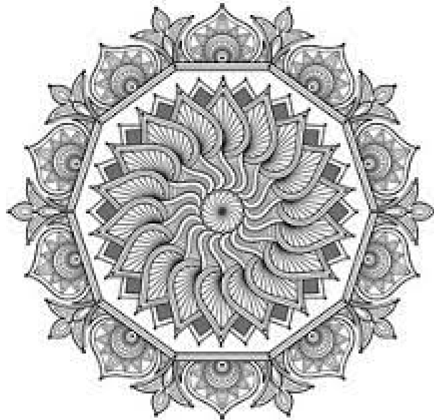
న చాఽకులీనా న చ హీనరూపా, నాదక్షిణా నానుపచారయుక్తా ।
భార్యాఽభవత్తస్య న హీనసత్త్వా, న చాపి కాంతస్య న కామనీయా ॥ 9.71 ॥

బభూవ బుద్ధిస్తు హరీశ్వరస్య, యదీదృశీ రాఘవధర్మపత్నీ ।
ఇమా యథా రాక్షసరాజభార్యాః, సుజాతమస్యేతి హి సాధుబుద్ధేః ॥ 9.72 ॥

పునశ్చ సోఽచింతయదార్తరూపః, ధ్రువం విశిష్టాగుణతో హి సీతా ।
అథాఽయమస్యాం కృతవాన్మహాత్మా, లంకేశ్వరః కష్టమనార్యకర్మ ॥ 9.73 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే నవమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే దశమస్సర్గః

తత్ర దివ్యోపమం ముఖ్యం స్ఫాటికం రత్నభూషితమ్ ।
అవేక్షమాణో హనూమాన్ దదర్శ శయనాసనమ్ ॥ 10.1 ॥

దాంతకాంచనచిత్రాంగైః వైడూర్యైశ్చ వరాసనైః ।
మహార్హాస్తరణోపేతైః ఉపపన్నం మహాధనైః ॥ 10.2 ॥

తస్య చైకతమే దేశే సోఽగ్ర్యమాలావిభూషితమ్ ।
దదర్శ పాణ్డురచ్ఛత్రం తారాధిపతిసన్నిభమ్ ॥ 10.3 ॥

జాతరూపపరిక్షిప్తం చిత్రభానుసమప్రభం ।
అశోకమాలావితతం దదర్శ పరమాసనమ్ ॥ 10.4 ॥

వాలవ్యజనహస్తాభిః వీజ్యమానం సమంతతః ।
గంధైశ్చ వివిధైర్జుష్టం వరధూపేన ధూపితమ్ ॥ 10.5 ॥

పరమాస్తరణాస్తీర్ణమ్ ఆవికాజినసంవృతమ్ ।
దామభిర్వరమాల్యానాం సమన్తాదుపశోభితమ్ ॥ 10.6 ॥

తస్మిన్ జీమూతసంకాశం ప్రదీప్తోత్తమకుండలమ్ ।
లోహితాక్షం మహాబాహుం మహారజతవాససమ్ ॥ 10.7 ॥

లోహితేనానులిప్తాంగం చందనేన సుగంధినా ।
సంధ్యారక్తమివాకాశే తోయదం సతటిద్గణమ్ ॥ 10.8 ॥

వృతమాభరణైర్దివ్యైః సురూపం కామరూపిణమ్ ।
సవృక్షవనగుల్మాఢ్యం ప్రసుప్తమివ మందరమ్ ॥ 10.9 ॥

క్రీడిత్వోపరతం రాత్రౌ వరాభరణభూషితమ్ ।
ప్రియం రాక్షసకన్యానాం రాక్షసానాం సుఖావహమ్ ।
పీత్వాఽప్యుపరతం చాపి దదర్శ స మహాకపిః ॥ 10.10 ॥

భాస్వరే శయనే వీరం ప్రసుప్తం రాక్షసాధిపమ్ ॥ 10.11 ॥

నిశ్శ్వసన్తం యథా నాగం రావణం వానరర్షభః ।
ఆసాద్య పరమోద్విగ్నః సోఽపాసర్పత్ సుభీతవత్ ॥ 10.12 ॥

అథారోహణమాసాద్య వేదికాంతరమాశ్రితః ।
సుప్తం రాక్షసశార్దూలం ప్రేక్షతే స్మ మహాకపిః ॥ 10.13 ॥

శుశుభే రాక్షసేంద్రస్య స్వపతశ్శయనోత్తమమ్ ।
గంధహస్తిని సంవిష్టే యథా ప్రస్రవణం మహత్ ॥ 10.14 ॥

కాంచనాంగదసన్నద్ధౌ దదర్శ స మహాత్మనః ।
విక్షిప్తౌ రాక్షసేంద్రస్య భుజావింద్రధ్వజోపమౌ ॥ 10.15 ॥

ఐరావతవిషాణాగ్రైః ఆపీడనకృతవ్రణౌ ।
వజ్రోల్లిఖితపీనాంసౌ విష్ణుచక్రపరిక్షతౌ ॥ 10.16 ॥

పీనౌ సమసుజాతాంసౌ సంగతౌ బలసంయుతౌ ।
సులక్షణనఖాంగుష్ఠౌ స్వంగులీతలలక్షితౌ ॥ 10.17 ॥

సంహతౌ పరిఘాకారౌ వృత్తౌ కరికరోపమౌ ।
విక్షిప్తౌ శయనే శుభ్రే పంచశీర్షావివోరగౌ ॥ 10.18 ॥

శశక్షతజకల్పేన సుశీతేన సుగంధినా ।
చందనేన పరార్ధ్యేన స్వనులిప్తౌ స్వలంకృతౌ ॥ 10.19 ॥

ఉత్తమస్త్రీవిమృదితౌ గంధోత్తమనిషేవితౌ ।
యక్షపన్నగగంధర్వదేవదానవరావిణౌ ॥ 10.20 ॥

దదర్శ స కపిస్తస్య బాహూ శయనసంస్థితౌ ।
మందరస్యాంతరే సుప్తౌ మహాహీ రుషితావివ ॥ 10.21 ॥

తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః ।
శుశుభేఽచలసంకాశః శృంగాభ్యామివ మందరః ॥ 10.22 ॥

చూతపున్నాగసురభిః వకుళోత్తమసంయుతః ।
మృష్టాన్నరససంయుక్తః పానగంధపురస్సరః ॥ 10.23 ॥

తస్య రాక్షససింహస్య నిశ్చక్రామ మహాముఖాత్ ।
శయానస్య వినిశ్శ్వాసః పూరయన్నివ తద్గృహమ్ ॥ 10.24 ॥

ముక్తామణివిచిత్రేణ కాంచనేన విరాజితమ్ ।
ముకుటేనాపవృత్తేన కుండలోజ్జ్వలితాననమ్ ॥ **10.25** ॥

రక్తచందనదిగ్ధేన తథా హారేణ శోభినా ।
పీనాయతవిశాలేన వక్షసాభివిరాజితమ్ ॥ **10.26** ॥

పాండరేణాపవిద్ధేన క్షౌమేణ క్షతజేక్షణమ్ ।
మహార్హేణ సుసంవీతం పీతేనోత్తమ వాససా ॥ **10.27** ॥

మాషరాశి ప్రతీకాశం నిశ్శ్వసన్తం భుజంగవత్ ।
గాంగే మహతి తోయాన్తే ప్రసుప్తమివ కుంజరమ్ ॥ **10.28** ॥

చతుర్భిః కాంచనైః దీపైః దీప్యమానచతుర్దిశమ్ ।
ప్రకాశీకృతసర్వాంగం మేఘం విద్యుద్గణైరివ ॥ **10.29** ॥

పాదమూలగతాశ్చాపి దదర్శ సుమహాత్మనః ।
పత్నీస్స ప్రియభార్యస్య తస్య రక్షఃపతేర్గృహే ॥ **10.30** ॥

శశిప్రకాశవదనాః చారుకుండలభూషితాః ।
అమ్లానమాల్యాభరణాః దదర్శ హరియూథపః ॥ **10.31** ॥

నృత్తవాదిత్రకుశలా రాక్షసేంద్ర భుజాంకగాః ।
వరాభరణధారిణ్యో నిషణ్ణా దదృశే హరిః ॥ **10.32** ॥

వజ్రవైడూర్యగర్భాణి శ్రవణాంతేషు యోషితాం ।
దదర్శ తాపనీయాని కుండలాన్యంగదాని చ ॥ **10.33** ॥

తాసాం చంద్రోపమైర్వక్త్రైః శుభ్రైర్లలితకుండలైః ।
విరరాజ విమానం తత్ నభస్తారాగణైరివ ॥ **10.34** ॥

మదవ్యాయామఖిన్నాస్తాః రాక్షసేంద్రస్య యోషితః ।
తేషు తేష్వవకాశేషు ప్రసుప్తాస్తనుమధ్యమాః ॥ **10.35** ॥

అంగహారైస్తథైవాన్యా కోమలైర్నృత్తశాలినీ ।
విన్యస్తశుభసర్వాంగీ ప్రసుప్తా వరవర్ణినీ ॥ **10.36** ॥

కాచిద్వీణాం పరిష్వజ్య ప్రసుప్తా సంప్రకాశతే ।
మహానదీప్రకీర్ణేవ నళినీ పోతమాశ్రితా ॥ 10.37 ॥

అన్యాకక్షగతేనైవ మడ్డుకేనాసితేక్షణా ।
ప్రసుప్తా భామినీ భాతి బాలపుత్రేవ వత్సలా ॥ 10.38 ॥

పటహం చారు సర్వాంగీ పీడ్య శేతే శుభస్తనీ ।
చిరస్య రమణం లబ్ధ్వా పరిష్వజ్యేవ భామినీ ॥ 10.39 ॥

కాచిద్వంశం పరిష్వజ్య సుప్తా కమలలోచనా ।
రహః ప్రియతమం గృహ్య సకామేవ చ కామినీ ॥ 10.40 ॥

విపంచీం పరిగృహ్యాన్యా నియతా నృత్తశాలినీ ।
నిద్రావశమనుప్రాప్తా సహ కాంతేవ భామినీ ॥ 10.41 ॥

అన్యా కనకసంకాశైః మృదుపీనైర్మనోరమైః ।
మృదంగం పరిపీడ్యాంగైః ప్రసుప్తా మత్తలోచనా ॥ 10.42 ॥

భుజపార్శ్వాంతరస్థేన కక్షగేన కృశోదరీ ।
పణవేన సహానింద్యా సుప్తా మదకృతశ్రమా ॥ 10.43 ॥

డిండిమం పరిగృహ్యాన్యా తథైవాసక్త డిండిమా ।
ప్రసుప్తా తరుణం వత్సమ్ ఉపగూహ్యేవ భామినీ ॥ 10.44 ॥

కాచిదాడంబరం నారీ భుజసంయోగపీడితమ్ ।
కృత్వా కమలపత్రాక్షీ ప్రసుప్తా మదమోహితా ॥ 10.45 ॥

కలశీమపవిద్ధ్యాన్యా ప్రసుప్తా భాతి భామినీ ।
వసంతే పుష్పశబలా మాలేవ పరిమార్జితా ॥ 10.46 ॥

పాణిభ్యాం చ కుచౌ కాచిత్ సువర్ణకలశోపమౌ ।
ఉపగూహ్యాబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా ॥ 10.47 ॥

అన్యా కమలపత్రాక్షీ పూర్ణేందు సదృశాననా ।
అన్యామాలింగ్య సుశ్రోణీం ప్రసుప్తా మదవిహ్వాలా ॥ 10.48॥

ఆతోద్యాని విచిత్రాణి పరిష్వజ్య వరస్త్రియః ।
నిపీడ్య చ కుచైస్సుప్తాః కామిన్యః కాముకానివ ॥ **10.49** ॥

తాసామేకాంతవిన్యస్తే శయానాం శయనే శుభే ।
దదర్శ రూపసంపన్నామ్ అపరాం స కపిః స్త్రియమ్ ॥ **10.50** ॥

ముక్తామణిసమాయుక్తైః భూషణైస్సువిభూషితామ్ ।
విభూషయంతీమివ తత్ స్వశ్రియా భవనోత్తమమ్ ॥ **10.51** ॥

గౌరీం కనకవర్ణాంగీమ్ ఇష్టామంతఃపురేశ్వరీమ్ ।
కపిర్మందోదరీం తత్ర శయానాం చారురూపిణీమ్ ॥ **10.52** ॥

స తాం దృష్ట్వా మహాబాహుః భూషితాం మారుతాత్మజః ।
తర్కయామాస సీతేతి రూపయౌవనసంపదా ।
హర్షేణ మహతా యుక్తః ననంద హరియూథపః ॥ **10.53** ॥

ఆస్ఫోటయామాస చుచుంబ పుచ్ఛం
    ననంద చిక్రీడ జగౌ జగామ
స్తంభానరోహన్నిపపాత భూమౌ
    నిదర్శయన్ స్వాం ప్రకృతిం కపీనామ్ ॥ **10.54** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే దశమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకాదశస్సర్గః

అవధూయ చ తాం బుద్ధిం బభూవావస్థితస్తదా ।
జగామ చాఽపరాం చింతాం సీతాం ప్రతి మహాకపిః ॥ 11.1 ॥

న రామేణ వియుక్తా సా స్వప్తుమర్హతి భామినీ ।
న భోక్తుం నాప్యలంకర్తుం న పానముపసేవితుమ్ ॥ 11.2 ॥

నాన్యం నరముపస్థాతుం సురాణామపి చేశ్వరమ్ ।
న హి రామసమః కశ్చిత్ విద్యతే త్రిదశేష్వపి ।
అన్యేయమితి నిశ్చిత్య పానభూమౌ చచార సః ॥ 11.3 ॥

క్రీడితేనాపరాః క్లాంతా గీతేన చ తథాఽపరాః ।
నృత్తేన చాపరాః క్లాంతాః పానవిప్రహతాస్తథా ॥ 11.4 ॥

మురజేషు మృదంగేషు పీఠికాసు చ సంస్థితాః ।
తథాస్తరణముఖ్యేషు సంవిష్టాశ్చాపరాః స్త్రియః ॥ 11.5 ॥

అంగనానాం సహస్రేణ భూషితేన విభూషణైః ।
రూపసల్లాపశీలేన యుక్తగీతార్థభాషిణా ॥ 11.6 ॥

దేశకాలాభియుక్తేన యుక్తవాక్యాభిధాయినా ।
రతాభిరతసంసుప్తం దదర్శ హరియూథపః ॥ 11.7 ॥

తాసాం మధ్యే మహాబాహుః శుశుభే రాక్షసేశ్వరః ।
గోష్ఠే మహతి ముఖ్యానాం గవాం మధ్యే యథా వృషః ॥ 11.8 ॥

స రాక్షసేంద్రశ్శుశుభే తాభిః పరివృతస్స్వయమ్ ।
కరేణుభిర్యథారణ్యే పరికీర్ణో మహాద్విపః ॥ 11.9 ॥

సర్వకామైరుపేతాం చ పానభూమిం మహాత్మనః ।
దదర్శ హరిశార్దూలః తస్య రక్షఃపతేర్గృహే ॥ 11.10 ॥

మృగాణాం మహిషాణాం చ వరాహాణాం చ భాగశః ।
తత్ర న్యస్తాని మాంసాని పానభూమౌ దదర్శ సః ॥ 11.11 ॥

రౌక్మేషు చ విశాలేషు భాజనేష్వర్ధభక్షితాన్ ।
దదర్శ హరిశార్దూలః మయూరాన్ కుక్కుటాంస్తథా ॥ 11.12 ॥

వరాహ వార్ధ్రాణసకాన్ దధిసౌవర్చలాయుతాన్ ।
శల్యాన్ మృగమయూరాంశ్చ హనూమానన్వవైక్షత ॥ 11.13॥

క్రకరాన్ వివిధాన్ సిద్ధాన్ చకోరానర్ధభక్షితాన్ ॥ 11.14 ॥

మహిషానేకశల్యాంశ్చ ఛాగాంశ్చ కృతనిష్ఠితాన్ ।
లేహ్యానుచ్చావచాన్ పేయాన్ భోజ్యాని వివిధాని చ ॥ 11.15 ॥

తథాఽఽమ్లలవణోత్తంసైః వివిధైరాగషాడవైః ।
హారనూపురకేయూరైః అపవిద్ధైర్మహాధనైః ॥ 11.16 ॥

పానభాజనవిక్షిప్తైః ఫలైశ్చ వివిధైరపి ।
కృతపుష్పోపహారా భూః అధికం పుష్యతి శ్రియమ్ ॥ 11.17 ॥

తత్ర తత్ర చ విన్యస్తైః సుశ్లిష్టైశ్శయనాసనైః ।
పానభూమిర్వినా వహ్నిం ప్రదీప్తేవోపలక్ష్యతే ॥ 11.18 ॥

బహుప్రకారైర్వివిధైః వరసంస్కారసంస్కృతైః ।
మాంసైః కుశలసంయుక్తైః పానభూమిగతైః పృథక్ ॥ 11.19 ॥

దివ్యాః ప్రసన్నా వివిధాః సురాః కృతసురా అపి ।
శర్కరాసవమాధ్వీకపుష్పాసవఫలాసవాః ॥ 11.20 ॥

వాసచూర్ణైశ్చ వివిధైః దృష్టాస్తైస్తైః పృథక్ పృథక్ ।
సంతతా శుశుభే భూమిః మాల్యైశ్చ బహుసంస్థితైః ॥ 11.21 ॥

హిరణ్మయైశ్చ వివిధైః భాజనైః స్ఫాటికైరపి ।
జామ్బూనదమయైశ్చాన్యైః కరకైరభిసంవృతా ॥ 11.22 ॥

రాజతేషు చ కుంభేషు జామ్బూనదమయేషు చ ।
పానశ్రేష్ఠం తదా భూరి కపిస్తత్ర దదర్శ హ ॥ 11.23 ॥

సోఽపశ్యచ్ఛాతకుంభాని శీధోర్మణిమయాని చ ।
రాజతాని చ పూర్ణాని భాజనాని మహాకపిః ॥ 11.24 ॥

క్వచిదర్ధావశేషాణి క్వచిత్పీతాని సర్వశః ।
క్వచిన్నైవ ప్రపీతాని పానాని స దదర్శ హ ॥ 11.25 ॥

క్వచిద్భక్ష్యాంశ్చ వివిధాన్ క్వచిత్పానాని భాగశః ।
క్వచిదన్నావశేషాణి పశ్యన్వై విచచార హ ॥ **11.26** ॥

క్వచిత్ప్రభిన్నైః కరకైః క్వచిదాలోలితైర్ఘటైః ।
క్వచిత్సంపృక్తమాల్యాని జలాని చ ఫలాని చ ॥ **11.27** ॥

శయనాన్యత్ర నారీణాం శుభ్రాణి బహుధా పునః ।
పరస్పరం సమాశ్లిష్య కాశ్చిత్సుప్తా వరాంగనాః ॥ **11.28** ॥

కాశ్చిచ్చ వస్త్రమన్యస్యాః స్వపంత్యాః పరిధాయ చ ।
ఆహృత్య చాబలాస్సుప్తాః నిద్రాబలపరాజితాః ॥ **11.29** ॥

తాసాముచ్ఛ్వాసవాతేన వస్త్రం మాల్యం చ గాత్రజమ్ ।
నాత్యర్థం స్పందతే చిత్రం ప్రాప్యమందమివానిలమ్ ॥ **11.30** ॥

చందనస్య చ శీతస్య శీధోర్మధురసస్య చ ।
వివిధస్య చ మాల్యస్య ధూపస్య వివిధస్య చ ।
బహుధా మారుతస్తత్ర గంధం వివిధముద్వహన్ ॥ **11.31** ॥

రసానాం చందనానాం చ ధూపానాం చైవ మూర్ఛితః ।
ప్రవవౌ సురభిర్గంధః విమానే పుష్పకే తదా ॥ **11.32** ॥

శ్యామావదాతాస్తత్రాన్యాః కాశ్చిత్కృష్ణా వరాంగనాః ।
కాశ్చిత్ కాంచనవర్ణాంగ్యః ప్రమదా రాక్షసాలయే ॥ **11.33** ॥

తాసాం నిద్రా వశత్వాచ్చ మదనేన విమూర్ఛితమ్ ।
పద్మినీనాం ప్రసుప్తానాం రూపమాసీద్యథైవ హి ॥ **11.34** ॥

ఏవం సర్వమశేషేణ రావణాంతఃపురం కపిః ।
దదర్శ సుమహాతేజాః న దదర్శ చ జానకీమ్ ॥ **11.35** ॥

నిరీక్షమాణశ్చ తదా తాస్స్త్రియస్స మహాకపిః ।
జగామ మహతీం చింతాం ధర్మసాధ్వసశంకితః ।
పరదారావరోధస్య ప్రసుప్తస్య నిరీక్షణమ్ ॥ **11.36** ॥

ఇదం ఖలు మమాత్యర్థం ధర్మలోపం కరిష్యతి ।
న హి మే పరదారాణాం దృష్టిర్విషయవర్తినీ ॥ **11.37** ॥

అయం చాత్ర మయా దృష్టః పరదారపరిగ్రహః ॥ 11.38 ॥

తస్య ప్రాదురభూచ్చింతా పునరన్యా మనస్వినః ।
నిశ్చితైకాన్తచిత్తస్య కార్యనిశ్చయదర్శినీ ॥ 11.39 ॥

కామం దృష్టా మయా సర్వాః విశ్వస్తా రావణస్త్రియః ।
న హి మే మనసః కించిత్ వైకృత్యముపపద్యతే ॥ 11.40 ॥

మనో హి హేతుస్సర్వేషామ్ ఇంద్రియాణాం ప్రవర్తనే ।
శుభాశుభాస్వవస్థాసు తచ్చ మే సువ్యవస్థితమ్ ॥ 11.41 ॥

నాన్యత్ర హి మయా శక్యా వైదేహీ పరిమార్గితుం ।
స్త్రియో హి స్త్రీషు దృశ్యంతే సదా సంపరిమార్గణే ॥ 11.42 ॥

యస్య సత్త్వస్య యా యోనిః తస్యాం తత్పరిమార్గ్యతే ।
న శక్యా ప్రమదా నష్టా మృగీషు పరిమార్గితుమ్ ॥ 11.43 ॥

తదిదం మార్గితం తావత్ శుద్ధేన మనసా మయా ।
రావణాంతఃపురం సర్వం దృశ్యతే న చ జానకీ ॥ 11.44 ॥

దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ వీర్యవాన్ ।
అవేక్షమాణో హనూమాన్ నైవాపశ్యత జానకీమ్ ॥ 11.45 ॥

తామపశ్యన్ కపిస్తత్ర పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రియః ।
అపక్రమ్య తదా వీరః ప్రధ్యాతుముపచక్రమే ॥ 11.46 ॥

స భూయస్తు పరం శ్రీమాన్ మారుతిర్యత్నమాస్థితః ।
ఆపానభూమిముత్సృజ్య తద్విచేతుం ప్రచక్రమే ॥ 11.47 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకాదశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వాదశస్సర్గః

స తస్య మధ్యే భవనస్య మారుతిః, లతాగృహాంశ్చిత్రగృహాన్నిశాగృహాన్ ।
జగామ సీతాం ప్రతి దర్శనోత్సుకః, న చైవ తాం పశ్యతి చారుదర్శనామ్ ॥12.1॥

స చింతయామాస తతో మహాకపిః, ప్రియామపశ్యన్ రఘునందనస్య తామ్ ।
ధ్రువం హి సీతా మ్రియతే యథా న మే, విచిన్వతో దర్శనమేతి మైథిలీ ॥12.2॥

సా రాక్షసానాం ప్రవరేణ జానకీ, స్వశీలసంరక్షణతత్పరా సతీ ।
అనేన నూనం ప్రతిదుష్టకర్మణా, హతా భవేదార్యపథే పరే స్థితా ॥ 12.3 ॥

విరూపరూపా వికృతా వివర్చసః, మహాననా దీర్ఘవిరూపదర్శనాః ।
సమీక్ష్య సా రాక్షసరాజయోషితః, భయాద్వినష్టా జనకేశ్వరాత్మజా ॥ 12.4 ॥

సీతామదృష్ట్వా హ్యనవాప్యపౌరుషం, విహృత్యకాలం సహ వానరైశ్చిరమ్ ।
న మేఽస్తి సుగ్రీవసమీపగా గతిః, సుతీక్ష్ణదణ్డో బలవాంశ్చ వానరః ॥ 12.5 ॥

దృష్టమంతఃపురం సర్వం దృష్టా రావణయోషితః ।
న సీతా దృశ్యతే సాధ్వీ వృథా జాతో మమ శ్రమః ॥ 12.6 ॥

కిం ను మాం వానరాస్సర్వే గతం వక్ష్యన్తి సంగతాః ।
గత్వా తత్ర త్వయా వీర కిం కృతం తద్వదస్వ నః ॥ 12.7॥

అదృష్ట్వా కిం ప్రవక్ష్యామి తామహం జనకాత్మజామ్ ।
ధ్రువం ప్రాయముపైష్యంతి కాలస్య వ్యతివర్తనే ॥ 12.8 ॥

కిం వా వక్ష్యతి వృద్ధశ్చ జామ్బవానంగదశ్చ సః ।
గతం పారం సముద్రస్య వానరాశ్చ సమాగతాః ॥ 12.9 ॥

అనిర్వేదశ్శ్రియోమూలమ్ అనిర్వేదః పరం సుఖమ్ ।
అనిర్వేదో హి సతతం సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః ॥ 12.10 ॥

కరోతి సఫలం జంతోః కర్మ యత్తత్కరోతి సః ।
తస్మాదనిర్వేదకృతం యత్నం చేష్టేహముత్తమమ్ ॥ 12.11 ॥

భూయస్తావద్విచేశ్యామి దేశాన్రావణపాలితాన్ ।
ఆపానశాలా విచితాః తథా పుష్పగృహాణి చ ॥ 12.12 ॥

చిత్రశాలాశ్చ విచితా భూయః క్రీడాగృహాణి చ ।
నిష్కుటాంతరరథ్యాశ్చ విమానాని చ సర్వశః ॥ 12.13 ॥

భూయస్తత్ర విచేష్యామి న యత్ర విచయః కృతః ।
ఇతి సంచింత్య భూయోఽపి విచేతుముపచక్రమే ।
భూమీగృహాన్ చైత్యగృహాన్ గృహాతిగృహకానపి ॥ 12.14 ॥

ఉత్పతన్నిష్పతంశ్చాపి తిష్ఠన్గచ్ఛన్ పునః పునః ।
అపావృణ్వంశ్చ ద్వారాణి కపాటాన్యవఘాటయన్ ॥ 12.15 ॥

ప్రవిశన్నిష్పతంశ్చాపి ప్రపతన్నుత్పతన్నపి ।
సర్వమప్యవకాశం స విచచార మహాకపిః ॥ 12.16 ॥

చతురంగుళమాత్రోఽపి నావకాశస్స విద్యతే ।
రావణాంతఃపురే తస్మిన్ యం కపిర్న జగామ సః ॥ 12.17 ॥

ప్రాకారాంతరరథ్యాశ్చ వేదికాశ్చైత్యసంశ్రయాః ।
దీర్ఘికాః పుష్కరిణ్యశ్చ సర్వం తేనావలోకితమ్ ॥ 12.18 ॥

రాక్షస్యో వివిధాకారా విరూపా వికృతాస్తథా ।
దృష్టా హనూమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా ॥ 12.19 ॥

రూపేణాప్రతిమా లోకే వరా విద్యాధరస్త్రియః ।
దృష్టా హనూమతా తత్ర న తు రాఘవనందినీ ॥ 12.20 ॥

నాగకన్యా వరారోహాః పూర్ణచంద్రనిభాననాః ।
దృష్టా హనూమతా తత్ర న తు సీతా సుమధ్యమా ॥ 12.21॥

ప్రమథ్య రాక్షసేంద్రేణ నాగకన్యా బలాద్ధృతాః ।
దృష్టా హనూమతా తత్ర న సా జనకనందినీ ॥ 12.22 ॥

సోఽపశ్యన్ తాం మహాబాహుః పశ్యంశ్చాన్యా వరస్త్రియః ।
విషసాద ముహుర్ధీమాన్ హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 12.23 ॥

ఉద్యోగం వానరేంద్రాణాం ప్లవనం సాగరస్య చ ।
వ్యర్థం వీక్ష్యానిలసుతః చింతాం పునరుపాగమత్ ॥ 12.24 ॥

అవతీర్య విమానాచ్చ హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
చింతాముపజగామాథ శోకోపహతచేతనః ॥ 12.25 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వాదశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రయోదశస్సర్గః

విమానాత్తు సుసంక్రమ్య ప్రాకారం హరియూథపః ।
హనూమాన్వేగవానాసీత్ యథా విద్యుద్ఘనాంతరే ॥ 13.1 ॥

సంపరిక్రమ్య హనూమాన్ రావణస్య నివేశనాత్ ।
అదృష్ట్వా జానకీం సీతామ్ అబ్రవీద్వచనం కపిః ॥ 13.2 ॥

భూయిష్ఠం లోలితా లంకా రామస్య చరతా ప్రియమ్ ।
న హి పశ్యామి వైదేహీం సీతాం సర్వాంగశోభనామ్ ॥ 13.3 ॥

పల్వలాని తటాకాని సరాంసి సరితస్తథా ।
నద్యోఽనూపవనాంతాశ్చ దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః ।
లోలితా వసుధా సర్వా న తు పశ్యామి జానకీమ్ ॥ 13.4 ॥

ఇహ సంపాతినా సీతా రావణస్య నివేశనే ।
ఆఖ్యాతా గృధ్రరాజేన న చ పశ్యామి తామహమ్ ॥ 13.5 ॥

కిం ను సీతాఽథ వైదేహీ మైథిలీ జనకాత్మజా ।
ఉపతిష్ఠేత వివశా రావణం దుష్టచారిణమ్ ॥ 13.6 ॥

క్షిప్రముత్పతతో మన్యే సీతామాదాయ రక్షసః ।
బిభ్యతో రామబాణానామ్ అన్తరా పతితా భవేత్ ॥ 13.7 ॥

అథవా హ్రియమాణాయాః పథి సిద్ధనిషేవితే ।
మన్యే పతితమార్యాయాః హృదయం ప్రేక్ష్య సాగరమ్ ॥ 13.8 ॥

రావణస్యోరువేగేన భుజాభ్యాం పీడితేన చ ।
తయా మన్యే విశాలాక్ష్యా త్యక్తం జీవితమార్యయా ॥ 13.9 ॥

ఉపర్యుపరి వా నూనం సాగరం క్రమతస్తథా ।
వివేష్టమానా పతితా సముద్రే జనకాత్మజా ॥ 13.10 ॥

అహో క్షుద్రేణ వాఽనేన రక్షంతీ శీలమాత్మనః ।
అబంధుర్భక్షితా సీతా రావణేన తపస్వినీ ॥ 13.11 ॥

అథవా రాక్షసేన్ద్రస్య పత్నీభిరసితేక్షణా ।
అదుష్టా దుష్ట భావాభిః భక్షితా సా భవిష్యతి ॥ 13.12 ॥

సంపూర్ణచంద్రప్రతిమం పద్మపత్రనిభేక్షణమ్ ।
రామస్య ధ్యాయతీ వక్త్రం పంచత్వం కృపణా గతా ॥ **13.13** ॥

హా రామ లక్ష్మణేత్యేవం హాఽయోధ్యేచేతి మైథిలీ ।
విలప్య బహు వైదేహీ న్యస్తదేహా భవిష్యతి ॥ **13.14** ॥

అథవా నిహితా మన్యే రావణస్య నివేశనే ।
నూనం లాలప్యతే సీతా పంజరస్థేవ శారికా ॥ **13.15** ॥
జనకస్య సుతా సీతా రామపత్నీ సుమధ్యమా ।
కథముత్పలపత్రాక్షీ రావణస్య వశం వ్రజేత్ ॥ **13.16** ॥
వినష్టా వా ప్రణష్టా వా మృతా వా జనకాత్మజా ।
రామస్య ప్రియభార్యస్య న నివేదయితుం క్షమమ్ ॥ **13.17** ॥
నివేద్యమానే దోషస్స్యాత్ దోషస్స్యాదనివేదనే ।
కథన్ను ఖలు కర్తవ్యం విషమం ప్రతిభాతి మే ॥ **13.18** ॥
అస్మిన్నేవంగతే కార్యే ప్రాప్తకాలం క్షమం చ కిమ్ ।
భవేదితి మతం భూయః హనూమాన్ ప్రవిచారయత్ ॥ **13.19** ॥
యది సీతామదృష్ట్వాఽహం వానరేంద్రపురీమితః ।
గమిష్యామి తతః కో మే పురుషార్థో భవిష్యతి ॥ **13.20** ॥

మమేదం లంఘనం వ్యర్థం సాగరస్య భవిష్యతి ।
ప్రవేశశ్చైవ లంకాయాం రాక్షసానాం చ దర్శనమ్ ॥ **13.21** ॥
కిం మాం వక్ష్యతి సుగ్రీవః హరయో వా సమాగతాః ।
కిష్కింధాం సమనుప్రాప్తం తౌ వా దశరథాత్మజౌ ॥ **13.22** ॥

గత్వా తు యది కాకుత్స్థం వక్ష్యామి పరమప్రియమ్ ।
న దృష్టేతి మయా సీతా తతస్త్యక్ష్యతి జీవితమ్ ॥ **13.23** ॥

పరుషం దారుణం క్రూరం తీక్ష్ణమింద్రియతాపనమ్ ।
సీతానిమిత్తం దుర్వాక్యం శ్రుత్వా స న భవిష్యతి ॥ **13.24** ॥

తం తు కృచ్ఛ్రగతం దృష్ట్వా పంచత్వగతమానసమ్ ।
భృశానురక్తో మేధావీ న భవిష్యతి లక్ష్మణః ॥ **13.25** ॥

వినష్టౌ భ్రాతరౌ శ్రుత్వా భరతోఽపి మరిష్యతి ।
భరతం చ మృతం దృష్ట్వా శత్రుఘ్నో న భవిష్యతి ॥ **13.26** ॥

పుత్రాన్ మృతాన్ సమీక్ష్యాథ న భవిష్యంతి మాతరః ।
కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయీ చ న సంశయః ॥ 13.27 ॥

కృతజ్ఞస్సత్యసంధశ్చ సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః ।
రామం తథాగతం దృష్ట్వా తతస్త్యక్ష్యతి జీవితమ్ ॥ 13.28 ॥

దుర్మనా వ్యథితా దీనా నిరానందా తపస్వినీ ।
పీడితా భర్తృశోకేన రుమా త్యక్ష్యతి జీవితమ్ ॥ 13.29 ॥

వాలిజేన తు దుఃఖేన పీడితా శోకకర్శితా ।
పంచత్వం చ గతే రాజ్ఞి తారాపి న భవిష్యతి ॥ 13.30 ॥

మాతాపిత్రోర్వినాశేన సుగ్రీవవ్యసనేన చ ।
కుమారోఽప్యంగదః కస్మాత్ ధారయిష్యతి జీవితమ్ ॥ 13.31 ॥

భర్తృజేన తు దుఃఖేన హ్యభిభూతా వనౌకసః ।
శిరాంస్యభిహనిష్యన్తి తలైర్ముష్టిభిరేవ చ ॥ 13.32 ॥

సాన్త్వేనానుప్రదానేన మానేన చ యశస్వినా ।
లాలితాః కపిరాజేన ప్రాణాంస్త్యక్ష్యన్తి వానరాః ॥ 13.33 ॥

న వనేషు న శైలేషు న నిరోధేషు వా పునః ।
క్రీడామనుభవిష్యన్తి సమేత్య కపికుంజరాః ॥ 13.34 ॥

సపుత్రదారాస్సామాత్యాః భర్తృవ్యసనపీడితాః ।
శైలాగ్రేభ్యః పతిష్యంతి సమేత్య విషమేషు చ ॥ 13.35 ॥

విషముద్బన్ధనం వాపి ప్రవేశం జ్వలనస్య వా ।
ఉపవాసమథో శస్త్రం ప్రచరిష్యంతి వానరాః ॥ 13.36 ॥

ఘోరమారోదనం మన్యే గతే మయి భవిష్యతి ।
ఇక్ష్వాకుకులనాశశ్చ నాశశ్చైవ వనౌకసామ్ ॥ 13.37 ॥

సోఽహం నైవ గమిష్యామి కిష్కింధాం నగరీమితః ।
న చ శక్ష్యామ్యహం ద్రష్టుం సుగ్రీవం మైథిలీం వినా ॥ 13.38॥

మయ్యగచ్ఛతి చేహస్థే ధర్మాత్మానౌ మహారథౌ ।
ఆశయా తౌ ధరిష్యేతే వానరాశ్చ మనస్వినః ॥ **13.39** ॥

హస్తాదానో ముఖాదానః నియతో వృక్షమూలికః ।
వానప్రస్థో భవిష్యామి హ్యదృష్ట్వా జనకాత్మజామ్ ॥ **13.40** ॥

సాగరానూపజే దేశే బహుమూలఫలోదకే ।
చితాం కృత్వా ప్రవేక్ష్యామి సమిద్ధమరణీసుతమ్ ॥ **13.41** ॥

ఉపవిష్టస్య వా సమ్యక్ లింగినీం సాధయిష్యతః ।
శరీరం భక్షయిష్యంతి వాయసాః శ్వాపదాని చ ॥ **13.42** ॥
ఇదం మహర్షిభిర్దృష్టం నిర్యాణమితి మే మతిః ।
సమ్యగాపః ప్రవేక్ష్యామి న చేత్పశ్యామి జానకీమ్ ॥ **13.43** ॥

సుజాతమూలా సుభగా కీర్తిమాలా యశస్వినీ ।
ప్రభగ్నా చిరరాత్రీయం మమ సీతామపశ్యతః ॥ **13.44** ॥
తాపసో వా భవిష్యామి నియతో వృక్షమూలికః ।
నేతః ప్రతిగమిష్యామి తామదృష్ట్వాసితేక్షణామ్ ॥ **13.45** ॥

యదీతః ప్రతిగచ్ఛామి సీతామనధిగమ్య తామ్ ।
అంగదస్సహితైస్సర్వైః వానరైర్న భవిష్యతి ॥ **13.46** ॥

వినాశే బహవో దోషాః జీవన్ భద్రాణి పశ్యతి ।
తస్మాత్ప్రాణాన్ ధరిష్యామి ధ్రువో జీవితసంగమః ॥ **13.47**॥

ఏవం బహువిధం దుఃఖం మనసా ధారయన్ముహుః ।
నాధ్యగచ్ఛత్తదా పారం శోకస్య కపికుంజరః ॥ **13.48** ॥

రావణం వా వధిష్యామి దశగ్రీవం మహాబలం ।
కామమస్తు హృతా సీతా ప్రత్యాచీర్ణం భవిష్యతి ॥ **13.49** ॥

అథ వైనం సముత్క్షిప్య ఉపర్యుపరి సాగరమ్ ।
రామాయోపహరిష్యామి పశుం పశుపతేరివ ॥ **13.50** ॥

ఇతి చింతాం సమాపన్నః సీతామనధిగమ్యతామ్ ।
ధ్యానశోకపరీతాత్మా చింతయామాస వానరః ॥ **13.51** ॥

యావత్సీతాం హి పశ్యామి రామపత్నీం యశస్వినీమ్ ।
తావదేతాం పురీం లంకాం విచినోమి పునః పునః ॥ 13.52 ॥

సంపాతి వచనాచ్చాపి రామం యద్యానయామ్యహమ్ ।
అపశ్యన్ రాఘవో భార్యాం నిర్దహేత్ సర్వవానరాన్ ॥ 13.53॥

ఇహైవ నియతాహారః వత్స్యామి నియతేంద్రియః ।
న మత్కృతే వినశ్యేయుః సర్వే తే నరవానరాః ॥ 13.54 ॥

అశోకవనికా చేయం దృశ్యతే యా మహాద్రుమా ।
ఇమామధిగమిష్యామి న హీయం విచితా మయా ॥ 13.55 ॥

వసూన్ రుద్రాంస్తథాఽఽదిత్యాన్ అశ్వినౌ మరుతోఽపి చ ।
నమస్కృత్వా గమిష్యామి రక్షసాం శోకవర్ధనః ॥ 13.56 ॥

జిత్వా తు రాక్షసాన్ సర్వాన్ ఇక్ష్వాకుకులనందినీమ్ ।
సంప్రదాస్యామి రామాయ యథా సిద్ధిం తపస్వినే ॥ 13.57 ॥

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా చింతావగ్రథితేంద్రియః ।
ఉదతిష్ఠన్మహాతేజాః హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 13.58 ॥

నమోఽస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ,
దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై ।
నమోఽస్తు రుద్రేంద్రయమానిలేభ్యః
నమోఽస్తు చంద్రార్కమరుద్గణేభ్యః ॥ 13.59 ॥

స తేభ్యస్తు నమస్కృత్వా సుగ్రీవాయ చ మారుతిః ।
దిశస్సర్వాస్సమాలోక్య హ్యశోకవనికాం ప్రతి ॥ 13.60 ॥

స గత్వా మనసా పూర్వమ్ అశోకవనికాం శుభామ్ ।
ఉత్తరం చిన్తయామాస వానరో మారుతాత్మజః ॥ 13.61 ॥

ధ్రువం తు రక్షో బహులా భవిష్యతి వనాకులా ।
అశోకవనికాఽచింత్యా సర్వసంస్కారసంస్కృతా ॥ 13.62 ॥

రక్షిణశ్చాత్ర విహితాః నూనం రక్షంతి పాదపాన్ ।
భగవానపి సర్వాత్మా నాతిక్షోభం ప్రవాతి వై ॥ 13.63 ॥

సంక్షిప్తోఽయం మయాత్మా చ రామార్థే రావణస్య చ ।
సిద్ధిం మే సంవిధాస్యంతి దేవాస్సర్షిగణాస్త్విహ ॥ 13.64 ॥

బ్రహ్మా స్వయంభూర్భగవాన్ దేవాశ్చైవ దిశంతు మే ।
సిద్ధిమగ్నిశ్చ వాయుశ్చ పురుహూతశ్చ వజ్రభృత్ ॥ 13.65 ॥

వరుణః పాశ హస్తశ్చ సోమాదిత్యౌ తథైవ చ ।
అశ్వినౌ చ మహాత్మానౌ మరుతశ్శర్వ ఏవ చ ॥ 13.66 ॥

సిద్ధిం సర్వాణి భూతాని భూతానాం చైవ యః ప్రభుః ।
దాస్యంతి మమ యే చాన్యే హ్యదృష్టాః పథిగోచరాః ॥ 13.67 ॥

తదున్నసం పాండురదంతమవ్రణం,
    శుచిస్మితం పద్మపలాశలోచనమ్ ।
ద్రక్ష్యే తదార్యా వదనం కదా న్వహం
    ప్రసన్నతారాధిపతుల్యదర్శనమ్ ॥ 13.68 ॥

క్షుద్రేణ పాపేన నృశంసకర్మణా
    సుదారుణాలంకృతవేషధారిణా ।
బలాభిభూతా హ్యబలా తపస్వినీ
    కథం ను మే దృష్టిపథేఽద్య సా భవేత్ ॥ 13.69 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రయోదశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుర్దశస్సర్గః

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా మనసా చాధిగమ్య తామ్ ।
అవప్లుతో మహాతేజాః ప్రాకారం తస్య వేశ్మనః ॥ 14.1 ॥

స తు సంహృష్టసర్వాంగః ప్రాకారస్థో మహాకపిః ।
పుష్పితాగ్రాన్ వసంతాదౌ దదర్శ వివిధాన్ ద్రుమాన్ ॥ 14.2 ॥

సాలానశోకాన్ భవ్యాంశ్చ చంపకాంశ్చ సుపుష్పితాన్ ।
ఉద్దాలకాన్నాగవృక్షాన్ చూతాన్కపిముఖానపి ॥ 14.3 ॥

అథామ్రవనసంఛన్నాం లతాశతసమావృతామ్ ।
జ్యాముక్త ఇవ నారాచః పుప్లువే వృక్షవాటికామ్ ॥ 14.4 ॥

స ప్రవిశ్య విచిత్రాం తాం విహగైరభినాదితామ్ ।
రాజతైః కాంచనైశ్చైవ పాదపైస్సర్వతో వృతామ్ ॥ 14.5 ॥

విహగైర్మృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననామ్ ।
ఉదితాదిత్యసంకాశాం దదర్శ హనుమాన్ కపిః ॥ 14.6 ॥

వృతాం నానావిధైర్వృక్షైః పుష్పోపగఫలోపగైః ।
కోకిలైర్భృంగరాజైశ్చ మత్తైర్నిత్యనిషేవితామ్ ॥ 14.7 ॥

ప్రహృష్టమనుజే కాలే మృగపక్షిసమాకులే ।
మత్తబర్హిణసంఘుష్టాం నానాద్విజగణాయుతామ్ ॥ 14.8 ॥

మార్గమాణో వరారోహాం రాజపుత్రీమనిందితామ్ ।
సుఖప్రసుప్తాన్ విహగాన్ బోధయామాస వానరః ॥ 14.9 ॥

ఉత్పతద్భిః ద్విజగణైః పక్షైస్సాలాస్సమాహతాః ।
అనేకవర్ణా వివిధాః ముముచుః పుష్పవృష్టయః ॥ 14.10 ॥

పుష్పావకీర్ణశ్శుశుభే హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
అశోకవనికా మధ్యే యథా పుష్పమయో గిరిః ॥ 14.11 ॥

దిశస్సర్వాః ప్రధావన్తం వృక్షషండగతం కపిమ్ ।
దృష్ట్వా సర్వాణి భూతాని వసంత ఇతి మేనిరే ॥ 14.12 ॥

వృక్షేభ్యః పతితైః పుష్పైః అవకీర్ణా పృథగ్విధైః ।
రరాజ వసుధా తత్ర ప్రమదేవ విభూషితా ॥ 14.13 ॥

తరస్వినా తే తరవః తరసాభిప్రకంపితాః ।
కుసుమాని విచిత్రాణి సస్సృజుః కపినా తదా ॥ **14.14** ॥

నిర్ధూతపత్రశిఖరాః శీర్ణపుష్పఫలా ద్రుమాః ।
నిక్షిప్తవస్త్రాభరణాః ధూర్తా ఇవ పరాజితాః ॥ **14.15** ॥

హనూమతా వేగవతా కంపితాస్తే నగోత్తమాః ।
పుష్పపర్ణఫలాన్యాశు ముముచుః పుష్పశాలినః ॥ **14.16** ॥

విహంగసంఘైర్హీనాస్తే స్కంధమాత్రాశ్రయా ద్రుమాః ।
బభూవురగమాస్సర్వే మారుతేనేవ నిర్ధుతాః ॥ **14.17** ॥

నిర్ధూతకేశీ యువతిః యథా మృదితవర్ణకా ।
నిష్పీతశుభదంతోష్ఠీ నఖైర్దంతైశ్చ విక్షతా ॥ **14.18** ॥

తథా లాంగూలహస్తైశ్చ చరణాభ్యాం చ మర్దితా ।
బభూవాశోకవనికా ప్రభగ్నవరపాదపా ॥ **14.19** ॥

మహాలతానాం దామాని వ్యధమత్తరసా కపిః ।
యథా ప్రావృషి వింధ్యస్య మేఘజాలాని మారుతః ॥ **14.20** ॥

స తత్ర మణిభూమీశ్చ రాజతీశ్చ మనోరమాః ।
తథా కాంచనభూమీశ్చ దదర్శ విచరన్ కపిః ॥ **14.21** ॥

వాపీశ్చ వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా ।
మహార్హైర్మణిసోపానైః ఉపపన్నాస్తతస్తతః ॥ **14.22** ॥

ముక్తాప్రవాళసికతాః స్ఫాటికాంతరకుట్టిమాః ।
కాంచనైస్తరుభిశ్చిత్రైః తీరజైరుపశోభితాః ॥ **14.23** ॥

ఫుల్లపద్మోత్పలవనాః చక్రవాకోపకూజితాః ।
నత్యూహరుతసంఘుష్టాః హంససారసనాదితాః ॥ **14.24** ॥

దీర్ఘాభిర్ద్రుమయుక్తాభిః సరిద్భిశ్చ సమంతతః ।
అమృతోపమతోయాభిః శివాభిరుపసంస్కృతాః ॥ **14.25** ॥

లతాశతైరవతతాః సంతానకసమావృతాః ।
నానాగుల్మావృతఘనాః కరవీరకృతాంతరాః ॥ **14.26** ॥

తతోఽమ్బుధరసంకాశం ప్రవృద్ధశిఖరం గిరిమ్ ।
విచిత్రకూటం కూటైశ్చ సర్వతః పరివారితమ్ ॥ **14.27** ॥

శిలాగృహైరవతతం నానావృక్షైస్సమావృతమ్ ।
దదర్శ హరిశార్దూలః రమ్యం జగతి పర్వతమ్ ॥ 14.28 ॥

దదర్శ చ నగాత్తస్మాత్ నదీం నిపతితాం కపిః ।
అంకాదివ సముత్పత్య ప్రియస్య పతితాం ప్రియామ్ ॥ 14.29 ॥

జలే నిపతితాగ్రైశ్చ పాదపైరుపశోభితామ్ ।
వార్యమాణామివ క్రుద్ధాం ప్రమదాం ప్రియబంధుభిః ॥ 14.30॥

పునరావృత్తతోయాం చ దదర్శ స మహాకపిః ।
ప్రసన్నామివ కాంతస్య కాంతాం పునరుపస్థితామ్ ॥ 14.31 ॥

తస్యాదూరాత్ స పద్మిన్యః నానాద్విజగణాయుతాః ।
దదర్శ హరిశార్దూలః హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 14.32 ॥

కృత్రిమాం దీర్ఘికాం చాపి పూర్ణాం శీతేన వారిణా ।
మణిప్రవరసోపానాం ముక్తాసికతశోభితామ్ ॥ 14.33 ॥

వివిధైర్మృగసంఘైశ్చ విచిత్రాం చిత్రకాననామ్ ।
ప్రాసాదైస్సుమహద్భిశ్చ నిర్మితైర్విశ్వకర్మణా ॥ 14.34 ॥

కాననైః కృత్రిమైశ్చాపి సర్వతః సమలంకృతామ్ ॥ 14.35 ॥

యే కేచిత్పాదపాస్తత్ర పుష్పోపగఫలోపగాః ।
సచ్ఛత్రాస్సవితర్దీకాః సర్వే సౌవర్ణవేదికాః ॥ 14.36 ॥

లతాప్రతానైర్బహుభిః పర్ణైశ్చ బహుభిర్వృతామ్ ।
కాంచనీం శింశుపామేకాం దదర్శ హనుమాన్ కపిః ।
వృతాం హేమమయీభిస్తు వేదికాభిస్సమంతతః ॥ 14.37 ॥

సోఽపశ్యద్భూమిభాగాంశ్చ గర్తప్రస్రవణాని చ ।
సువర్ణవృక్షానపరాన్ దదర్శ శిఖిసన్నిభాన్ ॥ 14.38 ॥

తేషాం ద్రుమాణాం ప్రభయా మేరోరివ దివాకరః ।
అమన్యత తదా వీరః కాంచనోఽస్మీతి వానరః ॥ 14.39 ॥

తాం కాంచనైస్తరుగణైః మారుతేన చ వీజితామ్ ।
కింకిణీ శతనిర్ఘోషాం దృష్ట్వా విస్మయమాగమత్ ॥ 14.40 ॥

స పుష్పితాగ్రాం రుచిరాం తరుణాంకురపల్లవామ్ ।
తామారుహ్య మహాబాహుః శింశుపాం పర్ణసంవృతామ్ ॥ 14.41 ॥

ఇతో ద్రక్ష్యామి వైదేహీం రామదర్శనలాలసామ్ ।
ఇతశ్చేతశ్చ దుఃఖార్తాం సంపతంతీం యదృచ్ఛయా ॥ **14.42** ॥

అశోకవనికా చేయం దృఢం రమ్యా దురాత్మనః ।
చంపకైశ్చందనైశ్చాపి వకులైశ్చ విభూషితా ॥ **14.43** ॥

ఇయం చ నళినీ రమ్యా ద్విజసంఘనిషేవితా ।
ఇమాం సా రామమహిషీ నూనమేష్యతి జానకీ ॥ **14.44** ॥

సా రామా రామమహిషీ రాఘవస్య ప్రియా సతీ ।
వనసంచారకుశలా నూనమేష్యతి జానకీ ॥ **14.45** ॥

అథవా మృగశాబాక్షీ వనస్యాస్య విచక్షణా ।
వనమేష్యతి సాఽర్యేహ రామచింతానుకర్శితా ॥ **14.46** ॥

రామశోకాభిసంతప్తా సా దేవీ వామలోచనా ।
వనవాసే రతా నిత్యమ్ ఏష్యతే వనచారిణీ ॥ **14.47** ॥

వనే చరాణాం సతతం నూనం స్పృహయతే పురా ।
రామస్య దయితా భార్యా జనకస్య సుతా సతీ ॥ **14.48** ॥

సంధ్యాకాలమనాశ్శ్యామా ధ్రువమేష్యతి జానకీ ।
నదీం చేమాం శివజలాం సంధ్యార్థే వరవర్ణినీ ॥ **14.49** ॥
తస్యాశ్చాప్యనురూపేయమ్ అశోకవనికా శుభా ।
శుభా యా పార్థివేంద్రస్య పత్నీ రామస్య సమ్మతా ॥ **14.50** ॥

యది జీవతి సా దేవీ తారాధిపనిభాననా ।
ఆగమిష్యతి సాఽవశ్యమ్ ఇమాం శివజలాం నదీమ్ ॥ **14.51** ॥

ఏవం తు మత్వా హనుమాన్ మహాత్మా, ప్రతీక్షమాణో మనుజేంద్రపత్నీమ్ ।
అవేక్షమాణశ్చ దదర్శ సర్వం, సుపుష్పితే పర్ణఘనే నిలీనః ॥ **14.52** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుర్దశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పంచదశస్సర్గః

స వీక్షమాణస్తత్రస్థః మార్గమాణశ్చ మైథిలీమ్ ।
అవేక్షమాణశ్చ మహీం సర్వాం తామన్వవైక్షత ॥ 15.1 ॥

సంతానకలతాభిశ్చ పాదపైరుపశోభితాం ।
దివ్యగంధరసోపేతాం సర్వతస్సమలంకృతామ్ ॥ 15.2 ॥

తాం స నందనసంకాశాం మృగపక్షిభిరావృతామ్ ।
హర్మ్యప్రాసాదసమ్బాధాం కోకిలాకులనిస్స్వనామ్ ॥ 15.3 ॥

కాంచనోత్పలపద్మాభిః వాపీభిరుపశోభితాం ।
బహ్వాసనకుథోపేతాం బహుభూమిగృహాయుతామ్ ॥ 15.4 ॥

సర్వర్తుకుసుమై రమ్యాం ఫలవద్భిశ్చ పాదపైః ।
పుష్పితానామశోకానాం శ్రియా సూర్యోదయప్రభామ్ ॥ 15.5॥

ప్రదీప్తామివ తత్రస్థః మారుతిస్సముదైక్షత ।
నిష్పత్రశాఖాం విహగైః క్రియమాణామివాసకృత్ ॥ 15.6 ॥

వినిష్పతద్భిశ్శతశః చిత్రైః పుష్పావతంసకైః ।
ఆమూలపుష్పనిచితైః అశోకైశ్శోకనాశనైః ॥ 15.7 ॥

పుష్పభారాతిభారైశ్చ స్పృశద్భిరివ మేదినీమ్ ।
కర్ణికారైః కుసుమితైః కింశుకైశ్చ సుపుష్పితైః ॥ 15.8 ॥

స దేశః ప్రభయా తేషాం ప్రదీప్త ఇవ సర్వతః ।
పున్నాగాస్సప్తపర్ణాశ్చ చంపకోద్దాలకాస్తథా ॥ 15.9 ॥

వివృద్ధమూలా బహవః శోభంతే స్మ సుపుష్పితాః ।
శాతకుంభనిభాః కేచిత్ కేచిదగ్నిశిఖోపమాః ।
నీలాంజననిభాః కేచిత్ తత్రాశోకాస్సహస్రశః ॥ 15.10 ॥

నందనం వివిధోద్యానం చిత్రం చైత్రరథం యథా ।
అతివృత్తమివాచిన్త్యం దివ్యం రమ్యం శ్రియాఽఽవృతమ్ ॥ 15.11 ॥

ద్వితీయమివ చాఽఽకాశం పుష్పజ్యోతిర్గణాయుతమ్ ।
పుష్పరత్నశతైశ్చిత్రం పంచమం సాగరం యథా ॥ 15.12 ॥

సర్వర్తుపుష్పైర్నిచితం పాదపైర్మధుగంధిభిః ।
నానానినాదైరుద్యానం రమ్యం మృగగణైర్ద్విజైః ॥ 15.13 ॥

అనేకగంధప్రవహం పుణ్యగంధం మనోరమం ।
శైలేంద్రమివ గంధాఢ్యం ద్వితీయం గంధమాదనమ్ ॥ 15.14 ॥

అశోకవనికాయాం తు తస్యాం వానరపుంగవః ।
స దదర్శాఽవిదూరస్థం చైత్యప్రాసాదముచ్ఛ్రితమ్ ॥ 15.15 ॥

మధ్యే స్తంభసహస్రేణ స్థితం కైలాసపాణ్డురం ।
ప్రవాళకృతసోపానం తప్తకాంచనవేదికమ్ ॥ 15.16 ॥

ముష్ణంతమివ చక్షూంషి ద్యోతమానమివ శ్రియా ।
విమలం ప్రాంశుభావత్వాత్ ఉల్లిఖంతమివాంబరమ్ ॥ 15.17 ॥

తతో మలినసంవీతాం రాక్షసీభిస్సమావృతామ్ ।
ఉపవాసకృశాం దీనాం నిశ్వసంతీం పునః పునః ॥ 15.18 ॥

దదర్శ శుక్ల పక్షాదౌ చంద్రరేఖామివామలామ్ ।
మందం ప్రఖ్యాయమానేన రూపేణ రుచిరప్రభామ్ ॥ 15.19 ॥

పినద్ధాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః ।
పీతేనైకేన సంవీతాం క్లిష్టేనోత్తమవాససా ॥ 15.20 ॥

సపంకామనలంకారాం విపద్మామివ పద్మినీమ్ ।
వ్రీడితాం దుఃఖసంతప్తాం పరిమ్లానాం తపస్వినీం ॥ 15.21 ॥

గ్రహేణాంగారకేణేవ పీడితామివ రోహిణీమ్ ।
అశ్రుపూర్ణముఖీం దీనాం కృశామనశనేన చ ॥ 15.22 ॥

శోకధ్యానపరాం దీనాం నిత్యం దుఃఖపరాయణామ్ ।
ప్రియం జనమపశ్యన్తీం పశ్యన్తీం రాక్షసీగణమ్ ॥ 15.23 ॥

స్వగణేన మృగీం హీనాం శ్వగణాభివృతామివ ।
నీలనాగాభయావేణ్యా జఘనం గతయైకయా ॥ 15.24 ॥

నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ ।
సుఖార్హాం దుఃఖసంతప్తాం వ్యసనానామకోవిదామ్ ॥ 15.25 ॥

తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీమ్ అధికం మలినాం కృశామ్ ।
తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః ॥ 15.26 ॥

హ్రియమాణా తదా తేన రక్షసా కామరూపిణా ।
యథా రూపా హి దృష్టా వై తథా రూపేయమంగనా ॥15.27॥

పూర్ణచంద్రాననాం సుభ్రూం చారువృత్తపయోధరామ్ ।
కుర్వన్తీం ప్రభయా దేవీం సర్వా వితిమిరా దిశః ॥ 15.28 ॥

తాం నీలకేశీం బింబోష్ఠీం సుమధ్యాం సుప్రతిష్ఠితామ్ ।
సీతాం పద్మపలాశాక్షీం మన్మథస్య రతిం యథా ॥ 15.29 ॥

ఇష్టాం సర్వస్య జగతః పూర్ణచంద్రప్రభామివ ।
భూమౌ సుతనుమాసీనాం నియతామివ తాపసీమ్ ॥ 15.30 ॥

నిశ్శ్వాసబహుళాం భీరుం భుజగేంద్రవధూమివ ।
శోకజాలేన మహతా వితతేన న రాజతీమ్ ॥ 15.31 ॥

సంసక్తాం ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః ।
తాం స్మృతీమివ సందిగ్ధామ్ బుద్ధిం నిపతితామివ ॥ 15.32 ॥

విహతామివ చ శ్రద్ధామ్ ఆశాం ప్రతిహతామివ ।
సోపసర్గాం యథా సిద్ధిం బుద్ధిం సకలుషామివ ॥ 15.33 ॥

అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితామివ ।
రామోపరోధవ్యథితాం రక్షో హరణకర్శితామ్ ॥ 15.34 ॥

అబలాం మృగశాబాక్షీం వీక్షమాణాం తతస్తతః ।
బాష్పాంబుపరిపూర్ణేన కృష్ణవక్రాక్షిపక్ష్మణా ॥ 15.35 ॥
వదనేనాప్రసన్నేన నిశ్శ్వసన్తీం పునః పునః ॥ 15.36 ॥

మలపంకధరాం దీనాం మండనార్హామమండితామ్ ।
ప్రభాం నక్షత్రరాజస్య కాలమేఘైరివావృతామ్ ॥ 15.37 ॥

తస్య సందిదిహే బుద్ధిః ముహుస్సీతాం నిరీక్ష్య తు ।
ఆమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిథిలామివ ॥ 15.38 ॥

దుఃఖేన బుబుధే సీతాం హనూమాననలంకృతాం ।
సంస్కారేణ యథా హీనాం వాచమర్థాంతరం గతామ్ ॥ 15.39 ॥

తాం సమీక్ష్య విశాలాక్షీం రాజపుత్రీమనిందితామ్ ।
తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః ॥ **15.40** ॥

వైదేహ్యా యాని చాంగేషు తదా రామోఽన్వకీర్తయత్ ।
తాన్యాభరణజాలాని శాఖాశోభీన్యలక్షయత్ ॥ **15.41** ॥

సుకృతౌ కర్ణవేష్టౌ చ శ్వదంష్ట్రౌ చ సుసంస్థితౌ ।
మణివిద్రుమచిత్రాణి హస్తేష్వాభరణాని చ ।
శ్యామాని చిరయుక్తత్వాత్ తథా సంస్థానవంతి చ ॥ **15.42** ॥

తాన్యైవైతాని మన్యేఽహం యాని రామోఽన్వకీర్తయత్ ॥**15.43**॥

తత్ర యాన్యవహీనాని తాన్యహం నోపలక్షయే ।
యాన్యస్యా నావహీనాని తానీమాని న సంశయః ॥ **15.44** ॥

పీతం కనకపట్టాభం స్రస్తం తద్వసనం శుభమ్ ।
ఉత్తరీయం నగాసక్తం తదా దృష్టం ప్లవంగమైః ॥ **15.45** ॥

భూషణాని చ ముఖ్యాని దృష్టాని ధరణీ తలే ।
అనయైవాఽపవిద్ధాని స్వనవంతి మహాంతి చ ॥ **15.46** ॥

ఇదం చిరగృహీతత్వాత్ వసనం క్లిష్టవత్తరమ్ ।
తథాపి నూనం తద్వర్ణం తథా శ్రీమద్యథేతరత్ ॥ **15.47** ॥

ఇయం కనకవర్ణాంగీ రామస్య మహిషీ ప్రియా ।
ప్రణష్టాఽపి సతీ యాఽస్య మనసో న ప్రణశ్యతి ॥ **15.48** ॥

ఇయం సా యత్కృతే రామః చతుర్భిః పరితప్యతే ।
కారుణ్యేనానృశంస్యేన శోకేన మదనేన చ ॥ **15.49** ॥

స్త్రీ ప్రణష్టేతి కారుణ్యాత్ ఆశ్రితేత్యానృశంస్యతః ।
పత్నీ నష్టేతి శోకేన ప్రియేతి మదనేన చ ॥ **15.50** ॥

అస్యా దేవ్యా యథారూపమ్ అంగప్రత్యంగసౌష్ఠవమ్ ।
రామస్య చ యథా రూపం తస్యేయమసితేక్షణా ॥ **15.51** ॥

అస్యా దేవ్యా మనస్తస్మిన్ తస్య చాస్యాం ప్రతిష్ఠితమ్ ।
తేనేయం స చ ధర్మాత్మా ముహూర్తమపి జీవతి ॥ **15.52** ॥

దుష్కరం కృతవాన్ రామః హీనో యదనయా ప్రభుః ।
ధారయత్యాత్మనో దేహం న శోకేనావసీదతి ॥ 15.53 ॥

దుష్కరం కురుతే రామః య ఇమాం మత్తకాశినీమ్ ।
సీతాం వినా మహాబాహుః ముహూర్తమపి జీవతి ॥ 15.54 ॥

ఏవం సీతాం తదా దృష్ట్వా హృష్టః పవనసంభవః ।
జగామ మనసా రామం ప్రశశంస చ తం ప్రభుమ్ ॥ 15.55 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పంచదశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షోడశస్సర్గః

ప్రశస్య తు ప్రశస్తవ్యాం సీతాం తాం హరిపుంగవః ।
గుణాభిరామం రామం చ పునశ్చింతాపరోఽభవత్ ॥ 16.1 ॥

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా బాష్పపర్యాకులేక్షణః ।
సీతామాశ్రిత్య తేజస్వీ హనూమాన్ విలలాప హ ॥ 16.2 ॥

మాన్యా గురువినీతస్య లక్ష్మణస్య గురుప్రియా ।
యది సీతాఽపి దుఃఖార్తా కాలో హి దురతిక్రమః ॥ 16.3 ॥

రామస్య వ్యవసాయజ్ఞా లక్ష్మణస్య చ ధీమతః ।
నాత్యర్థం క్షుభ్యతే దేవీ గంగేవ జలదాగమే ॥ 16.4 ॥

తుల్యశీలవయోవృత్తాం తుల్యాభిజనలక్షణామ్ ।
రాఘవోఽర్హతి వైదేహీం తం చేయమసితేక్షణా ॥ 16.5 ॥

తాం దృష్ట్వా నవహేమాభాం లోకకాంతామివ శ్రియమ్ ।
జగామ మనసా రామం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ 16.6 ॥

అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాః హతో వాలీ మహాబలః ।
రావణప్రతిమో వీర్యే కబంధశ్చ నిపాతితః ॥ 16.7 ॥

విరాధశ్చ హతస్సంఖ్యే రాక్షసో భీమవిక్రమః ।
వనే రామేణ విక్రమ్య మహేంద్రేణేవ శంబరః ॥ 16.8 ॥

చతుర్దశసహస్రాణి రక్షసాం భీమకర్మణామ్ ।
నిహతాని జనస్థానే శరైరగ్నిశిఖోపమైః ॥ 16.9 ॥

ఖరశ్చ నిహతస్సంఖ్యే త్రిశిరాశ్చ నిపాతితః ।
దూషణశ్చ మహాతేజాః రామేణ విదితాత్మనా ॥ 16.10 ॥

ఐశ్వర్యం వానరాణాం చ దుర్లభం వాలిపాలితం ।
అస్యా నిమిత్తే సుగ్రీవః ప్రాప్తవాన్ లోకసత్కృతమ్ ॥ 16.11 ॥

సాగరశ్చ మయా క్రాంతః శ్రీమాన్ నదనదీపతిః ।
అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాః పురీ చేయం నిరీక్షితా ॥ 16.12 ॥

యది రామస్సముద్రాంతాం మేదినీం పరివర్తయేత్ ।
అస్యాః కృతే జగచ్చాపి యుక్తమిత్యేవ మే మతిః ॥ 16.13 ॥

రాజ్యం వా త్రిషు లోకేషు సీతా వా జనకాత్మజా ।
త్రైలోక్యరాజ్యం సకలం సీతాయా నాఽఽప్నుయాత్కలామ్॥ **16.14** ॥

ఇయం సా ధర్మశీలస్య మైథిలస్య మహాత్మనః ।
సుతా జనకరాజస్య సీతా భర్తృదృఢవ్రతా ॥ **16.15** ॥

ఉత్థితా మేదినీం భిత్త్వా క్షేత్రే హలముఖక్షతే ।
పద్మరేణునిభైః కీర్ణా శుభైః కేదారపాంసుభిః ॥ **16.16** ॥

విక్రాంతస్యార్యశీలస్య సంయుగేష్వనివర్తినః ।
స్నుషా దశరథస్యైషా జ్యేష్ఠా రాజ్ఞో యశస్వినీ ॥ **16.17** ॥

ధర్మజ్ఞస్య కృతజ్ఞస్య రామస్య విదితాత్మనః ।
ఇయం సా దయితా భార్యా రాక్షసీ వశమాగతా ॥ **16.18** ॥

సర్వాన్ భోగాన్ పరిత్యజ్య భర్తృస్నేహబలాత్కృతా ।
అచింతయిత్వా దుఃఖాని ప్రవిష్టా నిర్జనం వనమ్ ॥ **16.19** ॥

సంతుష్టా ఫలమూలేన భర్తృశుశ్రూషణే రతా ।
యా పరాం భజతే ప్రీతిం వనేఽపి భవనే యథా ॥ **16.20** ॥

సేయం కనకవర్ణాంగీ నిత్యం సుస్మితభాషిణీ ।
సహతే యాతనామేతామ్ అనర్థానామభాగినీ ॥ **16.21** ॥

ఇమాం తు శీలసమ్పన్నాం ద్రష్టుమర్హతి రాఘవః ।
రావణేన ప్రమథితాం ప్రపామివ పిపాసితః ॥ **16.22** ॥

అస్యా నూనం పునర్లాభాత్ రాఘవః ప్రీతిమేష్యతి ।
రాజా రాజ్యపరిభ్రష్టః పునః ప్రాప్యేవ మేదినీమ్ ॥ **16.23** ॥

కామభోగైః పరిత్యక్తా హీనా బంధుజనేన చ ।
ధారయత్యాత్మనో దేహం తత్సమాగమకాంక్షిణీ ॥ **16.24** ॥

నైషా పశ్యతి రాక్షస్యః నేమాన్పుష్పఫలద్రుమాన్ ।
ఏకస్థహృదయా నూనం రామమేవానుపశ్యతి ॥ **16.25** ॥

భర్తా నామ పరం నార్యాః భూషణం భూషణాదపి ।
ఏషా తు రహితా తేన భూషణార్హా న శోభతే ॥ **16.26** ॥

దుష్కరం కురుతే రామః హీనో యదనయా ప్రభుః ।
ధారయత్యాత్మనో దేహం న దుఃఖే నావసీదతి ॥ 16.27 ॥

ఇమామసితకేశాంతాం శతపత్రనిభేక్షణాం ।
సుఖార్హాం దుఃఖితాం దృష్ట్వా మమాపి వ్యథితం మనః ॥ 16.28 ॥

క్షితిక్షమా పుష్కరసన్నిభాక్షీ, యా రక్షితా రాఘవలక్ష్మణాభ్యామ్ ।
సా రాక్షసీభిర్వికృతేక్షణాభిః, సంరక్ష్యతే సంప్రతి వృక్షమూలే ॥ 16.29 ॥

హిమహతనళినీవ నష్టశోభా, వ్యసనపరంపరయాఽనిపీడ్యమానా ।
సహచరరహితేవ చక్రవాకీ, జనకసుతా కృపణాం దశాం ప్రపన్నా ॥ 16.30 ॥

అస్యా హి పుష్పావనతాగ్రశాఖాః, శోకం దృఢం వై జనయంత్యశోకాః ।
హిమవ్యపాయేన చ మందరశ్మిః, అభ్యుత్థితో నైకసహస్రరశ్మిః ॥ 16.31 ॥

ఇత్యేవమర్థం కపిరన్వవేక్ష్య, సీతేయమిత్యేవ నివిష్ట బుద్ధిః ।
సంశ్రిత్య తస్మిన్నిషసాద వృక్షే, బలీ హరీణామృషభస్తరస్వీ ॥ 16.32 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షోడశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తదశస్సర్గః

తతః కుముదషణ్డాభః నిర్మలో నిర్మలం స్వయమ్ ।
ప్రజగామ నభశ్చంద్రః హంసో నీలమివోదకమ్ ॥ **17.1** ॥

సాచివ్యమివ కుర్వన్ సః ప్రభయా నిర్మలప్రభః ।
చంద్రమా రశ్మిభిశ్శీతైః సిషేవే పవనాత్మజమ్ ॥ **17.2** ॥

స దదర్శ తతస్సీతాం పూర్ణచంద్రనిభాననామ్ ।
శోకభారైరివ న్యస్తాం భారైర్నావమివాంభసి ॥ **17.3** ॥

దిదృక్షమాణో వైదేహీం హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
స దదర్శా౭విదూరస్థాః రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః ॥ **17.4** ॥

ఏకాక్షీమేకకర్ణాం చ కర్ణప్రావరణాం తథా ।
అకర్ణాం శంకుకర్ణాం చ మస్తకోచ్ఛ్వాసనాసికామ్ ॥ **17.5** ॥

అతికాయోత్తమాంగీం చ తనుదీర్ఘశిరోధరాం ।
ధ్వస్తకేశీం తథా కేశీం కేశకంబలధారిణీమ్ ॥ **17.6** ॥

లంబకర్ణలలాటాం చ లంబోదరపయోధరామ్ ।
లంబోష్ఠీం చుబుకోష్ఠీం చ లంబాస్యాం లంబజానుకామ్॥ **17.7**॥

హ్రస్వ దీర్ఘాం తథా కుబ్జాం వికటాం వామనాం తథా ।
కరాళాం భుగ్నవక్త్రాం చ పింగాక్షీం వికృతాననామ్ ॥ **17.8** ॥

వికృతాః పింగాళాః కాళీః క్రోధనాః కలహప్రియాః ।
కాలాయస మహాశూలకూటముద్గరధారిణీః ॥ **17.9** ॥

వరాహమృగశార్దూలమహిషాజశివాముఖీః ।
గజోష్ట్ర హయపాదీశ్చ నిఖాతశిరసో౭పరాః ॥ **17.10** ॥

ఏకహస్తైకపాదాశ్చ ఖరకర్ణ్యశ్వకర్ణికాః ।
గోకర్ణీర్హస్తికర్ణాశ్చ హరికర్ణీస్తథాపరాః ॥ **17.11** ॥

అనాసా అతినాసాశ్చ తిర్యఙ్నాసా వినాసికాః ।
గజసన్నిభనాసాశ్చ లలాటోచ్ఛ్వాసనాసికాః ॥ **17.12** ॥

హస్తిపాదా మహాపాదాః గోపాదాః పాదచూడికాః ।
అతిమాత్రశిరోగ్రీవాః అతిమాత్రకుచోదరీః ॥ **17.13** ॥

అతిమాత్రాస్యనేత్రాశ్చ దీర్ఘజిహ్వానఖాస్తథా ।
అజాముఖీర్హస్తిముఖీః గోముఖీస్సూకరీముఖీః ॥ 17.14 ॥

హయోష్ట్రఖరవక్త్రాశ్చ రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః ।
శూలముద్గరహస్తాశ్చ క్రోధనాః కలహప్రియాః ॥ 17.15 ॥

కరాళా ధూమ్రకేశీశ్చ రాక్షసీర్వికృతాననాః ।
పిబన్తీస్సతతం పానం సదా మాంససురాప్రియాః ॥ 17.16 ॥

మాంసశోణితదిగ్ధాంగీః మాంసశోణితభోజనాః ।
తా దదర్శ కపిశ్రేష్ఠః రోమహర్షణదర్శనాః ।
స్కంధవన్తముపాసీనాః పరివార్య వనస్పతిమ్ ॥ 17.17 ॥

తస్యాధస్తాచ్చ తాం దేవీం రాజపుత్రీమనిన్దితామ్ ।
లక్షయామాస లక్ష్మీవాన్ హనూమాన్ జనకాత్మజామ్ ॥ 17.18 ॥

నిష్ప్రభాం శోకసంతప్తాం మలసంకులమూర్ధజామ్ ॥ 17.19 ॥

క్షీణపుణ్యాం చ్యుతాం భూమౌ తారాం నిపతితామివ ।
చారిత్రవ్యపదేశాఢ్యాం భర్తృదర్శనదుర్గతాం ॥ 17.20 ॥

భూషణైరుత్తమైర్హీనాం భర్తృవాత్సల్యభూషణామ్ ।
రాక్షసాధిపసంరుద్ధాం బంధుభిశ్చ వినా కృతామ్ ॥ 17.21 ॥

వియూథాం సింహసంరుద్ధాం బద్ధాం గజవధూమివ ।
చంద్రరేఖాం పయోదాంతే శారదాభ్రైరివావృతామ్ ।
క్లిష్టరూపామసంస్పర్శాత్ అయుక్తామివ వల్లకీమ్ ॥ 17.22 ॥

సీతాం భర్తృవశే యుక్తామ్ అయుక్తాం రాక్షసీవశే ॥ 17.23 ॥

అశోకవనికామధ్యే శోకసాగరమాప్లుతామ్ ।
తాభిః పరివృతాం తత్ర సగ్రహామివ రోహిణీమ్ ॥ 17.24 ॥

దదర్శ హనుమాన్ దేవీం లతాం కుసుమితామివ ।
సా మలేన చ దిగ్ధాంగీ వపుషా చాప్యలంకృతా ।
మృణాళీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ ॥ 17.25 ॥

మలినేన తు వస్త్రేణ పరిక్లిష్టేన భామినీమ్ ॥ 17.26 ॥

సంవృతాం మృగశాబాక్షీం దదర్శ హనుమాన్ కపిః ।
తాం దేవీం దీనవదనామ్ అదీనాం భర్తృతేజసా ।
రక్షితాం స్వేన శీలేన సీతామసితలోచనామ్ ॥ 17.27 ॥

తాం దృష్ట్వా హనుమాన్ సీతాం మృగశాబనిభేక్షణామ్ ॥ 17.28 ॥

మృగకన్యామివ త్రస్తాం వీక్షమాణాం సమంతతః ।
దహంతీమివ నిశ్వాసైః వృక్షాన్ పల్లవధారిణః ॥ 17.29 ॥

సంఘాతమివ శోకానాం దుఃఖస్యోర్మిమివోత్థితామ్ ।
తాం క్షమాం సువిభక్తాంగీం వినాఽఽభరణశోభినీమ్ ।
ప్రహర్షమతులం లేభే మారుతిః ప్రేక్ష్య మైథిలీమ్ ॥ 17.30 ॥

హర్షజాని చ సోఽశ్రూణి తాం దృష్ట్వా మదిరేక్షణామ్ ।
ముమోచ హనుమాంస్తత్ర నమశ్చక్రే చ రాఘవమ్ ॥ 17.31 ॥

నమస్కృత్వా స రామాయ లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్ ।
సీతాదర్శనసంహృష్టః హనూమాన్ సంవృతోఽభవత్ ॥ 17.32 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తదశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టాదశస్సర్గః

తథా విప్రేక్షమాణస్య వనం పుష్పితపాదపమ్ ।
విచిన్వతశ్చ వైదేహీం కించిచ్ఛేషా నిశాఽభవత్ ॥ 18.1 ॥

షడంగవేదవిదుషాం క్రతుప్రవరయాజినామ్ ।
శుశ్రావ బ్రహ్మఘోషాంశ్చ విరాత్రే బ్రహ్మరక్షసామ్ ॥ 18.2 ॥

అథ మంగళవాదిత్రైః శబ్దైశ్శ్రోత్రమనోహరైః ।
ప్రాబుధ్యత మహాబాహుః దశగ్రీవో మహాబలః ॥ 18.3 ॥

విబుధ్య తు యథాకాలం రాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాన్ ।
స్రస్తమాల్యాంబరధరః వైదేహీమన్వచిన్తయత్ ॥ 18.4 ॥

భృశం నియుక్తస్తస్యాం చ మదనేన మదోత్కటః ।
న స తం రాక్షసః కామం శశాకాఽఽత్మని గూహితుమ్ ॥ 18.5 ॥

స సర్వాభరణైర్యుక్తః బిభ్రచ్ఛ్రియమనుత్తమామ్ ।
తాం నగైర్బహుభిర్జుష్టాం సర్వపుష్పఫలోపగైః ॥ 18.6 ॥

వృతాం పుష్కరిణీభిశ్చ నానాపుష్పోపశోభితామ్ ।
సదామదైశ్చ విహగైః విచిత్రాం పరమాద్భుతామ్ ॥ 18.7 ॥

ఈహామృగైశ్చ వివిధైః జుష్టాం దృష్టిమనోహరైః ।
వీథీస్సంప్రేక్షమాణశ్చ మణికాంచనతోరణాః ॥ 18.8 ॥

నానామృగగణాకీర్ణాం ఫలైః ప్రపతితైర్వృతామ్ ।
అశోకవనికామేవ ప్రావిశత్ సంతతద్రుమామ్ ॥ 18.9 ॥

అంగనా శతమాత్రం తు తం వ్రజంతమనువ్రజత్ ।
మహేంద్రమివ పౌలస్త్యం దేవగంధర్వయోషితః ॥ 18.10 ॥

దీపికాః కాంచనీః కాశ్చిత్ జగృహుస్తత్ర యోషితః ।
వాలవ్యజనహస్తాశ్చ తాలవృంతాని చాపరాః ॥ 18.11 ॥

కాంచనైరపి భృంగారైః జహ్రుస్సలిలమగ్రతః ।
మండలాగ్రాన్ బ్రుసీం చైవ గృహ్యాఽన్యాః పృష్ఠతో యయుః ॥ 18.12 ॥

కాచిద్రత్నమయీం స్థాలీం పూర్ణాం పానస్య భామినీ ।
దక్షిణా దక్షిణేనైవ తదా జగ్రాహ పాణినా ॥ 18.13 ॥

రాజహంసప్రతీకాశం ఛత్రం పూర్ణశశిప్రభమ్ ।
సౌవర్ణదండమపరా గృహీత్వా పృష్ఠతో యయౌ ॥ **18.14** ॥

నిద్రామదపరీతాక్ష్యః రావణస్యోత్తమాస్త్రియః ।
అనుజగ్ముః పతిం వీరం ఘనం విద్యుల్లతా ఇవ ॥ **18.15** ॥

వ్యావిద్ధహారకేయూరాః సమామృదితవర్ణకాః ।
సమాగళితకేశాంతాః సస్వేదవదనాస్తథా ॥ **18.16** ॥

ఘూర్ణంత్యో మదశేషేణ నిద్రయా చ శుభాననాః ।
స్వేదక్లిష్టాంగకుసుమాః సుమాల్యాకులమూర్ధజాః ॥ **18.17** ॥

ప్రయాంతం నైరృతపతిం నార్యో మదిరలోచనాః ।
బహుమానాచ్చ కామాచ్చ ప్రియా భార్యాస్తమన్వయుః ॥ **18.18** ॥

స చ కామపరాధీనః పతిస్తాసాం మహాబలః ।
సీతాసక్తమనా మందః మదాంచితగతిర్బభౌ ॥ **18.19** ॥

తతః కాంచీనినాదం చ నూపురాణాం చ నిస్వనమ్ ।
శుశ్రావ పరమస్త్రీణాం స కపిర్మారుతాత్మజః ॥ **18.20** ॥

తం చాఽప్రతిమకర్మాణమ్ అచిన్త్యబలపౌరుషమ్ ।
ద్వారదేశమనుప్రాప్తం దదర్శ హనుమాన్ కపిః ॥ **18.21** ॥

దీపికాభిరనేకాభిః సమంతాదవభాసితమ్ ।
గంధతైలావసిక్తాభిః ధ్రియమాణాభిరగ్రతః ॥ **18.22** ॥

కామదర్పమదైర్యుక్తం జిహ్మతామ్రాయతేక్షణమ్ ।
సమక్షమివ కందర్పమ్ అపవిద్ధశరాసనమ్ ॥ **18.23** ॥

మథితామృతఫేనాభమ్ అరజోవస్త్రముత్తమమ్ ।
సలీలమనుకర్షంతం విముక్తం సక్తమంగదే ॥ **18.24** ॥

తం పత్రవిటపే లీనః పత్రపుష్పఘనావృతః ।
సమీపమివ సంక్రాంతం నిధ్యాతుముపచక్రమే ॥ **18.25** ॥

అవేక్షమాణస్తు తతః దదర్శ కపికుంజరః ।
రూపయౌవనసంపన్నాః రావణస్య వరస్త్రియః ॥ **18.26** ॥

తాభిః పరివృతో రాజా సురూపాభిర్మహాయశాః ।
తన్మృగద్విజసంఘుష్టం ప్రవిష్టః ప్రమదావనమ్ ॥ **18.27** ॥

క్షీబో విచిత్రాభరణః శంకుకర్ణో మహాబలః ।
తేన విశ్రవసః పుత్రః స దృష్టో రాక్షసాధిపః ॥ **18.28** ॥

వృతః పరమనారీభిః తారాభిరివ చంద్రమాః ।
తం దదర్శ మహాతేజాః తేజోవంతం మహాకపిః ॥ **18.29** ॥

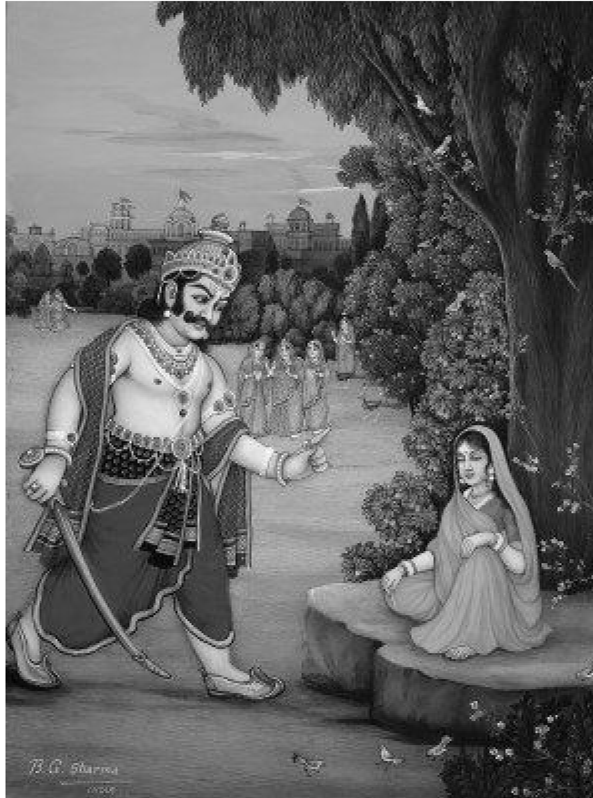
రావణోఽయం మహాబాహుః ఇతి సంచింత్య వానరః ।
అవప్లుతో మహాతేజాః హనూమాన్మారుతాత్మజః ॥ **18.30** ॥

స తథాఽప్యుగ్రతేజాస్సన్ నిర్ధూతస్తస్య తేజసా ।
పత్రగుహ్యాంతరే సక్తః హనూమాన్ సంవృతోఽభవత్ ॥ **18.31** ॥

స తామసితకేశాంతాం సుశ్రోణీం సంహతస్తనీమ్ ।
దిదృక్షురసితాపాంగామ్ ఉపావర్తత రావణః ॥ **18.32** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టాదశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనవింశస్సర్గః

తస్మిన్నేవ తతః కాలే రాజపుత్రీ త్వనిందితా ।
రూపయౌవనసంపన్నం భూషణోత్తమభూషితమ్ ॥ 19.1 ॥

తతో దృష్ట్వైవ వైదేహీ రావణం రాక్షసాధిపమ్ ।
ప్రావేపత వరారోహా ప్రవాతే కదలీ యథా ॥ 19.2 ॥

ఆచ్ఛాద్యోదరమూరుభ్యాం బాహుభ్యాం చ పయోధరౌ ।
ఉపవిష్టా విశాలాక్షీ రుదన్తీ వరవర్ణినీ ॥ 19.3 ॥

దశగ్రీవస్తు వైదేహీం రక్షితాం రాక్షసీగణైః ।
దదర్శ సీతాం దుఃఖార్తాం నావం సన్నామివార్ణవే ॥ 19.4 ॥

అసంవృతాయామాసీనామ్ ధరణ్యాం సంశితవ్రతామ్ ।
ఛిన్నాం ప్రపతితాం భూమౌ శాఖామివ వనస్పతేః ॥ 19.5 ॥

మలమణ్డనచిత్రాంగీం మండనార్హామమండితామ్ ।
మృణాలీ పంకదిగ్ధేవ విభాతి న విభాతి చ ॥ 19.6 ॥

సమీపం రాజసింహస్య రామస్య విదితాత్మనః ।
సంకల్పహయసంయుక్తైః యాన్తీమివ మనోరథైః ॥ 19.7 ॥

శుష్యంతీం రుదతీమేకాం ధ్యానశోకపరాయణామ్ ।
దుఃఖస్యాన్తమపశ్యంతీం రామాం రామమనువ్రతామ్ ॥ 19.8 ॥

వేష్టమానాం తథా విష్టాం పన్నగేంద్రవధూమివ ।
ధూప్యమానాం గ్రహేణేవ రోహిణీం ధూమకేతునా ॥ 19.9 ॥

వృత్తశీలకులే జాతామ్ ఆచారవతి ధార్మికే ।
పునస్సంస్కారమాపన్నాం జాతామివ చ దుష్కులే ॥ 19.10 ॥

అభూతేనాపవాదేన కీర్తిం నిపతితామివ ।
ఆమ్నాయానామయోగేన విద్యాం ప్రశిథిలామివ ॥ 19.11 ॥

సన్నామివ మహాకీర్తిం శ్రద్ధామివ విమానితామ్ ।
పూజామివ పరిక్షీణామ్ ఆశాం ప్రతిహతామివ ॥ 19.12 ॥

ఆయతీమివ విధ్వస్తామ్ ఆజ్ఞాం ప్రతిహతామివ ।
దీప్తామివ దిశం కాలే పూజామపహృతామివ ॥ 19.13 ॥

పద్మినీమివ విధ్వస్తాం హతశూరాం చమూమివ ।
ప్రభామివ తమోధ్వస్తామ్ ఉపక్షీణామివాపగామ్ ॥ 19.14 ॥

వేదీమివ పరామృష్టాం శాంతామగ్నిశిఖామివ ।
పౌర్ణమాసీమివ నిశాం రాహుగ్రస్తేందుమండలామ్ ॥ 19.15 ॥

ఉత్కృష్టపర్ణకమలాం విత్రాసితవిహంగమాం ।
హస్తిహస్తపరామృష్టామ్ ఆకులాం పద్మినీమివ ॥ 19.16 ॥

పతిశోకాతురాం శుష్కాం నదీం విస్రావితామివ ।
పరయా మృజయా హీనాం కృష్ణపక్షనిశామివ ॥ 19.17 ॥

సుకుమారీం సుజాతాంగీం రత్నగర్భగృహోచితామ్ ।
తప్యమానామివోష్ణేన మృణాళీమచిరోద్ధృతామ్ ॥ 19.18 ॥

గృహీతామాలితాం స్తమ్భే యూథపేన వినాకృతామ్ ।
నిశ్శ్వసన్తీం సుదుఃఖార్తాం గజరాజవధూమివ ॥ 19.19 ॥

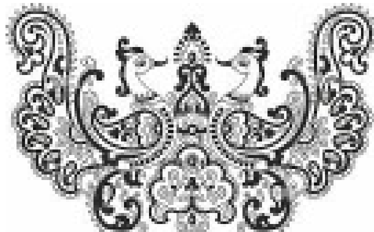
ఏకయా దీర్ఘయా వేణ్యా శోభమానామయత్నతః ।
నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమివ ॥ 19.20 ॥

ఉపవాసేన శోకేన ధ్యానేన చ భయేన చ ।
పరిక్షీణాం కృశాం దీనామ్ అల్పాహారాం తపోధనామ్ ॥ 19.21 ॥

ఆయాచమానాం దుఃఖార్తాం ప్రాంజలిం దేవతామివ ।
భావేన రఘుముఖ్యస్య దశగ్రీవపరాభవమ్ ॥ 19.22 ॥

సమీక్షమాణాం రుదతీమనిందితాం, సుపక్ష్మతామ్రాయతశుక్లలోచనామ్ ।
అనువ్రతాం రామమతీవ మైథిలీం, ప్రలోభయామాస వధాయ రావణః ॥19.23॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనవింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే వింశస్సర్గః

స తాం పతివ్రతాం దీనాం నిరానన్దాం తపస్వినీమ్ ।
సాకారైర్మధురైర్వాక్యైః న్యదర్శయత రావణః ॥ 20.1 ॥

మాం దృష్ట్వా నాగనాసోరు గూహమానా స్తనోదరమ్ ।
అదర్శనమివాత్మానం భయాన్నేతుం త్వమిచ్ఛసి ॥ 20.2 ॥

కామయే త్వాం విశాలాక్షి బహుమన్యస్వ మాం ప్రియే ।
సర్వాంగగుణసమ్పన్నే సర్వలోకమనోహరే ॥ 20.3 ॥

నేహ కేచిన్మనుష్యా వా రాక్షసాః కామరూపిణః ।
వ్యపసర్పతు తే సీతే భయం మత్తస్సముత్థితమ్ ॥ 20.4 ॥

స్వధర్మో రక్షసాం భీరు సర్వథైవ న సంశయః ।
గమనం వా పరస్త్రీణాం హరణం సంప్రమథ్య వా ॥ 20.5 ॥

ఏవం చైతదకామాం తు న త్వాం స్ప్రక్ష్యామి మైథిలి ।
కామం కామశ్శరీరే మే యథాకామం ప్రవర్తతామ్ ॥ 20.6 ॥

దేవి నేహ భయం కార్యం మయి విశ్వసిహి ప్రియే ।
ప్రణయస్వ చ తత్త్వేనమ్ ఏవం భూశ్శోకలాలసా ॥ 20.7 ॥

ఏకవేణీ ధరాశయ్యా ధ్యానం మలినమమ్బరమ్ ।
అస్థానేఽప్యుపవాసశ్చ నైతాన్యౌపయికాని తే ॥ 20.8 ॥

విచిత్రాణి చ మాల్యాని చన్దనాన్యగరూణి చ ।
వివిధాని చ వాసాంసి దివ్యాన్యాభరణాని చ ॥ 20.9 ॥

మహార్హాణి చ పానాని శయనాన్యాసనాని చ ।
గీతం నృత్తం చ వాద్యం చ లభ మాం ప్రాప్య మైథిలి ॥ 20.10 ॥

స్త్రీరత్నమసి మైవం భూః కురు గాత్రేషు భూషణమ్ ।
మాం ప్రాప్య హి కథం ను స్యాః త్వమనర్హా సువిగ్రహే ॥ 20.11 ॥

ఇదం తే చారుసంజాతం యౌవనం వ్యతివర్తతే ।
యదతీతం పునర్నైతి స్రోతశ్శీఘ్రమపామివ ॥ 20.12 ॥

త్వాం కృత్వోపరతో మన్యే రూపకర్తా స విశ్వసృక్ ।
న హి రూపోపమా త్వన్యా తవాస్తి శుభదర్శనే ॥ 20. 13 ॥

త్వాం సమాసాద్య వైదేహి రూపయౌవనశాలినీమ్ ।
కః పుమానతివర్తేత సాక్షాదపి పితామహః ॥ 20.14 ॥

యద్యత్ పశ్యామి తే గాత్రం సీతాంశుసదృశాననే ।
తస్మింస్తస్మిన్ పృథుశ్రోణి చక్షుర్మమ నిబధ్యతే ॥ 20.15 ॥

భవ మైథిలి భార్యా మే మోహమేనం విసర్జయ ।
బహ్వీనాముత్తమస్త్రీణామ్ ఆహృతానామితస్తతః ।
సర్వాసామేవ భద్రం తే మమాగ్రమహిషీ భవ ॥ 20.16 ॥

లోకేభ్యో యాని రత్నాని సమ్ప్రమథ్యాహృతాని వై ।
తాని మే భీరు సర్వాణి రాజ్యం చైతదహం చ తే ॥ 20.17 ॥

విజిత్య పృథివీం సర్వాం నానానగరమాలినీమ్ ।
జనకాయ ప్రదాస్యామి తవ హేతోర్విలాసిని ॥ 20.18 ॥

నేహ పశ్యామి లోకేఽన్యం యో మే ప్రతిబలో భవేత్ ।
పశ్య మే సుమహద్వీర్యమ్ అప్రతిద్వన్ద్వమాహవే ॥ 20.19 ॥

అసకృత్ సంయుగే భగ్నాః మయా విమృదితధ్వజాః ।
అశక్తాః ప్రత్యనీకేషు స్థాతుం మమ సురాసురాః ॥ 20.20 ॥

ఇచ్ఛయా క్రియతామద్య ప్రతికర్మ తవోత్తమమ్ ॥ 20.21 ॥

సప్రభాణ్యవసజ్యన్తాం తవాంగే భూషణాని చ ।
సాధు పశ్యామి తే రూపం సంయుక్తం ప్రతికర్మణా ॥ 20.22 ॥

ప్రతికర్మాభిసంయుక్తా దాక్షిణ్యేన వరాననే ।
భుంక్ష్వ భోగాన్ యథాకామం పిబ భీరు రమస్వ చ ॥ 20.23 ॥

యథేష్టం చ ప్రయచ్ఛ త్వం పృథివీం వా ధనాని చ ।
లలస్వ మయి విస్రబ్ధా ధృష్టమాజ్ఞాపయస్వ చ ।
మత్ప్రసాదాల్లలన్త్యాశ్చ లలన్తాం బాన్ధవాస్తవ ॥ 20.24 ॥

బుద్ధిం మమానుపశ్య త్వం శ్రియం భద్రే యశశ్చ మే ॥ 20.25 ॥

కిం కరిష్యసి రామేణ సుభగే చీరవాససా ।
నిక్షిప్తవిజయో రామః గతశ్రీర్వనగోచరః ।
వ్రతీ స్థణ్డిలశాయీ చ శంకే జీవతి వా న వా ॥ 20.26 ॥

న హి వైదేహి రామస్త్వాం ద్రష్టుం వాఽప్యుపలప్స్యతే ।
పురో బలాకైరసితైః మేఘైర్జ్యోత్స్నామివావృతామ్ ॥ 20.27 ॥

న చాపి మమ హస్తాత్త్వాం ప్రాప్తుమర్హతి రాఘవః ।
హిరణ్యకశిపుః కీర్తిమ్ ఇంద్రహస్తగతామివ ॥ 20.28 ॥

చారుస్మితే చారుదతి చారునేత్రే విలాసిని ।
మనో హరసి మే భీరు సుపర్ణః పన్నగం యథా ॥ 20.29 ॥

క్లిష్టకౌశేయవసనాం తన్వీమప్యనలంకృతామ్ ।
త్వాం దృష్ట్వా స్వేషు దారేషు రతిం నోపలభామ్యహమ్ ॥ 20.30 ॥

అన్తఃపురనివాసిన్యః స్త్రియస్సర్వగుణాన్వితాః ।
యావన్త్యో మమ సర్వాసామ్ ఐశ్వర్యం కురు జానకి ॥ 20.31 ॥

మమ హ్యసితకేశాన్తే త్రైలోక్యప్రవరాస్స్త్రియః ।
తాస్త్వాం పరిచరిష్యన్తి శ్రియమప్సరసో యథా ॥ 20.32 ॥

యాని వైశ్రవణే సుభ్రు రత్నాని చ ధనాని చ ।
తాని లోకాంశ్చ సుశ్రోణి మాం చ భుంక్ష్వ యథాసుఖమ్ ॥ 20.33 ॥

న రామస్తపసా దేవి న బలేన న విక్రమైః ।
న ధనేన మయా తుల్యః తేజసా యశసాఽపి వా ॥ 20.34 ॥

పిబ విహర రమస్వ భుంక్ష్వ భోగాన్
ధననిచయం ప్రదిశామి మేదినీం చ ।
మయి లల లలనే యథాసుఖం త్వం
త్వయి చ సమేత్య లలన్తు బాన్ధవాస్తే ॥ 20. 35॥

కుసుమితతరుజాలసన్తతాని
భ్రమరయుతాని సముద్రతీరజాని ।
కనకవిమలహారభూషితాంగీ
విహర మయా సహ భీరు కాననాని ॥ 20.36 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే వింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకవింశస్సర్గః

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సీతా రౌద్రస్య రక్షసః ।
ఆర్తా దీనస్వరా దీనం ప్రత్యువాచ శనైర్వచః ॥ 21.1 ॥

దుఃఖార్తా రుదతీ సీతా వేపమానా తపస్వినీ ।
చింతయంతీ వరారోహా పతిమేవ పతివ్రతా ।
తృణమంతరతః కృత్వా ప్రత్యువాచ శుచిస్మితా ॥ 21.2 ॥

నివర్తయ మనో మత్తః స్వజనే క్రియతాం మనః ।
న మాం ప్రార్థయితుం యుక్తం సుసిద్ధిమివ పాపకృత్ ॥ 21.3 ॥

అకార్యం న మయా కార్యమ్ ఏకపత్న్యా విగర్హితమ్ ।
కులం సంప్రాప్తయా పుణ్యం కులే మహతి జాతయా ॥ 21.4 ॥

ఏవముక్త్వా తు వైదేహీ రావణం తం యశస్వినీ ।
రాక్షసం పృష్ఠతః కృత్వా భూయో వచనమబ్రవీత్ ॥ 21.5 ॥

నాహమౌపయికీ భార్యా పరభార్యా సతీ తవ ।
సాధుధర్మమవేక్షస్వ సాధు సాధువ్రతం చర ॥ 21.6 ॥

యథా తవ తథాఽన్యేషాం దారా రక్ష్యా నిశాచర ।
ఆత్మానముపమాం కృత్వా స్వేషు దారేషు రమ్యతామ్ ॥ 21.7 ॥

అతుష్టం స్వేషు దారేషు చపలం చలితేంద్రియమ్ ।
నయంతి నికృతిప్రజ్ఞం పరదారాః పరాభవమ్ ॥ 21.8 ॥

ఇహ సంతో న వా సంతి సతో వా నానువర్తసే ।
తథా హి విపరీతా తే బుద్ధిరాచారవర్జితా ॥ 21.9 ॥

వచో మిథ్యాప్రణీతాత్మా పథ్యముక్తం విచక్షణైః ।
రాక్షసానామభావాయ త్వం వా న ప్రతిపద్యసే ॥ 21.10 ॥

అకృతాత్మానమాసాద్య రాజానమనయే రతమ్ ।
సమృద్ధాని వినశ్యన్తి రాష్ట్రాణి నగరాణి చ ॥ 21.11 ॥

తథేయం త్వాం సమాసాద్య లంకా రత్నౌఘసంకులా ।
అపరాధాత్తవైకస్య నచిరాద్వినశిష్యతి ॥ 21.12 ॥

స్వకృతైర్హన్యమానస్య రావణాదీర్ఘదర్శినః ।
అభినందంతి భూతాని వినాశే పాపకర్మణః ॥ 21.13 ॥

ఏవం త్వాం పాపకర్మాణం వక్ష్యన్తి నికృతా జనాః ।
దిష్ట్యైతద్వ్యసనం ప్రాప్తః రౌద్ర ఇత్యేవ హర్షితాః ॥ 21.14 ॥

శక్యా లోభయితుం నాహమ్ ఐశ్వర్యేణ ధనేన వా ।
అనన్యా రాఘవేణాహం భాస్కరేణ ప్రభా యథా ॥ 21.15 ॥

ఉపధాయ భుజం తస్య లోకనాథస్య సత్కృతమ్ ।
కథం నామోపధాస్యామి భుజమన్యస్య కస్యచిత్ ॥ 21.16 ॥
అహమౌపయికీ భార్యా తస్యైవ వసుధాపతేః ।
వ్రతస్నాతస్య ధీరస్య విద్యేవ విదితాత్మనః ॥ 21.17 ॥

సాధు రావణ రామేణ మాం సమానయ దుఃఖితామ్ ।
వనే వాశితయా సార్ధం కరేణ్వేవ గజాధిపమ్ ॥ 21.18 ॥

మిత్రమౌపయికం కర్తుం రామస్థానం పరీప్సతా ।
వధం చానిచ్ఛతా ఘోరం త్వయాఽసౌ పురుషర్షభః ॥ 21.19 ॥

విదితస్స హి ధర్మజ్ఞః శరణాగతవత్సలః ।
తేన మైత్రీ భవతు తే యది జీవితుమిచ్ఛసి ॥ 21.20 ॥

ప్రసాదయస్వ త్వం చైనం శరణాగతవత్సలమ్ ।
మాం చాస్మై ప్రయతో భూత్వా నిర్యాతయితుమర్హసి ॥ 21.21 ॥

ఏవం హి తే భవేత్ స్వస్తి సమ్ప్రదాయ రఘూత్తమే ।
అన్యథా త్వం హి కుర్వాణః వధం ప్రాప్స్యసి రావణ ॥ 21.22 ॥

వర్జయేద్వజ్రముత్సృష్టం వర్జయేదన్తకశ్చిరమ్ ।
త్వద్విధం తు న సంక్రుద్ధః లోకనాథస్స రాఘవః ॥ 21.23 ॥

రామస్య ధనుషశ్శబ్దం శ్రోష్యసి త్వం మహాస్వనమ్ ।
శతక్రతువిసృష్టస్య నిర్ఘోషమశనేరివ ॥ 21.24 ॥

ఇహ శీఘ్రం సుపర్వాణః జ్వలితాస్యా ఇవోరగాః ।
ఇషవో నిపతిష్యన్తి రామలక్ష్మణలక్షణాః ॥ 21.25 ॥

రక్షాంసి పరినిఘ్నన్తః పుర్యామస్యాం సమన్తతః ।
అసమ్పాతం కరిష్యన్తి పతన్తః కంకవాససః ॥ 21.26 ॥

రాక్షసేంద్రమహాసర్పాన్ స రామగరుడో మహాన్ ।
ఉద్ధరిష్యతి వేగేన వైనతేయ ఇవోరగాన్ ॥ 21.27 ॥

అపనేష్యతి మాం భర్తా త్వత్తశ్శీఘ్రమరిందమః ।
అసురేభ్యశ్శ్రియం దీప్తాం విష్ణుస్త్రిభిరివ క్రమైః ॥ 21.28 ॥

జనస్థానే హతస్థానే నిహతే రక్షసాం బలే ।
అశక్తేన త్వయా రక్షః కృతమేతదసాధు వై ॥ 21.29 ॥

ఆశ్రమం తు తయోశ్శూన్యం ప్రవిశ్య నరసింహయోః ।
గోచరం గతయోర్భ్రాత్రోః అపనీతా త్వయాఽధమ ॥ 21.30 ॥

న హి గంధముపాఘ్రాయ రామలక్ష్మణయోస్త్వయా ।
శక్యం సందర్శనే స్థాతుం శునా శార్దూలయోరివ ॥ 21.31 ॥

తస్య తే విగ్రహే తాభ్యాం యుగగ్రహణమస్థిరమ్ ।
వృత్రస్యేవేంద్రబాహుభ్యాం బాహోరేకస్య నిగ్రహః ॥ 21.32 ॥

క్షిప్రం తవ స నాథో మే రామస్సౌమిత్రిణా సహ ।
తోయమల్పమివాదిత్యః ప్రాణానాదాస్యతే శరైః ॥ 21.33 ॥

గిరిం కుబేరస్య గతోఽపధాయ వా
సభాం గతో వా వరుణస్య రాజ్ఞః ।
అసంశయం దాశరథేర్న మోక్ష్యసే
మహాద్రుమః కాలహతోఽశనేరివ ॥ 21.34 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకవింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వావింశస్సర్గః

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా పరుషం రాక్షసాధిపః ।
ప్రత్యువాచ తతస్సీతాం విప్రియం ప్రియదర్శనామ్ ॥ 22.1 ॥

యథా యథా సాన్త్వయితా వశ్యస్స్త్రీణాం తథా తథా ।
యథా యథా ప్రియం వక్తా పరిభూతస్తథా తథా ॥ 22.2 ॥

సన్నియచ్ఛతి మే క్రోధం త్వయి కామస్సముత్థితః ।
ద్రవతోఽమార్గమాసాద్య హయానివ సుసారథిః ॥ 22.3 ॥

వామః కామో మనుష్యాణాం యస్మిన్ కిల నిబధ్యతే ।
జనే తస్మింస్త్వనుక్రోశః స్నేహశ్చ కిల జాయతే ॥ 22.4 ॥

ఏతస్మాత్కారణాన్న త్వాం ఘాతయామి వరాననే ।
వధార్హామవమానార్హాం మిథ్యా ప్రవ్రజితే రతామ్ ॥ 22.5 ॥

పరుషాణీహ వాక్యాని యాని యాని బ్రవీషి మామ్ ।
తేషు తేషు వధో యుక్తః తవ మైథిలి దారుణః ॥ 22. 6 ॥

ఏవముక్త్వా తు వైదేహీం రావణో రాక్షసాధిపః ।
క్రోధసంరమ్భసంయుక్తః సీతాముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 22.7 ॥

ద్వౌ మాసౌ రక్షితవ్యౌ మే యోఽవధిస్తే మయా కృతః ।
తతశ్శయనమారోహ మమ త్వం వరవర్ణిని ॥ 22.8 ॥

ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం భర్తారం మామనిచ్ఛతీమ్ ।
మమ త్వాం ప్రాతరాశార్థమ్ ఆరభన్తే మహానసే ॥ 22.9 ॥

తాం తర్జ్యమానాం సంప్రేక్ష్య రాక్షసేంద్రేణ జానకీమ్ ।
దేవగంధర్వకన్యాస్తాః విషేదుర్వికృతేక్షణాః ॥ 22.10 ॥

ఓష్ఠప్రకారైరపరాః వక్త్రనేత్రైస్తథాఽపరాః ।
సీతామాశ్వాసయామాసుః తర్జితాం తేన రక్షసా ॥ 22.11 ॥

తాభిరాశ్వాసితా సీతా రావణం రాక్షసాధిపమ్ ।
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం వృత్తశౌణ్డీర్యగర్వితమ్ ॥ 22.12 ॥

నూనం న తే జనః కశ్చిత్ అస్తి నిశ్శ్రేయసే స్థితః ।
నివారయతి యో న త్వాం కర్మణోఽస్మాద్విగర్హితాత్ ॥ 22.13 ॥

మాం హి ధర్మాత్మనః పత్నీం శచీమివ శచీపతేః ।
త్వదన్యస్త్రిషు లోకేషు ప్రార్థయేన్మనసాఽపి కః ॥ **22.14** ॥

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమితతేజసః ।
ఉక్తవానసి యచ్ఛాపం క్వ గతస్తస్య మోక్ష్యసే ॥ **22.15** ॥

యథా దృప్తశ్చ మాతంగః శశశ్చ సహితో వనే ।
తథా ద్విరదవద్రామః త్వం నీచ శశవత్ స్మృతః ॥ **22.16** ॥

స త్వమిక్ష్వాకునాథం వై క్షిపన్నిహ న లజ్జసే ।
చక్షుషోర్విషయం తస్య న తావదుపగచ్ఛసి ॥ **22.17** ॥

ఇమే తే నయనే క్రూరే విరూపే కృష్ణపింగళే ।
క్షితౌ న పతితే కస్మాత్ మామనార్య నిరీక్షతః ॥ **22.18** ॥

తస్య ధర్మాత్మనః పత్నీం స్నుషాం దశరథస్య చ ।
కథం వ్యాహరతో మాం తే న జిహ్వా వ్యవశీర్యతే ॥ **22.19** ॥

అసన్దేశాత్తు రామస్య తపసశ్చానుపాలనాత్ ।
న త్వాం కుర్మి దశగ్రీవ భస్మ భస్మార్హ తేజసా ॥ **22.20** ॥

నాపహర్తుమహం శక్యా తస్య రామస్య ధీమతః ।
విధిస్తవ వధార్థాయ విహితో నాత్ర సంశయః ॥ **22.21** ॥

శూరేణ ధనదభ్రాత్రా బలైస్సముదితేన చ ।
అపోహ్య రామం కస్మాద్ధి దారచౌర్యం త్వయా కృతమ్ ॥ **22.22** ॥

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రావణో రాక్షసాధిపః ।
వివృత్య నయనే క్రూరే జానకీమన్వవైక్షత ॥ **22.23** ॥

నీలజీమూతసంకాశః మహాభుజశిరోధరః ।
సింహసత్త్వగతిశ్శ్రీమాన్ దీప్తజిహ్వాగ్రలోచనః ॥ **22.24** ॥

చలాగ్రముకుటప్రాంశుః చిత్రమాల్యానులేపనః ।
రక్తమాల్యామ్బరధరః తప్తాంగదవిభూషణః ॥ **22.25** ॥

శ్రోణీసూత్రేణ మహతా మేచకేన సుసంవృతః ।
అమృతోత్పాదనద్ధేన భుజగేనేవ మందరః ॥ **22.26** ॥

తాభ్యాం స పరిపూర్ణాభ్యాం భుజాభ్యాం రాక్షసేశ్వరః ।
శుశుభేఽచలసంకాశః శృంగాభ్యామివ మందరః ॥ 22.27 ॥

తరుణాదిత్యవర్ణాభ్యాం కుణ్డలాభ్యాం విభూషితః ।
రక్తపల్లవపుష్పాభ్యామ్ అశోకాభ్యామివాచలః ॥ 22.28 ॥

స కల్పవృక్షప్రతిమః వసన్త ఇవ మూర్తిమాన్ ।
శ్మశానచైత్యప్రతిమః భూషితోఽపి భయంకరః ॥ 22.29 ॥

అవేక్షమాణో వైదేహీం కోపసంరక్తలోచనః ।
ఉవాచ రావణస్సీతాం భుజంగ ఇవ నిశ్శ్వసన్ ॥ 22.30 ॥

అనయేనాభిసంపన్నమ్ అర్థహీనమనువ్రతే ।
నాశయామ్యహమద్య త్వాం సూర్యస్సంధ్యామివౌజసా ॥ 22.31 ॥

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణశ్శత్రురావణః ।
సందిదేశ తతస్సర్వాః రాక్షసీర్ఘోరదర్శనాః ॥ 22.32 ॥

ఏకాక్షీమేకకర్ణాం చ కర్ణప్రవరణాం తథా ।
గోకర్ణీం హస్తికర్ణీం చ లమ్బకర్ణీమకర్ణికామ్ ॥ 22.33 ॥

హస్తిపాద్యశ్వపాద్యౌ చ గోపాదీం పాదచూలికామ్ ।
ఏకాక్షీమేకపాదీం చ పృథుపాదామపాదికామ్ ॥ 22.34 ॥

అతిమాత్రశిరోగ్రీవామ్ అతిమాత్రకుచోదరీమ్ ।
అతిమాత్రాస్యనేత్రాం చ దీర్ఘజిహ్వామజిహ్వికామ్ ॥ 22.35 ॥

అనాసికాం సింహముఖీం గోముఖీం సూకరీముఖీమ్ ।
యథా మద్వశగా సీతా క్షిప్రం భవతి జానకీ ।
తథా కురుత రాక్షస్యః సర్వాః క్షిప్రం సమేత్య చ ॥ 22.36 ॥

ప్రతిలోమానులోమైశ్చ సామదానాదిభేదనైః ।
ఆవర్జయత వైదేహీం దణ్డస్యోద్యమనేన చ ॥ 22.37 ॥

ఇతి ప్రతిసమాదిశ్య రాక్షసేంద్రః పునః పునః ।
కామమన్యు పరీతాత్మా జానకీం పర్యతర్జయత్ ॥ 22.38 ॥

ఉపగమ్య తతః క్షిప్రం రాక్షసీ ధాన్యమాలినీ ।
పరిష్వజ్య దశగ్రీవమ్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 22.39 ॥

మయా క్రీడ మహారాజ సీతయా కిం తవానయా ।
వివర్ణయా కృపణయా మానుష్యా రాక్షసేశ్వర ॥ 22.40 ॥

నూనమస్యా మహారాజ న దివ్యాన్ భోగసత్తమాన్ ।
విదధాత్యమరశ్రేష్ఠః తవ బాహుబలార్జితాన్ ॥ 22.41 ॥

అకామాం కామయానస్య శరీరముపతప్యతే ।
ఇచ్ఛన్తీం కామయానస్య ప్రీతిర్భవతి శోభనా ॥ 22.42 ॥

ఏవముక్తస్తు రాక్షస్యా సముత్క్షిప్తస్తతో బలీ ।
ప్రహసన్మేఘసంకాశః రాక్షసస్స న్యవర్తత ॥ 22.43 ॥

ప్రస్థితస్స దశగ్రీవః కమ్పయన్నివ మేదినీమ్ ।
జ్వలద్భాస్కరవర్ణాభం ప్రవివేశ నివేశనమ్ ॥ 22.44 ॥

దేవగంధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ సర్వతః ।
పరివార్య దశగ్రీవం వివిశుస్తం గృహోత్తమమ్ ॥ 22.45 ॥

స మైథిలీం ధర్మపరామవస్థితాం
ప్రవేపమానాం పరిభర్త్స్య రావణః ।
విహాయ సీతాం మదనేన మోహితః
స్వమేవ వేశ్మ ప్రవివేశ భాస్వరమ్ ॥ 22.46 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వావింశస్సర్గః

Ravana Pesters Sita. Notice the Symbolic Protection of Rama Nama Around Her

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రయోవింశస్సర్గః

ఇత్యుక్త్వా మైథిలీం రాజా రావణశ్శత్రురావణః ।
సందిశ్య చ తతస్సర్వాః రాక్షసీర్నిర్జగామ హ ॥ 23.1 ॥

నిష్క్రాంతే రాక్షసేంద్రే తు పునరన్తఃపురం గతే ।
రాక్షస్యో భీమరూపాస్తాః సీతాం సమభిదుద్రువుః ॥ 23.2 ॥

తతస్సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః ।
పరం పరుషయా వాచా వైదేహీమిదమబ్రువన్ ॥ 23.3 ॥

పౌలస్త్యస్య వరిష్ఠస్య రావణస్య మహాత్మనః ।
దశగ్రీవస్య భార్యాత్వం సీతే న బహుమన్యసే ॥ 23.4 ॥

తతస్త్వేకజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
ఆమన్త్ర్య క్రోధతామ్రాక్షీ సీతాం కరతలోదరీమ్ ॥ 23.5 ॥

ప్రజాపతీనాం షణ్ణాం తు చతుర్థో యః ప్రజాపతిః ।
మానసో బ్రహ్మణః పుత్రః పులస్త్య ఇతి విశ్రుతః ॥ 23.6 ॥

పులస్త్యస్య తు తేజస్వీ మహర్షిర్మానసస్సుతః ।
నామ్నా స విశ్రవా నామ ప్రజాపతి సమప్రభః ॥ 23.7 ॥

తస్య పుత్రో విశాలాక్షి రావణశ్శత్రురావణః ।
తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవితుమర్హసి ॥ 23.8 ॥

మయోక్తం చారుసర్వాంగి వాక్యం కిన్నానుమన్యసే ।
తతో హరిజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
వివర్త్య నయనే కోపాత్ మార్జారసదృశేక్షణా ॥ 23.9 ॥

యేన దేవాస్త్రయస్త్రింశత్ దేవరాజశ్చ నిర్జితాః ।
తస్య త్వం రాక్షసేంద్రస్య భార్యా భవితుమర్హసి ॥ 23.10 ॥

తతస్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ క్రోధమూర్ఛితా ।
భర్త్సయన్తీ తదా ఘోరమ్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 23.11 ॥

వీర్యోత్సిక్తస్య శూరస్య సంగ్రామేష్వనివర్తినః ।
బలినో వీర్యయుక్తస్య భార్యాత్వం కిం న లప్స్యసే ॥ 23.12 ॥

ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం త్యక్త్వా రాజా మహాబలః ।
సర్వాసాం చ మహాభాగాం త్వాముపైష్యతి రావణః ॥ **23.13** ॥

సమృద్ధం స్త్రీసహస్రేణ నానారత్నోపశోభితమ్ ।
అంతఃపురం సముత్సృజ్య త్వాముపైష్యతి రావణః ॥ **23.14** ॥

అన్యా తు వికటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ **23.15** ॥

అసకృద్దేవతాయుద్ధే నాగగంధర్వదానవాః ।
నిర్జితాస్సమరే యేన స తే పార్శ్వముపాగతః ॥ **23.16** ॥

తస్య సర్వసమృద్ధస్య రావణస్య మహాత్మనః ।
కిమద్య రాక్షసేంద్రస్య భార్యాత్వం నేచ్ఛసేఽధమే ॥ **23.17** ॥

తతస్తు దుర్ముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
యస్య సూర్యో న తపతి భీతో యస్య చ మారుతః ।
న వాతి స్మాయతాపాంగే కిం త్వం తస్య న తిష్ఠసి ॥ **23.18** ॥

పుష్పవృష్టిం చ తరవః ముముచుర్యస్య వై భయాత్ ।
శైలాశ్చ సుభ్రూః పానీయం జలదాశ్చ యదేచ్ఛతి ॥ **23.19** ॥

తస్య నైర్ఋతరాజస్య రాజరాజస్య భామిని ।
కిం త్వం న కురుషే బుద్ధిం భార్యార్థే రావణస్య హి ॥ **23.20** ॥

సాధు తే తత్త్వతో దేవి కథితం సాధు భామిని ।
గృహాణ సుస్మితే వాక్యమ్ అన్యథా న భవిష్యసి ॥ **23.21** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రయోవింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుర్వింశస్సర్గః

తతస్సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యో వికృతాననాః ।
పరుషం పరుషా నార్యః ఊచుస్తాం వాక్యమప్రియమ్ ॥ **24.1** ॥

కిం త్వమన్తఃపురే సీతే సర్వభూతమనోహరే ।
మహార్హశయనోపేతే న వాసమనుమన్యసే ॥ **24.2** ॥

మానుషీ మానుషస్యైవ భార్యాత్వం బహు మన్యసే ।
ప్రత్యాహర మనో రామాత్ న త్వం జాతు భవిష్యసి ॥ **24.3** ॥

త్రైలోక్యవసుభోక్తారం రావణం రాక్షసేశ్వరమ్ ।
భర్తారముపసంగమ్య విహరస్వ యథాసుఖమ్ ॥ **24.4** ॥

మానుషీ మానుషం తం తు రామమిచ్ఛసి శోభనే ।
రాజ్యాద్భ్రష్టమసిద్ధార్థం విక్లవం త్వమనిందితే ॥ **24.5** ॥

రాక్షసీనాం వచశ్శ్రుత్వా సీతా పద్మనిభేక్షణా ।
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యామ్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **24.6** ॥

యదిదం లోకవిద్విష్టమ్ ఉదాహరథ సంగతాః ।
నైతన్మనసి వాక్యం మే కిల్బిషం ప్రతిభాతి వః ॥ **24.7** ॥

న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితుమర్హతి ।
కామం ఖాదత మాం సర్వాః న కరిష్యామి వో వచః ॥ **24.8** ॥

దీనో వా రాజ్యహీనో వా యో మే భర్తా స మే గురుః ।
తం నిత్యమనురక్తాఽస్మి యథా సూర్యం సువర్చలా ॥ **24.9** ॥

యథా శచీ మహాభాగా శక్రం సముపతిష్ఠతి ।
అరుంధతీ వసిష్ఠం చ రోహిణీ శశినం యథా ॥ **24.10** ॥

లోపాముద్రా యథాఽగస్త్యం సుకన్యా చ్యవనం యథా ।
సావిత్రీ సత్యవన్తం చ కపిలం శ్రీమతీ యథా ॥ **24.11** ॥

సౌదాసం మదయన్తీవ కేశినీ సగరం యథా ।
నైషధం దమయన్తీవ భైమీ పతిమనువ్రతా ।
తథాఽహమిక్ష్వాకువరం రామం పతిమనువ్రతా ॥ **24.12** ॥

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః ।
భర్త్సయన్తి స్మ పరుషైః వాక్యై రావణచోదితాః ॥ 24.13 ॥

అవలీనస్స నిర్వాక్యః హనూమాన్ శింశుపాద్రుమే ।
సీతాం సన్తర్జయన్తీస్తాః రాక్షసీరశృణోత్కపిః ॥ 24.14 ॥

తామభిక్రమ్య సంక్రుద్ధా వేపమానాం సమన్తతః ।
భృశం సంలిలిహుర్దీప్తాన్ ప్రలమ్బాన్ దశనచ్ఛదాన్ ॥ 24.15 ॥

ఊచుశ్చ పరమక్రుద్ధాః ప్రగృహ్యాశు పరశ్వధాన్ ।
నేయమర్హతి భర్తారం రావణం రాక్షసాధిపమ్ ॥ 24.16 ॥

సంభర్త్స్యమానా భీమాభిః రాక్షసీభిర్వరాననా ।
సా బాష్పముపమార్జన్తీ శింశుపాం తాముపాగమత్ ॥ 24.17 ॥

తతస్తాం శింశుపాం సీతా రాక్షసీభిః సమావృతా ।
అభిగమ్య విశాలాక్షీ తస్థౌ శోకపరిప్లుతా ॥ 24.18 ॥

తాం కృశాం దీనవదనాం మలినామ్బరధారిణీమ్ ।
భర్త్సయాంచక్రిరే సీతాం రాక్షస్యస్తాం సమన్తతః ॥ 24.19 ॥

తతస్తాం వినతా నామ రాక్షసీ భీమదర్శనా ।
అబ్రవీత్ కుపితాకారా కరాళా నిర్ణతోదరీ ॥ 24.20 ॥

సీతే పర్యాప్తమేతావత్ భర్తుః స్నేహో నిదర్శితః ।
సర్వత్రాతికృతం భద్రే వ్యసనాయోపకల్పతే ॥ 24.21 ॥

పరితుష్టాఽస్మి భద్రం తే మానుషస్తే కృతో విధిః ।
మమాపి తు వచః పథ్యం బ్రువన్త్యాః కురు మైథిలి ॥ 24.22 ॥

రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసామ్ ।
విక్రాన్తం రూపవన్తం చ సురేశమివ వాసవమ్ ॥ 24.23 ॥

దక్షిణం త్యాగశీలం చ సర్వస్య ప్రియదర్శనమ్ ।
మానుషం కృపణం రామం త్యక్త్వా రావణమాశ్రయ ॥ 24.24 ॥

దివ్యాంగరాగా వైదేహి దివ్యాభరణభూషితా ।
అద్యప్రభృతి సర్వేషాం లోకానామీశ్వరీ భవ ॥ 24.25 ॥

అగ్నేస్స్వాహా యథా దేవీ శచీవేంద్రస్య శోభనే ।
కిం తే రామేణ వైదేహి కృపణేన గతాయుషా ॥ 24.26 ॥

ఏతదుక్తం చ మే వాక్యం యది త్వం న కరిష్యసి ।
అస్మిన్ముహూర్తే సర్వాస్త్వాం భక్షయిష్యామహే వయమ్ ॥ 24.27 ॥

అన్యా తు వికటా నామ లంబమానపయోధరా ।
అబ్రవీత్ కుపితా సీతాం ముష్టిముద్యమ్య గర్జతీ ॥ 24.28 ॥

బహూన్యప్రియరూపాణి వచనాని సుదుర్మతే ।
అనుక్రోశాన్మృదుత్వాచ్చ సోఢాని తవ మైథిలి ॥ 24.29 ॥
న చ నః కురుషే వాక్యం హితం కాలపురస్సరమ్ ॥ 24.30 ॥

ఆనీతాఽసి సముద్రస్య పారమన్యైర్దురాసదమ్ ।
రావణాన్తఃపురం ఘోరం ప్రవిష్టా చాసి మైథిలి ॥ 24.31 ॥

రావణస్య గృహే రుద్ధామ్ అస్మాభిస్తు సురక్షితామ్ ।
న త్వాం శక్తః పరిత్రాతుమ్ అపి సాక్షాత్ పురన్దరః ॥ 24.32 ॥

కురుష్వ హితవాదిన్యా వచనం మమ మైథిలి ।
అలమశ్రుప్రపాతేన త్యజ శోకమనర్థకమ్ ॥ 24.33 ॥

భజ ప్రీతిం ప్రహర్షం చ త్యజైతాం నిత్యదైన్యతామ్ ।
సీతే రాక్షసరాజేన సహ క్రీడ యథాసుఖమ్ ॥ 24.34 ॥

జానాసి హి యథా భీరు స్త్రీణాం యౌవనమధ్రువమ్ ।
యావన్న తే వ్యతిక్రామేత్ తావత్ సుఖమవాప్నుహి ॥ 24.35 ॥

ఉద్యానాని చ రమ్యాణి పర్వతోపవనాని చ ।
సహ రాక్షసరాజేన చర త్వం మదిరేక్షణే ॥ 24.36 ॥

స్త్రీసహస్రాణి తే సప్త వశే స్థాస్యన్తి సున్దరి ।
రావణం భజ భర్తారం భర్తారం సర్వరక్షసామ్ ॥ 24.37 ॥

ఉత్పాట్య వా తే హృదయం భక్షయిష్యామి మైథిలి ।
యది మే వ్యాహృతం వాక్యం న యథావత్ కరిష్యసి ॥ 24.38 ॥

తతశ్చణ్డోదరీ నామ రాక్షసీ క్రోధమూర్ఛితా ।
భ్రామయన్తీ మహచ్ఛూలమ్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 24.39 ॥

ఇమాం హరిణలోలాక్షీం త్రాసోత్కమ్పిపయోధరామ్ ।
రావణేన హృతాం దృష్ట్వా దౌహృదో మే మహానభూత్ ॥ **24.40** ॥

యకృత్ప్లీహమథోత్పీడం హృదయం చ సబన్ధనమ్ ।
ఆంత్రాణ్యాపి తథా శీర్షం ఖాదేయమితి మే మతిః ॥ **24.41** ॥

తతస్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
కణ్ఠమస్యా నృశంసాయాః పీడయామ కిమాస్యతే ॥ **24.42** ॥

నివేద్యతాం తతో రాజ్ఞే మానుషీ సా మృతేతి హ ।
నాత్ర కశ్చన సందేహః ఖాదతేతి స వక్ష్యతి ॥ **24.43** ॥
తతస్త్వజాముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
విశస్యేమాం తతస్సర్వాః సమాన్ కురుత పీలుకాన్ ॥ **24.44** ॥

విభజామ తతస్సర్వా వివాదో మే న రోచతే ।
పేయమానీయతాం క్షిప్రం లేహ్యముచ్చావచం బహు ॥ **24.45** ॥

తత శూర్పణఖా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
అజాముఖ్యా యదుక్తం హి తదేవ మమ రోచతే ॥ **24.46** ॥

సురా చానీయతాం క్షిప్రం సర్వశోకవినాశినీ ।
మానుషం మాంసమాస్వాద్య నృత్యామోఽథ నికుంభిలామ్ ॥ **24.47** ॥

ఏవం సంభర్త్స్యమానా సా సీతా సురసుతోపమా ।
రాక్షసీభిస్సుఘోరాభిః ధైర్యముత్సృజ్య రోదితి ॥ **24.48** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుర్వింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పంచవింశస్సర్గః

తథా తాసాం వదన్తీనాం పరుషం దారుణం బహు ।
రాక్షసీనామసౌమ్యానాం రురోద జనకాత్మజా ॥ 25.1 ॥

ఏవముక్తా తు వైదేహీ రాక్షసీభిర్మనస్వినీ ।
ఉవాచ పరమత్రస్తా బాష్పగద్గదయా గిరా ॥ 25.2 ॥

న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవితుమర్హతి ।
కామం ఖాదత మాం సర్వా న కరిష్యామి వో వచః ॥ 25.3 ॥

సా రాక్షసీమధ్యగతా సీతా సురసుతోపమా ।
న శర్మ లేభే దుఃఖార్తా రావణేన చ తర్జితా ॥ 25.4 ॥

వేపతే స్మాధికం సీతా విశన్తీవాంగమాత్మనః ।
వనే యూథపరిభ్రష్టా మృగీ కోకైరివార్దితా ॥ 25.5 ॥

సా త్వశోకస్య విపులాం శాఖామాలమ్బ్య పుష్పితామ్ ।
చిన్తయామాస శోకేన భర్తారం భగ్నమానసా ॥ 25.6 ॥

సా స్నాపయన్తీ విపులౌ స్తనౌ నేత్రజలస్రవైః ।
చిన్తయన్తీ న శోకస్య తదాఽన్తమధిగచ్ఛతి ॥ 25.7 ॥

సా వేపమానా పతితా ప్రవాతే కదలీ యథా ।
రాక్షసీనాం భయత్రస్తా వివర్ణవదనాఽభవత్ ॥ 25.8 ॥

తస్యాస్సా దీర్ఘవిపులా వేపన్త్యా సీతయా తదా ।
దదృశే కమ్పినీ వేణీ వ్యాలీవ పరిసర్పతీ ॥ 25.9 ॥

సా నిశ్శ్వసన్తీ దుఃఖార్తా శోకోపహతచేతనా ।
ఆర్తా వ్యసృజదశ్రూణి మైథిలీ విలలాప హ ॥ 25.10 ॥

హా రామేతి చ దుఃఖార్తా హా పునర్లక్ష్మణేతి చ ।
హా శ్వశ్రు మమ కౌసల్యే హా సుమిత్రేతి భామినీ ॥ 25.11 ॥

లోకప్రవాదస్సత్యోఽయం పణ్డితైస్సముదాహృతః ।
అకాలే దుర్లభో మృత్యుః స్త్రియా వా పురుషస్య వా ॥ 25.12 ॥

యత్రాహమేవం క్రూరాభిః రాక్షసీభిరిహార్దితా ।
జీవామి హీనా రామేణ ముహూర్తమపి దుఃఖితా ॥ 25.13 ॥

ఏషాఽల్పపుణ్యా కృపణా వినశిష్యామ్యనాథవత్ ।
సముద్రమధ్యే నౌః పూర్ణా వాయువేగైరివాహతా ॥ 25.14 ॥

భర్తారం తమపశ్యన్తీ రాక్షసీవశమాగతా ।
సీదామి ఖలు శోకేన కూలం తోయహతం యథా ॥ 25.15 ॥

తం పద్మదళపత్రాక్షం సింహవిక్రాన్తగామినమ్ ।
ధన్యాః పశ్యన్తి మే నాథం కృతజ్ఞం ప్రియవాదినమ్ ॥ 25.16 ॥

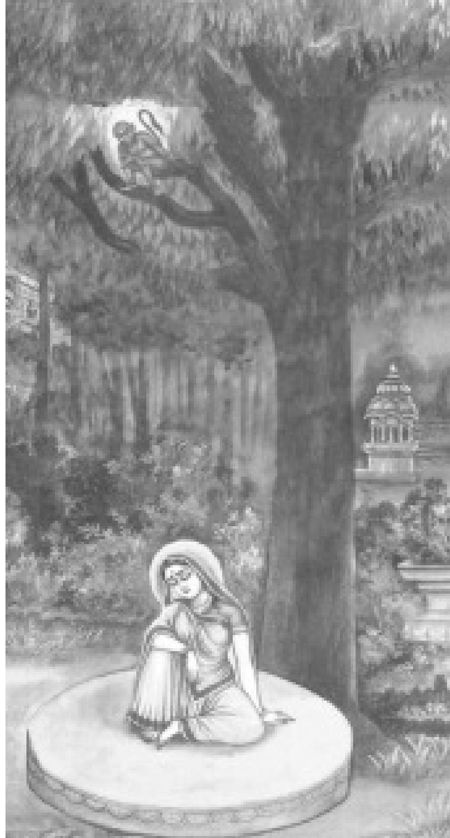
సర్వథా తేన హీనాయా రామేణ విదితాత్మనా ।
తీక్ష్ణం విషమివాస్వాద్య దుర్లభం మమ జీవితమ్ ॥ 25.17 ॥

కీదృశం తు మయా పాపం పురా జన్మాన్తరే కృతమ్ ।
యేనేదం ప్రాప్యతే దుఃఖం మయా ఘోరం సుదారుణమ్ ॥ 25.18 ॥

జీవితం త్యక్తుమిచ్ఛామి శోకేన మహతా వృతా ।
రాక్షసీభిశ్చ రక్ష్యన్త్యా రామో నాసాద్యతే మయా ॥ 25.19 ॥

ధిగస్తు ఖలు మానుష్యం ధిగస్తు పరవశ్యతామ్ ।
న శక్యం యత్ పరిత్యక్తుమ్ ఆత్మచ్ఛన్దేన జీవితమ్ ॥ 25.20 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పఞ్చవింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షడ్వింశస్సర్గః

ప్రసక్తాశ్రుముఖీత్యేవం బ్రువన్తీ జనకాత్మజా ।
అధోముఖముఖీ బాలా విలప్తుముపచక్రమే ॥ 26.1 ॥

ఉన్మత్తేవ ప్రమత్తేవ భ్రాన్తచిత్తేవ శోచతీ ।
ఉపావృత్తా కిశోరీవ వివేష్టన్తీ మహీతలే ॥ 26.2 ॥

రాఘవస్య ప్రమత్తస్య రక్షసా కామరూపిణా ।
రావణేన ప్రమథ్యాహమ్ ఆనీతా క్రోశతీ బలాత్ ॥ 26.3 ॥

రాక్షసీవశమాపన్నా భర్త్స్యమానా సుదారుణమ్ ।
చిన్తయన్తీ సుదుఃఖార్తా నాహం జీవితుముత్సహే ॥ 26.4 ॥

న హి మే జీవితైరర్థః నైవార్థైర్న చ భూషణైః ।
వసన్త్యా రాక్షసీమధ్యే వినా రామం మహారథమ్ ॥ 26.5 ॥

అశ్మసారమిదం నూనమ్ అథవాఽప్యజరామరమ్ ।
హృదయం మమ యేనేదం న దుఃఖేనావశీర్యతే ॥ 26.6 ॥

ధిఙ్మామనార్యామసతీం యాఽహం తేన వినా కృతా ।
ముహూర్తమపి రక్షామి జీవితం పాపజీవితా ॥ 26.7 ॥

కా చ మే జీవితే శ్రద్ధా సుఖే వా తం ప్రియం వినా ।
భర్తారం సాగరాన్తాయాః వసుధాయాః ప్రియంవదమ్ ॥ 26.8 ॥

భిద్యతాం భక్ష్యతాం వాఽపి శరీరం విసృజామ్యహమ్ ।
న చాప్యహం చిరం దుఃఖం సహేయం ప్రియవర్జితా ॥ 26.9 ॥

చరణేనాపి సవ్యేన న స్పృశేయం నిశాచరమ్ ।
రావణం కిం పునరహం కామయేయం విగర్హితమ్ ॥ 26.10 ॥

ప్రత్యాఖ్యాతం న జానాతి నాత్మానం నాత్మనః కులమ్ ।
యో నృశంసస్వభావేన మాం ప్రార్థయితుమిచ్ఛతి ॥ 26.11 ॥

ఛిన్నా భిన్నా విభక్తా వా దీప్తేవాగ్నౌ ప్రదీపితా ।
రావణం నోపతిష్ఠేయం కిం ప్రలాపేన వశ్చిరమ్ ॥ 26.12 ॥

ఖ్యాతః ప్రాజ్ఞః కృతజ్ఞశ్చ సానుక్రోశశ్చ రాఘవః ।
సద్వృత్తో నిరనుక్రోశః శంకే మద్భాగ్యసంక్షయాత్ ॥ 26.13 ॥

రాక్షసానాం సహస్రాణి జనస్థానే చతుర్దశ ।
యేనైకేన నిరస్తాని స మాం కిం నాభిపద్యతే ॥ 26.14 ॥

నిరుద్ధా రావణేనాహమ్ అల్పవీర్యేణ రక్షసా ।
సమర్థః ఖలు మే భర్తా రావణం హన్తుమాహవే ॥ 26.15 ॥

విరాధో దణ్డకారణ్యే యేన రాక్షసపుంగవః ।
రణే రామేణ నిహతః స మాం కిం నాభిపద్యతే ॥ 26.16 ॥

కామం మధ్యే సముద్రస్య లంకేయం దుష్ప్రధర్షణా ।
న తు రాఘవబాణానాం గతి రోధీహ విద్యతే ॥ 26.17 ॥

కింతు తత్కారణం యేన రామో దృఢపరాక్రమః ।
రక్షసాఽపహృతాం భార్యామ్ ఇష్టాం నాభ్యవపద్యతే ॥ 26.18 ॥

ఇహస్థాం మాం న జానీతే శంకే లక్ష్మణపూర్వజః ।
జానన్నపి హి తేజస్వీ ధర్షణం మర్షయిష్యతి ॥ 26.19 ॥

హృతేతి యోఽధిగత్వా మాం రాఘవాయ నివేదయేత్ ।
గృధ్రరాజోఽపి స రణే రావణేన నిపాతితః ॥ 26.20 ॥

కృతం కర్మ మహత్తేన మాం తథాఽభ్యవపద్యతా ।
తిష్ఠతా రావణద్వన్ద్వే వృద్ధేనాపి జటాయుషా ॥ 26.21 ॥

యది మామిహ జానీయాత్ వర్తమానాం స రాఘవః ।
అద్య బాణైరభిక్రుద్ధః కుర్యాల్లోకమరాక్షసమ్ ॥ 26.22 ॥

విధమేచ్చ పురీం లంకాం శోషయేచ్చ మహోదధిమ్ ।
రావణస్య చ నీచస్య కీర్తిం నామ చ నాశయేత్ ॥ 26.23 ॥

తతో నిహతనాథానాం రాక్షసీనాం గృహే గృహే ।
యథాఽహమేవం రుదతీ తథా భూయో న సంశయః ॥ 26.24 ॥

అన్విష్య రక్షసాం లంకాం కుర్యాద్ రామస్సలక్ష్మణః ।
న హి తాభ్యాం రిపుర్దృష్టః ముహూర్తమపి జీవతి ॥ 26.25 ॥

చితాధూమాకులపథా గృధ్రమణ్డలసంకులా ।
అచిరేణ తు లంకేయం శ్మశానసదృశీ భవేత్ ॥ 26.26 ॥

అచిరేణైవ కాలేన ప్రాప్స్యామ్యేవ మనోరథమ్ ।
దుష్ప్రస్థానోఽయమాఖ్యాతి సర్వేషాం వో విపర్యయమ్ ॥ **26.27** ॥

యాదృశానీహ దృశ్యన్తే లంకాయామశుభాని వై ।
అచిరేణ తు కాలేన భవిష్యతి హతప్రభా ॥ **26.28** ॥

నూనం లంకా హతే పాపే రావణే రాక్షసాధమే ।
శోషం యాస్యతి దుర్ధర్షా ప్రమదా విధవా యథా ॥ **26.29** ॥

పుణ్యోత్సవసముత్థా చ నష్టభర్త్రీ సరాక్షసీ ।
భవిష్యతి పురీ లంకా నష్టభర్త్రీ యథాఽఙ్గనా ॥ **26.30** ॥

నూనం రాక్షసకన్యానాం రుదన్తీనాం గృహే గృహే ।
శ్రోష్యామి నచిరాదేవ దుఃఖార్తానామిహ ధ్వనిమ్ ॥ **26.31** ॥

సాన్ధకారా హతద్యోతా హతరాక్షసపుంగవా ।
భవిష్యతి పురీ లంకా నిర్దగ్ధా రామసాయకైః ॥ **26.32** ॥

యది నామ సశూరః మాం రామో రక్తాన్తలోచనః ।
జానీయాద్వర్తమానాం హి రావణస్య నివేశనే ॥ **26.33** ॥

అనేన తు నృశంసేన రావణేనాధమేన మే ।
సమయో యస్తు నిర్దిష్టః తస్య కాలోఽయమాగతః ॥ **26.34** ॥

అకార్యం యే న జానన్తి నైరృతాః పాపకారిణః ।
అధర్మాత్తు మహోత్పాతః భవిష్యతి హి సామ్ప్రతమ్ ॥ **26.35** ॥

నైతే ధర్మం విజానన్తి రాక్షసాః పిశితాశనాః ।
ధ్రువం మాం ప్రాతరాశార్థే రాక్షసః కల్పయిష్యతి ॥ **26.36** ॥

సాఽహం కథం కరిష్యామి తం వినా ప్రియదర్శనమ్ ।
రామం రక్తాన్తనయనమ్ అపశ్యన్తీ సుదుఃఖితా ॥ **26.37** ॥

యది కశ్చిత్ప్రదాతా మే విషస్యాద్య భవేదిహ ।
క్షిప్రం వైవస్వతం దేవం పశ్యేయం పతినా వినా ॥ **26.38** ॥

నాజానాజ్జీవతీం రామః స మాం లక్ష్మణపూర్వజః ।
జానన్తౌ తౌ న కుర్యాతాం నోర్వ్యాం హి మమ మార్గణమ్ ॥ **26.39** ॥

నూనం మమైవ శోకేన స వీరో లక్ష్మణాగ్రజః ।
దేవలోకమితోయాతః త్యక్త్వా దేహం మహీతలే ॥ 26.40 ॥

ధన్యా దేవాస్సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।
మమ పశ్యన్తి యే నాథం రామం రాజీవలోచనమ్ ॥ 26.41 ॥

అథవా న హి తస్యార్థః ధర్మకామస్య ధీమతః ।
మయా రామస్య రాజర్షేః భార్యయా పరమాత్మనః ॥ 26.42 ॥

దృశ్యమానే భవేత్ప్రీతిః సౌహృదం నాస్త్యపశ్యతః ।
నాశయన్తి కృతఘ్నాస్తు న రామో నాశయిష్యతి ॥ 26.43 ॥

కిన్ను మే న గుణాః కేచిత్ కిం వా భాగ్యక్షయో మమ ।
యాఽహం సీదామి రామేణ హీనా ముఖ్యేన భామినీ ॥ 26.44 ॥

శ్రేయో మే జీవితాన్మర్తుం విహీనాయా మహాత్మనః ।
రామాదక్లిష్టచారిత్రాత్ శూరాచ్ఛత్రునిబర్హణాత్ ॥ 26.45 ॥

అథవా న్యస్తశస్త్రౌ తౌ వనే మూలఫలాశినౌ ।
భ్రాతరౌ హి నరశ్రేష్ఠౌ సంవృత్తౌ వనగోచరౌ ॥ 26.46 ॥

అథవా రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా ।
ఛద్మనా సాదితౌ శూరౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ 26.47 ॥

సాఽహమేవం గతే కాలే మర్తుమిచ్ఛామి సర్వథా ।
న చ మే విహితో మృత్యుః అస్మిన్ దుఃఖేఽపి వర్తతి ॥ 26.48 ॥

ధన్యాః ఖలు మహాత్మానః మునయస్త్యక్తకిల్బిషాః ।
జితాత్మానో మహాభాగాః యేషాం న స్తః ప్రియాప్రియే ॥ 26.49 ॥

ప్రియాన్న సంభవేద్దుఃఖమ్ అప్రియాదధికం భయమ్ ।
తాభ్యాం హి యే వియుజ్యన్తే నమస్తేషాం మహాత్మనామ్ ॥ 26.50 ॥

సాఽహం త్యక్తా ప్రియేణేహ రామేణ విదితాత్మనా ।
ప్రాణాంస్త్యక్ష్యామి పాపస్య రావణస్య గతా వశమ్ ॥ 26.51 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షడ్వింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తవింశస్సర్గః

ఇత్యుక్తాస్సీతయా ఘోరాః రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః ।
కాశ్చిజ్జగ్ముస్తదాఖ్యాతుం రావణస్య తరస్వినః ॥ 27.1 ॥

తతస్సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యో ఘోరదర్శనాః ।
పునః పరుషమేకార్థమ్ అనర్థార్థమథాబ్రువన్ ॥ 27.2 ॥

అద్యేదానీం తవానార్యే సీతే పాపవినిశ్చయే ।
రాక్షస్యో భక్షయిష్యన్తి మాంసమేతద్యథాసుఖమ్ ॥ 27.3 ॥

సీతాం తాభిరనార్యాభిః దృష్ట్వా సన్తర్జితాం తదా ।
రాక్షసీ త్రిజటా వృద్ధా శయానా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 27.4 ॥

ఆత్మానం ఖాదతానార్యా న సీతాం భక్షయిష్యథ ।
జనకస్య సుతామిష్టాం స్నుషాం దశరథస్య చ ॥ 27.5 ॥

స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టః దారుణో రోమహర్షణః ।
రాక్షసానామభావాయ భర్తురస్యా భవాయ చ ॥ 27.6 ॥

ఏవముక్తాస్త్రిజటయా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః ।
సర్వా ఏవాబ్రువన్ భీతాః త్రిజటాం తామిదం వచః ।
కథయస్వ త్వయా దృష్టః స్వప్నోఽయం కీదృశో నిశి ॥ 27.7 ॥

తాసాం శ్రుత్వా తు వచనం రాక్షసీనాం ముఖాచ్చ్యుతమ్ ।
ఉవాచ వచనం కాలే త్రిజటా స్వప్నసంశ్రితమ్ ॥ 27.8 ॥

గజదన్తమయీం దివ్యాం శిబికామన్తరిక్షగామ్ ॥ 27.9 ॥

యుక్తాం హంససహస్రేణ స్వయమాస్థాయ రాఘవః ।
శుక్లమాల్యామ్బరధరః లక్ష్మణేన సహాగతః ॥ 27.10 ॥

స్వప్నే చాద్య మయా దృష్టా సీతా శుక్లామ్బరావృతా ।
సాగరేణ పరిక్షిప్తం శ్వేతం పర్వతమాస్థితా ।
రామేణ సంగతా సీతా భాస్కరేణ ప్రభా యథా ॥ 27.11 ॥

రాఘవశ్చ మయా దృష్టః చతుర్దన్తం మహాగజమ్ ।
ఆరూఢశ్శైలసంకాశం చచార సహలక్ష్మణః ॥ 27.12 ॥

తతస్తౌ నరశార్దూలౌ దీప్యమానౌ స్వతేజసా ।
శుక్లమాల్యామ్బరధరౌ జానకీం పర్యుపస్థితౌ ॥ 27.13 ॥

తతస్తస్య నగస్యాగ్రే హ్యాకాశస్థస్య దన్తినః ।
భర్త్రా పరిగృహీతస్య జానకీ స్కంధమాశ్రితా ॥ 27.14 ॥

భర్తురంకాత్ సముత్పత్య తతః కమలలోచనా ।
చంద్రసూర్యౌ మయా దృష్టౌ పాణినా పరిమార్జతీ ॥ 27.15 ॥

తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యామ్ ఆస్థితస్స గజోత్తమః ।
సీతయా చ విశాలాక్ష్యా లంకాయా ఉపరి స్థితః ॥ 27.16 ॥

పాణ్డురర్షభయుక్తేన రథేనాష్టయుజా స్వయమ్ ।
ఇహోపయాతః కాకుత్స్థః సీతయా సహ భార్యయా ॥ 27.17 ॥

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ వీర్యవాన్ ॥ 27.18 ॥

ఆరుహ్య పుష్పకం దివ్యం విమానం సూర్యసన్నిభమ్ ।
ఉత్తరాం దిశమాలోక్య జగామ పురుషోత్తమః ॥ 27.19 ॥

ఏవం స్వప్నే మయా దృష్టః రామో విష్ణుపరాక్రమః ।
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ భార్యయా ॥ 27.20 ॥

న హి రామో మహాతేజాః శక్యో జేతుం సురాసురైః ।
రాక్షసైర్వాఽపి చాన్యైర్వా స్వర్గః పాపజనైరివ ॥ 27.21 ॥

రావణశ్చ మయా దృష్టః క్షితౌ తైలసముక్షితః ।
రక్తవాసాః పిబన్ మత్తః కరవీరకృతస్రజః ॥ 27.22 ॥

విమానాత్పుష్పకాదద్య రావణః పతితో భువి ।
కృష్యమాణస్స్త్రియా దృష్టః ముణ్డః కృష్ణామ్బరః పునః ॥ 27.23 ॥

రథేన ఖరయుక్తేన రక్తమాల్యానులేపనః ।
పిబంస్తైలం హసన్ నృత్యన్ భ్రాంతచిత్తాకులేంద్రియః ॥
గర్దభేన యయౌ శీఘ్రం దక్షిణాం దిశమాస్థితః ॥ 27.24 ॥

పునరేవ మయా దృష్టః రావణో రాక్షసేశ్వరః ।
పతితోఽవాక్శిరా భూమౌ గర్దభాద్భయమోహితః ॥ 27.25 ॥

సహసోత్థాయ సంభ్రాంతః భయార్తో మదవిహ్వలః ।
ఉన్మత్త ఇవ దిగ్వాసాః దుర్వాక్యం ప్రలపన్బహు ॥ **27.26** ॥

దుర్గన్ధం దుస్సహం ఘోరం తిమిరం నరకోపమమ్ ।
మలపంకం ప్రవిశ్యాశు మగ్నస్తత్ర స రావణః ॥ **27.27** ॥

కణ్ఠే బద్ధ్వా దశగ్రీవం ప్రమదా రక్తవాసినీ ।
కాళీ కర్దమలిప్తాంగీ దిశం యామ్యాం ప్రకర్షతి ॥ **27.28** ॥

ఏవం తత్ర మయా దృష్టః కుంభకర్ణో నిశాచరః ।
రావణస్య సుతాస్సర్వే దృష్టాస్తైలసముక్షితాః ॥ **27.29** ॥

వరాహేణ దశగ్రీవః శింశుమారేణ చేన్ద్రజిత్ ।
ఉష్ట్రేణ కుంభకర్ణశ్చ ప్రయాతో దక్షిణాం దిశమ్ ॥ **27.30** ॥

ఏకస్తత్ర మయా దృష్టః శ్వేతచ్ఛత్రో విభీషణః ॥ **27.31** ॥

శుక్లమాల్యాంబరధరః శుక్లగంధానులేపనః ।
శంఖదున్దుభినిర్ఘోషైః నృత్తగీతైరలంకృతః ॥ **27.32** ॥

ఆరుహ్య శైలసంకాశం మేఘస్తనితనిస్స్వనమ్ ।
చతుర్దన్తం గజం దివ్యమ్ ఆస్తే తత్ర విభీషణః ॥
చతుర్భిస్సచివైస్సార్ధం వైహాయసముపస్థితః ॥ **27.33** ॥

సమాజశ్చ మయా దృష్టః గీతవాదిత్రనిస్స్వనః ।
పిబతాం రక్తమాల్యానాం రక్షసాం రక్తవాససామ్ ॥ **27.34** ॥

లంకా చేయం పురీ రమ్యా సవాజిరథకుంజరా ।
సాగరే పతితా దృష్టా భగ్నగోపురతోరణా ॥ **27.35** ॥

లంకా దృష్టా మయా స్వప్నే రావణేనాభిరక్షితా ।
దగ్ధా రామస్య దూతేన వానరేణ తరస్వినా ॥ **27.36** ॥

పీత్వా తైలం ప్రవృత్తాశ్చ ప్రహసంతో మహాస్వనాః ।
లంకాయాం భస్మరూక్షాయాం ప్రవిష్టా రాక్షసస్త్రియః ॥ **27.37** ॥

కుంభకర్ణాదయశ్చేమే సర్వే రాక్షసపుంగవాః ।
రక్తం నివసనం గృహ్య ప్రవిష్టా గోమయహ్రదే ॥ **27.38** ॥

అపగచ్ఛత నశ్యధ్వం సీతామాప స రాఘవః ।
ఘాతయేత్పరమామర్షీ సర్వైస్సార్ధం హి రాక్షసైః ॥ 27.39 ॥

ప్రియాం బహుమతాం భార్యాం వనవాసమనువ్రతామ్ ।
భర్త్సితాం తర్జితాం వాఽపి నానుమంస్యతి రాఘవః ॥ 27.40 ॥

తదలం క్రూరవాక్యైర్వః సాన్త్వమేవాభిధీయతామ్ ।
అభియాచామ వైదేహీమ్ ఏతద్ధి మమ రోచతే ॥ 27.41 ॥

యస్యామేవంవిధస్స్వప్నః దుఃఖితాయాం ప్రదృశ్యతే ।
సా దుఃఖైర్వివిధైర్ముక్తా ప్రియం ప్రాప్నోత్యనుత్తమమ్ ॥ 27.42 ॥

భర్త్సితామపి యాచధ్వం రాక్షస్యః కిం వివక్షయా ॥
రాఘవాద్ధి భయం ఘోరం రాక్షసానాముపస్థితమ్ ॥ 27.43 ॥

ప్రణిపాతప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా ।
అలమేషా పరిత్రాతుం రాక్షస్యో మహతో భయాత్ ॥ 27.44 ॥

అపి చాస్యా విశాలాక్ష్యా న కించిదుపలక్షయే ।
విరూపమపి చాంగేషు సుసూక్ష్మమపి లక్షణమ్ ॥ 27.45 ॥

ఛాయావైగుణ్యమాత్రం తు శంకే దుఃఖముపస్థితమ్ ।
అదుఃఖార్హామిమాం దేవీం వైహాయసముపస్థితామ్ ॥ 27.46 ॥

అర్థసిద్ధిం తు వైదేహ్యాః పశ్యామ్యహముపస్థితామ్ ।
రాక్షసేంద్రవినాశం చ విజయం రాఘవస్య చ ॥ 27.47 ॥

నిమిత్తభూతమేతత్తు శ్రోతుమస్యా మహత్ప్రియమ్ ।
దృశ్యతే చ స్ఫురచ్చక్షుః పద్మపత్రమివాయతమ్ ॥ 27.48 ॥

ఈషచ్చ హృషితో వాఽస్యా దక్షిణాయా హ్యదక్షిణః ।
అకస్మాదేవ వైదేహ్యాః బాహురేకః ప్రకమ్పతే ॥ 27.49 ॥

కరేణుహస్తప్రతిమః సవ్యశ్చోరురనుత్తమః ॥
వేపమానస్సూచయతి రాఘవం పురతస్స్థితమ్ ॥ 27.50 ॥

పక్షీ చ శాఖానిలయః ప్రహృష్టః, పునః పునశ్చోత్తమసాన్త్వవాదీ ।
సుస్వాగతాం వాచముదీరయానః, పునః పునశ్చోదయతీవ హృష్టః ॥ 27.51 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తవింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టావింశస్సర్గః

సా రాక్షసేన్ద్రస్య వచో నిశమ్య, తద్రావణస్యాప్రియమప్రియార్తా ।
సీతా వితత్రాస యథా వనాన్తే, సింహాభిపన్నా గజరాజకన్యా ॥ 28.1 ॥

సా రాక్షసీమధ్యగతా చ భీరుః, వాగ్భిర్భృశం రావణతర్జితా చ ।
కాన్తారమధ్యే విజనే విసృష్టా, బాలేవ కన్యా విలలాప సీతా ॥ 28.2 ॥

సత్యం బతేదం ప్రవదన్తి లోకే, నాకాలమృత్యుర్భవతీతి సన్తః ।
యత్రాహమేవం పరిభర్త్స్యమానా, జీవామి కించిత్క్షణమప్యపుణ్యా ॥ 28.3 ॥

సుఖాద్విహీనం బహుదుఃఖపూర్ణమ్, ఇదం తు నూనం హృదయం స్థిరం మే ।
విశీర్యతే యన్న సహస్రధాఽద్య, వజ్రాహతం శృంగమివాచలస్య ॥ 28.4 ॥

నైవాస్తి దోషం మమ నూనమత్ర, వధ్యాఽహమస్యాఽప్రియదర్శనస్య ।
భావం నచాస్యాహమనుప్రదాతుమ్, అలం ద్విజో మన్త్రమివాద్విజాయ ॥ 28.5 ॥

నూనం మమాంగాన్యచిరాదనార్యః, శస్త్రైః శితైశ్ఛేత్స్యతి రాక్షసేంద్రః ।
తస్మిన్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే, గర్భస్థజన్తోరివ శల్యకృన్తః ॥ 28.6 ॥

దుఃఖం బతేదం మమ దుఃఖితాయాః, మాసౌ చిరాయాధిగమిష్యతో ద్వౌ ।
బద్ధస్య వధ్యస్య తథా నిశాన్తే, రాజాపరాధాదివ తస్కరస్య ॥ 28.7 ॥

హా రామ హా లక్ష్మణ హా సుమిత్రే, హా రామమాతస్సహ మే జనన్యా ।
ఏషా విపద్యామ్యహమల్పభాగ్యా, మహార్ణవే నౌరివ మూఢవాతా ॥ 28.8 ॥

తరస్వినౌ ధారయతా మృగస్య, సత్త్వేన రూపం మనుజేంద్రపుత్రౌ ।
నూనం విశస్తౌ మమ కారణాత్తౌ, సింహర్షభౌ ద్వావివ వైద్యుతేన ॥ 28.9 ॥

నూనం స కాలో మృగరూపధారీ, మామల్పభాగ్యాం లలుభే తదానీమ్ ।
యత్రార్యపుత్రం విససర్జ మూఢా, రామానుజం లక్ష్మణపూర్వజం చ ॥ 28.10 ॥

హా రామ సత్యవ్రత దీర్ఘబాహో, హా పూర్ణచంద్రప్రతిమానవక్త్ర ।
హా జీవలోకస్య హితః ప్రియశ్చ, వధ్యాం న మాం వేత్సి హి రాక్షసానామ్ ॥28.11॥

అనన్యదేవత్వమియం క్షమా చ, భూమౌ చ శయ్యా నియమశ్చ ధర్మే ।
పతివ్రతాత్వం విఫలం మమేదం, కృతం కృతఘ్నేష్వివ మానుషాణామ్ ॥ 28.12॥

మోఘో హి ధర్మశ్చరితో మయాఽయం, తథైకపత్నీత్వమిదం నిరర్థమ్ ।
యా త్వాం న పశ్యామి కృశా వివర్ణా, హీనా త్వయా సంగమనే నిరాశా ॥ 28.13 ॥

పితుర్నిదేశం నియమేన కృత్వా, వనాన్నివృత్తశ్చరితవ్రతశ్చ ।
స్త్రీభిస్తు మన్యే విపులేక్షణాభిః, త్వం రంస్యసే వీతభయః కృతార్థః ॥ 28.14 ॥

అహం తు రామ త్వయి జాతకామా, చిరం వినాశాయ నిబద్ధభావా ।
మోఘం చరిత్వాఽథ తపో వ్రతం చ, త్యక్ష్యామి ధిగ్జీవితమల్పభాగ్యా ॥ 28.15 ॥

సా జీవితం క్షిప్రమహం త్యజేయం, విషేణ శస్త్రేణ శితేన వాఽపి ।
విషస్య దాతా న హి మేఽస్తి కశ్చిత్, శస్త్రస్య వా వేశ్మని రాక్షసస్య ॥ 28.16 ॥

ఇతీవ దేవీ బహుధా విలప్య, సర్వాత్మనా రామమనుస్మరన్తీ ।
ప్రవేపమానా పరిశుష్కవక్త్రా, నగోత్తమం పుష్పితమాససాద ॥ 28.17 ॥

శోకాభితప్తా బహుధా విచిన్త్య, సీతాఽథ వేణ్యుద్గ్రథనం గృహీత్వా ।
ఉద్బధ్య వేణ్యుద్గ్రథనేన శీఘ్రమ్, అహం గమిష్యామి యమస్య మూలమ్ ॥ 28.18 ॥

ఉపస్థితా సా మృదుసర్వగాత్రీ, శాఖాం గృహీత్వాఽథ నగస్య తస్య ।
తస్యాస్తు రామం ప్రవిచిన్తయన్త్యా, రామానుజం స్వం చ కులం శుభాంగ్యాః ॥ 28.19॥

శోకానిమిత్తాని తథా బహూని, ధైర్యార్జితాని ప్రవరాణి లోకే ।
ప్రాదుర్నిమిత్తాని తదా బభూవుః, పురాఽపి సిద్ధాన్యుపలక్షితాని ॥ 28.20 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టావింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనత్రింశస్సర్గః

తథాగతాం తాం వ్యథితామనిందితాం, వ్యపేతహర్షాం పరిదీనమానసామ్ ।
శుభాం నిమిత్తాని శుభాని భేజిరే, నరం శ్రియా జుష్టమివోపజీవినః ॥ **29.1** ॥

తస్యాశ్శుభం వామ మరాలపక్ష్మ రాజీవృతం కృష్ణవిశాలశుక్లమ్ ।
ప్రాస్పన్దతైకం నయనం సుకేశ్యా, మీనాహతం పద్మమివాభితామ్రమ్ ॥ **29.2** ॥

భుజశ్చ చార్వంచితపీనవృత్తః, పరార్ధ్యకాలాగరుచందనార్హః ।
అనుత్తమేనాధ్యుషితః ప్రియేణ, చిరేణ వామస్సమవేపతాశు ॥ **29.3** ॥

గజేంద్రహస్తప్రతిమశ్చ పీనః, తయోర్ద్వయోస్సంహతయోస్సుజాతః ।
ప్రస్పన్దమానః పునరూరురస్యా, రామం పురస్తాత్ స్థితమాచచక్షే ॥ **29.4** ॥

శుభం పునర్హేమసమానవర్ణమ్, ఈషద్రజోధ్వస్తమివామలాక్ష్యాః ।
వాసస్స్థితాయాశ్శిఖరాగ్రదత్యాః, కించిత్ పరిస్రంసత చారుగాత్ర్యాః ॥ **29.5** ॥

ఏతైర్నిమిత్తైరపరైశ్చ సుభ్రూః, సంబోధితా ప్రాగపి సాధు సిద్ధైః ।
వాతాతపక్లాన్తమివ ప్రణష్టం, వర్షేణ బీజం ప్రతిసంజహర్ష ॥ **29.6** ॥

తస్యాః పునర్బిమ్బఫలాధరోష్ఠం, స్వక్షిభ్రుకేశాన్తమరాలపక్ష్మ ।
వక్త్రం బభాసే సితశుక్లదంష్ట్రం, రాహోర్ముఖాచ్చంద్ర ఇవ ప్రముక్తః ॥ **29.7** ॥

సా వీతశోకా వ్యపనీతతంద్రీ, శాంతజ్వరా హర్షవివృద్ధసత్త్వా ।
అశోభతార్యా వదనేన శుక్లే, శీతాంశునా రాత్రిరివోదితేన ॥ **29.8** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనత్రింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రింశస్సర్గః

హనూమానపి విశ్రాన్తః సర్వం శుశ్రావ తత్త్వతః ।
సీతాయాస్త్రిజటాయాశ్చ రాక్షసీనాం చ తర్జనమ్ ॥ 30.1 ॥

అవేక్షమాణస్తాం దేవీం దేవతామివ నందనే ।
తతో బహువిధాం చింతాం చింతయామాస వానరః ॥ 30.2 ॥

యాం కపీనాం సహస్రాణి సుబహూన్యయుతాని చ ।
దిక్షు సర్వాసు మార్గంతే సేయమాసాదితా మయా ॥ 30.3 ॥

చారేణ తు సుయుక్తేన శత్రోశ్శక్తిమవేక్షతా ।
గూఢేన చరతా తావత్ అవేక్షితమిదం మయా ॥ 30.4 ॥

రాక్షసానాం విశేషశ్చ పురీ చేయమవేక్షితా ।
రాక్షసాధిపతేరస్య ప్రభావో రావణస్య చ ॥ 30.5 ॥

యుక్తం తస్యాప్రమేయస్య సర్వసత్త్వదయావతః ।
సమాశ్వాసయితుం భార్యాం పతిదర్శనకాంక్షిణీమ్ ॥ 30.6 ॥

అహమాశ్వాసయామ్యేనాం పూర్ణచంద్రనిభాననామ్ ।
అదృష్టదుఃఖాం దుఃఖార్తాం దుఃఖస్యాన్తమగచ్ఛతీమ్ ॥ 30.7 ॥

యద్యప్యహమిమాం దేవీం శోకోపహతచేతనామ్ ।
అనాశ్వాస్య గమిష్యామి దోషవద్గమనం భవేత్ ॥ 30.8 ॥

గతే హి మయి తత్రేయం రాజపుత్రీ యశస్వినీ ।
పరిత్రాణమవిందన్తీ జానకీ జీవితం త్యజేత్ ॥ 30.9 ॥

మయా చ స మహాబాహుః పూర్ణచంద్రనిభాననః ।
సమాశ్వాసయితుం న్యాయ్యః సీతాదర్శనలాలసః ॥ 30.10 ॥

నిశాచరీణాం ప్రత్యక్షమ్ అనర్హం చాపి భాషణమ్ ।
కథం ను ఖలు కర్తవ్యమ్ ఇదం కృచ్ఛ్రగతో హ్యహమ్ ॥ 30.11 ॥

అనేన రాత్రిశేషేణ యది నాశ్వాస్యతే మయా ।
సర్వథా నాస్తి సందేహః పరిత్యక్ష్యతి జీవితమ్ ॥ 30.12 ॥

రామశ్చ యది పృచ్ఛేన్మాం కిం మాం సీతాఽబ్రవీద్వచః ।
కిమహం తం ప్రతిబ్రూయామ్ అసమ్భాష్య సుమధ్యమామ్ ॥ 30.13॥

సీతాసందేశరహితం మామితస్త్వరయా గతమ్ ।
నిర్దహేదపి కాకుత్స్థః క్రుద్ధస్తీవ్రేణ చక్షుషా ॥ **30.14** ॥

యది చోద్యోజయిష్యామి భర్తారం రామకారణాత్ ।
వ్యర్థమాగమనం తస్య ససైన్యస్య భవిష్యతి ॥ **30.15** ॥

అన్తరం త్వహమాసాద్య రాక్షసీనామిహ స్థితః ।
శనైరాశ్వాసయిష్యామి సన్తాపబహులామిమామ్ ॥ **30.16** ॥

అహం హ్యతితనుశ్చైవ వానరశ్చ విశేషతః ।
వాచం చోదాహరిష్యామి మానుషీమిహ సంస్కృతామ్ ॥ **30.17** ॥

యది వాచం ప్రదాస్యామి ద్విజాతిరివ సంస్కృతామ్ ।
రావణం మన్యమానా మాం సీతా భీతా భవిష్యతి ॥ **30.18** ॥

వానరస్య విశేషేణ కథం స్యాదభిభాషణమ్ ।
అవశ్యమేవ వక్తవ్యం మానుషం వాక్యమర్థవత్ ॥ **30.19** ॥

మయా సాన్త్వయితుం శక్యా నాన్యథేయమనిన్దితా ।
సేయమాలోక్య మే రూపం జానకీ భాషితం తథా ।
రక్షోభిస్త్రాసితా పూర్వం భూయస్త్రాసం గమిష్యతి ॥ **30.20** ॥

తతో జాతపరిత్రాసా శబ్దం కుర్యాన్మనస్వినీ ।
జానమానా విశాలాక్షీ రావణం కామరూపిణమ్ ॥ **30.21** ॥

సీతయా చ కృతే శబ్దే సహసా రాక్షసీగణః ।
నానాప్రహరణో ఘోరః సమేయాదన్తకోపమః ॥ **30.22** ॥

తతో మాం సంపరిక్షిప్య సర్వతో వికృతాననాః ।
వధే చ గ్రహణే చైవ కుర్యుర్యత్నం యథాబలమ్ ॥ **30.23** ॥

గృహ్యశాఖాః ప్రశాఖాశ్చ స్కంధాంశ్చోత్తమశాఖినామ్ ।
దృష్ట్వా విపరిధావన్తం భవేయుర్భయశంకితాః ॥ **30.24** ॥

మమ రూపం చ సమ్ప్రేక్ష్య వనే విచరతో మహత్ ।
రాక్షస్యో భయవిత్రస్తాః భవేయుర్వికృతాననాః ॥ **30.25** ॥

తతః కుర్యుస్సమాహ్వానం రాక్షస్యో రక్షసామపి ।
రాక్షసేంద్రనియుక్తానాం రాక్షసేంద్రనివేశనే ॥ **30.26** ॥

తే శూలశక్తినిస్త్రింశవివిధాయుధపాణయః ।
ఆపతేయుర్విమర్దేఽస్మిన్ వేగేనోద్విగ్నకారిణః ॥ **30.27** ॥

సంరుద్ధస్తైస్తు పరితః విధమన్ రక్షసాం బలమ్ ।
శక్నుయాం న తు సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః ॥ **30.28** ॥

మాం వా గృహ్ణీయురాప్లుత్య బహవశ్శీఘ్రకారిణః ।
స్యాదియం చాగృహీతార్థా మమ చ గ్రహణం భవేత్ ॥ **30.29** ॥

హింసాభిరుచయో హింస్యుః ఇమాం వా జనకాత్మజామ్ ।
విపన్నం స్యాత్తతః కార్యం రామసుగ్రీవయోరిదమ్ ॥ **30.30** ॥

ఉద్దేశే నష్టమార్గేఽస్మిన్ రాక్షసైః పరివారితే ।
సాగరేణ పరిక్షిప్తే గుప్తే వసతి జానకీ ॥ **30.31** ॥

విశస్తే వా గృహీతే వా రక్షోభిర్మయి సంయుగే ।
నాన్యం పశ్యామి రామస్య సాహాయ్యం కార్యసాధనే ॥ **30.32** ॥

విమృశంశ్చ న పశ్యామి యో హతే మయి వానరః ।
శతయోజనవిస్తీర్ణం లంఘయేత మహోదధిమ్ ॥ **30.33** ॥

కామం హన్తుం సమర్థోఽస్మి సహస్రాణ్యపి రక్షసామ్ ।
న తు శక్ష్యామి సంప్రాప్తుం పరం పారం మహోదధేః ॥ **30.34** ॥

అసత్యాని చ యుద్ధాని సంశయో మే న రోచతే ।
కశ్చ నిస్సంశయం కార్యం కుర్యాత్ ప్రాజ్ఞస్ససంశయమ్ ॥ **30.35** ॥

ప్రాణత్యాగశ్చ వైదేహ్యా భవేదనభిభాషణే ।
ఏష దోషో మహాన్ హి స్యాత్ మమ సీతాభిభాషణే ॥ **30.36** ॥

భూతాశ్చార్థా వినశ్యన్తి దేశకాలవిరోధితాః ।
విక్లబం దూతమాసాద్య తమస్సూర్యోదయే యథా ॥ **30.37** ॥

అర్థానర్థాంతరే బుద్ధిః నిశ్చితాఽపి న శోభతే ।
ఘాతయన్తి హి కార్యాణి దూతాః పణ్డితమానినః ॥ **30.38** ॥

న వినశ్యేత్కథం కార్యం వైక్లవ్యం న కథం భవేత్ ।
లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్ ॥ **30.39** ॥

కథం ను ఖలు వాక్యం మే శృణుయాన్నోద్విజేత వా ।
ఇతి సంచిన్త్య హనుమాన్ చకార మతిమాన్మతిమ్ ॥ 30.40 ॥

రామమక్లిష్టకర్మాణం స్వబన్ధుమనుకీర్తయన్ ।
నైనాముద్వేజయిష్యామి తద్బన్ధుగతమానసమ్ ॥ 30.41 ॥

ఇక్ష్వాకూణాం వరిష్ఠస్య రామస్య విదితాత్మనః ।
శుభాని ధర్మయుక్తాని వచనాని సమర్పయన్ ॥ 30.42 ॥

శ్రావయిష్యామి సర్వాణి మధురాం ప్రబ్రువన్ గిరమ్ ।
శ్రద్ధాస్యతి యథా హీయం తథా సర్వం సమాదధే ॥ 30.43 ॥

ఇతి స బహువిధం మహానుభావః, జగతిపతేః ప్రమదామవేక్షమాణః ।
మధురమవితథం జగాద వాక్యం, ద్రుమవిటపాన్తరమాస్థితో హనూమాన్ ॥ 30.44॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకత్రింశస్సర్గః

ఏవం బహువిధాం చింతాం చింతయిత్వా మహాకపిః ।
సంశ్రవే మధురం వాక్యం వైదేహ్యా వ్యాజహార హ ॥ 31.1 ॥

రాజా దశరథో నామ రథకుంజరవాజిమాన్ ।
పుణ్యశీలో మహాకీర్తిః ఋజురాసీన్మహాయశాః ॥ 31.2 ॥

రాజర్షీణాం గుణశ్రేష్ఠః తపసా చర్షిభిస్సమః ।
చక్రవర్తికులేజాతః పురందరసమో బలే ॥ 31.3 ॥

అహింసారతిరక్షుద్రః ఘృణీ సత్యపరాక్రమః ।
ముఖ్యశ్చేక్ష్వాకువంశస్య లక్ష్మీవాన్ లక్ష్మివర్ధనః ॥ 31.4 ॥

పార్థివవ్యంజనైర్యుక్తః పృథుశ్రీః పార్థివర్షభః ।
పృథివ్యాం చతురన్తాయాం విశ్రుతస్సుఖదస్సుఖీ ॥ 31.5 ॥

తస్య పుత్రః ప్రియో జ్యేష్ఠః తారాధిపనిభాననః ।
రామో నామ విశేషజ్ఞః శ్రేష్ఠస్సర్వధనుష్మతామ్ ॥ 31.6 ॥

రక్షితా స్వస్య ధర్మస్య స్వజనస్య చ రక్షితా ।
రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య చ పరన్తపః ॥ 31.7 ॥

తస్య సత్యాభిసంధస్య వృద్ధస్య వచనాత్పితుః ।
సభార్యస్సహ చ భ్రాత్రా వీరః ప్రవ్రాజితో వనమ్ ॥ 31.8 ॥

తేన తత్ర మహారణ్యే మృగయాం పరిధావతా ।
రాక్షసా నిహతాశ్శూరాః బహవః కామరూపిణః ॥ 31.9 ॥

జనస్థానవధం శ్రుత్వా హతౌ చ ఖరదూషణౌ ।
తతస్త్వమర్షాపహృతా జానకీ రావణేన తు ।
వంచయిత్వా వనే రామం మృగరూపేణ మాయయా ॥ 31.10 ॥

స మార్గమాణస్తాం దేవీం రామస్సీతామనిన్దితామ్ ।
ఆససాద వనే మిత్రం సుగ్రీవం నామ వానరమ్ ॥ 31.11 ॥

తతస్స వాలినం హత్వా రామః పరపురంజయః ।
ప్రాయచ్ఛత్కపిరాజ్యం తత్ సుగ్రీవాయ మహాబలః ॥ 31.12 ॥

సుగ్రీవేణాపి సందిష్టా హరయః కామరూపిణః ।
దిక్షు సర్వాసు తాం దేవీం విచిన్వంతి సహస్రశః ॥ 31.13 ॥

అహం సంపాతివచనాత్ శతయోజనమాయతమ్ ।
అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాః సాగరం వేగవాన్ ప్లుతః ॥ 31.14 ॥

యథారూపాం యథావర్ణాం యథాలక్ష్మీం చ నిశ్చితామ్ ।
అశ్రౌషం రాఘవస్యాహం సేయమాసాదితా మయా ॥ 31.15 ॥

విరరామైవముక్త్వాఽసౌ వాచం వానరపుంగవః ।
జానకీ చాపి తచ్ఛ్రుత్వా విస్మయం పరమం గతా ॥ 31.16 ॥

తతస్సా వక్రకేశాన్తా సుకేశీ కేశసంవృతమ్ ।
ఉన్నమ్య వదనం భీరుః శింశుపావృక్షమైక్షత ॥ 31.17 ॥

నిశమ్య సీతా వచనం కపేశ్చ, దిశశ్చ సర్వాః ప్రదిశశ్చ వీక్ష్య ।
స్వయం ప్రహర్షం పరమం జగామ, సర్వాత్మనా రామమనుస్మరన్తీ ॥ 31.18 ॥

సా తిర్యగూర్ధ్వం చ తథాఽప్యధస్తాత్, నిరీక్షమాణా తమచిన్త్యబుద్ధిమ్ ।
దదర్శ పింగాధిపతేరమాత్యం, వాతాత్మజం సూర్యమివోదయస్థమ్ ॥ 31.19 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకత్రింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వాత్రింశస్సర్గః

తతశ్శాఖాంతరే లీనం దృష్ట్వా చలితమానసా ।
వేష్టితార్జునవస్త్రం తం విద్యుత్సంఘాతపింగళమ్ ॥ 32.1 ॥

సా దదర్శ కపిం తత్ర ప్రశ్రితం ప్రియవాదినమ్ ।
ఫుల్లాశోకోత్కరాభాసం తప్త చామీకరేక్షణమ్ ॥ 32.2 ॥

మైథిలీ చింతయామాస విస్మయం పరమం గతా ॥ 32.3 ॥

అహో భీమమిదం రూపం వానరస్య దురాసదమ్ ।
దుర్నిరీక్ష్యమితి జ్ఞాత్వా పునరేవ ముమోహ సా ॥ 32.4 ॥

విలలాప భృశం సీతా కరుణం భయమోహితా ।
రామరామేతి దుఃఖార్తా లక్ష్మణేతి చ భామినీ ॥ 32.5 ॥

రురోద బహుధా సీతా మన్దం మన్దస్వరా సతీ ॥ 32.6 ॥

సా తం దృష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠం వినీతవదుపస్థితమ్ ।
మైథిలీ చింతయామాస స్వప్నోఽయమితి భామినీ ॥ 32.7 ॥

సా వీక్షమాణా పృథుభుగ్నవక్త్రం
శాఖామృగేంద్రస్య యథోక్తకారమ్ ।
దదర్శ పింగాధిపతేరమాత్యం
వాతాత్మజం బుద్ధిమతాం వరిష్ఠమ్ ॥ 32.8 ॥

సా తం సమీక్ష్యైవ భృశం విసంజ్ఞా
గతాసుకల్పేవ బభూవ సీతా ।
చిరేణ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య భూయః
విచిన్తయామాస విశాలనేత్రా ॥ 32.9 ॥

స్వప్నే మయాఽయం వికృతోఽద్య దృష్టః
శాఖామృగశ్శాస్త్రగణైర్నిషిద్ధః ।
స్వస్త్యస్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
తథా పితుర్మే జనకస్య రాజ్ఞః ॥ 32.10 ॥

స్వప్నోఽపి నాయం న హి మేఽస్తి నిద్రా
శోకేన దుఃఖేన చ పీడితాయాః ।
సుఖం హి మే నాస్తి యతోఽస్మి హీనా
తేనేందుపూర్ణ ప్రతిమాననేన ॥ 32.11 ॥

రామేతి రామేతి సదైవ బుద్ధ్యా
విచింత్య వాచా బ్రువతీ తమేవ ।
తస్యానురూపాం చ కథాం తమర్థమ్
ఏవం ప్రపశ్యామి తథా శృణోమి ॥ 32.12 ॥

అహం హి తస్యాద్య మనోభవేన
సంపీడితా తద్గతసర్వభావా ।
విచింతయంతీ సతతం తమేవ
తథైవ పశ్యామి తథా శృణోమి ॥ 32.13 ॥

మనోరథస్స్యాదితి చింతయామి
తథాపి బుద్ధ్యా చ వితర్కయామి ।
కిం కారణం తస్య హి నాస్తి రూపం
సువ్యక్తరూపశ్చ వదత్యయం మామ్ ॥ 32.14 ॥

నమోఽస్తు వాచస్పతయే సవజ్రిణే
స్వయమ్భువే చైవ హుతాశనాయ చ ।
అనేన చోక్తం యదిదం మమాగ్రతః
వనౌకసా తచ్చ తథాఽస్తు నాన్యథా ॥ 32.15 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్వాత్రింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రయస్త్రింశస్సర్గః

సోఽవతీర్య ద్రుమాత్ తస్మాత్ విద్రుమప్రతిమాననః ।
వినీతవేషః కృపణః ప్రణిపత్యోపసృత్య చ ॥ **33.1** ॥

తామబ్రవీన్మహాతేజాః హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
శిరస్యంజలిమాధాయ సీతాం మధురయా గిరా ॥ **33.2** ॥

కా ను పద్మపలాశాక్షి క్లిష్టకౌశేయవాసిని ।
ద్రుమస్య శాఖామాలమ్బ్య తిష్ఠసి త్వమనిందితే ॥ **33.3** ॥

కిమర్థం తవ నేత్రాభ్యాం వారి స్రవతి శోకజమ్ ।
పుణ్డరీకపలాశాభ్యాం విప్రకీర్ణమివోదకమ్ ॥ **33.4** ॥

సురాణామసురాణాం వా నాగగంధర్వరక్షసామ్ ।
యక్షాణాం కిన్నరాణాం వా కా త్వం భవసి శోభనే ॥ **33.5** ॥

కా త్వం భవసి రుద్రాణాం మరుతాం వా వరాననే ।
వసూనాం వా వరారోహే దేవతా ప్రతిభాసి మే ॥ **33.6** ॥

కిన్ను చంద్రమసా హీనా పతితా విబుధాలయాత్ ।
రోహిణీ జ్యోతిషాం శ్రేష్ఠా శ్రేష్ఠసర్వగుణాన్వితా ॥ **33.7** ॥

కా త్వం భవసి కళ్యాణి త్వమనిందితలోచనే ॥ **33.8** ॥

కోపాద్వా యది వా మోహాత్ భర్తారమసితేక్షణే ।
వసిష్ఠం కోపయిత్వా త్వం నాసి కళ్యాణ్యరుంధతీ ॥ **33.9** ॥

కో ను పుత్రః పితా భ్రాతా భర్తా వా తే సుమధ్యమే ।
అస్మాల్లోకాదముం లోకం గతం త్వమనుశోచసి ॥ **33.10** ॥

రోదనాదతినిశ్వాసాత్ భూమిసంస్పర్శనాదపి ।
న త్వాం దేవీమహం మన్యే రాజ్ఞస్సంజ్ఞావధారణాత్ ॥ **33.11** ॥

వ్యంజనాని చ తే యాని లక్షణాని చ లక్షయే ।
మహిషీ భూమిపాలస్య రాజకన్యాఽసి మే మతా ॥ **33.12** ॥

రావణేన జనస్థానాత్ బలాదపహృతా యది ।
సీతా త్వమసి భద్రం తే తన్మమాచక్ష్వ పృచ్ఛతః ॥ **33.13** ॥

యథా హి తవ వై దైన్యం రూపం చాప్యతిమానుషమ్ ।
తపసా చాన్వితో వేషః త్వం రామమహిషీ ధ్రువమ్ ॥ **33.14** ॥

సా తస్య వచనం శ్రుత్వా రామకీర్తనహర్షితా ।
ఉవాచ వాక్యం వైదేహీ హనూమంతం ద్రుమాశ్రితమ్ ॥ **33.15** ॥

పృథివ్యాం రాజసింహానాం ముఖ్యస్య విదితాత్మనః ।
స్నుషా దశరథస్యాహం శత్రుసైన్యప్రతాపినః ॥ **33.16** ॥

దుహితా జనకస్యాహం వైదేహస్య మహాత్మనః ।
సీతా చ నామ నామ్నాఽహం భార్యా రామస్య ధీమతః ॥ **33.17** ॥

సమా ద్వాదశ తత్రాహం రాఘవస్య నివేశనే ।
భుంజానా మానుషాన్ భోగాన్ సర్వకామసమృద్ధినీ ॥ **33.18** ॥

తత్ర త్రయోదశే వర్షే రాజ్యేనేక్ష్వాకునందనమ్ ।
అభిషేచయితుం రాజా సోపాధ్యాయః ప్రచక్రమే ॥ **33.19** ॥

తస్మిన్ సంభ్రియమాణే తు రాఘవస్యాభిషేచనే ।
కైకేయీ నామ భర్తారం దేవీ వచనమబ్రవీత్ ॥ **33.20** ॥

న పిబేయం న ఖాదేయం ప్రత్యహం మమ భోజనమ్ ।
ఏష మే జీవితస్యాంతః రామో యద్యభిషిచ్యతే ॥ **33.21** ॥

యత్తదుక్తం త్వయా వాక్యం ప్రీత్యా నృపతిసత్తమ ।
తచ్చేన్న వితథం కార్యం వనం గచ్ఛతు రాఘవః ॥ **33.22** ॥

స రాజా సత్యవాగ్దేవ్యా వరదానమనుస్మరన్ ।
ముమోహ వచనం శ్రుత్వా కైకేయ్యాః క్రూరమప్రియమ్ ॥ **33.23** ॥

తతస్తు స్థవిరో రాజా సత్యే ధర్మే వ్యవస్థితః ॥
జ్యేష్ఠం యశస్వినం పుత్రం రుదన్ రాజ్యమయాచత ॥ **33.24** ॥

స పితుర్వచనం శ్రీమాన్ అభిషేకాత్పరం ప్రియమ్ ।
మనసా పూర్వమాసాద్య వాచా ప్రతిగృహీతవాన్ ॥ **33.25** ॥

దద్యాన్న ప్రతిగృహ్ణీయాత్ న బ్రూయాత్కించిదప్రియమ్ ।
అపి జీవితహేతోర్వా రామస్సత్యపరాక్రమః ॥ **33.26** ॥

స విహాయోత్తరీయాణి మహార్హాణి మహాయశాః ।
విసృజ్య మనసా రాజ్యం జనన్యై మాం సమాదిశత్ ॥ 33.27 ॥

సాఽహం తస్యాగ్రతస్తూర్ణం ప్రస్థితా వనచారిణీ ।
న హి మే తేన హీనాయాః వాసస్స్వర్గేఽపి రోచతే ॥ 33.28 ॥

ప్రాగేవ తు మహాభాగః సౌమిత్రిర్మిత్రనందనః ।
పూర్వజస్యానుయాత్రార్థే ద్రుమచీరైరలంకృతః ॥ 33.29 ॥

తే వయం భర్తురాదేశం బహుమాన్య దృఢవ్రతాః ।
ప్రవిష్టాః స్మ పురాఽదృష్టం వనం గంభీరదర్శనమ్ ॥ 33.30 ॥

వసతో దండకారణ్యే తస్యాహమమితౌజసః ।
రక్షసాఽపహృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా ॥ 33.31 ॥

ద్వౌ మాసౌ తేన మే కాలః జీవితానుగ్రహః కృతః ।
ఊర్ధ్వం ద్వాభ్యాం తు మాసాభ్యాం తతస్త్యక్ష్యామి జీవితమ్॥ 33.32 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రయస్త్రింశసర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుస్త్రింశసర్గః

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ హరియూథపః ।
దుఃఖాద్దుఃఖాభిభూతాయాః సాన్త్వముత్తరమబ్రవీత్ ॥ **34.1** ॥

అహం రామస్య సన్దేశాత్ దేవి దూతస్తవాగతః ।
వైదేహి కుశలీ రామః త్వాం చ కౌశలమబ్రవీత్ ॥ **34.2** ॥

యో బ్రాహ్మమస్త్రం వేదాశ్చ వేద వేదవిదాం వరః ।
స త్వాం దాశరథీ రామః దేవి కౌశలమబ్రవీత్ ॥ **34.3** ॥

లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః భర్తుస్తేఽనుచరః ప్రియః ।
కృతవాన్ శోకసంతప్తః శిరసా తేఽభివాదనమ్ ॥ **34.4** ॥

సా తయోః కుశలం దేవీ నిశమ్య నరసింహయోః ।
ప్రీతిసంహృష్టసర్వాంగీ హనూమంతమథాబ్రవీత్ ॥ **34.5** ॥

కళ్యాణీ బత గాథేయం లౌకికీ ప్రతిభాతి మా ।
ఏతి జీవన్తమానందః నరం వర్షశతాదపి ॥ **34.6** ॥

తయా సమాగతే తస్మిన్ ప్రీతిరుత్పాదితాఽద్భుతా ।
పరస్పరేణ చాలాపం విశ్వస్తౌ తౌ ప్రచక్రతుః ॥ **34.7** ॥

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ హరియూథపః ।
సీతాయాశ్శోకదీనాయాః సమీపముపచక్రమే ॥ **34.8** ॥

యథా యథా సమీపం స హనూమానుపసర్పతి ।
తథా తథా రావణం సా తం సీతా పరిశంకతే ॥ **34.9** ॥

అహో ధిగ్దుష్కృతమిదం కథితం హి యదస్య మే ।
రూపాంతరముపాగమ్య స ఏవాయం హి రావణః ॥ **34.10** ॥

తామశోకస్య శాఖాం సా విముక్త్వా శోకకర్శితా ।
తస్యామేవానవద్యాంగీ ధరణ్యాం సముపావిశత్ ॥ **34.11** ॥

హనుమానపి దుఃఖార్తాం తాం దృష్ట్వా భయమోహితామ్ ।
అవందత మహాబాహుః తతస్తాం జనకాత్మజామ్ ।
సా చైనం భయవిత్రస్తా భూయో నైవాభ్యుదైక్షత ॥ **34.12** ॥

తం దృష్ట్వా వందమానం తు సీతా శశినిభాననా ।
అబ్రవీద్దీర్ఘముచ్ఛ్వస్య వానరం మధురస్వరా ॥ **34.13** ॥

మాయాం ప్రవిష్టో మాయావీ యది త్వం రావణస్స్వయమ్ ।
ఉత్పాదయసి మే భూయః సన్తాపం తన్న శోభనమ్ ॥ **34.14** ॥

స్వం పరిత్యజ్య రూపం యః పరివ్రాజకరూపధృత్ ।
జనస్థానే మయా దృష్టః త్వం స ఏవాసి రావణః ॥ **34.15** ॥

ఉపవాసకృశాం దీనాం కామరూప నిశాచర ।
సంతాపయసి మాం భూయః సంతప్తాం తన్న శోభనమ్ ॥ **34.16**॥

అథవా నైతదేవం హి యన్మయా పరిశంకితమ్ ।
మనసో హి మమ ప్రీతిః ఉత్పన్నా తవ దర్శనాత్ ॥ **34.17** ॥

యది రామస్య దూతస్త్వమ్ ఆగతో భద్రమస్తు తే ।
పృచ్ఛామి త్వాం హరిశ్రేష్ఠ ప్రియా రామకథా హి మే ॥ **34.18** ॥

గుణాన్ రామస్య కథయ ప్రియస్య మమ వానర ।
చిత్తం హరసి మే సౌమ్య నదీకూలం యథా రయః ॥ **34.19** ॥

అహో స్వప్నస్య సుఖతా యాఽహమేవం చిరాహృతా ।
ప్రేషితం నామ పశ్యామి రాఘవేణ వనౌకసమ్ ॥ **34.20** ॥

స్వప్నేఽపి యద్యహం వీరం రాఘవం సహ లక్ష్మణమ్ ।
పశ్యేయం నావసీదేయం స్వప్నోఽపి మమ మత్సరీ ॥ **34.21** ॥

నాహం స్వప్నమిమం మన్యే స్వప్నే దృష్ట్వా హి వానరమ్ ।
న శక్యోఽభ్యుదయః ప్రాప్తుం ప్రాప్తశ్చాభ్యుదయో మమ ॥**34.22**॥

కిన్ను స్యాచ్చిత్తమోహోఽయం భవేద్వాతగతిస్త్వియమ్ ।
ఉన్మాదజో వికారో వా స్యాదియం మృగతృష్ణికా ॥ **34.23** ॥

అథవా నాయమున్మాదః మోహోఽప్యున్మాదలక్షణః ।
సంబుధ్యే చాహమాత్మానమ్ ఇమం చాపి వనౌకసమ్ ॥ **34.24** ॥

ఇత్యేవం బహుధా సీతా సంప్రధార్య బలాబలమ్ ।
రక్షసాం కామరూపత్వాత్ మేనే తం రాక్షసాధిపమ్ ॥ **34.25** ॥

ఏతాం బుద్ధిం తదా కృత్వా సీతా సా తనుమధ్యమా ।
న ప్రతివ్యాజహారాథ వానరం జనకాత్మజా ॥ **34.26** ॥

సీతాయాశ్చింతితం బుద్ధ్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
శ్రోత్రానుకూలైర్వచనైః తదా తాం సంప్రహర్షయత్ ॥ **34.27** ॥

ఆదిత్య ఇవ తేజస్వీ లోకకాన్తశ్శశీ యథా ।
రాజా సర్వస్య లోకస్య దేవో వైశ్రవణో యథా ॥ **34.28** ॥

విక్రమేణోపపన్నశ్చ యథా విష్ణుర్మహాయశాః ।
సత్యవాదీ మధురవాక్ దేవో వాచస్పతిర్యథా ॥ **34.29** ॥

రూపవాన్ సుభగశ్శ్రీమాన్ కన్దర్ప ఇవ మూర్తిమాన్ ।
స్థానక్రోధః ప్రహర్తా చ శ్రేష్ఠో లోకే మహారథః ॥ **34.30** ॥

బాహుచ్ఛాయామవష్టబ్ధః యస్య లోకో మహాత్మనః ॥ **34.31** ॥

అపకృష్యాశ్రమపదాత్ మృగరూపేణ రాఘవమ్ ।
శూన్యే యేనాపనీతాఽసి తస్య ద్రక్ష్యసి యత్ఫలమ్ ॥ **34.32** ॥

న చిరాద్రావణం సంఖ్యే యో వధిష్యతి వీర్యవాన్ ।
రోషప్రముక్తైరిషుభిః జ్వలద్భిరివ పావకైః ॥ **34.33** ॥

తేనాహం ప్రేషితో దూతః త్వత్సకాశమిహాగతః ।
త్వద్వియోగేన దుఃఖార్తః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ॥ **34.34** ॥

లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానందవర్ధనః ।
అభివాద్య మహాబాహుః స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ॥ **34.35** ॥

రామస్య చ సఖా దేవి సుగ్రీవో నామ వానరః ।
రాజా వానరముఖ్యానాం స త్వాం కౌశలమబ్రవీత్ ॥ **34.36** ॥

నిత్యం స్మరతి రామస్త్వాం ససుగ్రీవస్సలక్ష్మణః ।
దిష్ట్యా జీవసి వైదేహి రాక్షసీవశమాగతా ॥ **34.37** ॥

న చిరాద్ద్రక్ష్యసే రామం లక్ష్మణం చ మహాబలమ్ ।
మధ్యే వానరకోటీనాం సుగ్రీవం చామితౌజసమ్ ॥ **34.38** ॥

అహం సుగ్రీవసచివః హనూమాన్నామ వానరః ।
ప్రవిష్టో నగరీం లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్ ॥ **34.39** ॥

కృత్వా మూర్ధ్ని పదన్యాసం రావణస్య దురాత్మనః ।
త్వాం ద్రష్టుముపయాతోఽహం సమాశ్రిత్య పరాక్రమమ్ ॥ **34.40** ॥

నాహమస్మి తథా దేవి యథా మామవగచ్ఛసి ।
విశంకా త్యజ్యతామేషా శ్రద్ధత్స్వ వదతో మమ ॥ **34.41** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుస్త్రింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పఞ్చత్రింశస్సర్గః

తాం తు రామకథాం శ్రుత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్ ।
ఉవాచ వచనం సాంత్వమ్ ఇదం మధురయా గిరా ॥ 35.1 ॥

క్వ తే రామేణ సంసర్గః కథం జానాసి లక్ష్మణమ్ ।
వానరాణాం నరాణాం చ కథమాసీత్ సమాగమః ॥ 35.2 ॥

యాని రామస్య లింగాని లక్ష్మణస్య చ వానర ।
తాని భూయస్సమాచక్ష్వ న మాం శోకస్సమావిశేత్ ॥ 35.3 ॥

కీదృశం తస్య సంస్థానం రూపం రామస్య కీదృశమ్ ।
కథమూరూ కథం బాహూ లక్ష్మణస్య చ శంస మే ॥ 35.4 ॥

ఏవముక్తస్తు వైదేహ్యా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
తతో రామం యథా తత్త్వమ్ ఆఖ్యాతుముపచక్రమే ॥ 35.5 ॥

జానంతీ బత దిష్ట్యా మాం వైదేహి పరిపృచ్ఛసి ।
భర్తుః కమలపత్రాక్షి సంస్థానం లక్ష్మణస్య చ ॥ 35.6 ॥

యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై ।
లక్షితాని విశాలాక్షి వదతశ్శృణు తాని మే ॥ 35.7 ॥

రామః కమలపత్రాక్షః సర్వసత్త్వమనోహరః ।
రూపదాక్షిణ్యసంపన్నః ప్రసూతో జనకాత్మజే ॥ 35.8 ॥

తేజసాఽఽదిత్యసంకాశః క్షమయా పృథివీసమః ।
బృహస్పతిసమో బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః ॥ 35.9 ॥

రక్షితా జీవలోకస్య స్వజనస్యాభిరక్షితా ।
రక్షితా స్వస్య వృత్తస్య ధర్మస్య చ పరన్తపః ॥ 35.10 ॥

రామో భామిని లోకస్య చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా ।
మర్యాదానాం చ లోకస్య కర్తా కారయితా చ సః ॥ 35.11 ॥

అర్చిష్మానర్చితోఽత్యర్థం బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః ।
సాధూనాముపకారజ్ఞః ప్రచారజ్ఞశ్చ కర్మణామ్ ॥ 35.12 ॥

రాజవిద్యావినీతశ్చ బ్రాహ్మణానాముపాసితా ।
శ్రుతవాన్ శీలసమ్పన్నః వినీతశ్చ పరన్తపః ॥ 35.13 ॥

యజుర్వేదవినీతశ్చ వేదవిద్భిస్సుపూజితః ।
ధనుర్వేదే చ వేదేషు వేదాంగేషు చ నిష్ఠితః ॥ 35.14 ॥

విపులాంసో మహాబాహుః కమ్బుగ్రీవశ్శుభాననః ।
గూఢజత్రుస్సుతామ్రాక్షః రామో దేవి జనైశ్శ్రుతః ॥ 35.15 ॥

దుందుభిస్వననిర్ఘోషః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్ ।
సమస్సమవిభక్తాంగః వర్ణం శ్యామం సమాశ్రితః ॥ 35.16 ॥

త్రిస్థిరస్త్రిప్రలమ్బశ్చ త్రిసమస్త్రిషు చోన్నతః ।
త్రితామ్రస్త్రిషు చ స్నిగ్ధః గమ్భీరస్త్రిషు నిత్యశః ॥ 35.17 ॥

త్రివలీవాంస్త్ర్యవనతః చతుర్వ్యంగస్త్రిశీర్షవాన్ ।
చతుష్కలశ్చతుర్లేఖః చతుష్కిష్కుశ్చతుస్సమః ॥ 35.18 ॥

చతుర్దశసమద్వన్ద్వః చతుర్దంష్ట్రశ్చతుర్గతిః ।
మహోష్ఠహనునాసశ్చ పంచస్నిగ్ధోఽష్టవంశవాన్ ॥ 35.19 ॥

దశపద్మో దశబృహత్ త్రిభిర్వ్యాప్తో ద్విశుక్లవాన్ ।
షడున్నతో నవతనుః త్రిభిర్వ్యాప్నోతి రాఘవః ॥ 35.20 ॥

సత్యధర్మపరశ్శ్రీమాన్ సంగ్రహానుగ్రహే రతః ।
దేశకాలవిభాగజ్ఞః సర్వలోకప్రియంవదః ॥ 35.21 ॥

భ్రాతా చ తస్య ద్వైమాత్రః సౌమిత్రిరపరాజితః ।
అనురాగేణ రూపేణ గుణైశ్చైవ తథావిధః ॥ 35.22 ॥

తావుభౌ నరశార్దూలౌ త్వద్దర్శనసముత్సుకౌ ।
విచిన్వన్తౌ మహీం కృత్స్నామ్ అస్మాభిరభిసంగతౌ ॥ 35.23 ॥

త్వామేవ మార్గమాణౌ తౌ విచరన్తౌ వసుంధరామ్ ।
దదర్శతుర్మృగపతిం పూర్వజేనావరోపితమ్ ॥ 35.24 ॥

ఋశ్యమూకస్య పృష్ఠే తు బహుపాదపసంకులే ।
భ్రాతుర్భయార్తమాసీనం సుగ్రీవం ప్రియదర్శనమ్ ॥ 35.25 ॥

వయం తు హరిరాజం తం సుగ్రీవం సత్యసంగరమ్ ।
పరిచర్యాస్మహే రాజ్యాత్ పూర్వజేనావరోపితమ్ ॥ 35.26 ॥

తతస్తౌ చీరవసనౌ ధనుఃప్రవరపాణినౌ ।
ఋశ్యమూకస్య శైలస్య రమ్యం దేశముపాగతౌ ॥ **35.27** ॥

స తౌ దృష్ట్వా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః ।
అవప్లుతో గిరేస్తస్య శిఖరం భయమోహితః ॥ **35.28** ॥

తతస్స శిఖరే తస్మిన్ వానరేంద్రో వ్యవస్థితః ।
తయోస్సమీపం మామేవ ప్రేషయామాస సత్వరమ్ ॥ **35.29** ॥

తావహం పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవవచనాత్ప్రభూ ।
రూపలక్షణసంపన్నౌ కృతాంజలిరుపస్థితః ॥ **35.30** ॥

తౌ పరిజ్ఞాతతత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతిసమన్వితౌ ।
పృష్ఠమారోప్య తం దేశం ప్రాపితౌ పురుషర్షభౌ ॥ **35.31** ॥

నివేదితౌ చ తత్త్వేన సుగ్రీవాయ మహాత్మనే ।
తయోరన్యోన్యసల్లాపాత్ భృశం ప్రీతిరజాయత ॥ **35.32** ॥

తతస్తౌ ప్రీతిసమ్పన్నౌ హరీశ్వరనరేశ్వరౌ ।
పరస్పరకృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వవృత్తయా ॥ **35.33** ॥

తతస్స సాన్త్వయామాస సుగ్రీవం లక్ష్మణాగ్రజః ।
స్త్రీహేతోర్వాలినా భ్రాత్రా నిరస్తమురుతేజసా ॥ **35.34** ॥

తతస్త్వన్నాశజం శోకం రామస్యాక్లిష్టకర్మణః ।
లక్ష్మణో వానరేంద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్ ॥ **35.35** ॥

స శ్రుత్వా వానరేంద్రస్తు లక్ష్మణేనేరితం వచః ।
తదాఽఽసీన్నిష్ప్రభోఽత్యర్థం గ్రహగ్రస్త ఇవాంశుమాన్ ॥ **35.36** ॥

తతస్త్వద్గాత్రశోభీని రక్షసా హ్రియమాణయా ।
యాన్యాభరణజాలాని పాతితాని మహీతలే ॥ **35.37** ॥

తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియూథపాః ।
సంహృష్టా దర్శయామాసుః గతిం తు న విదుస్తవ ॥ **35.38** ॥

తాని రామాయ దత్తాని మయైవోపహృతాని చ ।
స్వనవన్త్యవకీర్ణాని తస్మిన్ విగతచేతసి ॥ **35.39** ॥

తాన్యంకే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధం తవ ।
తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితమ్ ॥ 35.40 ॥

పశ్యతస్తాని రుదతః తామ్యతశ్చ పునః పునః ।
ప్రాదీపయద్దాశరథేః తాని శోకహుతాశనమ్ ॥ 35.41 ॥

శయితం చ చిరం తేన దుఃఖార్తేన మహాత్మనా ।
మయాఽపి వివిధైర్వాక్యైః కృచ్ఛ్రాదుత్థాపితః పునః ॥ 35.42 ॥

తాని దృష్ట్వా మహాబాహుః దర్శయిత్వా ముహుర్ముహుః ।
రాఘవస్సహసౌమిత్రిః సుగ్రీవే సన్న్యవేదయత్ ॥ 35.43 ॥

స తవాదర్శనాదార్యే రాఘవః పరితప్యతే ।
మహతా జ్వలతా నిత్యమ్ అగ్నినేవాగ్నిపర్వతః ॥ 35.44 ॥

త్వత్కృతే తమనిద్రా చ శోకశ్చింతా చ రాఘవమ్ ।
తాపయన్తి మహాత్మానమ్ అగ్న్యగారమివాగ్నయః ॥ 35.45 ॥

తవాదర్శనశోకేన రాఘవః ప్రవిచాల్యతే ।
మహతా భూమికమ్పేన మహానివ శిలోచ్చయః ॥ 35.46 ॥

కాననాని సురమ్యాణి నదీః ప్రస్రవణాని చ ।
చరన్న రతిమాప్నోతి త్వామపశ్యన్నృపాత్మజే ॥ 35.47 ॥

స త్వాం మనుజశార్దూలః క్షిప్రం ప్రాప్స్యతి రాఘవః ।
సమిత్రబాంధవం హత్వా రావణం జనకాత్మజే ॥ 35.48 ॥

సహితౌ రామసుగ్రీవౌ ఉభావకురుతాం తదా ।
సమయం వాలినం హంతుం తవ చాన్వేషణం తథా ॥ 35.49 ॥

తతస్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం వీరాభ్యాం స హరీశ్వరః ।
కిష్కింధాం సముపాగమ్య వాలీ యుద్ధే నిపాతితః ॥ 35.50 ॥

తతో నిహత్య తరసా రామో వాలినమాహవే ।
సర్వర్క్షహరిసంఘానాం సుగ్రీవమకరోత్పతిమ్ ॥ 35.51 ॥

రామసుగ్రీవయోరైక్యం దేవ్యేవం సమజాయత ।
హనూమంతం చ మాం విద్ధి తయోర్దూతమిహాగతమ్ ॥ 35.52 ॥

స్వరాజ్యం ప్రాప్య సుగ్రీవః సమానీయ హరీశ్వరాన్ ।
త్వదర్థం ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలాన్ ॥ 35.53 ॥

ఆదిష్టా వానరేంద్రేణ సుగ్రీవేణ మహౌజసా ।
అద్రిరాజ ప్రతీకాశాః సర్వతః ప్రస్థితా మహీమ్ ॥ 35.54 ॥

తతస్తే మార్గమాణా వై సుగ్రీవవచనాతురాః ।
చరంతి వసుధాం కృత్స్నాం వయమన్యే చ వానరాః ॥ 35.55 ॥

అంగదో నామ లక్ష్మీవాన్ వాలిసూనుర్మహాబలః ।
ప్రస్థితః కపిశార్దూలః త్రిభాగబలసంవృతః ॥ 35.56 ॥

తేషాం నో విప్రనష్టానాం వింధ్యే పర్వతసత్తమే ।
భృశం శోకపరీతానామ్ అహోరాత్రగణా గతాః ॥ 35.57 ॥

తే వయం కార్యనైరాశ్యాత్ కాలస్యాతిక్రమేణ చ ।
భయాచ్చ కపిరాజస్య ప్రాణాంస్త్యక్తుం వ్యవస్థితాః ॥ 35.58 ॥

విచిత్య వనదుర్గాణి గిరిప్రస్రవణాని చ ।
అనాసాద్య పదం దేవ్యాః ప్రాణాంస్త్యక్తుం సముద్యతాః ॥ 35.59 ॥

దృష్ట్వా ప్రాయోపవిష్టాంశ్చ సర్వాన్ వానరపుంగవాన్ ।
భృశం శోకార్ణవే మగ్నః పర్యదేవయదంగదః ॥ 35.60 ॥

తవ నాశం చ వైదేహి వాలినశ్చ వధం తథా ।
ప్రాయోపవేశమస్మాకం మరణం చ జటాయుషః ॥ 35.61 ॥

తేషాం నస్స్వామిసన్దేశాత్ నిరాశానాం ముమూర్షతామ్ ।
కార్యహేతోరివాయాతః శకునిర్వీర్యవాన్మహాన్ ॥ 35.62 ॥

గృధ్రరాజస్య సోదర్యః సమ్పాతిర్నామ గృధ్రరాట్ ।
శ్రుత్వా భ్రాతృవధం కోపాత్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 35.63 ॥

యవీయాన్ కేన మే భ్రాతా హతః క్వ చ నిపాతితః ।
ఏతదాఖ్యాతుమిచ్ఛామి భవద్భిర్వానరోత్తమాః ॥ 35.64 ॥

అంగదోఽకథయత్తస్య జనస్థానే మహద్వధమ్ ।
రక్షసా భీమరూపేణ త్వాముద్దిశ్య యథాతథమ్ ॥ 35.65 ॥

జటాయుషో వధం శ్రుత్వా దుఃఖితస్సోఽరుణాత్మజః ।
త్వాం శశంస వరారోహే వసంతీం రావణాలయే ॥ 35.66 ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సంపాతేః ప్రీతివర్ధనమ్ ।
అంగదప్రముఖాస్తూర్ణం తతస్సంప్రస్థితా వయమ్ ॥ 35.67 ॥

వింధ్యాదుత్థాయ సంప్రాప్తాః సాగరస్యాన్తముత్తరమ్ ।
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహాః హృష్టాస్తుష్టాః ప్లవంగమాః ॥ 35.68 ॥

అంగదప్రముఖాస్సర్వే వేలోపాంతముపస్థితాః ।
చింతాం జగ్ముః పునర్భీతాః త్వద్దర్శనసముత్సుకాః ॥ 35.69 ॥

తథాఽహం హరిసైన్యస్య సాగరం ప్రేక్ష్య సీదతః ।
వ్యవధూయ భయం తీవ్రం యోజనానాం శతం ప్లుతః ॥ 35.70 ॥

లంకా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టా రాక్షసాకులా ।
రావణశ్చ మయా దృష్టః త్వం చ శోకపరిప్లుతా ॥ 35.71 ॥

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం యథావృత్తమనిందితే ।
అభిభాషస్వ మాం దేవి దూతో దాశరథేరహమ్ ॥ 35.72 ॥

తం మాం రామకృతోద్యోగం త్వన్నిమిత్తమిహాగతమ్ ।
సుగ్రీవ సచివం దేవి బుధ్యస్వ పవనాత్మజమ్ ॥ 35.73 ॥

కుశలీ తవ కాకుత్స్థః సర్వశస్త్రభృతాం వరః ।
గురోరారాధనే యుక్తః లక్ష్మణశ్చ సులక్షణః ॥ 35.74 ॥

తస్య వీర్యవతో దేవి భర్తుస్తవ హితే రతః ।
అహమేకస్తు సంప్రాప్తః సుగ్రీవవచనాదిహ ॥ 35.75 ॥
మయేయమసహాయేన చరతా కామరూపిణా ।
దక్షిణా దిగనుక్రాంతా త్వన్మార్గవిచయైషిణా ॥ 35.76 ॥

దిష్ట్యాఽహం హరిసైన్యానాం త్వన్నాశమనుశోచతామ్ ।
అపనేష్యామి సంతాపం తవాభిగమశంసనాత్ ॥ 35.77 ॥

దిష్ట్యా హి మమ న వ్యర్థం దేవి సాగరలంఘనమ్ ।
ప్రాప్స్యామ్యహమిదం దిష్ట్యా త్వద్దర్శనకృతం యశః ॥ 35.78 ॥

రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రం త్వామభిపత్స్యతే ।
సమిత్రబాంధవం హత్వా రావణం రాక్షసాధిపమ్ ॥ 35.79 ॥

మాల్యవాన్నామ వైదేహి గిరీణాముత్తమో గిరిః ।
తతో గచ్ఛతి గోకర్ణం పర్వతం కేసరీ హరిః ॥ 35.80 ॥

స చ దేవర్షిభిర్దిష్టః పితా మమ మహాకపిః ।
తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శమ్బసాదనముద్ధరత్ ॥ 35.81 ॥

తస్యాహం హరిణః క్షేత్రే జాతో వాతేన మైథిలి ।
హనూమానితి విఖ్యాతః లోకే స్వేనైవ కర్మణా ॥ 35.82 ॥

విశ్వాసార్థం తు వైదేహి భర్తురుక్తా మయా గుణాః ।
అచిరాద్రాఘవో దేవి త్వామితో నయితాఽనఘే ॥ 35.83 ॥

ఏవం విశ్వాసితా సీతా హేతుభిశ్శోకకర్శితా ।
ఉపపన్నైరభిజ్ఞానైః దూతం తమవగచ్ఛతి ॥ 35.84 ॥

అతులం చ గతా హర్షం ప్రహర్షేణ చ జానకీ ।
నేత్రాభ్యాం వక్రపక్ష్మాభ్యాం ముమోచానందజం జలమ్ ॥ 35.85 ॥

చారు తద్వదనం తస్యాః తామ్రశుక్లాయతేక్షణమ్ ।
అశోభత విశాలాక్ష్యా రాహుముక్త ఇవోడురాట్ ॥ 35.86 ॥

హనూమన్తం కపిం వ్యక్తం మన్యతే నాన్యథేతి సా ।
అథోవాచ హనూమాంస్తామ్ ఉత్తరం ప్రియదర్శనామ్ ॥ 35.87 ॥

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం సమాశ్వసిహి మైథిలి ।
కిం కరోమి కథం వా తే రోచతే ప్రతియామ్యహమ్ ॥ 35.88 ॥

హతేఽసురే సంయతి శమ్బసాదనే, కపిప్రవీరేణ మహర్షిచోదనాత్ ।
తతోఽస్మి వాయుప్రభవో హి మైథిలి, ప్రభావతస్తత్ప్రతిమశ్చ వానరః ॥35.89॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పఞ్చత్రింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షట్త్రింశస్సర్గః

భూయ ఏవ మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
అబ్రవీత్ ప్రశ్రితం వాక్యం సీతాప్రత్యయకారణాత్ ॥ 36.1 ॥

వానరోఽహం మహాభాగే దూతో రామస్య ధీమతః ।
రామనామాంకితం చేదం పశ్య దేవ్యంగులీయకమ్ ॥ 36.2 ॥

ప్రత్యయార్థం తవానీతం తేన దత్తం మహాత్మనా ।
సమాశ్వసి హి భద్రం తే క్షీణదుఃఖఫలా హ్యసి ॥ 36.3 ॥

గృహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా భర్తుః కరవిభూషణమ్।
భర్తారమివ సంప్రాప్తా జానకీ ముదితాఽభవత్ ॥ 36.4 ॥

చారు తద్వదనం తస్యాః తామ్రశుక్లాయతేక్షణమ్ ।
అశోభత విశాలాక్ష్యా రాహుముక్త ఇవోడురాట్ ॥ 36.5 ॥

తతస్సా హ్రీమతీ బాలా భర్తృసందేశహర్షితా ।
పరితుష్టా ప్రియం కృత్వా ప్రశశంస మహాకపిమ్ ॥ 36.6 ॥

విక్రాంతస్త్వం సమర్థస్త్వం ప్రాజ్ఞస్త్వం వానరోత్తమ ।
యేనేదం రాక్షసపదం త్వయైకేన ప్రధర్షితమ్ ॥ 36.7 ॥

శతయోజనవిస్తీర్ణః సాగరో మకరాలయః ।
విక్రమశ్లాఘనీయేన క్రమతా గోష్పదీకృతః ॥ 36.8 ॥

న హి త్వాం ప్రాకృతం మన్యే వానరం వానరర్షభ ।
యస్య తే నాస్తి సంత్రాసః రావణాన్నాపి సంభ్రమః ॥ 36.9 ॥

అర్హసే చ కపిశ్రేష్ఠ మయా సమభిభాషితుమ్ ।
యద్యసి ప్రేషితస్తేన రామేణ విదితాత్మనా ॥ 36.10 ॥

ప్రేషయిష్యతి దుర్ధర్షః రామో న హ్యపరీక్షితమ్ ।
పరాక్రమమవిజ్ఞాయ మత్సకాశం విశేషతః ॥ 36.11 ॥

దిష్ట్యా చ కుశలీ రామః ధర్మాత్మా సత్యసంగరః ।
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానందవర్ధనః ॥ 36.12 ॥

కుశలీ యది కాకుత్స్థః కిన్ను సాగరమేఖలామ్ ।
మహీం దహతి కోపేన యుగాంతాగ్నిరివోత్థితః ॥ 36.13 ॥

అథవా శక్తిమంతౌ తౌ సురాణామపి నిగ్రహే ।
మమైవ తు న దుఃఖానామ్ అస్తి మన్యే విపర్యయః ॥ 36.14 ॥

కచ్చిన్న వ్యథితో రామః కచ్చిన్న పరితప్యతే ।
ఉత్తరాణి చ కార్యాణి కురుతే పురుషోత్తమః ॥ 36.15 ॥

కచ్చిన్న దీనస్సంభ్రాంతః కార్యేషు చ న ముహ్యతి ।
కచ్చిత్పురుషకార్యాణి కురుతే నృపతేస్సుతః ॥ 36.16 ॥

ద్వివిధం త్రివిధోపాయమ్ ఉపాయమపి సేవతే ।
విజిగీషుస్సుహృత్కచ్చిత్ మిత్రేషు చ పరన్తపః ॥ 36.17 ॥

కచ్చిన్మిత్రాణి లభతే అమిత్రైశ్చాప్యభిగమ్యతే ।
కచ్చిత్కల్యాణమిత్రశ్చ మిత్రైశ్చాపి పురస్కృతః ॥ 36.18 ॥

కచ్చిదాశాస్తి దేవానాం ప్రసాదం పార్థివాత్మజః ।
కచ్చిత్పురుషకారం చ దైవం చ ప్రతిపద్యతే ॥ 36.19 ॥

కచ్చిన్న విగతస్నేహః ప్రసాదాన్మయి రాఘవః ।
కచ్చిన్మాం వ్యసనాదస్మాన్ మోక్షయిష్యతి వానర ॥ 36.20 ॥

సుఖానాముచితో నిత్యమ్ అసుఖానామనూచితః ।
దుఃఖముత్తరమాసాద్య కచ్చిద్రామో న సీదతి ॥ 36.21 ॥

కౌసల్యాయాస్తథా కచ్చిత్ సుమిత్రాయాస్తథైవ చ ।
అభీక్ష్ణం శ్రూయతే కచ్చిత్ కుశలం భరతస్య చ ॥ 36.22 ॥

మన్నిమిత్తేన మానార్హః కచ్చిచ్ఛోకేన రాఘవః ।
కచ్చిన్నాన్యమనా రామః కచ్చిన్మాం తారయిష్యతి ॥ 36.23 ॥

కచ్చిదక్షౌహిణీం భీమాం భరతో భ్రాతృవత్సలః ।
ధ్వజినీం మంత్రిభిర్గుప్తాం ప్రేషయిష్యతి మత్కృతే ॥ 36.24 ॥

వానరాధిపతిశ్శ్రీమాన్ సుగ్రీవః కచ్చిదేష్యతి ।
మత్కృతే హరిభిర్వీరైః వృతో దంతనఖాయుధైః ॥ 36.25 ॥

కచ్చిచ్చ లక్ష్మణశ్శూరః సుమిత్రానందవర్ధనః ।
అస్త్రవిచ్ఛరజాలేన రాక్షసాన్విధమిష్యతి ॥ 36.26 ॥

రౌద్రేణ కచ్చిదస్త్రేణ జ్వలతా నిహతం రణే ।
ద్రక్ష్యామ్యల్పేన కాలేన రావణం ససుహృజ్జనమ్ ॥ 36.27 ॥

కచ్చిన్న తద్ధేమసమానవర్ణం, తస్యాననం పద్మసమానగన్ధి ।
మయా వినా శుష్యతి శోకదీనం, జలక్షయే పద్మమివాతపేన ॥ 36.28 ॥

ధర్మాపదేశాత్త్యజతశ్చ రాజ్యం, మాం చాప్యరణ్యం నయతః పదాతిమ్ ।
నాసీద్వ్యథా యస్య న భీర్న శోకః, కచ్చిచ్చ ధైర్యం హృదయే కరోతి ॥ 36.29 ॥

న చాస్య మాతా న పితా చ నాన్యః, స్నేహాద్విశిష్టోఽస్తి మయా సమో వా ।
తావత్త్వహం దూత జిజీవిషేయం, యావత్ప్రవృత్తిం శృణుయాం ప్రియస్య ॥ 36.30 ॥

ఇతీవ దేవీ వచనం మహార్థం, తం వానరేంద్రం మధురార్థముక్త్వా ।
శ్రోతుం పునస్తస్య వచోఽభిరామం, రామార్థయుక్తం విరరామ రామా ॥ 36.31 ॥

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా మారుతిర్భీమవిక్రమః ।
శిరస్యంజలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 36.32 ॥

న త్వామిహస్థాం జానీతే రామః కమలలోచనే ।
తేన త్వాం నానయత్యాశు శచీమివ పురందరః ॥ 36.33 ॥

శ్రుత్వైవ తు వచో మహ్యం క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః ।
చమూం ప్రకర్షన్మహతీం హర్యృక్షగణసంకులామ్ ॥ 36.34 ॥

విష్టమ్భయిత్వా బాణౌఘైః రక్షోభ్యం వరుణాలయమ్ ।
కరిష్యతి పురీం లంకాం కాకుత్స్థః శాంతరాక్షసామ్ ॥ 36.35 ॥

తత్ర యద్యన్తరా మృత్యుః యది దేవాస్సహాసురాః ।
స్థాస్యంతి పథి రామస్య స తానపి వధిష్యతి ॥ 36.36 ॥

తవాదర్శనజేనార్యే శోకేన స పరిప్లుతః ।
న శర్మ లభతే రామః సింహార్దిత ఇవ ద్విపః ॥ 36.37 ॥

మలయేన చ విన్ధ్యేన మేరుణా మందరేణ చ ।
దర్దురేణ చ తే దేవి శపే మూలఫలేన చ ॥ 36.38 ॥

యథా సునయనం వల్గు బింబోష్ఠం చారుకుండలమ్ ।
ముఖం ద్రక్ష్యసి రామస్య పూర్ణచంద్రమివోదితమ్ ॥ 36.39 ॥

క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి వైదేహి రామం ప్రస్రవణే గిరౌ ।
శతక్రతుమివాసీనం నాకపృష్ఠస్య మూర్ధని ॥ 36.40 ॥

న మాంసం రాఘవో భుంక్తే న చాపి మధు సేవతే ।
వన్యం సువిహితం నిత్యం భక్తమశ్నాతి పంచమమ్ ॥ 36.41 ॥

నైవ దంశాన్న మశకాన్ న కీటాన్న సరీసృపాన్ ।
రాఘవోఽపనయేద్గాత్రాత్ త్వద్గతేనాన్తరాత్మనా ॥ 36.42 ॥

నిత్యం ధ్యానపరో రామః నిత్యం శోకపరాయణః ।
నాన్యచ్చింతయతే కించిత్ స తు కామవశం గతః ॥ 36.43 ॥

అనిద్రస్సతతం రామః సుప్తోఽపి చ నరోత్తమః ।
సీతేతి మధురాం వాణీం వ్యాహరన్ ప్రతిబుధ్యతే ॥ 36.44 ॥

దృష్ట్వా ఫలం వా పుష్పం వా యద్వాఽన్యత్ సుమనోహరమ్ ।
బహుశో హా ప్రియేత్యేవం శ్వసంస్త్వామభిభాషతే ॥ 36.45 ॥

స దేవి నిత్యం పరితప్యమానః, త్వామేవ సీతేత్యభిభాషమాణః ।
దృఢవ్రతో రాజసుతో మహాత్మా, తవైవ లాభాయ కృతప్రయత్నః ॥ 36.46 ॥

సా రామసంకీర్తనవీతశోకా, రామస్య శోకేన సమానశోకా ।
శరన్ముఖే సామ్బుదశేషచన్ద్రా, నిశేవ వైదేహసుతా బభూవ ॥ 36.47 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షట్త్రింశస్సర్గః

***

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తత్రింశస్సర్గః

సీతా తద్వచనం శ్రుత్వా పూర్ణచంద్రనిభాననా ।
హనూమన్తమువాచేదం ధర్మార్థసహితం వచః ॥ 37.1 ॥

అమృతం విషసంసృష్టం త్వయా వానర భాషితమ్ ।
యచ్చ నాన్యమనా రామః యచ్చ శోకపరాయణః ॥ 37.2 ॥

ఐశ్వర్యే వా సువిస్తీర్ణే వ్యసనే వా సుదారుణే ।
రజ్జ్వేవ పురుషం బద్ధ్వా కృతాన్తః పరికర్షతి ॥ 37.3 ॥

విధిర్నూనమసంహార్యః ప్రాణినాం ప్లవగోత్తమ ।
సౌమిత్రిం మాం చ రామం చ వ్యసనైః పశ్య మోహితాన్ ॥ 37.4 ॥

శోకస్యాస్య కదా పారం రాఘవోఽధిగమిష్యతి ।
ప్లవమానః పరిశ్రాన్తః హతనౌస్సాగరే యథా ॥ 37.5 ॥

రాక్షసానాం వధం కృత్వా సూదయిత్వా చ రావణమ్ ।
లంకామున్మూలితాం కృత్వా కదా ద్రక్ష్యతి మాం పతిః ॥ 37.6 ॥

స వాచ్యస్సన్త్వరస్వేతి యావదేవ న పూర్యతే ।
అయం సంవత్సరః కాలః తావద్ధి మమ జీవితమ్ ॥ 37.7 ॥

వర్తతే దశమో మాసః ద్వౌ తు శేషౌ ప్లవంగమ ।
రావణేన నృశంసేన సమయో యః కృతో మమ ॥ 37.8 ॥

విభీషణేన చ భ్రాత్రా మమ నిర్యాతనం ప్రతి ।
అనునీతః ప్రయత్నేన న చ తత్ కురుతే మతిమ్ ॥ 37.9 ॥

మమ ప్రతిప్రదానం హి రావణస్య న రోచతే ।
రావణం మార్గతే సంఖ్యే మృత్యుః కాలవశం గతమ్ ॥ 37.10 ॥

జ్యేష్ఠా కన్యాఽనలా నామ విభీషణసుతా కపే ।
తయా మమేదమాఖ్యాతం మాత్రా ప్రహితయా స్వయమ్ ॥ 37.11 ॥

అవింధ్యో నామ మేధావీ విద్వాన్ రాక్షసపుంగవః ।
ద్యుతిమాన్ శీలవాన్ వృద్ధః రావణస్య సుసమ్మతః ॥

రామక్షయమనుప్రాప్తం రక్షసాం ప్రత్యచోదయత్ ।
న చ తస్య స దుష్టాత్మా శృణోతి వచనం హితమ్ ॥

అసంశయం హరిశ్రేష్ఠ క్షిప్రం మాం ప్రాప్స్యతే పతిః ।
అంతరాత్మా హి మే శుద్ధః తస్మింశ్చ బహవో గుణాః ॥ **37.12** ॥

ఉత్సాహః పౌరుషం సత్త్వమ్ ఆనృశంస్యం కృతజ్ఞతా ।
విక్రమశ్చ ప్రభావశ్చ సన్తి వానర రాఘవే ॥ **37.13** ॥

చతుర్దశ సహస్రాణి రాక్షసానాం జఘాన యః ।
జనస్థానే వినా భ్రాత్రా శత్రుః కస్తస్య నోద్విజేత్ ॥ **37.14** ॥

న స శక్యస్తులయితుం వ్యసనైః పురుషర్షభః ।
అహం తస్య ప్రభావజ్ఞా శక్రస్యేవ పులోమజా ॥ **37.15** ॥

శరజాలాంశుమాన్ శూరః కపే రామదివాకరః ।
శత్రురక్షోమయం తోయమ్ ఉపశోషం నయిష్యతి ॥ **37.16** ॥

ఇతి సంజల్పమానాం తాం రామార్థే శోకకర్శితామ్ ।
అశ్రుసమ్పూర్ణనయనామ్ ఉవాచ వచనం కపిః ॥ **37.17** ॥

కృత్వైవ తు వచో మహ్యం క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః ।
చమూం ప్రకర్షన్ మహతీం హర్యృక్షగణసంకులామ్ ॥ **37.18** ॥

అథవా మోచయిష్యామి త్వామద్యైవ వరాననే ।
అస్మాద్దుఃఖాదుపారోహ మమ పృష్ఠమనిందితే ॥ **37.19** ॥

త్వాం తు పృష్ఠగతాం కృత్వా సన్తరిష్యామి సాగరమ్ ।
శక్తిరస్తి హి మే వోఢుం లంకామపి సరావణామ్ ॥ **37.20** ॥

అహం ప్రస్రవణస్థాయ రాఘవాయాద్య మైథిలి ।
ప్రాపయిష్యామి శక్రాయ హవ్యం హుతమివానలః ॥ **37.21** ॥

ద్రక్ష్యస్యద్యైవ వైదేహి రాఘవం సహ లక్ష్మణమ్ ।
వ్యవసాయసమాయుక్తం విష్ణుం దైత్యవధే యథా ॥ **37.22** ॥

త్వద్దర్శనకృతోత్సాహమ్ ఆశ్రమస్థం మహాబలమ్ ।
పురందరమివాసీనం నాకరాజస్య మూర్ధని ॥ 37.23 ॥

పృష్ఠమారోహ మే దేవి మా వికాంక్షస్వ శోభనే ।
యోగమన్విచ్ఛ రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ ॥ 37.24 ॥

కథయన్తీవ చంద్రేణ సూర్యేణ చ మహార్చిషా ।
మత్పృష్ఠమధిరుహ్య త్వం తరాకాశే మహార్ణవౌ ॥ 37.25 ॥

న హి మే సంప్రయాతస్య త్వామితో నయతోఽజ్గనే ।
అనుగన్తుం గతిం శక్తాః సర్వే లంకానివాసినః ॥ 37.26 ॥

యథైవాహమిహ ప్రాప్తః తథైవాహమసంశయః ।
యాస్యామి పశ్య వైదేహి త్వాముద్యమ్య విహాయసమ్ ॥ 37.27 ॥

మైథిలీ తు హరిశ్రేష్ఠాత్ శ్రుత్వా వచనమద్భుతమ్ ।
హర్షవిస్మితసర్వాంగీ హనూమంతమథాబ్రవీత్ ॥ 37.28 ॥

హనుమన్ దూరమధ్వానం కథం మాం వోఢుమిచ్ఛసి ।
తదేవ ఖలు తే మన్యే కపిత్వం హరియూథప ॥ 37.29 ॥

కథం వాఽల్పశరీరస్త్వం మామితో నేతుమిచ్ఛసి ।
సకాశం మానవేంద్రస్య భర్తుర్మే ప్లవగర్షభ ॥ 37.30 ॥

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
చింతయామాస లక్ష్మీవాన్ నవం పరిభవం కృతమ్ ॥ 37.31 ॥

న మే జానాతి సత్త్వం వా ప్రభావం వాఽసితేక్షణా ।
తస్మాత్పశ్యతు వైదేహీ యద్రూపం మమ కామతః ॥ 37.32 ॥

ఇతి సంచింత్య హనుమాన్ తదా ప్లవగసత్తమః ।
దర్శయామాస వైదేహ్యాః స్వరూపమరిమర్దనః ॥ 37.33 ॥

స తస్మాత్పాదపాద్ధీమాన్ ఆప్లుత్య ప్లవగర్షభః ।
తతో వర్ధితుమారేభే సీతా ప్రత్యయకారణాత్ ॥ 37.34 ॥

మేరుమందరసంకాశః బభౌ దీప్తానలప్రభః ।
అగ్రతో వ్యవతస్థే చ సీతాయా వానరోత్తమః ॥ 37.35 ॥

హరిః పర్వతసంకాశః తామ్రవక్త్రో మహాబలః ।
వజ్రదంష్ట్రనఖో భీమః వైదేహీమిదమబ్రవీత్ ॥ 37.36 ॥

సపర్వతవనోద్దేశాం సాట్టప్రాకారతోరణామ్ ।
లంకామిమాం సనాథాం వా నయితుం శక్తిరస్తి మే ॥ 37.37 ॥

తదవస్థాప్యతాం బుద్ధిః అలం దేవి వికాంక్షయా ।
విశోకం కురు వైదేహి రాఘవం సహలక్ష్మణమ్ ॥ 37.38 ॥

తం దృష్ట్వా భీమసంకాశమ్ ఉవాచ జనకాత్మజా ।
పద్మపత్రవిశాలాక్షీ మారుతస్యౌరసం సుతమ్ ॥ 37.39 ॥

తవ సత్త్వం బలం చైవ విజానామి మహాకపే ।
వాయోరివ గతిం చాపి తేజశ్చాగ్నేరివాద్భుతమ్ ॥ 37.40 ॥

ప్రాకృతోఽన్యః కథం చేమాం భూమిమాగన్తుమర్హతి ।
ఉదధేరప్రమేయస్య పారం వానరపుంగవ ॥ 37.41 ॥

జానామి గమనే శక్తిం నయనే చాపి తే మమ ।
అవశ్యం సంప్రధార్యాశు కార్యసిద్ధిర్మహాత్మనః ॥ 37.42 ॥

అయుక్తం తు కపిశ్రేష్ఠ మమ గన్తుం త్వయాఽనఘ ।
వాయువేగసవేగస్య వేగో మాం మోహయేత్తవ ॥ 37.43 ॥

అహమాకాశమాపన్నా హ్యుపర్యుపరి సాగరమ్ ।
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్ భయాద్వేగేన గచ్ఛతః ॥ 37.44 ॥

పతితా సాగరే చాహం తిమినక్రఝషాకులే ।
భవేయమాశు వివశా యాదసామన్నముత్తమమ్ ॥ 37.45 ॥

న చ శక్ష్యే త్వయా సార్ధం గన్తుం శత్రువినాశన ।
కళత్రవతి సందేహః త్వయ్యపి స్యాదసంశయః ॥ 37.46 ॥

హ్రియమాణాం తు మాం దృష్ట్వా రాక్షసా భీమవిక్రమాః ।
అనుగచ్ఛేయురాదిష్టా రావణేన దురాత్మనా ॥ 37.47 ॥

తైస్త్వం పరివృతశ్శూరైః శూలముద్గరపాణిభిః ।
భవేస్త్వం సంశయం ప్రాప్తః మయా వీర కళత్రవాన్ ॥ 37.48 ॥

సాయుధా బహవో వ్యోమ్ని రాక్షసాస్త్వం నిరాయుధః ।
కథం శక్ష్యసి సంయాతుం మాం చైవ పరిరక్షితుమ్ ॥ 37.49 ॥

యుద్ధ్యమానస్య రక్షోభిః తవ తైః క్రూరకర్మభిః ।
ప్రపతేయం హి తే పృష్ఠాద్ భయార్తా కపిసత్తమ ॥ 37.50 ॥

అథ రక్షాంసి భీమాని మహాంతి బలవంతి చ ।
కథంచిత్ సాంపరాయే త్వాం జయేయుః కపిసత్తమ ॥ 37.51 ॥

అథవా యుద్ధ్యమానస్య పతేయం విముఖస్య తే ।
పతితాం చ గృహీత్వా మాం నయేయుః పాపరాక్షసాః ॥ 37.52 ॥

మాం వా హరేయుస్త్వద్ధస్తాత్ విశసేయురథాపి వా ।
అవ్యవస్థౌ హి దృశ్యేతే యుద్ధే జయపరాజయౌ ॥ 37.53 ॥

అహం వాఽపి విపద్యేయం రక్షోభిరభితర్జితా ।
త్వత్ప్రయత్నో హరిశ్రేష్ఠ భవేన్నిష్ఫల ఏవ తు ॥ 37.54 ॥

కామం త్వమసి పర్యాప్తః నిహన్తుం సర్వరాక్షసాన్ ।
రాఘవస్య యశో హీయేత్ త్వయా శస్తైస్తు రాక్షసైః ॥ 37.55 ॥

అథవాఽఽదాయ రక్షాంసి న్యసేయుస్సంవృతే హి మామ్ ।
యత్ర తే నాభిజానీయుః హరయో నాపి రాఘవౌ ॥ 37.56 ॥

ఆరంభస్తు మదర్థోఽయం తతస్తవ నిరర్థకః ।
త్వయా హి సహ రామస్య మహానాగమనే గుణః ॥ 37.57 ॥

మయి జీవితమాయత్తం రాఘవస్య మహాత్మనః ।
భ్రాతౄణాం చ మహాబాహో తవ రాజకులస్య చ ॥ 37.58 ॥

తౌ నిరాశౌ మదర్థం తు శోకసంతాపకర్శితౌ ।
సహ సర్వర్క్షహరిభిః త్యక్ష్యతః ప్రాణసంగ్రహమ్ ॥ 37.59 ॥

భర్తృభక్తిం పురస్కృత్య రామాదన్యస్య వానర ।
న స్పృశామి శరీరం తు పుంసో వానరపుంగవ ॥ 37.60 ॥

యదహం గాత్రసంస్పర్శం రావణస్య బలాద్గతా ।
అనీశా కిం కరిష్యామి వినాథా వివశా సతీ ॥ 37.61 ॥

యది రామో దశగ్రీవమ్ ఇహ హత్వా సబాంధవమ్ ।
మామితో గృహ్య గచ్ఛేత తత్తస్య సదృశం భవేత్ ॥ 37.62 ॥

శ్రుతా హి దృష్టాశ్చ మయా పరాక్రమా, మహాత్మనస్తస్య రణావమర్దినః ।
న దేవగంధర్వభుజంగరాక్షసా, భవంతి రామేణ సమా హి సంయుగే ॥ 37.63 ॥

సమీక్ష్య తం సంయతి చిత్రకార్ముకం, మహాబలం వాసవతుల్యవిక్రమమ్ ।
సలక్ష్మణం కో విషహేత రాఘవం, హుతాశనం దీప్తమివానిలేరితమ్ ॥ 37.64 ॥

సలక్ష్మణం రాఘవమాజిమర్దనం, దిశాగజం మత్తమివ వ్యవస్థితమ్ ।
సహేత కో వానరముఖ్య సంయుగే, యుగాంతసూర్యప్రతిమం శరార్చిషమ్ ॥ 37.65॥

స మే హరిశ్రేష్ఠ సలక్ష్మణం పతిం, సయూథపం క్షిప్రమిహోపపాదయ ।
చిరాయ రామం ప్రతి శోకకర్శితాం, కురుష్వ మాం వానరముఖ్య హర్షితామ్ ॥ 37.66॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తత్రింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టాత్రింశస్సర్గః

తతస్స కపిశార్దూలః తేన వాక్యేన హర్షితః ।
సీతామువాచ తచ్ఛ్రుత్వా వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ 38.1 ॥

యుక్తరూపం త్వయా దేవి భాషితం శుభదర్శనే ।
సదృశం స్త్రీస్వభావస్య సాధ్వీనాం వినయస్య చ ॥ 38.2 ॥

స్త్రీత్వం న తు సమర్థం హి సాగరం వ్యతివర్తితుమ్ ।
మామధిష్ఠాయ విస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ ॥ 38.3 ॥

ద్వితీయం కారణం యచ్చ బ్రవీషి వినయాన్వితే ।
రామాదన్యస్య నార్హామి సంస్పర్శమితి జానకి ॥ 38.4 ॥

ఏతత్తే దేవి సదృశం పత్న్యాస్తస్య మహాత్మనః ।
కా హ్యన్యా త్వామృతే దేవి బ్రూయాద్వచనమీదృశమ్ ॥ 38.5 ॥

శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్స్థః సర్వం నిరవశేషతః ।
చేష్టితం యత్త్వయా దేవి భాషితం మమ చాగ్రతః ॥ 38.6 ॥

కారణైర్బహుభిర్దేవి రామప్రియచికీర్షయా ।
స్నేహప్రస్కన్నమనసా మయైతత్ సముదీరితమ్ ॥ 38.7 ॥

లంకాయా దుష్ప్రవేశత్వాత్ దుస్తరత్వాన్మహోదధేః ।
సామర్థ్యాదాత్మనశ్చైవ మయైతత్ సముదీరితమ్ ॥ 38.8 ॥

ఇచ్ఛామి త్వాం సమానేతుమ్ అద్యైవ రఘుబంధునా ।
గురుస్నేహేన భక్త్యా చ నాన్యథైతదుదాహృతమ్ ॥ 38.9 ॥

యది నోత్సహసే యాతుం మయా సార్ధమనిందితే ।
అభిజ్ఞానం ప్రయచ్ఛ త్వం జానీయాద్రాఘవో హి తత్ ॥ 38.10 ॥

ఏవముక్తా హనుమతా సీతా సురసుతోపమా ।
ఉవాచ వచనం మందం బాష్పప్రగ్రథితాక్షరమ్ ॥ 38.11 ॥

ఇదం శ్రేష్ఠమభిజ్ఞానం బ్రూయాస్త్వం తు మమ ప్రియమ్ ।
శైలస్య చిత్రకూటస్య పాదే పూర్వోత్తరే పురా ॥ 38.12 ॥

తాపసాశ్రమవాసిన్యాః ప్రాజ్యమూలఫలోదకే ।
తస్మిన్ సిద్ధాశ్రమే దేశే మందాకిన్యా హ్యదూరతః ॥ 38.13 ॥

తస్యోపవనషండేషు నానాపుష్పసుగంధిషు ।
విహృత్య సలిలక్లిన్నా తవాంకే సముపావిశమ్ ॥ **38.14** ॥

తతో మాంససమాయుక్తః వాయసః పర్యతుణ్డయత్ ।
తమహం లోష్టముద్యమ్య వారయామి స్మ వాయసమ్ ॥ **38.15** ॥

దారయన్ స చ మాం కాకః తత్రైవ పరిలీయతే ।
న చాప్యుపారమన్మాంసాత్ భక్షార్థీ బలిభోజనః ॥ **38.16** ॥

ఉత్కర్షన్త్యాం చ రశనాం క్రుద్ధాయాం మయి పక్షిణి ।
స్రస్యమానే చ వసనే తతో దృష్టా త్వయా హ్యహమ్ ॥ **38.17** ॥

త్వయాఽపహసితా చాహం క్రుద్ధా సంలజ్జితా తదా ।
భక్షగృధ్రేన కాకేన దారితా త్వాముపాగతా ॥ **38.18** ॥

ఆసీనస్య చ తే శ్రాంతా పునరుత్సంగమావిశమ్ ।
క్రుధ్యంతీ చ ప్రహృష్టేన త్వయాఽహం పరిసాన్త్వితా ॥ **38.19** ॥

బాష్పపూర్ణముఖీ మందం చక్షుషీ పరిమార్జతీ ।
లక్షితాఽహం త్వయా నాథ వాయసేన ప్రకోపితా ॥ **38.20** ॥

పరిశ్రమాత్ ప్రసుప్తా చ రాఘవాంకేఽప్యహం చిరమ్ ।
పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ మమాంకే భరతాగ్రజః ॥
స తత్ర పునరేవాథ వాయసస్సముపాగమత్ ॥ **38.21** ॥

తతస్సుప్తప్రబుద్ధాం మాం రామస్యాంకాత్సముత్థితామ్ ।
వాయసస్సహసాఽగమ్య విదదార స్తనాంతరే ॥ **38.22** ॥

పునః పునరథోత్పత్య విదదార స మాం భృశమ్ ।
తతస్సముక్షితో రామః ముక్తైశ్శోణితబిందుభిః ॥ **38.23** ॥

వాయసేన తతస్తేన బలవత్ క్లిశ్యమానయా ।
స మయా బోధితశ్శ్రీమాన్ సుఖసుప్తః పరన్తపః ॥ **38.24** ॥
స మాం దృష్ట్వా మహాబాహుః వితున్నాం స్తనయోస్తదా ।
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధః శ్వసన్ వాక్యమభాషత ॥ **38.25** ॥

కేన తే నాగనాసోరు విక్షతం వై స్తనాన్తరమ్ ।
కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా ॥ **38.26** ॥

వీక్షమాణస్తతస్తం వై వాయసం సముదైక్షత ।
నఖైస్సరుధిరైస్తీక్ష్ణైః మామేవాభిముఖం స్థితమ్ ॥ 38.27 ॥

పుత్రః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః ।
ధరాన్తరగతశ్శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః ॥ 38.28 ॥

తతస్తస్మిన్మహాబాహుః కోపసంవర్తితేక్షణః ।
వాయసే కృతవాన్ క్రూరాం మతిం మతిమతాం వరః ॥ 38.29 ॥

స దర్భం సంస్తరాద్గృహ్య బ్రాహ్మేణాస్త్రేణ యోజయత్ ।
స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిః జజ్వాలాభిముఖో ద్విజమ్ ॥ 38.30 ॥

స తం ప్రదీప్తం చిక్షేప దర్భం తం వాయసం ప్రతి ।
తతస్తం వాయసం దర్భః సోఽమ్బరేఽనుజగామ హ ॥ 38.31 ॥

అనుసృష్టస్తదా కాకః జగామ వివిధాం గతిమ్ ।
లోకకామ ఇమం లోకం సర్వం వై విచచార హ ॥ 38.32 ॥

స పిత్రా చ పరిత్యక్తః సురైశ్చ సమహర్షిభిః ।
త్రీన్‌లోకాన్ సంపరిక్రమ్య తమేవ శరణం గతః ॥ 38.33 ॥

స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యశ్శరణాగతమ్ ।
వధార్హమపి కాకుత్స్థః కృపయా పర్యపాలయత్ ॥ 38.34 ॥

న శర్మ లబ్ధ్వా లోకేషు తమేవ శరణం గతః ॥ 38.35 ॥

పరిద్యూనం విషణ్ణం చ స తమాయాన్తమబ్రవీత్ ।
మోఘం కర్తుం న శక్యం తు బ్రాహ్మమస్త్రం తదుచ్యతామ్ ॥ 38.36॥

హినస్తు దక్షిణాక్షి త్వత్ శర ఇత్యథ సోఽబ్రవీత్ ।
తతస్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తిస్మ స దక్షిణమ్ ।
దత్త్వా స దక్షిణం నేత్రం ప్రాణేభ్యః పరిరక్షితః ॥ 38.37 ॥

స రామాయ నమస్కృత్వా రాజ్ఞే దశరథాయ చ ।
విసృష్టస్తేన వీరేణ ప్రతిపేదే స్వమాలయమ్ ॥ 38.38 ॥

మత్కృతే కాకమాత్రే తు బ్రహ్మాస్త్రం సముదీరితమ్ ।
కస్మాద్యో మాం హరత్త్వత్తః క్షమసే తం మహీపతే ॥ 38.39 ॥

స కురుష్వ మహోత్సాహః కృపాం మయి నరర్షభ ।
త్వయా నాథవతీ నాథ హ్యనాథా ఇవ దృశ్యతే ॥ **38.40** ॥

ఆనృశంస్యం పరో ధర్మః త్వత్త ఏవ మయా శ్రుతః ।
జానామి త్వాం మహావీర్యం మహోత్సాహం మహాబలమ్ ॥ **38.41**॥

అపారపారమక్షోభ్యం గాంభీర్యాత్సాగరోపమమ్ ।
భర్తారం ససముద్రాయా ధరణ్యా వాసవోపమమ్ ॥ **38.42** ॥

ఏవమస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠః సత్యవాన్ బలవానపి ।
కిమర్థమస్త్రం రక్షస్సు న యోజయతి రాఘవః ॥ **38.43** ॥

న నాగా నాపి గన్ధర్వాః నాసురా న మరుద్గణాః ।
రామస్య సమరే వేగం శక్తాః ప్రతిసమాధితుమ్ ॥ **38.44** ॥

తస్య వీర్యవతః కశ్చిత్ యద్యస్తి మయి సంభ్రమః ।
కిమర్థం న శరైస్తీక్ష్ణైః క్షయం నయతి రాక్షసాన్ ॥ **38.45** ॥

భ్రాతురాదేశమాదాయ లక్ష్మణో వా పరన్తపః ।
కస్య హేతోర్న మాం వీరః పరిత్రాతి మహాబలః ॥ **38.46** ॥

యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వగ్నిసమతేజసౌ ।
సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః ॥ **38.47** ॥

మమైవ దుష్కృతం కించిత్ మహదస్తి న సంశయః ।
సమర్థావపి తౌ యన్మాం నావేక్షేతే పరన్తపౌ ॥ **38.48** ॥

వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితమ్ ।
అథాబ్రవీన్మహాతేజాః హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **38.49** ॥

త్వచ్ఛోకవిముఖో రామః దేవి సత్యేన మే శపే ।
రామే దుఃఖాభిపన్నే చ లక్ష్మణః పరితప్యతే ॥ **38.50** ॥

కథంచిద్భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుమ్ ॥ **38.51** ॥

ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానాం ద్రక్ష్యస్యన్తమనిన్దితే ।
తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రౌ మహాబలౌ ॥ **38.52** ॥

త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః ॥ **38.53** ॥

హత్వా చ సమరే క్రూరం రావణం సహబాన్ధవమ్ ।
రాఘవస్త్వాం విశాలాక్షి నేష్యతి స్వాం పురీం ప్రతి ।
బ్రూహి యద్రాఘవో వాచ్యః లక్ష్మణశ్చ మహాబలః ॥ **38.54** ॥

సుగ్రీవో వాఽపి తేజస్వీ హరయోఽపి సమాగతాః ।
ఇత్యుక్తవతి తస్మింశ్చ సీతా సురసుతోపమా ।
ఉవాచ శోకసన్తప్తా హనుమన్తం ప్లవఙ్గమమ్ ॥ **38.55** ॥

కౌసల్యా లోకభర్తారం సుషువే యం మనస్వినీ ।
తం మమార్థే సుఖం పృచ్ఛ శిరసా చాభివాదయ ॥ **38.56** ॥

స్రజశ్చ సర్వరత్నాని ప్రియా యాశ్చ వరాఙ్గనాః ।
ఐశ్వర్యం చ విశాలాయాం పృథివ్యామపి దుర్లభమ్ ॥ **38.57** ॥

పితరం మాతరం చైవ సమ్మాన్యాభిప్రసాద్య చ ।
అనుప్రవ్రజితో రామం సుమిత్రా యేన సుప్రజాః ॥ **38.58** ॥

ఆనుకూల్యేన ధర్మాత్మా త్యక్త్వా సుఖమనుత్తమమ్ ।
అనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థం భ్రాతరం పాలయన్వనే ॥ **38.59** ॥

సింహస్కన్ధో మహాబాహుః మనస్వీ ప్రియదర్శనః ।
పితృవద్వర్తతే రామే మాతృవన్మాం సమాచరన్ ॥ **38.60** ॥

హ్రియమాణాం తదా వీరః న తు మాం వేద లక్ష్మణః ॥ **38.61** ॥

వృద్ధోపసేవీ లక్ష్మీవాన్ శక్తో న బహుభాషితా ।
రాజపుత్రః ప్రియశ్రేష్ఠః సదృశశ్శ్వశురస్య మే ॥ **38.62** ॥

మమ ప్రియతరో నిత్యం భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణః ।
నియుక్తో ధురి యస్యాం తు తాముద్వహతి వీర్యవాన్ ॥ **38.63** ॥

యం దృష్ట్వా రాఘవో నైవ వృత్తమార్యమనుస్మరేత్ ।
స మమార్థాయ కుశలం వక్తవ్యో వచనాన్మమ ।
మృదుర్నిత్యం శుచిర్దక్షః ప్రియో రామస్య లక్ష్మణః ॥ **38.64** ॥

యథా హి వానరశ్రేష్ఠ దుఃఖక్షయకరో భవేత్ ।
త్వమస్మిన్ కార్యనిర్యోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ ॥ **38.65** ॥

రాఘవస్త్వత్సమారమ్భాత్ మయి యత్నపరో భవేత్ ॥ **38.66** ॥

ఇదం బ్రూయాశ్చ మే నాథం శూరం రామం పునః పునః ।
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ ॥ 38.67 ॥

ఊర్ధ్వం మాసాన్న జీవేయం సత్యేనాహం బ్రవీమి తే ।
రావణేనోపరుద్ధాం మాం నికృత్యా పాపకర్మణా ॥ 38.68 ॥

త్రాతుమర్హసి వీర త్వం పాతాళాదివ కౌశికీమ్ ।
తతో వస్త్రగతం ముక్త్వా దివ్యం చూడామణిం శుభమ్ ।
ప్రదేయో రాఘవాయేతి సీతా హనుమతే దదౌ ॥ 38.69 ॥

ప్రతిగృహ్య తతో వీరః మణిరత్నమనుత్తమమ్ ।
అంగుళ్యా యోజయామాస న హ్యస్య ప్రాభవద్భుజః ॥ 38.70 ॥

మణిరత్నం కపివరః ప్రతిగృహ్యాభివాద్య చ ।
సీతాం ప్రదక్షిణం కృత్వా ప్రణతః పార్శ్వతః స్థితః ॥ 38.71 ॥

హర్షేణ మహతా యుక్తః సీతాదర్శనజేన సః ।
హృదయేన గతో రామం శరీరేణ తు విష్ఠితః ॥ 38.72 ॥

మణివరముపగృహ్య తం మహార్హం
జనకనృపాత్మజయా ధృతం ప్రభావాత్ ।
గిరిరివ పవనావధూతముక్తః
సుఖితమనాః ప్రతిసంక్రమం ప్రపేదే ॥ 38.73 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టాత్రింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనచత్వారింశస్సర్గః

మణిం దత్త్వా తతస్సీతా హనూమన్తమథాబ్రవీత్ ।
అభిజ్ఞానమభిజ్ఞాతమ్ ఏతద్రామస్య తత్త్వతః ॥ 39.1 ॥

మణిం తు దృష్ట్వా రామో వై త్రయాణాం సంస్మరిష్యతి ।
వీరో జనన్యా మమ చ రాజ్ఞో దశరథస్య చ ॥ 39.2 ॥

స భూయస్త్వం సముత్సాహే చోదితో హరిసత్తమ ।
అస్మిన్ కార్యసమారమ్భే ప్రచిన్తయ యదుత్తరమ్ ॥ 39.3 ॥

త్వమస్మిన్ కార్యనిర్యోగే ప్రమాణం హరిసత్తమ ।
హనూమాన్ యత్నమాస్థాయ దుఃఖక్షయకరో భవ ।
తస్య చిన్తయతో యత్నః దుఃఖక్షయకరో భవేత్ ॥ 39.4 ॥

స తథేతి ప్రతిజ్ఞాయ మారుతిర్భీమవిక్రమః ।
శిరసాఽఽవన్ద్య వైదేహీం గమనాయోపచక్రమే ॥ 39.5 ॥

జ్ఞాత్వా సంప్రస్థితం దేవీ వానరం మారుతాత్మజమ్ ।
బాష్పగద్గదయా వాచా మైథిలీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 39.6 ॥

కుశలం హనూమన్ బ్రూయాః సహితౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ 39.7 ॥

సుగ్రీవం చ సహామాత్యం వృద్ధాన్ సర్వాంశ్చ వానరాన్ ।
బ్రూయాస్త్వం వానరశ్రేష్ఠ కుశలం ధర్మసంహితమ్ ॥ 39.8 ॥

యథా స చ మహాబాహుః మాం తారయతి రాఘవః ।
అస్మాద్దుఃఖామ్బుసంరోధాత్ త్వం సమాధాతుమర్హసి ॥ 39.9 ॥

జీవన్తీం మాం యథా రామః సమ్భావయతి కీర్తిమాన్ ।
తత్తథా హనూమన్ వాచ్యం వాచా ధర్మమవాప్నుహి ॥ 39.10 ॥

నిత్యముత్సాహయుక్తాశ్చ వాచశ్శ్రుత్వా త్వయేరితాః ।
వర్ధిష్యతే దాశరథేః పౌరుషం మదవాప్తయే ॥ 39.11 ॥

మత్సన్దేశయుతా వాచః త్వత్తః శ్రుత్వైవ రాఘవః ।
పరాక్రమవిధిం వీరః విధివత్సంవిధాస్యతి ॥ 39.12 ॥

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
శిరస్యఞ్జలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 39.13 ॥

క్షిప్రమేష్యతి కాకుత్స్థః హర్యృక్షప్రవరైర్వృతః ।
యస్తే యుధి విజిత్యారీన్ శోకం వ్యపనయిష్యతి ॥ 39.14 ॥

న హి పశ్యామి మర్త్యేషు నాసురేషు సురేషు వా ।
యస్తస్య క్షిపతో బాణాన్ స్థాతుముత్సహతేఽగ్రతః ॥ 39.15 ॥

అప్యర్కమపి పర్జన్యమ్ అపి వైవస్వతం యమమ్ ।
స హి సోఢుం రణే శక్తః తవ హేతోర్విశేషతః ॥ 39.16 ॥

స హి సాగరపర్యన్తాం మహీం శాసితుమీహతే ।
త్వన్నిమిత్తో హి రామస్య జయో జనకనన్దిని 39.17 ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా సమ్యక్ సత్యం సుభాషితమ్ ।
జానకీ బహుమేనేఽథ వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ 39.18 ॥

తతస్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునః పునః ।
భర్తృస్నేహాన్వితం వాక్యం సౌహార్దాదనుమానయత్ ॥ 39.19 ॥

యది వా మన్యసే వీర వసైకాహమరిన్దమ ।
కస్మింశ్చిత్ సంవృతే దేశే విశ్రాన్తః శ్వో గమిష్యసి ॥ 39.20 ॥

మమ చేదల్పభాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్తవ వానర ।
అస్య శోకస్య మహతః ముహూర్తం మోక్షణం భవేత్ ॥ 39.21 ॥

గతే హి హరిశార్దూల పునరాగమనాయ తు ।
ప్రాణానామపి సన్దేహః మమ స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥ 39.22 ॥

తవాదర్శనజశ్శోకః భూయో మాం పరితాపయేత్ ।
దుఃఖాద్దుఃఖపరామృష్టాం దీపయన్నివ వానర ॥ 39.23 ॥

అయం చ వీర సన్దేహః తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః ।
సుమహాంస్త్వత్సహాయేషు హర్యృక్షేషు హరీశ్వర ॥ 39.24 ॥

కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యన్తి మహోదధిమ్ ।
తాని హర్యృక్షసైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ ॥ 39.25 ॥

త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యాస్య లంఘనే ।
శక్తిస్స్యాద్వైనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా ॥ 39.26 ॥

తదస్మిన్ కార్యనిర్యోగే వీరైవం దురతిక్రమే ।
కిం పశ్యసి సమాధానం త్వం హి కార్యవిదాం వరః ॥ 39.27 ॥

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే ।
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే ఫలోదయః ॥ 39.28 ॥

బలైస్సమగ్రైర్యది మాం రావణం జిత్య సంయుగే ।
విజయీ స్వపురీం యాయాత్ తత్తు మే స్యాద్యశస్కరమ్ ॥ 39.29 ॥

శరైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః ।
మాం నయేద్యది కాకుత్స్థః తస్య సదృశం భవేత్ ॥ 39.30 ॥

తద్యథా తస్య విక్రాన్తమ్ అనురూపం మహాత్మనః ।
భవేదాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ ॥ 39.31 ॥

తదర్థోపహితం వాక్యం సహితం హేతుసంహితమ్ ।
నిశమ్య హనుమాన్ శేషం వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 39.32 ॥

దేవి హర్యృక్షసైన్యానామ్ ఈశ్వరః ప్లవతాం వరః ।
సుగ్రీవస్సత్త్వసమ్పన్నః తవార్థే కృతనిశ్చయః ॥ 39.33 ॥

స వానరసహస్రాణాం కోటీభిరభిసంవృతః ।
క్షిప్రమేష్యతి వైదేహి రాక్షసానాం నిబర్హణః ॥ 39.34 ॥

తస్య విక్రమసమ్పన్నాః సత్త్వవన్తో మహాబలాః ।
మనస్సంకల్పసంపాతాః నిదేశే హరయస్స్థితాః ॥ 39.35 ॥

యేషాం నోపరి నాధస్తాత్ న తిర్యక్సజ్జతే గతిః ।
న చ కర్మసు సీదన్తి మహత్స్వమితతేజసః ॥ 39.36 ॥

అసకృత్ తైర్మహోత్సాహైః ససాగరధరాధరా ।
ప్రదక్షిణీకృతా భూమిః వాయుమార్గానుసారిభిః ॥ 39.37 ॥

మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సన్తి తత్ర వనౌకసః ।
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిత్ నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ ॥ 39.38 ॥

అహం తావదిహ ప్రాప్తః కిం పునస్తే మహాబలాః ।
న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యన్తే ప్రేష్యన్తే హీతరే జనాః ॥ 39.39 ॥

తదలం పరితాపేన దేవి శోకో వ్యపైతు తే ।
ఏకోత్పాతేన తే లంకామ్ ఏష్యన్తి హరియూథపాః ॥ 39.40 ॥

మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రసూర్యావివోదితౌ ।
త్వత్సకాశం మహాసత్త్వౌ నృసింహావాగమిష్యతః ॥ 39.41 ॥

తౌ హి వీరౌ నరవరౌ సహితౌ రామలక్ష్మణౌ ।
ఆగమ్య నగరీం లంకాం సాయకైర్విధమిష్యతః ॥ 39.42 ॥

సగణం రావణం హత్వా రాఘవో రఘునన్దనః ।
త్వామాదాయ వరారోహే స్వపురం ప్రతియాస్యతి ॥ 39.43 ॥

తదాశ్వసిహి భద్రం తే భవ త్వం కాలకాంక్షిణీ ।
నచిరాద్ద్రక్ష్యసే రామం ప్రజ్వలన్తమివానలమ్ ॥ 39.44 ॥

నిహతే రాక్షసేంద్రేఽస్మిన్ సపుత్రామాత్యబాంధవే ।
త్వం సమేష్యసి రామేణ శశాంకేనేవ రోహిణీ ॥ 39.45 ॥

క్షిప్రం త్వం దేవి శోకస్య పారం యాస్యసి మైథిలి ।
రావణం చైవ రామేణ నిహతం ద్రక్ష్యసేఽచిరాత్ ॥ 39.46 ॥

ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీం పునరబ్రవీత్ ॥ 39.47 ॥

తమరిఘ్నం కృతాత్మానం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్ ।
లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం లంకాద్వారముపస్థితమ్ ॥ 39.48 ॥

నఖదంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్ సింహశార్దూలవిక్రమాన్ ।
వానరాన్వారణేంద్రాభాన్ క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్ ॥ **39.49** ॥

శైలామ్బుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు ।
నర్దతాం కపిముఖ్యానామ్ ఆర్యే యూథాన్యనేకశః ॥ **39.50** ॥

స తు మర్మాణి ఘోరేణ తాడితో మన్మథేషుణా ।
న శర్మ లభతే రామః సింహార్దిత ఇవ ద్విపః ॥ **39.51** ॥

మా రుదో దేవి శోకేన మా భూత్ తే మనసోఽప్రియమ్ ।
శచీవ పత్యా శక్రేణ భర్త్రా నాథవతీ హ్యసి ॥ **39.52** ॥

రామాద్విశిష్టః కోఽన్యోఽస్తి కశ్చిత్సౌమిత్రిణా సమః ।
అగ్నిమారుతకల్పౌ తౌ భ్రాతరౌ తవ సంశ్రయౌ ॥ **39.53** ॥

నాస్మింశ్చిరం వత్స్యసి దేవి దేశే
రక్షోగణైరధ్యుషితేఽతిరౌద్రే ।
న తే చిరాదాగమనం ప్రియస్య
క్షమస్వ మత్సంగమకాలమాత్రమ్ ॥ **39.54** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చత్వారింశస్సర్గః

శ్రుత్వా తు వచనం తస్య వాయుసూనోర్మహాత్మనః ।
ఉవాచాత్మహితం వాక్యం సీతా సురసుతోపమా ॥ 40.1 ॥

త్వాం దృష్ట్వా ప్రియవక్తారం సంప్రహృష్యామి వానర ।
అర్ధసంజాతసస్యేవ వృష్టిం ప్రాప్య వసున్ధరా ॥ 40.2 ॥

యథా తం పురుషవ్యాఘ్రం గాత్రైశ్శోకాభికర్శితైః ।
సంస్పృశేయం సకామాఽహం తథా కురు దయాం మయి ॥ 40.3 ॥

అభిజ్ఞానం చ రామస్య దద్యా హరిగణోత్తమ ।
క్షిప్తామిషీకాం కాకస్య కోపాదేకాక్షిశాతనీమ్ ॥ 40.4 ॥

మనశ్శిలాయాస్తిలకః గణ్డపార్శ్వే నివేశితః ।
త్వయా ప్రణష్టే తిలకే తం కిల స్మర్తుమర్హసి ॥ 40.5 ॥

స వీర్యవాన్ కథం సీతాం హృతాం సమనుమన్యసే ।
వసన్తీం రక్షసాం మధ్యే మహేంద్రవరుణోపమః ॥ 40.6 ॥

ఏష చూడామణిర్దివ్యః మయా సుపరిరక్షితః ।
ఏతం దృష్ట్వా ప్రహృష్యామి వ్యసనే త్వామివానఘ ॥ 40.7 ॥

ఏష నిర్యాతితశ్శ్రీమాన్ మయా తే వారిసమ్భవః ।
అతః పరం న శక్ష్యామి జీవితుం శోకలాలసా ॥ 40.8 ॥

అసహ్యాని చ దుఃఖాని వాచశ్చ హృదయచ్ఛిదః ।
రాక్షసీనాం సుఘోరాణాం త్వత్కృతే మర్షయామ్యహమ్ ॥ 40.9 ॥

ధారయిష్యామి మాసం తు జీవితం శత్రుసూదన ।
మాసాదూర్ధ్వం న జీవిష్యే త్వయా హీనా నృపాత్మజ ॥ 40.10 ॥

ఘోరో రాక్షసరాజోఽయం దృష్టిశ్చ న సుఖా మయి ।
త్వాం చ శ్రుత్వా విషజ్జన్తం న జీవేయమహం క్షణమ్ ॥ 40.11 ॥

వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితమ్ ।
తథాఽబ్రవీన్మహాతేజా హనుమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 40.12 ॥

త్వచ్ఛోకవిముఖో రామః దేవి సత్యేన తే శపే ।
రామే దుఃఖాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే ॥ 40.13 ॥

కథంచిద్భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుమ్ ।
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామ్ అన్తం ద్రక్ష్యసి భామిని ॥ **40.14** ॥

తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రావరిన్దమౌ ।
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః ॥ **40.15** ॥

హత్వా తు సమరే క్రూరం రావణం సహబాన్ధవమ్ ।
రాఘవౌ త్వాం విశాలాక్షి స్వాం పురీం ప్రాపయిష్యతః ॥ **40.16** ॥

యత్తు రామో విజానీయాత్ అభిజ్ఞానమనిన్దితే ।
ప్రీతిసంజననం తస్య భూయస్త్వం దాతుమర్హసి ॥ **40.17** ॥

సాఽబ్రవీద్దత్తమేవేతి మయాఽభిజ్ఞానముత్తమమ్ ।
ఏతదేవ హి రామస్య దృష్ట్వా మత్కేశభూషణమ్ ॥

శ్రద్ధేయం హనుమన్ వాక్యం తవ వీర భవిష్యతి ॥ **40.18** ॥

స తం మణివరం గృహ్య శ్రీమాన్ ప్లవగసత్తమః ।
ప్రణమ్య శిరసా దేవీం గమనాయోపచక్రమే ॥ **40.19** ॥

తముత్పాతకృతోత్సాహమ్ అవేక్ష్య హరిపుంగవమ్ ।
వర్ధమానం మహావేగమ్ ఉవాచ జనకాత్మజా ॥ **40.20** ॥

అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పగద్గదయా గిరా ॥ **40.21** ॥

హనుమన్ సింహసంకాశౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ ।
సుగ్రీవం చ సహామాత్యం సర్వాన్ బ్రూయా హ్యనామయమ్ ॥**40.22** ॥

యథా చ స మహాబాహుః మాం తారయతి రాఘవః ।
అస్మాద్దుఃఖామ్బుసంరోధాత్ త్వం సమాధాతుమర్హసి ॥ **40.23** ॥

ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం, రక్షోభిరేభిః పరిభర్త్సనం చ ।
బ్రూయాస్తు రామస్య గతస్సమీపం, శివశ్చ తేఽధ్వాఽస్తు హరిప్రవీర ॥ **40.24** ॥

స రాజపుత్ర్యా ప్రతివేదితార్థః, కపిః కృతార్థః పరిహృష్టచేతాః ।
అల్పావశేషం ప్రసమీక్ష్య కార్యం, దిశం హ్యుదీచీం మనసా జగామ ॥ **40.25** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకచత్వారింశస్సర్గః

స చ వాగ్భిః ప్రశస్తాభిః గమిష్యన్ పూజితస్తయా ।
తస్మాద్దేశాదపక్రమ్య చిన్తయామాస వానరః ॥ **41.1** ॥

అల్పశేషమిదం కార్యం దృష్టేయమసితేక్షణా ।
త్రీనుపాయానతిక్రమ్య చతుర్థ ఇహ దృశ్యతే ॥ **41.2** ॥

న సామ రక్షస్సు గుణాయ కల్పతే, న దానమర్థోపచితేషు యుజ్యతే ।
న భేదసాధ్యా బలదర్పితా జనాః, పరాక్రమస్త్వేవ మమేహ రోచతే ॥ **41.3** ॥

న చాస్య కార్యస్య పరాక్రమాదృతే, వినిశ్చయః కశ్చిదిహోపపద్యతే ।
హతప్రవీరా హి రణే హి రాక్షసాః, కథంచిదీయుర్యదిహాద్య మార్దవమ్ ॥ **41.4** ॥

కార్యే కర్మణి నిర్దిష్టే యో బహూన్యపి సాధయేత్ ।
పూర్వకార్యావిరోధేన స కార్యం కర్తుమర్హతి ॥ **41.5** ॥

న హ్యేకస్సాధకో హేతుః స్వల్పస్యాపీహ కర్మణః ।
యో హ్యర్థం బహుధా వేద స సమర్థోఽర్థసాధనే ॥ **41.6** ॥

ఇహైవ తావత్ కృతనిశ్చయో హ్యహం, యది వ్రజేయం ప్లవగేశ్వరాలయమ్ ।
పరాత్మసమ్మర్దవిశేషతత్త్వవిత్, తతః కృతం స్యాన్మమ భర్తృశాసనమ్ ॥ **41.7** ॥

కథం ను ఖల్వద్య భవేత్సుఖాగతం, ప్రసహ్య యుద్ధం మమ రాక్షసైస్సహ ।
తథైవ ఖల్వాత్మబలం చ సారవత్, సమ్మానయేన్మాం చ రణే దశాననః ॥ **41.8**॥

తతస్సమాసాద్య రణే దశాననం, సమంత్రివర్గం సబలప్రయాయినమ్ ।
హృది స్థితం తస్య మతం బలం చ వై, సుఖేన మత్వాఽహమితః పునర్వ్రజే ॥ **41.9** ॥

ఇదమస్య నృశంసస్య నన్దనోపమముత్తమమ్ ।
వనం నేత్ర మనఃకాన్తం నానాద్రుమలతాయుతమ్ ॥ **41.10** ॥

ఇదం విధ్వంసయిష్యామి శుష్కం వనమివానలః ।
అస్మిన్ భగ్నే తతః కోపం కరిష్యతి దశాననః ॥ **41.11** ॥

తతో మహత్ సాశ్వమహారథద్విపం, బలం సమాదేక్ష్యతి రాక్షసాధిపః ।
త్రిశూలకాలాయసపట్టసాయుధం, తతో మహద్యుద్ధమిదం భవిష్యతి ॥ **41.12** ॥

అహం తు తైస్సంయతి చణ్డవిక్రమైః, సమేత్య రక్షోభిరసహ్యవిక్రమః ।
నిహత్య తద్రావణచోదితం బలం, సుఖం గమిష్యామి కపీశ్వరాలయమ్ ॥**41.13**॥

తతో మారుతవత్ క్రుద్ధః మారుతిర్భీమవిక్రమః ।
ఊరువేగేన మహతా ద్రుమాన్ క్షేప్తుమథారభత్ ॥ **41.14** ॥

తతస్తు హనుమాన్ వీరః బభంజ ప్రమదావనమ్ ।
మత్తద్విజసమాఘుష్టం నానాద్రుమలతాయుతమ్ ॥ **41.15** ॥

తద్వనం మథితైర్వృక్షైః భిన్నైశ్చ సలిలాశయైః ।
చూర్ణితైః పర్వతాగ్రైశ్చ బభూవాప్రియదర్శనమ్ ॥ **41.16** ॥

నానాశకున్తవిరుతైః ప్రభిన్నైస్సలిలాశయైః ।
తామ్రైః కిసలయైః క్లాంతైః క్లాన్తద్రుమలతాయుతమ్ ॥

న బభౌ తద్వనం తత్ర దావానలహతం యథా ॥ **41.17** ॥

వ్యాకులావరణా రేజుః విహ్వలా ఇవ తా లతాః ॥ **41.18** ॥

లతాగృహైశ్చిత్రగృహైశ్చ నాశితైః, మహెూరగైర్వ్యాళమృగైశ్చ నిర్ధుతైః ।
శిలాగృహైరున్మథితైస్తథా గృహైః, ప్రణష్టరూపం తదభూన్మహద్వనమ్ ॥ **41.19**॥

సా విహ్వలాఽశోకలతాప్రతానా వనస్థలీ శోకలతా ప్రతానా ।
జాతా దశాస్యప్రమదావనస్య కపేర్బలాద్ధి ప్రమదావనస్య ॥ **41.20** ॥

న తస్య కృత్వాఽర్థపతేర్మహాకపిః, మహద్వ్యలీకం మనసో మహాత్మనః ।
యుయుత్సురేకో బహుభిర్మహాబలైః, శ్రియాజ్వలంస్తోరణమాస్థితః కపిః ॥ **41.21**॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్విచత్వారింశస్సర్గః

తతః పక్షినినాదేన వృక్షభంగస్వనేన చ ।
బభూవుస్త్రాససంభ్రాన్తాః సర్వే లంకానివాసినః ॥ **42.1** ॥

విద్రుతాశ్చ భయత్రస్తా వినేదుర్మృగపక్షిణః ।
రక్షసాం చ నిమిత్తాని క్రూరాణి ప్రతిపేదిరే ॥ **42.2** ॥

తతో గతాయాం నిద్రాయాం రాక్షస్యో వికృతాననాః ।
తద్వనం దదృశుర్భగ్నం తం చ వీరం మహాకపిమ్ ॥ **42.3** ॥

స తా దృష్ట్వా మహాబాహుః మహాసత్త్వో మహాబలః ।
చకార సుమహద్రూపం రాక్షసీనాం భయావహమ్ ॥ **42.4** ॥

తతస్తం గిరిసంకాశమ్ అతికాయం మహాబలమ్ ।
రాక్షస్యో వానరం దృష్ట్వా పప్రచ్ఛుర్జనకాత్మజామ్ ॥ **42.5** ॥

కోఽయం కస్య కుతో వాయం కిం నిమిత్తమిహాగతః ।
కథం త్వయా సహానేన సంవాదః కృత ఇత్యుత ॥ **42.6** ॥

ఆచక్ష్వ నో విశాలాక్షి మా భూత్తే సుభగే భయమ్ ।
సంవాదమసితాపాంగే త్వయా కిం కృతవానయమ్ ॥ **42.7** ॥

అథాబ్రవీత్తదా సాధ్వీ సీతా సర్వాంగసున్దరీ ।
రక్షసాం భీమరూపాణాం విజ్ఞానే మమ కా గతిః ॥ **42.8** ॥

యూయమేవాభిజానీత యోఽయం యద్వా కరిష్యతి ।
అహిరేవ హ్యహేః పాదాన్ విజానాతి న సంశయః ॥ **42.9** ॥

అహమప్యస్య భీతాఽస్మి నైనం జానామి కో న్వయమ్ ॥
వేద్మి రాక్షసమేవైనం కామరూపిణమాగతమ్ ॥ **42.10** ॥

వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యో విద్రుతా దిశః ।
స్థితాః కాశ్చిద్గతాః కాశ్చిత్ రావణాయ నివేదితుమ్ ॥ **42.11** ॥

రావణస్య సమీపే తు రాక్షస్యో వికృతాననాః ।
విరూపం వానరం భీమమ్ ఆఖ్యాతుముపచక్రముః ॥ **42.12** ॥

అశోకవనికామధ్యే రాజన్ భీమవపుః కపిః ।
సీతయా కృతసంవాదః తిష్ఠత్యమితవిక్రమః ॥ **42.13** ॥

న చ తం జానకీ సీతా హరిం హరిణలోచనా ।
అస్మాభిర్బహుధా పృష్టా నివేదయితుమిచ్ఛతి ॥ **42.14** ॥

వాసవస్య భవేద్దూతః దూతో వైశ్రవణస్య వా ।
ప్రేషితో వాఽపి రామేణ సీతాన్వేషణ కాంక్షయా ॥ **42.15** ॥

తేన త్వద్భుతరూపేణ యత్తత్తవ మనోహరమ్ ।
నానామృగగణాకీర్ణం ప్రమృష్టం ప్రమదావనమ్ ॥ **42.16** ॥

న తత్ర కశ్చిదుద్దేశః యస్తేన న వినాశితః ।
యత్ర సా జానకీ సీతా స తేన న వినాశితః ॥ **42.17** ॥

జానకీరక్షణార్థం వా శ్రమాద్వా నోపలభ్యతే ।
అథవా కశ్శ్రమస్తస్య సైవ తేనాభిరక్షితా ॥ **42.18** ॥

చారుపల్లవపుష్పాఢ్యం యం సీతా స్వయమాస్థితా ।
ప్రవృద్ధశ్శింశుపావృక్షః స చ తేనాభిరక్షితః ॥ **42.19** ॥

తస్యోగ్రరూపస్యోగ్ర త్వం దణ్డమాజ్ఞాతుమర్హసి ।
సీతా సంభాషితా యేన తద్వనం చ వినాశితమ్ ॥ **42.20** ॥

మనఃపరిగృహీతాం తాం తవ రక్షోగణేశ్వర ।
కస్సీతామభిభాషేత యో న స్యాత్త్యక్తజీవితః ॥ **42.21** ॥

రాక్షసీనాం వచశ్శృత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః ।
హుతాగ్నిరివ జజ్వాల కోపసంవర్తితేక్షణః ॥ **42.22** ॥

తస్య క్రుద్ధస్య నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నాస్రబిన్దవః ।
దీప్తాభ్యామివ దీపాభ్యాం సార్చిషః స్నేహబిన్దవః ॥ **42.23** ॥

ఆత్మనస్సదృశాన్ శూరాన్ కింకరాన్నామ రాక్షసాన్ ।
వ్యాదిదేశ మహాతేజా నిగ్రహార్థం హనూమతః ॥ **42.24** ॥

తేషామశీతిసాహస్రం కింకరాణాం తరస్వినామ్ ।
నిర్యయుర్భవనాత్తస్మాత్ కూటముద్గరపాణయః ॥ **42.25** ॥

మహోదరా మహాదంష్ట్రా ఘోరరూపా మహాబలాః ॥
యుద్ధాభిమనసస్సర్వే హనుమద్గ్రహణోన్ముఖాః ॥ **42.26** ॥

తే కపీన్ద్రం సమాసాద్య తోరణస్థమవస్థితమ్ ।
అభిపేతుర్మహావేగాః పతంగా ఇవ పావకమ్ ॥ **42.27** ॥

తే గదాభిర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాంచనాంగదైః ।
ఆజఘ్నుర్వానరశ్రేష్ఠం శరైశ్చాదిత్యసన్నిభైః ॥ **42.28** ॥

ముద్గరైః పట్టిశైశ్శూలైః ప్రాసతోమరశక్తిభిః ।
పరివార్య హనూమన్తం సహసా తస్థురగ్రతః ॥ **42.29** ॥

హనూమానపి తేజస్వీ శ్రీమాన్ పర్వతసన్నిభః ।
క్షితావావిధ్య లాంగూలం ననాద చ మహాస్వనమ్ ॥ **42.30** ॥

స భూత్వా సుమహాకాయః హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
ధృష్టమాస్ఫోటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్ ॥ **42.31** ॥

తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన మహతా సానునాదినా ।
పేతుర్విహంగా గగనాత్ ఉచ్చైశ్చేదమఘోషయత్ ॥ **42.32** ॥

జయత్యతిబలో రామః లక్ష్మణశ్చ మహాబలః ।
రాజా జయతి సుగ్రీవః రాఘవేణాభిపాలితః ॥ **42.33** ॥

దాసోఽహం కోసలేన్ద్రస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః ।
హనూమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహన్తా మారుతాత్మజః ॥ **42.34** ॥

న రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్ ।
శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః ॥ **42.35** ॥

అర్దయిత్వా పురీం లంకామ్ అభివాద్య చ మైథిలీమ్ ।
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసామ్ ॥ **42.36** ॥

తస్య సన్నాదశబ్దేన తేఽభవన్ భయశంకితాః ।
దదృశుశ్చ హనూమన్తం సన్ధ్యామేఘమివోన్నతమ్ ॥ **42.37** ॥

స్వామిసందేశనిశ్శంకాః తతస్తే రాక్షసాః కపిమ్ ।
చిత్రైః ప్రహరణైర్భీమైః అభిపేతుస్తతస్తతః ॥ **42.38** ॥

స తైః పరివృతశ్శూరైః సర్వతస్స మహాబలః ।
ఆససాదాయసం భీమం పరిఘం తోరణాశ్రితమ్ ॥
స తం పరిఘమాదాయ జఘాన రజనీచరాన్ ॥ **42.39** ॥

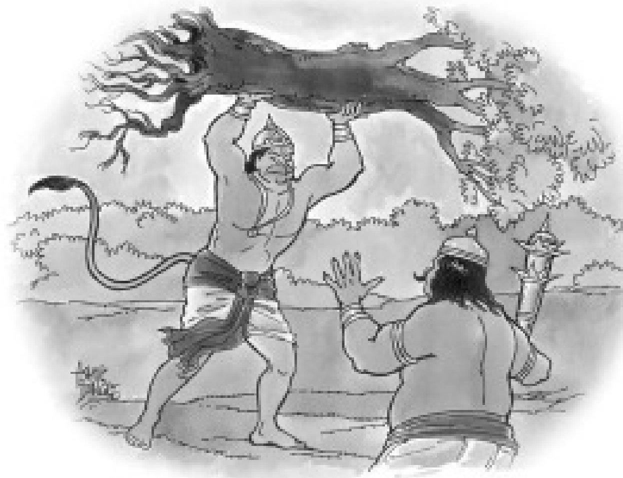
స పన్నగమివాదాయ స్ఫురన్తం వినతాసుతః ।
విచచారామ్బరే వీరః పరిగృహ్య చ మారుతిః ॥ **42.40** ॥

సూదయామాస వజ్రేణ దైత్యానివ సహస్రదృక్ ।
స హత్వా రాక్షసాన్వీరాన్ కింకరాన్మారుతాత్మజః ॥
యుద్ధకాంక్షీ పునర్వీరః తోరణం సముపాశ్రితః ॥ **42.41** ॥

తతస్తస్మాద్భయాన్ముక్తాః కతిచిత్తత్ర రాక్షసాః ।
నిహతాన్ కింకరాన్ సర్వాన్ రావణాయ న్యవేదయన్ ॥ **42.42** ॥

స రాక్షసానాం నిహతం మహద్బలం
నిశమ్య రాజా పరివృత్తలోచనః ।
సమాదిదేశాప్రతిమం పరాక్రమే
ప్రహస్తపుత్రం సమరే సుదుర్జయమ్ ॥ **42.43** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్విచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రిచత్వారింశస్సర్గః

తతస్స కింకరాన్ హత్వా హనూమాన్ స్థానమాస్థితః ।
వనం భగ్నం మయా చైత్యప్రాసాదో న వినాశితః ॥ **43.1** ॥

తస్మాత్ ప్రాసాదమప్యేవం భీమం విధ్వంసయామ్యహమ్ ॥
ఇతి సంచిన్త్య మనసా హనూమాన్ దర్శయన్ బలమ్ ॥ **43.2** ॥

చైత్యప్రాసాదమాప్లుత్య మేరుశృంగమివోన్నతమ్ ।
ఆరురోహ హరిశ్రేష్ఠః హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ **43.3** ॥

ఆరుహ్య గిరిసంకాశం ప్రాసాదం హరియూథపః ।
బభౌ స సుమహాతేజాః ప్రతిసూర్య ఇవోదితః ॥ **43.4** ॥

సంప్రధృష్య చ దుర్ధర్షం చైత్యప్రాసాదముత్తమమ్ ।
హనూమాన్ ప్రజ్వలన్ లక్ష్మ్యా పారియాత్రోపమోఽభవత్ ॥ **43.5** ॥

స భూత్వా సుమహాకాయః ప్రభావాన్మారుతాత్మజః ।
ధృష్టమాస్ఫోటయామాస లంకాం శబ్దేన పూరయన్ ॥ **43.6** ॥

తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన మహతా శ్రోత్రఘాతినా ।
పేతుర్విహంగమాస్తత్ర చైత్యపాలాశ్చ మోహితాః ॥ **43.7** ॥

అస్త్రవిజ్జయతాం రామః లక్ష్మణశ్చ మహాబలః ।
రాజా జయతి సుగ్రీవః రాఘవేణాభిపాలితః ॥ **43.8** ॥

దాసోఽహం కోసలేన్ద్రస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః ।
హనూమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహన్తా మారుతాత్మజః ॥ **43.9** ॥

న రావణసహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబలం భవేత్ ।
శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః ॥ **43.10** ॥

అర్దయిత్వా పురీం లంకామ్ అభివాద్య చ మైథిలీమ్ ।
సమృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వరక్షసామ్ ॥ **43.11** ॥

ఏవముక్త్వా విమానస్థః చైత్యస్థాన్ హరియూథపః ।
ననాద భీమనిర్హ్రాదః రక్షసాం జనయన్భయమ్ ॥ **43.12** ॥

తేన శబ్దేన మహతా చైత్యపాలాశ్శతం యయుః ।
గృహీత్వా వివిధానస్త్రాన్ ప్రాసాన్ ఖడ్గాన్ పరశ్వధాన్ ।
విసృజన్తో మహాకాయా మారుతిం పర్యవారయన్ ॥ **43.13** ॥

తే గదాభిర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాంచనాంగదైః ।
ఆజఘ్నుర్వానరశ్రేష్ఠం బాణైశ్చాదిత్యసన్నిభైః ॥ **43.14** ॥

ఆవర్త ఇవ గంగాయాః తోయస్య విపులో మహాన్ ।
పరిక్షిప్య హరిశ్రేష్ఠం స బభౌ రక్షసాం గణః ॥ **43.15** ॥

తతో వాతాత్మజః క్రుద్ధః భీమరూపం సమాస్థితః ॥ **43.16** ॥

ప్రాసాదస్య మహాన్తస్య స్తమ్భం హేమపరిష్కృతమ్ ।
ఉత్పాటయిత్వా వేగేన హనూమాన్ పవనాత్మజః ।
తతస్తం భ్రామయామాస శతధారం మహాబలః ॥ **43.17** ॥

తత్ర చాగ్నిస్సమభవత్ ప్రాసాదశ్చాప్యదహ్యత ॥ **43.18** ॥

దహ్యమానం తతో దృష్ట్వా ప్రాసాదం హరియూథపః ।
స రాక్షసశతం హత్వా వజ్రేణేంద్ర ఇవాసురాన్ ।
అన్తరిక్షే స్థితశ్శ్రీమాన్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **43.19** ॥

మాదృశానాం సహస్రాణి విసృష్టాని మహాత్మనామ్ ।
బలినాం వానరేన్ద్రాణాం సుగ్రీవవశవర్తినామ్ ॥ **43.20** ॥

అటన్తి వసుధాం కృత్స్నాం వయమన్యే చ వానరాః ॥ **43.21** ॥

దశనాగబలాః కేచిత్ కేచిద్దశగుణోత్తరాః ।
కేచిన్నాగసహస్రస్య బభూవుస్తుల్యవిక్రమాః ॥ **43.22** ॥

సన్తి చౌఘబలాః కేచిత్ కేచిద్వాయుబలోపమాః ।
అప్రమేయబలాశ్చాన్యే తత్రాసన్ హరియూథపాః ॥ **43.23** ॥

ఈదృగ్విధైస్తు హరిభిః వృతో దన్తనఖాయుధైః ।
శతైశ్శతసహస్రైశ్చ కోటీభిరయుతైరపి ॥
ఆగమిష్యతి సుగ్రీవః సర్వేషాం వో నిషూదనః ॥ **43.24** ॥
నేయమస్తి పురీ లంకా న యూయం న చ రావణః ।
యస్మాదిక్ష్వాకునాథేన బద్ధం వైరం మహాత్మనా ॥ **43.25** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రిచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుశ్చత్వారింశస్సర్గః

సందిష్టో రాక్షసేంద్రేణ ప్రహస్తస్య సుతో బలీ ।
జమ్బుమాలీ మహాదంష్ట్రః నిర్జగామ ధనుర్ధరః ॥ **44.1** ॥

రక్తమాల్యామ్బరధరః స్రగ్వీ రుచిరకుణ్డలః ।
మహాన్ వివృత్తనయనః చణ్డస్సమరదుర్జయః ॥ **44.2** ॥

ధనుశ్శక్రధనుఃప్రఖ్యం మహద్రుచిరసాయకమ్ ।
విస్ఫారయానో వేగేన వజ్రాశనిసమస్వనమ్ ॥ **44.3** ॥

తస్య విస్ఫారఘోషేణ ధనుషో మహతా దిశః ।
ప్రదిశశ్చ నభశ్చైవ సహసా సమపూర్యత ॥ **44.4** ॥

రథేన ఖరయుక్తేన తమాగతముదీక్ష్య సః ।
హనూమాన్ వేగసమ్పన్నః జహర్ష చ ననాద చ ॥ **44.5** ॥

తం తోరణవిటంకస్థం హనూమన్తం మహాకపిమ్ ।
జమ్బుమాలీ మహాబాహుః వివ్యాధ నిశితైశ్శరైః ॥ **44.6** ॥

అర్ధచంద్రేణ వదనే శిరస్యేకేన కర్ణినా ।
బాహ్వోర్వివ్యాధ నారాచైః దశభిస్తం కపీశ్వరమ్ ॥ **44.7** ॥

తస్య తచ్ఛుశుభే తామ్రం శరేణాభిహతం ముఖమ్ ।
శరదీవామ్బుజం ఫుల్లం విద్ధం భాస్కరరశ్మినా ॥ **44.8** ॥

తత్తస్య రక్తం రక్తేన రంజితం శుశుభే ముఖమ్ ।
యథాఽఽకాశే మహాపద్మం సిక్తం చన్దనబిన్దుభిః ॥ **44.9** ॥

చుకోప బాణాభిహతః రాక్షసస్య మహాకపిః ॥ **44.10** ॥

తతః పార్శ్వేఽతివిపులాం దదర్శ మహతీం శిలామ్ ।
తరసా తాం సముత్పాట్య చిక్షేప బలవద్బలీ ॥
తాం శరైర్దశభిః క్రుద్ధః తాడయామాస రాక్షసః ॥ **44.11** ॥

విపన్నం కర్మ తద్దృష్ట్వా హనూమాంశ్చణ్డవిక్రమః ।
సాలం విపులముత్పాట్య భ్రామయామాస వీర్యవాన్ ॥ **44.12** ॥

భ్రామయన్తం కపిం దృష్ట్వా సాలవృక్షం మహాబలమ్ ।
చిక్షేప సుబహూన్ బాణాన్ జమ్బుమాలీ మహాబలః ॥ **44.13** ॥

సాలం చతుర్భిశ్ఛిచ్ఛేద వానరం పంచభిర్భుజే ।
ఉరస్యేకేన బాణేన దశభిస్తు స్తనాన్తరే ॥ **44.14** ॥

స శరైః పూరితతనుః క్రోధేన మహతా వృతః ।
తమేవ పరిఘం గృహ్య భ్రామయామాస వేగతః ॥ **44.15** ॥

అతివేగోఽతివేగేన భ్రామయిత్వా బలోత్కటః ।
పరిఘం పాతయామాస జమ్బుమాలేర్మహోరసి ॥ **44.16** ॥

తస్య చైవ శిరో నాస్తి న బాహూ న చ జానునీ ।
న ధనుర్న రథో నాశ్వాః తత్రాదృశ్యన్త నేషవః ॥ **44.17** ॥

స హతస్తరసా తేన జమ్బుమాలీ మహాబలః ।
పపాత నిహతో భూమౌ చూర్ణితాంగవిభూషణః ॥ **44.18** ॥

జమ్బుమాలిం చ నిహతం కింకరాంశ్చ మహాబలాన్ ।
చుక్రోధ రావణశ్శ్రుత్వా కోపసంరక్తలోచనః ॥ **44.19** ॥

స రోషసంవర్తితతామ్రలోచనః
    ప్రహస్తపుత్రే నిహతే మహాబలే ।
అమాత్యపుత్రానతివీర్యవిక్రమాన్
    సమాదిదేశాశు నిశాచరేశ్వరః ॥ **44.20** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుశ్చత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పఞ్చచత్వారింశస్సర్గః

తతస్తే రాక్షసేంద్రేణ చోదితా మన్త్రిణస్సుతాః ।
నిర్యయుర్భవనాత్తస్మాత్ సప్త సప్తార్చివర్చసః ॥ 45.1 ॥

మహాబలపరీవారాః ధనుష్మన్తో మహాబలాః ।
కృతాస్త్రాస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠాః పరస్పరజయైషిణః ॥ 45.2 ॥

హేమజాలపరిక్షిప్తైః ధ్వజవద్భిః పతాకిభిః ।
తోయదస్వననిర్ఘోషైః వాజియుక్తైర్మహారథైః ॥ 45.3 ॥

తప్తకాంచనచిత్రాణి చాపాన్యమితవిక్రమాః ।
విస్ఫారయన్తస్సంహృష్టాః తడిత్వన్త ఇవామ్బుదాః ॥ 45.4 ॥

జనన్యస్తు తతస్తేషాం విదిత్వా కింకరాన్ హతాన్ ।
బభూవుశ్శోకసమ్భ్రాన్తాః సబాన్ధవసుహృజ్జనాః ॥ 45.5 ॥

తే పరస్పరసంఘర్షాత్ తప్తకాంచనభూషణాః ।
అభిపేతుర్హనూమన్తం తోరణస్థమవస్థితమ్ ॥ 45.6 ॥

సృజన్తో బాణవృష్టిం తే రథగర్జితనిస్స్వనాః ।
వృష్టిమన్త ఇవామ్భోదాః విచేరుర్నైరృతామ్బుదాః ॥ 45.7 ॥

అవకీర్ణస్తతస్తాభిః హనూమాన్ శరవృష్టిభిః ।
అభవత్ సంవృతాకారః శైలరాడివ వృష్టిభిః ॥ 45.8 ॥

స శరాన్మోఘయామాస తేషామాశుచరః కపిః ।
రథవేగం చ వీరాణాం విచరన్విమలేఽమ్బరే ॥ 45.9 ॥

స తైః క్రీడన్ ధనుష్మద్భిః వ్యోమ్ని వీరః ప్రకాశతే ।
ధనుష్మద్భిర్యథా మేఘైః మారుతః ప్రభురమ్బరే ॥ 45.10 ॥

స కృత్వా నినదం ఘోరం త్రాసయంస్తాం మహాచమూమ్ ।
చకార హనుమాన్ వేగం తేషు రక్షస్సు వీర్యవాన్ ॥ 45.11 ॥

తలేనాభ్యహనత్ కాంశ్చిత్ పాదైః కాంశ్చిత్ పరన్తపః ।
ముష్టినాఽభ్యహనత్కాంశ్చిత్ నఖైః కాంశ్చిద్వ్యదారయత్ ॥ 45.12 ॥

ప్రమమాథోరసా కాంశ్చిత్ ఊరుభ్యామపరాన్ కపిః ।
కేచిత్తస్య నినాదేన తత్రైవ పతితా భువి ॥ **45.13** ॥

తతస్తేష్వవసన్నేషు భూమౌ నిపతితేషు చ ।
తత్సైన్యమగమత్సర్వం దిశో దశ భయార్దితమ్ ॥ **45.14** ॥

వినేదుర్విస్వరం నాగా నిపేతుర్భువి వాజినః ।
భగ్ననీడధ్వజచ్ఛత్రైః భూశ్చ కీర్ణాఽభవద్రథైః ॥ **45.15** ॥

స్రవతా రుధిరేణాథ స్రవన్త్యో దర్శితాః పథి ।
వివిధైశ్చ స్వరైర్లంకా ననాద వికృతం తదా ॥ **45.16** ॥

స తాన్ ప్రవృద్ధాన్ వినిహత్య రాక్షసాన్
మహాబలశ్చణ్డపరాక్రమః కపిః ।
యుయుత్సురన్యైః పునరేవ రాక్షసైః
తమేవ వీరోఽభిజగామ తోరణమ్ ॥ **45.17**॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పఞ్చచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షట్చత్వారింశస్సర్గః

హతాన్మంత్రిసుతాన్ బుద్ధ్వా వానరేణ మహాత్మనా ।
రావణస్సంవృతాకారః చకార మతిముత్తమామ్ ॥ **46.1** ॥

స విరూపాక్షయూపాక్షౌ దుర్ధరం చైవ రాక్షసమ్ ।
ప్రఘసం భాసకర్ణం చ పంచ సేనాగ్రనాయకాన్ ॥ **46.2** ॥
సందిదేశ దశగ్రీవః వీరాన్నయవిశారదాన్ ।
హనూమద్గ్రహణవ్యగ్రాన్ వాయువేగసమాన్యుధి ॥ **46.3** ॥

యాత సేనాగ్రగాస్సర్వే మహాబలపరిగ్రహాః ।
సవాజిరథమాతంగాః స కపిః శాస్యతామితి ॥ **46.4** ॥

యత్తైశ్చ ఖలు భావ్యం స్యాత్ తమాసాద్య వనాలయమ్ ।
కర్మ చాపి సమాధేయం దేశకాలవిరోధినమ్ ।
న హ్యహం తం కపిం మన్యే కర్మణా ప్రతితర్కయన్ ॥ **46.5** ॥

సర్వథా తన్మహద్భూతం మహాబలపరిగ్రహమ్ ॥
భవేదింద్రేణ వా సృష్టమ్ అస్మదర్థం తపోబలాత్ ॥ **46.6** ॥

సనాగయక్షగన్ధర్వాః దేవాసురమహర్షయః ।
యుష్మాభిస్సహితైస్సర్వైః మయా సహ వినిర్జితాః ॥ **46.7** ॥

తైరవశ్యం విధాతవ్యం వ్యలీకం కించిదేవ నః ।
తదేవ నాత్ర సన్దేహః ప్రసహ్య పరిగృహ్యతామ్ ॥ **46.8** ॥

నావమాన్యో భవద్భిశ్చ హరిర్ధీరపరాక్రమః ।
దృష్టా హి హరయః పూర్వం మయా విపులవిక్రమాః ॥ **46.9** ॥

వాలీ చ సహసుగ్రీవః జామ్బవాంశ్చ మహాబలః ।
నీలస్సేనాపతిశ్చైవ యే చాన్యే ద్వివిదాదయః ॥ **46.10** ॥

నైవం తేషాం గతిర్భీమా న తేజో న పరాక్రమః ।
న మతిర్న బలోత్సాహౌ న రూపపరికల్పనమ్ ॥ **46.11** ॥

మహత్ సత్త్వమిదం జ్ఞేయం కపిరూపం వ్యవస్థితమ్ ।
ప్రయత్నం మహదాస్థాయ క్రియతామస్య నిగ్రహః ॥ **46.12** ॥

కామం లోకాస్త్రయస్సేంద్రాః ససురాసురమానవాః ।
భవతామగ్రతస్స్థాతుం న పర్యాప్తా రణాజిరే ॥ **46.13** ॥

తథాఽపి తు న యజ్ఞేన జయమాకాంక్షతా రణే ।
ఆత్మా రక్ష్యః ప్రయత్నేన యుద్ధసిద్ధిర్హి చంచలా ॥ **46.14** ॥

తే స్వామివచనం సర్వే ప్రతిగృహ్య మహౌజసః ।
సముత్పేతుర్మహావేగాః హుతాశసమతేజసః ॥ **46.15** ॥

రథైర్మత్తైశ్చ మాతంగైః వాజిభిశ్చ మహాజవైః ।
శస్త్రైశ్చ వివిధైస్తీక్ష్ణైః సర్వైశ్చోపచితా బలైః ॥ **46.16** ॥

తతస్తం దదృశుర్వీరాః దీప్యమానం మహాకపిమ్ ।
రశ్మిమన్తమివోద్యన్తం స్వతేజోరశ్మిమాలినమ్ ॥ **46.17** ॥

తోరణస్థం మహోత్సాహం మహాసత్త్వం మహాబలమ్ ।
మహామతిం మహావేగం మహాకాయం మహాబలమ్ ॥ **46.18** ॥

తం సమీక్ష్యైవ తే సర్వే దిక్షు సర్వాస్వవస్థితాః ।
తైస్తైః ప్రహరణైర్భీమైః అభిపేతుస్తతస్తతః ॥ **46.19** ॥

తస్య పంచాయసాస్తీక్ష్ణాః శితాః పీతముఖాశ్శరాః ।
శిరస్యుత్పలపత్రాభా దుర్ధరేణ నిపాతితాః ॥ **46.20** ॥

స తైః పంచభిరావిద్ధః శరైశ్శిరసి వానరః ।
ఉత్పపాత నదన్ వ్యోమ్ని దిశో దశ వినాదయన్ ॥ **46.21** ॥

తతస్తు దుర్ధరో వీరః సరథః సజ్యకార్ముకః ।
కిరన్ శరశతైస్తీక్ష్ణైః అభిపేదే మహాబలః ॥ **46.22** ॥

స కపిర్వారయామాస తం వ్యోమ్ని శరవర్షిణమ్ ।
వృష్టిమన్తం పయోదాన్తే పయోదమివ మారుతః ॥ **46.23** ॥

అర్ద్యమానస్తతస్తేన దుర్ధరేణానిలాత్మజః ।
చకార కదనం భూయః వ్యవర్ధత చ వేగవాన్ ॥ **46.24** ॥

స దూరం సహసోత్పత్య దుర్ధరస్య రథే హరిః ।
నిపపాత మహావేగః విద్యుద్రాశిర్గిరావివ ॥ **46.25** ॥

తతస్స మథితాష్టాశ్వం రథం భగ్నాక్షకూబరమ్ ।
విహాయ న్యపతద్ భూమౌ దుర్ధరస్త్యక్తజీవితః ॥ **46.26** ॥

తం విరూపాక్షయూపాక్షౌ దృష్ట్వా నిపతితం భువి ।
సంజాతరోషౌ దుర్ధర్షౌ ఉత్పేతతురరిన్దమౌ ॥ **46.27** ॥

స తాభ్యాం సహసోత్పత్య విష్ఠితో విమలేఽమ్బరే ।
ముద్గరాభ్యాం మహాబాహుః వక్షస్యభిహతః కపిః ॥ **46.28** ॥

తయోర్వేగవతోర్వేగం వినిహత్య మహాబలః ।
నిపపాత పునర్భూమౌ సుపర్ణసమవిక్రమః ॥ **46.29** ॥

స సాలవృక్షమాసాద్య తముత్పాట్య చ వానరః ।
తావుభౌ రాక్షసౌ వీరౌ జఘాన పవనాత్మజః ॥ **46.30** ॥

తతస్తాంస్త్రీన్ హతాన్ జ్ఞాత్వా వానరేణ తరస్వినా ।
అభిపేదే మహావేగః ప్రసహ్య ప్రఘసో హరిమ్ ॥ **46.31** ॥

భాసకర్ణశ్చ సంక్రుద్ధః శూలమాదాయ వీర్యవాన్ ।
ఏకతః కపిశార్దూలం యశస్వినమవస్థితమ్ ॥ **46.32** ॥

పట్టిశేన శితాగ్రేణ ప్రఘసః ప్రత్యయోధయత్ ।
భాసకర్ణశ్చ శూలేన రాక్షసః కపిసత్తమమ్ ॥ **46.33** ॥

స తాభ్యాం విక్షతైర్గాత్రైః అసృగ్దిగ్ధతనూరుహః ।
అభవద్వానరః క్రుద్ధః బాలసూర్యసమప్రభః ॥ **46.34** ॥

సముత్పాట్య గిరేశ్శృంగం సమృగవ్యాలపాదపమ్ ।
జఘాన హనుమాన్ వీరః రాక్షసౌ కపికుంజరః ॥ **46.35** ॥

తతస్తేష్వవసన్నేషు సేనాపతిషు పంచసు ।
బలం తదవశేషం చ నాశయామాస వానరః ॥ **46.36** ॥

అశ్వైరశ్వాన్ గజైర్నాగాన్ యోధైర్యోధాన్ రథై రథాన్ ।
స కపిర్నాశయామాస సహస్రాక్ష ఇవాసురాన్ ॥ **46.37** ॥

హతైర్నాగైశ్చ తురగైః భగ్నాక్షైశ్చ మహారథైః ।
హతైశ్చ రాక్షసైర్భూమిః ఉద్ధమార్గా సమన్తతః ॥ **46.38** ॥

తతః కపిస్తాన్ ధ్వజినీపతీన్ రణే
నిహత్య వీరాన్ సబలాన్ సవాహనాన్ ।
సమీక్ష్య వీరః పరిగృహ్య తోరణం
కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే ॥ **46.39** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షట్చత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తచత్వారింశస్సర్గః

సేనాపతీన్ పంచ స తు ప్రమాపితాన్, హనూమతా సానుచరాన్ సవాహనాన్ ।
సమీక్ష్య రాజా సమరోద్ధతోన్ముఖం, కుమారమక్షం ప్రసమైక్షతాగ్రతః ॥ 47.1 ॥

స తస్య దృష్ట్యర్పణసంప్రచోదితః, ప్రతాపవాన్ కాంచనచిత్రకార్ముకః ।
సముత్పపాతాథ సదస్యుదీరితః, ద్విజాతిముఖ్యైర్హవిషేవ పావకః ॥ 47.2 ॥

తతో మహద్బాలదివాకరప్రభం, ప్రతప్తజామ్బూనదజాలసంతతమ్ ।
రథం సమాస్థాయ యయౌ స వీర్యవాన్, మహాహరిం తం ప్రతి నైరృతర్షభః ॥ 47.3 ॥

తతస్తపస్సంగ్రహసంచయార్జితం, ప్రతప్తజామ్బూనదజాలశోభితమ్ ।
పతాకినం రత్నవిభూషితధ్వజం, మనోజవాష్టాశ్వవరైస్సుయోజితమ్ ॥ 47.4 ॥

సురాసురాధృష్యమసంగచారిణం, రవిప్రభం వ్యోమచరం సమాహితమ్ ।
సతూణమష్టాసినిబద్ధబన్ధురం, యథాక్రమావేశితశక్తితోమరమ్ ॥ 47.5 ॥

విరాజమానం ప్రతిపూర్ణవస్తునా, స హేమదామ్నా శశిసూర్యవర్చసా ।
దివాకరాభం రథమాస్థితస్తతః, స నిర్జగామామరతుల్యవిక్రమః ॥ 47.6 ॥

స పూరయన్ ఖం చ మహీం చ సాచలాం, తురఙ్గమాతఙ్గమహారథస్వనైః ।
బలైస్సమేతైస్స హి తోరణస్థితం, సమర్థమాసీనముపాగమత్ కపిమ్ ॥ 47.7 ॥

స తం సమాసాద్య హరిం హరీక్షణః, యుగాన్తకాలాగ్నిమివ ప్రజాక్షయే ।
అవస్థితం విస్మితజాతసంభ్రమః, సమైక్షతాక్షో బహుమానచక్షుషా ॥ 47.8 ॥

స తస్య వేగం చ కపేర్మహాత్మనః , పరాక్రమం చారిషు పార్థివాత్మజః ।
విధారయన్ స్వం చ బలం మహాబలః, హిమక్షయే సూర్య ఇవాభివర్ధతే ॥ 47.9 ॥

స జాతమన్యుః ప్రసమీక్ష్య విక్రమం, స్థిరం స్థితస్సంయతి దుర్నివారణమ్ ।
సమాహితాత్మా హనుమన్తమాహవే, ప్రచోదయామాస శరైస్త్రిభిశ్శితైః ॥ 47.10 ॥

తతః కపిం తం ప్రసమీక్ష్య గర్వితం, జితశ్రమం శత్రుపరాజయోర్జితమ్ ।
అవైక్షతాక్షస్సముదీర్ణమానసః, స బాణపాణిః ప్రగృహీతకార్ముకః ॥ 47.11 ॥

స హేమనిష్కాంగదచారుకుణ్డలః, సమాససాదాశుపరాక్రమః కపిమ్ ।
తయోర్బభూవాప్రతిమస్సమాగమః, సురాసురాణామపి సమ్భ్రమప్రదః ॥ 47.12 ॥

రరాస భూమిర్న తతాప భానుమాన్, వవౌ న వాయుః ప్రచచాల చాచలః ।
కపేః కుమారస్య చ వీక్ష్య సంయుగం, ననాద చ ద్యౌరుదధిశ్చ చుక్షుభే ॥ 47.13॥

తతస్స వీరస్సుముఖాన్ పతత్రిణః, సువర్ణపుంఖాన్ సవిషానివోరగాన్ ।
సమాధిసంయోగవిమోక్షతత్త్వవిత్, చరానథ త్రీన్ కపిమూర్ధ్న్యపాతయత్ ॥ **47.14**॥

స తైశ్శరైర్మూర్ధ్ని సమం నిపాతితైః, క్షరన్నసృగ్దిగ్ధవివృత్తలోచనః ।
నవోదితాదిత్యనిభశ్శరాంశుమాన్, వ్యరాజతాదిత్య ఇవాంశుమాలికః ॥ **47.15** ॥

తతస్స పింగాధిపమంత్రిసత్తమః, సమీక్ష్య తం రాజవరాత్మజం రణే ।
ఉదగ్రచిత్రాయుధచిత్రకార్ముకం, జహర్ష చాపూర్యత చాహవోన్ముఖః ॥ **47.16**॥

స మందరాగ్రస్థ ఇవాంశుమాలికః, వివృద్ధకోపో బలవీర్యసంయుతః ।
కుమారమక్షం సబలం సవాహనం, దదాహ నేత్రాగ్నిమరీచిభిస్తదా ॥ **47.17** ॥

తతస్స బాణాసనచిత్రకార్ముకః, శరప్రవర్షో యుధి రాక్షసామ్బుదః ।
శరాన్ముమోచాశు హరీశ్వరాచలే, వలాహకో వృష్టిమివాచలోత్తమే ॥ **47.18** ॥

తతః కపిస్తం రణచణ్డవిక్రమం, వివృద్ధతేజోబలవీర్యసంయుతమ్ ।
కుమారమక్షం ప్రసమీక్ష్య సంయుగే, ననాద హర్షాద్ఘనతుల్యవిక్రమః ॥ **47.19** ॥

స బాలభావాద్యుధి వీర్యదర్పితః, ప్రవృద్ధమన్యుః క్షతజోపమేక్షణః ।
సమాససాదాప్రతిమం కపిం రణే, గజో మహాకూపమివావృతం తృణైః ॥ **47.20** ॥

స తేన బాణైః ప్రసభం నిపాతితైః, చకార నాదం ఘననాదనిస్వనః ।
సముత్పపాతాశు నభస్స మారుతిః, భుజోరువిక్షేపణఘోరదర్శనః ॥ **47.21** ॥

సముత్పతన్తం సమభిద్రవద్బలీ, స రాక్షసానాం ప్రవరః ప్రతాపవాన్ ।
రథీ రథిశ్రేష్ఠతమః కిరన్ శరైః, పయోధరశ్శైలమివాశ్మవృష్టిభిః ॥ **47.22** ॥

స తాన్ శరాంస్తస్య హరిర్విమోక్షయన్, చచార వీరః పథి వాయుసేవితే ।
శరాన్తరే మారుతవద్వినిష్పతన్, మనోజవస్సంయతి చండవిక్రమః ॥ **47.23** ॥

తమాత్తబాణాసనమాహవోన్ముఖం, ఖమాస్తృణన్తం విశిఖైశ్శరోత్తమైః ।
అవైక్షతాక్షం బహుమానచక్షుషా, జగామ చిన్తాం చ స మారుతాత్మజః ॥ **47.24** ॥

తతశ్శరైర్భిన్నభుజాన్తరః కపిః, కుమారవీరేణ మహాత్మనా నదన్ ।
మహాభుజః కర్మవిశేషతత్త్వవిత్, విచిన్తయామాస రణే పరాక్రమమ్ ॥ **47.25** ॥

ఆబాలవద్బాలదివాకరప్రభః, కరోత్యయం కర్మ మహన్మహాబలః ।
న చాస్య సర్వాహవకర్మశోభినః, ప్రమాపణే మే మతిరత్ర జాయతే ॥ **47.26** ॥

అయం మహాత్మా చ మహాంశ్చ వీర్యతః, సమాహితశ్చాతిసహశ్చ సంయుగే ।
అసంశయం కర్మగుణోదయాదయం, సనాగయక్షైర్మునిభిశ్చ పూజితః ॥ **47.27**॥

పరాక్రమోత్సాహవివృద్ధమానసః, సమీక్షతే మాం ప్రముఖాగతస్థితః ।
పరాక్రమో హ్యస్య మనాంసి కమ్పయేత్, సురాసురాణామపి శీఘ్రగామినః ॥ **47.28**॥

న ఖల్వయం నాభిభవేదుపేక్షితః, పరాక్రమో హ్యస్య రణే వివర్ధతే ।
ప్రమాపణం త్వేవ మమాస్య రోచతే, న వర్ధమానోఽగ్నిరుపేక్షితుం క్షమః ॥ **47.29**॥

ఇతి ప్రవేగం తు పరస్య తర్కయన్, స్వకర్మయోగం చ విధాయ వీర్యవాన్ ।
చకార వేగం తు మహాబలస్తదా, మతిం చ చక్రేఽస్య వధే మహాకపిః ॥ **47.30** ॥

స తస్య తానష్టహయాన్ మహాజవాన్, సమాహితాన్ భారసహాన్వివర్తనే ।
జఘాన వీరః పథి వాయుసేవితే, తలప్రహారైః పవనాత్మజః కపిః ॥ **47.31** ॥

తతస్తలేనాభిహతో మహారథః, స తస్య పింగాధిపమంత్రినిర్జితః ।
ప్రభగ్ననీడః పరిముక్తకూబరః, పపాత భూమౌ హతవాజిరమ్బరాత్ ॥ **47.32** ॥

స తం పరిత్యజ్య మహారథో రథం, సకార్ముకః ఖడ్గధరః ఖముత్పతన్ ।
తపోఽభియోగాదృషిరుగ్రవీర్యవాన్, విహాయ దేహం మరుతామివాలయమ్ ॥ **47.33**॥

తతః కపిస్తం విచరన్తమమ్బరే, పతత్రిరాజానిలసిద్ధసేవితే ।
సమేత్య తం మారుతతుల్యవిక్రమః, క్రమేణ జగ్రాహ స పాదయోర్దృఢమ్ ॥ **47.34** ॥

స తం సమావిధ్య సహస్రశః కపిః, మహోరగం గృహ్య ఇవాణ్డజేశ్వరః ।
ముమోచ వేగాత్ పితృతుల్యవిక్రమః, మహీతలే సంయతి వానరోత్తమః ॥ **47.35**॥

స భగ్న బాహూరుకటీశిరోధరః, క్షరన్నసృఙ్నిర్మథితాస్థిలోచనః ।
స భగ్నసన్ధిః ప్రవికీర్ణబన్ధనః, హతః క్షితౌ వాయుసుతేన రాక్షసః ।
మహాకపిర్భూమితలే నిపీడ్య తం, చకార రక్షోధిపతేర్మహద్భయమ్ ॥ **47.36** ॥
మహర్షిభిశ్చక్రచరైర్మహావ్రతైః, సమేత్య భూతైశ్చ సయక్షపన్నగైః ।
సురైశ్చ సేంద్రైర్భృశజాతవిస్మయైః, హతే కుమారే స కపిర్నిరీక్షితః ॥ **47.37** ॥

నిహత్య తం వజ్రిసుతోపమప్రభం, కుమారమక్షం క్షతజోపమేక్షణమ్ ।
తమేవ వీరోఽభిజగామ తోరణం, కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే ॥ **47.38** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టచత్వారింశస్సర్గః

తతస్స రక్షోఽధిపతిర్మహాత్మా, హనూమతాఽక్షే నిహతే కుమారే ।
మనస్సమాధాయ తదేన్ద్రకల్పం, సమాదిదేశేన్ద్రజితం సరోషమ్ ॥ **48.1** ॥

త్వమస్త్రవిచ్ఛస్త్రవిదాం వరిష్ఠః, సురాసురాణామపి శోకదాతా ।
సురేషు సేన్ద్రేషు చ దృష్టకర్మా, పితామహారాధనసంచితాస్త్రః ॥ **48.2** ॥

తవాస్త్రబలమాసాద్య నాసురా న మరుద్గణాః ।
న శేకుస్సమరే స్థాతుం సురేశ్వరసమాశ్రితాః ॥ **48.3** ॥

న కశ్చిత్ త్రిషు లోకేషు సంయుగే న గతశ్రమః ।
భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చ తపసా చాభిరక్షితః ॥
దేశకాలవిభాగజ్ఞః త్వమేవ మతిసత్తమః ॥ **48.4** ॥

న తేఽస్త్యశక్యం సమరేషు కర్మణా, న తేఽస్త్యకార్యం మతిపూర్వమన్త్రణే ।
న సోఽస్తి కశ్చిత్ త్రిషు సంగ్రహేషు వై, న వేద యస్తేఽస్త్రబలం బలం చ తే ॥ **48.5**॥

మమానురూపం తపసో బలం చ, తే పరాక్రమశ్చాస్త్రబలం చ సంయుగే ।
స త్వాం సమాసాద్య రణావమర్దే, మనశ్శ్రమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థమ్ ॥ **48.6** ॥

నిహతాః కింకరాస్సర్వే జమ్బుమాలీ చ రాక్షసః ।
అమాత్యపుత్రా వీరాశ్చ పంచ సేనాగ్రయాయినః ॥ **48.7** ॥

బలాని సుసమృద్ధాని సాశ్వనాగరథాని చ ।
సహోదరస్తే దయితః కుమారోఽక్షశ్చ సూదితః ॥ **48.8** ॥

న హి తేష్వేవ మే సారః యస్త్వయ్యరినిషూదన ॥ **48.9** ॥

ఇదం హి దృష్ట్వా మతిమన్మహద్బలం, కపేః ప్రభావం చ పరాక్రమం చ ।
త్వమాత్మనశ్చాపి సమీక్ష్య సారం, కురుష్వ వేగం స్వబలానురూపమ్ ॥ **48.10** ॥

బలావమర్దస్త్వయి సన్నికృష్టే, యథా గతే శామ్యతి శాంతశత్రౌ ।
తథా సమీక్ష్యాత్మబలం పరం చ, సమారభస్వాస్త్రవిదాం వరిష్ఠ ॥ **48.11** ॥

న వీర సేనా గణశోచ్యవన్తి, న వజ్రమాదాయ విశాలసారమ్ ।
న మారుతస్యాస్య గతేః ప్రమాణం, న చాగ్నికల్పః కరణేన హన్తుమ్ ॥ **48.12** ॥

తమేవమర్థం ప్రసమీక్ష్య సమ్యక్, స్వకర్మసామ్యాద్ధి సమాహితాత్మా ।
స్మరంశ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్త్రవీర్యం, వ్రజాక్షతం కర్మ సమారభస్వ ॥ **48.13** ॥

న ఖల్వియం మతిశ్శ్రేష్ఠా యత్త్వాం సంప్రేషయామ్యహమ్ ।
ఇయం చ రాజధర్మాణాం క్షత్రస్య చ మతిర్మతా ॥ **48.14** ॥

నానాశస్త్రైశ్చ సంగ్రామే వైశారద్యమరిన్దమ ।
అవశ్యమేవ బోద్ధవ్యం కామ్యశ్చ విజయో రణే ॥ **48.15** ॥

తతః పితుస్తద్వచనం నిశమ్య ప్రదక్షిణం దక్షసుతప్రభావః ।
చకార భర్తారమదీనసత్త్వః రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః ॥ **48.16** ॥

తతస్తైస్స్వగణైరిష్టైః ఇంద్రజిత్ప్రతిపూజితః ।
యుద్ధోద్ధతః కృతోత్సాహః సంగ్రామం ప్రత్యపద్యత ॥ **48.17** ॥

శ్రీమాన్ పద్మపలాశాక్షః రాక్షసాధిపతేస్సుతః ।
నిర్జగామ మహాతేజాః సముద్ర ఇవ పర్వసు ॥ **48.18** ॥

స పక్షిరాజోపమతుల్యవేగైః వ్యాలైశ్చతుర్భిస్సితతీక్ష్ణదంష్ట్రైః ।
రథం సమాయుక్తమసంగవేగం సమారురోహేంద్రజిదింద్రకల్పః ॥**48.19**॥

స రథీ ధన్వినాం శ్రేష్ఠః శస్త్రజ్ఞోఽస్త్రవిదాం వరః ।
రథేనాభియయౌ క్షిప్రం హనూమాన్ యత్ర సోఽభవత్ ॥ **48.20** ॥

స తస్య రథనిర్ఘోషం జ్యాస్వనం కార్ముకస్య చ ।
నిశమ్య హరివీరోఽసౌ సంప్రహృష్టతరోఽభవత్ ॥ **48.21** ॥

సుమహచ్చాపమాదాయ శితశల్యాంశ్చ సాయకాన్ ।
హనూమన్తమభిప్రేత్య జగామ రణపణ్డితః ॥ **48.22** ॥

తస్మింస్తతస్సంయతి జాతహర్షే, రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ ।
దిశశ్చ సర్వాః కలుషా బభూవుః, మృగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః ॥ **48.23** ॥

సమాగతస్తత్ర తు నాగయక్షాః, మహర్షయశ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః ।
నభస్సమావృత్య చ పక్షిసంఘాః, వినేదురుచ్చైః పరమప్రహృష్టాః ॥**48.24**॥

ఆయాన్తం సరథం దృష్ట్వా తూర్ణమింద్రజితం కపిః ।
వననాద మహానాదం వ్యవర్ధత చ వేగవాన్ ॥ **48.25** ॥

ఇన్ద్రజిత్తు రథం దివ్యమ్ ఆస్థితశ్చిత్రకార్ముకః ।
ధనుర్విస్ఫారయామాస తడిదూర్జితనిస్స్వనమ్ ॥ **48.26** ॥

తతస్సమేతావతితీక్ష్ణవేగౌ మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ ।
కపిశ్చ రక్షోధిపతేశ్చ పుత్రః సురాసురేన్ద్రావివ బద్ధవైరౌ ॥ **48.27** ॥

స తస్య వీరస్య మహారథస్య, ధనుష్మతస్సంయతి సమ్మతస్య ।
శరప్రవేగం వ్యహనత్ ప్రవృద్ధః, చచార మార్గే పితురప్రమేయే ॥ **48.28** ॥

తతశ్శరానాయతతీక్ష్ణశల్యాన్, సుపత్రిణః కాంచనచిత్రపుంఖాన్ ।
ముమోచ వీరః పరవీరహన్తా, సుసన్నతాన్ వజ్రనిపాతవేగాన్ ॥ **48.29** ॥

తతస్తు తత్స్యందననిస్స్వనం చ, మృదంగభేరీపటహస్వనం చ ।
వికృష్యమాణస్య చ కార్ముకస్య, నిశమ్య ఘోషం పునరుత్పపాత ॥ **48.30** ॥

శరాణామన్తరేష్వాశు వ్యవర్తత మహాకపిః ।
హరిస్తస్యాభిలక్షస్య మోఘయన్ లక్ష్యసంగ్రహమ్ ॥ **48.31** ॥

శరాణామగ్రతస్తస్య పునస్సమభివర్తత ।
ప్రసార్య హస్తౌ హనుమాన్ ఉత్పపాతానిలాత్మజః ॥ **48.32** ॥

తావుభౌ వేగసమ్పన్నౌ రణకర్మవిశారదౌ ।
సర్వభూతమనోగ్రాహి చక్రతుర్యుద్ధముత్తమమ్ ॥ **48.33** ॥

హనూమతో వేద న రాక్షసోఽన్తరం, న మారుతిస్తస్య మహాత్మనోఽన్తరమ్ ।
పరస్పరం నిర్విషహౌ బభూవతుః, సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమౌ ॥ **48.34** ॥

తతస్తు లక్ష్యే స విహన్యమానే, శరేష్వమోఘేషు చ సంపతత్సు ।
జగామ చిన్తాం మహతీం మహాత్మా, సమాధిసంయోగసమాహితాత్మా ॥ **48.35** ॥

తతో మతిం రాక్షసరాజసూనుః, చకార తస్మిన్ హరివీరముఖ్యే ।
అవధ్యతాం తస్య కపేస్సమీక్ష్య,కథం నిగచ్ఛేదితి నిగ్రహార్థమ్ ॥ **48.36** ॥

తతః పైతామహం వీరః సోఽస్త్రమస్త్రవిదాం వరః ।
సన్దధే సుమహాతేజాః తం హరిప్రవరం ప్రతి ॥ **48.37** ॥

అవధ్యోఽయమితి జ్ఞాత్వా తమస్త్రేణాస్త్రతత్త్వవిత్ ।
నిజగ్రాహ మహాబాహుః మారుతాత్మజమింద్రజిత్ ॥ **48.38** ॥

తేన బద్ధస్తతోఽస్త్రేణ రాక్షసేన స వానరః ।
అభవన్నిర్విచేష్టశ్చ పపాత చ మహీతలే ॥ **48.39** ॥

తతోఽథ బుద్ధ్వా స తదస్త్రబన్ధం, ప్రభోః ప్రభావాద్విగతాత్మవేగః ।
పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ, విచిన్తయామాస హరిప్రవీరః ॥ **48.40** ॥

తతస్స్వాయమ్భువైర్మంత్రైః బ్రహ్మాస్త్రమభిమన్త్రితమ్ ।
హనూమాంశ్చిన్తయామాస వరదానం పితామహాత్ ॥ **48.41** ॥

న మేఽస్య బన్ధస్య చ శక్తిరస్తి, విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్ ।
ఇత్యేవ మత్వా విహితోఽస్త్రబన్ధః, మయాఽఽత్మయోనేరనువర్తితవ్యః ॥ **48.42**॥

స వీర్యమస్త్రస్య కపిర్విచార్య పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ ।
విమోక్షశక్తిం పరిచిన్తయిత్వా పితామహాజ్ఞామనువర్తతే స్మ ॥ **48.43** ॥

అస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య భయం మమ న జాయతే ।
పితామహమహేన్ద్రాభ్యాం రక్షితస్యానిలేన చ ॥ **48.44** ॥

గ్రహణే చాపి రక్షోభిః మహాన్ మే గుణదర్శనః ।
రాక్షసేన్ద్రేణ సంవాదః తస్మాద్గృహ్ణన్తు మాం పరే ॥ **48.45** ॥

స నిశ్చితార్థః పరవీరహన్తా సమీక్ష్యకారీ వినివృత్తచేష్టః ।
పరైః ప్రసహ్యాభిగతైర్నిగృహ్య ననాద తైస్తైః పరిభర్త్స్యమానః ॥ **48.46** ॥

తతస్తం రాక్షసా దృష్ట్వా నిర్విచేష్టమరిన్దమమ్ ।
బబన్ధుశ్శణవల్కైశ్చ ద్రుమచీరైశ్చ సంహతైః ॥ **48.47** ॥

స రోచయామాస పరైశ్చ బన్ధం, ప్రసహ్య వీరైరభినిగ్రహం చ ।
కౌతూహలాన్మాం యది రాక్షసేంద్రః, ద్రష్టుం వ్యవస్యేదితి నిశ్చితార్థః ॥ **48.48** ॥

స బద్ధస్తేన వల్కేన విముక్తోఽస్త్రేణ వీర్యవాన్ ।
అస్త్రబన్ధస్స చాన్యం హి న బన్ధమనువర్తతే ॥ **48.49** ॥

అథేన్ద్రజిత్తు ద్రుమచీరబద్ధం, విచార్య వీరః కపిసత్తమం తమ్ ।
విముక్తమస్త్రేణ జగామ చిన్తాం, నాన్యేన బద్ధో హ్యనువర్తతేఽస్త్రమ్ ॥ **48.50** ॥

అహో మహత్కర్మ కృతం నిరర్థకం, న రాక్షసైర్మన్త్రగతిర్విమృష్టా ।
పునశ్చ నాస్త్రే విహతేఽస్త్రమన్యత్, ప్రవర్తతే సంశయితాః స్మ సర్వే ॥ **48.51** ॥

అస్త్రేణ హనుమాన్ ముక్తః నాత్మానమవబుధ్యత ।
కృష్యమాణస్తు రక్షోభిః తైశ్చ బన్ధైర్నిపీడితః ॥ **48.52** ॥

హన్యమానస్తతః క్రూరై రాక్షసైః కాష్ఠముష్టిభిః ।
సమీపం రాక్షసేన్ద్రస్య ప్రాకృష్యత స వానరః ॥ **48.53** ॥

అథేన్ద్రజిత్తం ప్రసమీక్ష్య ముక్తమ్, అస్త్రేణ బద్ధం ద్రుమచీరసూత్రైః ।
వ్యదర్శయత్తత్ర మహాబలం తం, హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే ॥ **48.54** ॥

తం మత్తమివ మాతంగం బద్ధం కపివరోత్తమమ్ ।
రాక్షసా రాక్షసేన్ద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్ ॥ **48.55** ॥

కోఽయం కస్య కుతో వాఽత్ర కిం కార్యం కో వ్యపాశ్రయః ।
ఇతి రాక్షసవీరాణాం తత్ర సంజజ్ఞిరే కథాః ॥ **48.56** ॥

హన్యతాం దహ్యతాం వాఽపి భక్ష్యతామితి చాపరే ।
రాక్షసాస్తత్ర సంక్రుద్ధాః పరస్పరమథాబ్రువన్ ॥ **48.57** ॥

అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా, స తత్ర రక్షోఽధిపపాదమూలే ।
దదర్శ రాజ్ఞః పరిచారవృద్ధాన్, గృహం మహారత్నవిభూషితం చ ॥ **48.58** ॥

స దదర్శ మహాతేజాః రావణః కపిసత్తమమ్ ।
రక్షోభిర్వికృతాకారైః కృష్యమాణమితస్తతః ॥ **48.59** ॥

రాక్షసాధిపతిం చాపి దదర్శ కపిసత్తమః ।
తేజోబలసమాయుక్తం తపన్తమివ భాస్కరమ్ ॥ **48.60** ॥

స రోషసంవర్తితతామ్రదృష్టిః, దశాననస్తం కపిమన్వవేక్ష్య ।
అథోపవిష్టాన్ కులశీలవృద్ధాన్, సమాదిశత్తం ప్రతి మన్త్రిముఖ్యాన్ ॥ **48.61** ॥

యథాక్రమం తైస్స కపిర్విపృష్టః, కార్యార్థమర్థస్య చ మూలమాదౌ ।
నివేదయామాస హరీశ్వరస్య, దూతస్సకాశాదహమాగతోఽస్మి ॥ **48.62** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టచత్వారింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనపఞ్చాశస్సర్గః

తతస్స కర్మణా తస్య విస్మితో భీమవిక్రమః ।
హనూమాన్ రోషతామ్రాక్షః రక్షోఽధిపమవైక్షత ॥ **49.1** ॥

భ్రాజమానం మహార్హేణ కాంచనేన విరాజతా ।
ముక్తాజాలావృతేనాథ ముకుటేన మహాద్యుతిమ్ ॥ **49.2** ॥

వజ్రసంయోగసంయుక్తైః మహార్హమణివిగ్రహైః ।
హైమైరాభరణైశ్చిత్రైః మనసేవ ప్రకల్పితైః ॥ **49.3** ॥

మహార్హక్షౌమసంవీతం రక్తచన్దనరూషితమ్ ।
స్వనులిప్తం విచిత్రాభిః వివిధాభిశ్చ భక్తిభిః ॥ **49.4** ॥

వివృతైర్దర్శనీయైశ్చ రక్తాక్షైర్భీమదర్శనైః ।
దీప్తతీక్ష్ణమహాదంష్ట్రైః ప్రలమ్బదశనచ్ఛదైః ॥ **49.5** ॥

శిరోభిర్దశభిర్వీరం భ్రాజమానం మహౌజసమ్ ।
నానావ్యాలసమాకీర్ణైః శిఖరైరివ మన్దరమ్ ॥ **49.6** ॥

నీలాంజనచయప్రఖ్యం హారేణోరసి రాజతా ।
పూర్ణచన్ద్రాభవక్త్రేణ సబలాకమివామ్బుదమ్ ॥ **49.7** ॥

బాహుభిర్బద్ధకేయూరైః చన్దనోత్తమరూషితైః ।
భ్రాజమానాంగదైః పీనైః పంచశీర్షైరివోరగైః ॥ **49.8** ॥

మహతి స్ఫాటికే చిత్రే రత్నసంయోగసంస్కృతే ।
ఉత్తమాస్తరణాస్తీర్ణే సూపవిష్టం వరాసనే ॥ **49.9** ॥

అలంకృతాభిరత్యర్థం ప్రమదాభిస్సమన్తతః ।
వాలవ్యజనహస్తాభిః ఆరాత్సముపసేవితమ్ ॥ **49.10** ॥

దుర్ధరేణ ప్రహస్తేన మహాపార్శ్వేన రక్షసా ।
మన్త్రిభిర్మన్త్రతత్త్వజ్ఞైః నికుమ్భేన చ మన్త్రిణా ॥ **49.11** ॥

సుఖోపవిష్టం రక్షోభిః చతుర్భిర్బలదర్పితైః ।
కృత్స్నం పరివృతం లోకం చతుర్భిరివ సాగరైః ॥ **49.12** ॥

సచివైర్మన్త్రతత్త్వజ్ఞైః అన్యైశ్చ శుభబుద్ధిభిః ।
అన్వాస్యమానం రక్షోభిః సురైరివ సురేశ్వరమ్ ॥ **49.13** ॥

అపశ్యద్రాక్షసపతిం హనూమానతితేజసమ్ ।
విష్ఠితం మేరుశిఖరే సతోయమివ తోయదమ్ ॥ **49.14** ॥

స తైస్సంపీడ్యమానోఽపి రక్షోభిర్భీమవిక్రమైః ।
విస్మయం పరమం గత్వా రక్షోధిపమవైక్షత ॥ **49.15** ॥

భ్రాజమానం తతో దృష్ట్వా హనూమాన్ రాక్షసేశ్వరమ్ ।
మనసా చిన్తయామాస తేజసా తస్య మోహితః ॥ **49.16** ॥

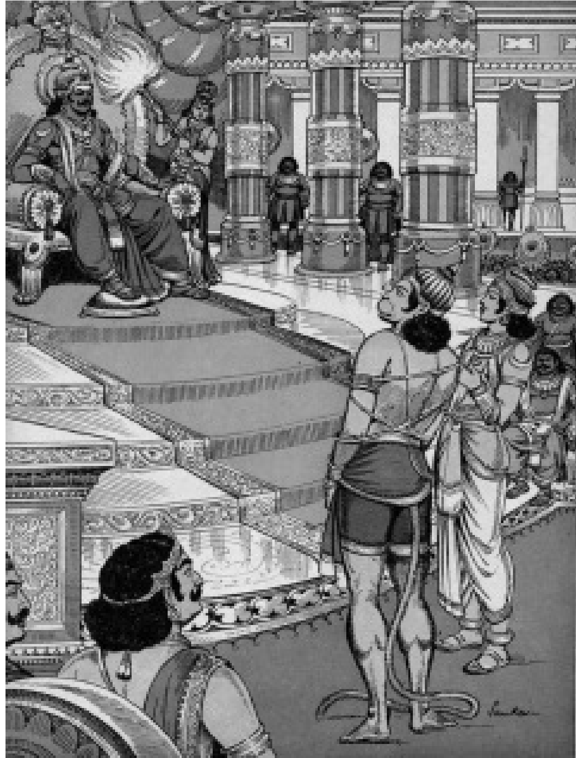
అహో రూపమహో ధైర్యమ్ అహో సత్త్వమహో ద్యుతిః ।
అహో రాక్షసరాజస్య సర్వలక్షణయుక్తతా ॥ **49.17** ॥

యద్యధర్మో న బలవాన్ స్యాదయం రాక్షసేశ్వరః ।
స్యాదయం సురలోకస్య సశక్రస్యాపి రక్షితా ॥ **49.18** ॥

అస్య క్రూరైర్నృశంసైశ్చ కర్మభిర్లోకకుత్సితైః ।
తేన బిభ్యతి ఖల్వస్మాత్ లోకాస్సామరదానవాః ॥ **49.19** ॥

అయం హ్యుత్సహతే క్రుద్ధః కర్తుమేకార్ణవం జగత్ ।
ఇతి చిన్తాం బహువిధామ్ అకరోన్మతిమాన్ హరిః ॥
దృష్ట్వా రాక్షసరాజస్య ప్రభావమమితౌజసః ॥ **49.20** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనపఞ్చాశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పఞ్చాశస్సర్గః

తముద్వీక్ష్య మహాబాహుః పింగాక్షం పురతస్స్థితమ్ ।
కోపేన మహతాఽఽవిష్టః రావణో లోకరావణః ॥ 50.1 ॥

శంకాహతాత్మా దధ్యౌ స కపీన్ద్రం తేజసావృతమ్ ।
కిమేష భగవాన్నన్దీ భవేత్సాక్షాదిహాగతః ॥ 50.2 ॥

యేన శప్తోఽస్మి కైలాసే మయా సంచాలితే పురా ।
సోఽయం వానరమూర్తిస్స్యాత్ కింస్విద్బాణోఽపి వాఽసురః ॥50.3॥

స రాజా రోషతామ్రాక్షః ప్రహస్తం మన్త్రిసత్తమమ్ ।
కాలయుక్తమువాచేదం వచో విపులమర్థవత్ ॥ 50.4 ॥

దురాత్మా పృచ్ఛ్యతామేష కుతః కిం వాఽస్య కారణమ్ ।
వనభంగే చ కోఽస్యార్థః రాక్షసీనాం చ తర్జనే ॥ 50.5 ॥
మత్పురీమప్రధృష్యాం వా ఆగమనే కిం ప్రయోజనమ్ ।
ఆయోధనే వా కిం కార్యం పృచ్ఛ్యతామేష దుర్మతిః ॥ 50.6 ॥

రావణస్య వచశ్శ్రుత్వా ప్రహస్తో వాక్యమబ్రవీత్ ।
సమాశ్వసిహి భద్రం తే న భీః కార్యా త్వయా కపే ॥ 50.7 ॥

యది తావత్త్వమిన్ద్రేణ ప్రేషితో రావణాలయమ్ ।
తత్త్వమాఖ్యాహి మా భూత్తే భయం వానర మోక్ష్యసే ॥ 50.8 ॥

యది వైశ్రవణస్య త్వం యమస్య వరుణస్య చ ।
చారరూపమిదం కృత్వా ప్రవిష్టో నః పురీమిమామ్ ॥ 50.9 ॥

విష్ణునా ప్రేషితో వాఽపి దూతో విజయకాంక్షిణా ।
న హి తే వానరం తేజః రూపమాత్రం తు వానరమ్ ॥ 50.10 ॥

తత్త్వతః కథయస్వాద్య తతో వానర మోక్ష్యసే ।
అనృతం వదతశ్చాపి దుర్లభం తవ జీవితమ్ ॥

అథవా యన్నిమిత్తం తే ప్రవేశో రావణాలయే ॥ 50.11 ॥
ఏవముక్తో హరిశ్రేష్ఠః తదా రక్షోగణేశ్వరమ్ ॥ 50.12 ॥

అబ్రవీన్నాస్మి శక్రస్య యమస్య వరుణస్య వా ।
ధనదేన న మే సఖ్యం విష్ణునా నాస్మి చోదితః ॥ 50.13 ॥

జాతిరేవ మమ త్వేషా వానరోఽహమిహాగతః ।
దర్శనే రాక్షసేన్ద్రస్య దుర్లభే తదిదం మయా ॥ 50.14 ॥

వనం రాక్షసరాజస్య దర్శనార్థే వినాశితమ్ ।
తతస్తే రాక్షసాః ప్రాప్తాః బలినో యుద్ధకాంక్షిణః ॥ 50.15 ॥

రక్షణార్థం తు దేహస్య ప్రతియుద్ధా మయా రణే ।
అస్త్రపాశైర్న శక్యోఽహం బద్ధుం దేవాసురైరపి ॥ 50.16 ॥

పితామహాదేవ వరః మమాప్యేషోఽభ్యుపాగతః ।
రాజానం ద్రష్టుకామేన మయాఽస్త్రమనువర్తితమ్ ॥ 50.17 ॥

విముక్తో హ్యహమస్త్రేణ రాక్షసైస్త్వభిపీడితః ।
కేనచిద్రాజకార్యేణ సంప్రాప్తోఽస్మి తవాన్తికమ్ ॥ 50.18 ॥

దూతోఽహమితి విజ్ఞేయః రాఘవస్యామితౌజసః ।
శ్రూయతాం చాపి వచనం మమ పథ్యమిదం ప్రభో ॥ 50.19 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పఞ్చాశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకపఞ్చాశస్సర్గః

తం సమీక్ష్య మహాసత్త్వం సత్త్వవాన్ హరిసత్తమః ।
వాక్యమర్థవదవ్యగ్రః తమువాచ దశాననమ్ ॥ 51.1 ॥

అహం సుగ్రీవసన్దేశాత్ ఇహ ప్రాప్తస్తవాలయమ్ ।
రాక్షసేంద్ర హరీశస్త్వాం భ్రాతా కుశలమబ్రవీత్ ॥ 51.2 ॥

భ్రాతుశ్శృణు సమాదేశం సుగ్రీవస్య మహాత్మనః ।
ధర్మార్థోపహితం వాక్యమ్ ఇహ చాముత్ర చ క్షమమ్ ॥ 51.3 ॥

రాజా దశరథో నామ రథకుంజరవాజిమాన్ ।
పితేవ బన్ధుర్లోకస్య సురేశ్వరసమద్యుతిః ॥ 51.4 ॥

జ్యేష్ఠస్తస్య మహాబాహుః పుత్రః ప్రియకరః ప్రభుః ।
పితుర్నిదేశాన్నిష్క్రాన్తః ప్రవిష్టో దణ్డకావనమ్ ॥ 51.5 ॥

లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా చాపి భార్యయా ।
రామో నామ మహాతేజాః ధర్మ్యం పన్థానమాశ్రితః ॥ 51.6 ॥

తస్య భార్యా వనే నష్టా సీతా పతిమనువ్రతా ।
వైదేహస్య సుతా రాజ్ఞః జనకస్య మహాత్మనః ॥ 51.7 ॥

స మార్గమాణస్తాం దేవీం రాజపుత్రస్సహానుజః ।
ఋశ్యమూకమనుప్రాప్తః సుగ్రీవేణ సమాగతః ॥ 51.8 ॥

తస్య తేన ప్రతిజ్ఞాతం సీతాయాః పరిమార్గణమ్ ।
సుగ్రీవస్యాపి రామేణ హరిరాజ్యం నివేదితమ్ ॥ 51.9 ॥

తతస్తేన మృధే హత్వా రాజపుత్రేణ వాలినమ్ ।
సుగ్రీవస్థాపితో రాజ్యే హర్యృక్షాణాం గణేశ్వరః ॥ 51.10 ॥

త్వయా విజ్ఞాతపూర్వశ్చ వాలీ వానరపుంగవః ।
రామేణ నిహతస్సంఖ్యే శరేణైకేన వానరః ॥ 51.11 ॥

స సీతామార్గణే వ్యగ్రః సుగ్రీవస్సత్యసంగరః ।
హరీన్ సంప్రేషయామాస దిశస్సర్వా హరీశ్వరః ॥ 51.12 ॥

తాం హరీణాం సహస్రాణి శతాని నియుతాని చ ।
దిక్షు సర్వాసు మార్గన్తే హ్యధశ్చోపరి చామ్బరే ॥ 51.13 ॥

వైనతేయసమాః కేచిత్ కేచిత్తత్రానిలోపమాః ।
అసంగగతయశ్శీఘ్రాః హరివీరా మహాబలాః ॥ 51.14 ॥

అహం తు హనుమాన్నామ మారుతస్యౌరసస్సుతః ।
సీతాయాస్తు కృతే తూర్ణం శతయోజనమాయతమ్ ॥ 51.15 ॥

సముద్రం లంఘయిత్వైవ తాం దిదృక్షురిహాగతః ।
భ్రమతా చ మయా దృష్టా గృహే తే జనకాత్మజా ॥ 51.16 ॥

తద్భవాన్ దృష్టధర్మార్థః తపః కృతపరిగ్రహః ।
పరదారాన్ మహాప్రాజ్ఞ నోపరోద్ధుం త్వమర్హసి ॥ 51.17 ॥

న హి ధర్మవిరుద్ధేషు బహ్వపాయేషు కర్మసు ।
మూలఘాతిషు సజ్జన్తే బుద్ధిమన్తో భవద్విధాః ॥ 51.18 ॥

కశ్చ లక్ష్మణముక్తానాం రామకోపానువర్తినామ్ ।
శరాణామగ్రతస్స్థాతుం శక్తో దేవాసురేష్వపి ॥ 51.19 ॥

న చాపి త్రిషు లోకేషు రాజన్ విద్యేత కశ్చన ।
రాఘవస్య వ్యలీకం యః కృత్వా సుఖమవాప్నుయాత్ ॥ 51.20 ॥

తత్త్రికాలహితం వాక్యం ధర్మమర్థానుబన్ధి చ ।
మన్యస్వ నరదేవాయ జానకీ ప్రతిదీయతామ్ ॥ 51.21 ॥

దృష్టా హీయం మయా దేవీ లబ్ధం యదిహ దుర్లభమ్ ।
ఉత్తరం కర్మ యచ్ఛేషం నిమిత్తం తత్ర రాఘవః ॥ 51.22 ॥

లక్షితేయం మయా సీతా తథా శోకపరాయణా ।
గృహ్య యాం నాభిజానాసి పంచాస్యామివ పన్నగీమ్ ॥ 51.23 ॥

నేయం జరయితుం శక్యా సాసురైరమరైరపి ।
విషసంసృష్టమత్యర్థం భుక్తమన్నమివౌజసా ॥ 51.24 ॥

తపస్సన్తాపలబ్ధస్తే యోఽయం ధర్మపరిగ్రహః ।
న స నాశయితుం న్యాయ్యమ్ ఆత్మప్రాణపరిగ్రహః ॥ 51.25 ॥

అవధ్యతాం తపోభిర్యాం భవాన్ సమనుపశ్యతి ।
ఆత్మనస్సాసురైర్దేవైః హేతుస్తత్రాప్యయం మహాన్ ॥ 51.26 ॥

సుగ్రీవో న హి దేవోఽయం నాసురో న చ రాక్షసః ।
న దానవో న గన్ధర్వః న యక్షో న చ పన్నగః ॥

తస్మాత్ ప్రాణపరిత్రాణం కథం రాజన్ కరిష్యసి ॥ **51.27** ॥

న తు ధర్మోపసంహారమ్ అధర్మఫలసంహితమ్ ।
తదేవ ఫలమన్వేతి ధర్మశ్చాధర్మనాశనః ॥ **51.28** ॥

ప్రాప్తం ధర్మఫలం తావత్ భవతా నాత్ర సంశయః ।
ఫలమస్యాప్యధర్మస్య క్షిప్రమేవ ప్రపత్స్యసే ॥ **51.29** ॥

జనస్థానవధం బుద్ధ్వా బుద్ధ్వా వాలివధం తథా ।
రామసుగ్రీవసఖ్యం చ బుధ్యస్వ హితమాత్మనః ॥ **51.30** ॥

కామం ఖల్వహమప్యేకః సవాజిరథకుంజరామ్ ।
లంకాం నాశయితుం శక్తః తస్యైష తు న నిశ్చయః ॥ **51.31** ॥

రామేణ హి ప్రతిజ్ఞాతం హర్యృక్షగణసన్నిధౌ ।
ఉత్సాదనమమిత్రాణాం సీతాయైస్తు ప్రధర్షితా ॥ **51.32** ॥

అపకుర్వన్ హి రామస్య సాక్షాదపి పురన్దరః ।
న సుఖం ప్రాప్నుయాదన్యః కిం పునస్త్వద్విధో జనః ॥ **51.33** ॥

యాం సీతేత్యభిజానాసి యేయం తిష్ఠతి తే వశే ।
కాలరాత్రీతి తాం విద్ధి సర్వలంకావినాశినీమ్ ॥ **51.34** ॥

తదలం కాలపాశేన సీతావిగ్రహరూపిణా ।
స్వయం స్కన్ధావసక్తేన క్షమమాత్మని చిన్త్యతామ్ ॥ **51.35** ॥

సీతాయాస్తేజసా దగ్ధాం రామకోపప్రపీడితామ్ ।
దహ్యమానామిమాం పశ్య పురీం సాట్టప్రతోలికామ్ ॥ **51.36** ॥

స్వాని మిత్రాణి మన్త్రీంశ్చ జ్ఞాతీన్ భ్రాతౄన్ సుతాన్ హితాన్ ।
భోగాన్ దారాంశ్చ లంకాం చ మా వినాశముపానయ ॥ **51.37** ॥

సత్యం రాక్షసరాజేంద్ర శృణుష్వ వచనం మమ ।
రామదాసస్య దూతస్య వానరస్య విశేషతః ॥ **51.38** ॥

సర్వాన్ లోకాన్ సుసంహృత్య సభూతాన్ సచరాచరాన్ ।
పునరేవ తథా స్రష్టుం శక్తో రామో మహాయశాః ॥ 51.39 ॥

దేవాసురనరేన్ద్రేషు యక్షరక్షోగణేషు చ ।
విద్యాధరేషు సర్వేషు గన్ధర్వేషూరగేషు చ ॥ 51.40 ॥

సిద్ధేషు కిన్నరేన్ద్రేషు పతత్రిషు చ సర్వతః ॥ 51.41 ॥

సర్వభూతేషు సర్వత్ర సర్వకాలేషు నాస్తి సః ।
యో రామం ప్రతియుద్ధ్యేత విష్ణుతుల్యపరాక్రమమ్ ॥ 51.42 ॥

సర్వలోకేశ్వరస్యైవం కృత్వా విప్రియముత్తమమ్ ।
రామస్య రాజసింహస్య దుర్లభం తవ జీవితమ్ ॥ 51.43 ॥

దేవాశ్చ దైత్యాశ్చ నిశాచరేంద్ర, గన్ధర్వవిద్యాధరనాగయక్షాః ।
రామస్య లోకత్రయనాయకస్య, స్థాతుం న శక్తాస్సమరేషు సర్వే ॥ 51.44 ॥

బ్రహ్మా స్వయమ్భూశ్చతురాననో వా, రుద్రస్త్రినేత్రస్త్రిపురాన్తకో వా ।
ఇన్ద్రో మహేంద్రస్సురనాయకో వా, త్రాతుం న శక్తా యుధి రామవధ్యమ్ ॥ 51.45 ॥

స సౌష్ఠవోపేతమదీనవాదినః, కపేర్నిశమ్యాప్రతిమోఽప్రియం వచః ।
దశాననః కోపవివృత్తలోచనః, సమాదిశత్ తస్య వధం మహాకపేః ॥ 51.46 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకపఞ్చాశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్విపఞ్చాశస్సర్గః

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వానరస్య మహాత్మనః ।
ఆజ్ఞాపయద్వధం తస్య రావణః క్రోధమూర్ఛితః ॥ 52.1 ॥

వధే తస్య సమాజ్ఞప్తే రావణేన దురాత్మనా ।
నివేదితవతో దౌత్యం నానుమేనే విభీషణః ॥ 52.2 ॥

తం రక్షోధిపతిం క్రుద్ధం తచ్చ కార్యముపస్థితమ్ ।
విదిత్వా చిన్తయామాస కార్యం కార్యవిధౌ స్థితః ॥ 52.3 ॥

నిశ్చితార్థస్తతస్సామ్నా పూజ్యం శత్రుజిదగ్రజమ్ ।
ఉవాచ హితమత్యర్థం వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ 52.4 ॥

క్షమస్వ రోషం త్యజ రాక్షసేన్ద్ర, ప్రసీద మద్వాక్యమిదం శృణుష్వ ।
వధం న కుర్వన్తి పరావరజ్ఞాః, దూతస్య సన్తో వసుధాధిపేన్ద్రాః ॥ 52.5 ॥

రాజధర్మవిరుద్ధం చ లోకవృత్తేశ్చ గర్హితమ్ ।
తవ చాసదృశం వీర కపేరస్య ప్రమాపణమ్ ॥ 52.6 ॥

ధర్మజ్ఞశ్చ కృతజ్ఞశ్చ రాజధర్మవిశారదః ।
పరావరజ్ఞో భూతానాం త్వమేవ పరమార్థవిత్ ॥ 52.7 ॥

గృహ్యన్తే యది రోషేణ త్వాదృశోఽపి విపశ్చితః ।
తతశ్శాస్త్రవిపశ్చిత్త్వం శ్రమ ఏవ హి కేవలమ్ ॥ 52.8 ॥

తస్మాత్ప్రసీద శత్రుఘ్న రాక్షసేంద్ర దురాసద ।
యుక్తాయుక్తం వినిశ్చిత్య దూతదణ్డో విధీయతామ్ ॥ 52.9 ॥

విభీషణవచశ్శ్రుత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః ।
రోషేణ మహతావిష్టః వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 52.10 ॥

న పాపానాం వధే పాపం విద్యతే శత్రుసూదన ।
తస్మాదేనం వధిష్యామి వానరం పాపచారిణమ్ ॥ 52.11 ॥

అధర్మమూలం బహురోషయుక్తమ్, అనార్యజుష్టం వచనం నిశమ్య ।
ఉవాచ వాక్యం పరమార్థతత్త్వం, విభీషణో బుద్ధిమతాం వరిష్ఠః ॥ 52.12 ॥

ప్రసీద లంకేశ్వర రాక్షసేన్ద్ర, ధర్మార్థయుక్తం వచనం శృణుష్వ ।
దూతా న వధ్యాస్సమయేషు రాజన్, సర్వేషు సర్వత్ర వదన్తి సన్తః ॥ 52.13 ॥

అసంశయం శత్రురయం ప్రవృద్ధః, కృతం హ్యనేనాప్రియమప్రమేయమ్ ।
న దూతవధ్యాం ప్రవదన్తి సంతః, దూతస్య దృష్టా బహవో హి దణ్డాః ॥ **52.14** ॥

వైరూప్యమంగేషు కశాభిఘాతః, మౌణ్డ్యం తథా లక్షణసన్నిపాతః ।
ఏతాన్ హి దూతే ప్రవదన్తి దణ్డాన్, వధస్తు దూతస్య న నశ్శ్రుతోఽపి ॥ **52.15** ॥

కథం చ ధర్మార్థవినీతబుద్ధిః, పరావరప్రత్యయనిశ్చితార్థః ।
భవద్విధః కోపవశే హి తిష్ఠేత్, కోపం నియచ్ఛన్తి హి సత్త్వవన్తః ॥ **52.16** ॥

న ధర్మవాదే న చ లోకవృత్తే, న శాస్త్రబుద్ధిగ్రహణేషు చాపి ।
విద్యేత కశ్చిత్తవ వీర తుల్యః, త్వం హ్యుత్తమస్సర్వసురాసురాణామ్ ॥ **52.17** ॥

న చాప్యస్య కపేర్ఘాతే కంచిత్ పశ్యామ్యహం గుణమ్ ।
తేష్వయం పాత్యతాం దండః యైరయం ప్రేషితః కపిః ॥ **52.18** ॥

సాధుర్వా యది వాఽసాధుః పరైరేష సమర్పితః ।
బ్రువన్ పరార్థం పరవాన్ న దూతో వధమర్హతి ॥ **52.19** ॥

అపి చాస్మిన్ హతే రాజన్ నాన్యం పశ్యామి ఖేచరమ్ ।
ఇహ యః పునరాగచ్ఛేత్ పరం పారం మహోదధేః ॥ **52.20** ॥

తస్మాన్నాస్య వధే యత్నః కార్యః పరపురఞ్జయ ।
భవాన్ సేన్ద్రేషు దేవేషు యత్నమాస్థాతుమర్హతి ॥ **52.21** ॥

అస్మిన్ వినష్టే న హి దూతమన్యం, పశ్యామి యస్తౌ నరరాజపుత్రౌ ।
యుద్ధాయ యుద్ధప్రియ దుర్వినీతౌ, ఉద్యోజయేద్దీర్ఘపథావరుద్ధౌ ॥ **52.22** ॥

పరాక్రమోత్సాహమనస్వినాం చ, సురాసురాణామపి దుర్జయేన ।
త్వయా మనోనన్దన నైరృతానాం, యుద్ధాయతిర్నాశయితుం న యుక్తా ॥ **52.23**॥

హితాశ్చ శూరాశ్చ సమాహితాశ్చ, కులేషు జాతాశ్చ మహాగుణేషు ।
మనస్వినశ్శస్త్రభృతాం వరిష్ఠాః, కోట్యగ్రతస్తే సుభృతాశ్చ యోధాః ॥ **52.24** ॥

తదేకదేశేన బలస్య తావత్, కేచిత్తవాదేశకృతోఽభియాన్తు ।
తౌ రాజపుత్రౌ వినిగృహ్య మూఢౌ, పరేషు తే భావయితుం ప్రభావమ్ ॥ **52.25** ॥

నిశాచరాణామధిపోఽనుజస్య, విభీషణస్యోత్తమవాక్యమిష్టమ్ ।
జగ్రాహ బుద్ధ్యా సురలోకశత్రుః, మహాబలో రాక్షసరాజముఖ్యః ॥ **52.26** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్విపఞ్చాశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రిపఞ్చాశస్సర్గః

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దశగ్రీవో మహాబలః ।
దేశకాలహితం వాక్యం భ్రాతురుత్తరమబ్రవీత్ ॥ 53.1 ॥

సమ్యగుక్తం హి భవతా దూతవధ్యా విగర్హితా ।
అవశ్యం తు వధాదన్యః క్రియతామస్య నిగ్రహః ॥ 53.2 ॥

కపీనాం కిల లాంగూలమ్ ఇష్టం భవతి భూషణమ్ ।
తదస్య దీప్యతాం శీఘ్రం తేన దగ్ధేన గచ్ఛతు ॥ 53.3 ॥

తతః పశ్యన్త్విమం దీనమ్ అంగవైరూప్యకర్శితమ్ ।
సమిత్రజ్ఞాతయస్సర్వే బాన్ధవాస్ససుహృజ్జనాః ॥ 53.4 ॥

ఆజ్ఞాపయద్రాక్షసేంద్రః పురం సర్వం స చత్వరమ్ ।
లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రక్షోభిః పరిణీయతామ్ ॥ 53.5 ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాక్షసాః కోపకర్శితాః ।
వేష్టయన్తి స్మ లాంగూలం జీర్ణైః కార్పాసకైః పటైః ॥ 53.6 ॥

సంవేష్ట్యమానే లాంగూలే వ్యవర్ధత మహాకపిః ।
శుష్కమిన్ధనమాసాద్య వనేష్వివ హుతాశనః ॥
తైలేన పరిషిచ్యాథ తేఽగ్నిం తత్రాభ్యపాతయన్ ॥ 53.7 ॥

లాంగూలేన ప్రదీప్తేన రాక్షసాంస్తానపాతయత్ ।
రోషామర్షపరీతాత్మా బాలసూర్యసమాననః ॥ 53.8 ॥

లాంగూలం సంప్రదీప్తం తు ద్రష్టుం తస్య హనూమతః ।
సహస్త్రీబాలవృద్ధాశ్చ జగ్ముః ప్రీతా నిశాచరాః ॥ 53.9 ॥

స భూయస్సంగతైః క్రూరైః రాక్షసైర్హరిసత్తమః ।
నిబద్ధః కృతవాన్ వీరః తత్కాల సదృశీం మతిమ్ ॥ 53.10 ॥

కామం ఖలు న మే శక్తా నిబద్ధస్యాపి రాక్షసాః ।
ఛిత్త్వా పాశాన్ సముత్పత్య హన్యామహమిమాన్ పునః ॥ 53.11 ॥

యది భర్తృహితార్థాయ చరన్తం భర్తృశాసనాత్ ।
బధ్నన్త్యేతే దురాత్మానో న తు మే నిష్కృతిః కృతా ॥ 53.12 ॥

సర్వేషామేవ పర్యాప్తః రాక్షసానామహం యుధి ।
కిం తు రామస్య ప్రీత్యర్థం విషహిష్యేఽహమీదృశమ్ ॥ 53.13 ॥

లంకా చారయితవ్యా వై పునరేవ భవేదితి ।
రాత్రౌ న హి సుదృష్టా మే దుర్గకర్మవిధానతః ॥ 53.14 ॥

అవశ్యమేవ ద్రష్టవ్యా మయా లంకా నిశాక్షయే ॥ 53.15 ॥

కామం బద్ధస్య మే భూయః పుచ్ఛస్యోద్దీపనేన చ ।
పీడాం కుర్వన్తు రక్షాంసి న మేఽస్తి మనసశ్శ్రమః ॥ 53.16 ॥

తతస్తే సంవృతాకారం సత్త్వవన్తం మహాకపిమ్ ।
పరిగృహ్య యయుర్హృష్టాః రాక్షసాః కపికుంజరమ్ ॥ 53.17 ॥

శంఖభేరీనినాదైస్తం ఘోషయన్తస్స్వకర్మభిః ।
రాక్షసాః క్రూరకర్మాణః చారయన్తి స్మ తాం పురీమ్ ॥ 53.18 ॥

అన్వీయమానో రక్షోభిః యయౌ సుఖమరిన్దమః ।
హనుమాంశ్చారయామాస రాక్షసానాం మహాపురీమ్ ॥ 53.19 ॥

అథాపశ్యద్విమానాని విచిత్రాణి మహాకపిః ।
సంవృతాన్ భూమిభాగాంశ్చ సువిభక్తాంశ్చ చత్వరాన్ ॥ 53.20 ॥

వీథీశ్చ గృహసంబాధాః కపిశ్శృంగాటకాని చ ।
తథా రథ్యోపరథ్యాశ్చ తథైవ గృహకాన్తరాన్ ॥
గృహాంశ్చ మేఘసంకాశాన్ దదర్శ పవనాత్మజః ॥ 53.21 ॥

చత్వరేషు చతుష్కేషు రాజమార్గే తథైవ చ ।
ఘోషయన్తి కపిం సర్వే చారీక ఇతి రాక్షసాః ॥ 53.22 ॥

స్త్రీబాలవృద్ధా నిర్జగ్ముః తత్ర తత్ర కుతూహలాత్ ।
తం ప్రదీపితలాంగూలం హనూమన్తం దిదృక్షవః ॥ 53.23 ॥

దీప్యమానే తతస్తస్య లాంగూలాగ్రే హనూమతః ।
రాక్షస్యస్తా విరూపాక్ష్యః శంసుర్దేవ్యాస్తదప్రియమ్ ॥ 53.24 ॥

యస్త్వయా కృతసంవాదః సీతే తామ్రముఖః కపిః ।
లాంగూలేన ప్రదీప్తేన స ఏష పరిణీయతే ॥ 53.25 ॥

శ్రుత్వా తద్వచనం క్రూరమ్ ఆత్మాపహరణోపమమ్ ।
వైదేహీ శోకసన్తప్తా హుతాశనముపాగమత్ ॥ 53.26 ॥

మంగళాభిముఖీ తస్య సా తదాఽఽసీన్మహాకపేః ।
ఉపతస్థే విశాలాక్షీ ప్రయతా హవ్యవాహనమ్ ॥ 53.27 ॥

యద్యస్తి పతిశుశ్రూషా యద్యస్తి చరితం తపః ।
యది చాస్త్యేకపత్నీత్వం శీతో భవ హనూమతః ॥ 53.28 ॥

యది కించిదనుక్రోశః తస్య మయ్యస్తి ధీమతః ।
యది వా భాగ్యశేషో మే శీతో భవ హనూమతః ॥ 53.29 ॥

యది మాం వృత్తసమ్పన్నాం తత్సమాగమలాలసామ్ ।
స విజానాతి ధర్మాత్మా శీతో భవ హనూమతః ॥ 53.30 ॥

యది మాం తారయేదార్యః సుగ్రీవస్సత్యసంగరః ।
అస్మాద్దుఃఖామ్బుసంరోధాత్ శీతో భవ హనూమతః ॥ 53.31 ॥

తతస్తీక్ష్ణార్చిరవ్యగ్రః ప్రదక్షిణశిఖోఽనలః ।
జజ్వాల మృగశాబాక్ష్యాః శంసన్నివ శివం కపేః ॥ 53.32 ॥

హనుమజ్జనకశ్చాపి పుచ్ఛానలయుతోఽనిలః ।
వవౌ స్వాస్థ్యకరో దేవ్యాః ప్రాలేయానిలశీతలః ॥ 53.33 ॥

దహ్యమానే చ లాంగూలే చిన్తయామాస వానరః ॥ 53.34 ॥

ప్రదీప్తోఽగ్నిరయం కస్మాత్ న మాం దహతి సర్వతః ।
దృశ్యతే చ మహాజ్వాలః కరోతి న చ మే రుజమ్ ॥
శిశిరస్యేవ సమ్పాతః లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితః ॥ 53.35 ॥

అథవా తదిదం వ్యక్తం యద్దృష్టం ప్లవతా మయా ।
రామప్రభావాదాశ్చర్యం పర్వతః సరితాం పతౌ ॥ 53.36 ॥

యది తావత్ సముద్రస్య మైనాకస్య చ ధీమతః ।
రామార్థం సమ్భ్రమస్తాదృక్ కిమగ్నిర్న కరిష్యతి ॥ 53.37 ॥

సీతాయాశ్చానృశంస్యేన తేజసా రాఘవస్య చ ।
పితుశ్చ మమ సఖ్యేన న మాం దహతి పావకః ॥ 53.38 ॥

భూయస్స చిన్తయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః ॥ **53.39** ॥

ఉత్పపాతాథ వేగేన ననాద చ మహాకపిః ।
పురద్వారం తతశ్శ్రీమాన్ శైలశృంగమివోన్నతమ్ ॥
విభక్తరక్షస్సమ్బాధమ్ ఆససాదానిలాత్మజః ॥ **53.40** ॥

స భూత్వా శైలసంకాశః క్షణేన పునరాత్మవాన్ ।
హ్రస్వతాం పరమాం ప్రాప్తః బంధనాన్యవశాతయత్ ॥ **53.41** ॥

విముక్తశ్చాభవచ్ఛ్రీమాన్ పునః పర్వతసన్నిభః ।
వీక్షమాణశ్చ దదృశే పరిఘం తోరణాశ్రితమ్ ॥ **53.42** ॥

స తం గృహ్య మహాబాహుః కాలాయస పరిష్కృతమ్ ।
రక్షిణస్తాన్ పునస్సర్వాన్ సూదయామాస మారుతిః ॥ **53.43** ॥

స తాన్నిహత్వా రణచణ్డవిక్రమః
సమీక్షమాణః పునరేవ లంకామ్ ।
ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ
ప్రకాశతాదిత్య ఇవార్చిమాలీ ॥ **53.44** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రిపఞ్చాశసర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుష్పఞ్చాశసర్గః

వీక్షమాణస్తతో లంకాం కపిః కృతమనోరథః ।
వర్ధమానసముత్సాహః కార్యశేషమచిన్తయత్ ॥ **54.1** ॥

కిం ను ఖల్వవశిష్టం మే కర్తవ్యమిహ సామ్ప్రతమ్ ।
యదేషాం రక్షసాం భూయః సన్తాపజననం భవేత్ ॥ **54.2** ॥

వనం తావత్ ప్రమథితం ప్రకృష్టా రాక్షసా హతాః ।
బలైకదేశః క్షపితః శేషం దుర్గవినాశనమ్ ॥ **54.3** ॥

దుర్గే వినాశితే కర్మ భవేత్సుఖపరిశ్రమమ్ ।
అల్పయత్నేన కార్యేఽస్మిన్ మమ స్యాత్ సఫలశ్శ్రమః ॥ **54.4** ॥

యో హ్యయం మమ లాంగూలే దీప్యతే హవ్యవాహనః ।
అస్య సన్తర్పణం న్యాయ్యం కర్తుమేభిర్గృహోత్తమైః ॥ **54.5** ॥

తతః ప్రదీప్తలాంగూలః సవిద్యుదివ తోయదః ।
భవనాగ్రేషు లంకాయాః విచచార మహాకపిః ॥ **54.6** ॥

గృహాద్గృహం రాక్షసానామ్ ఉద్యానాని చ వానరః ।
వీక్షమాణో హ్యసన్త్రస్తః ప్రాసాదాంశ్చ చచార సః ॥ **54.7** ॥

అవప్లుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనమ్ ।
అగ్నిం తత్ర స నిక్షిప్య శ్వసనేన సమో బలీ ॥ **54.8** ॥

తతోఽన్యత్ పుప్లువే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్ ।
ముమోచ హనుమానగ్నిం కాలానలశిఖోపమమ్ ॥ **54.9** ॥

వజ్రదంష్ట్రస్య చ తథా పుప్లువే స మహాకపిః ।
శుకస్య చ మహాతేజాః సారణస్య చ ధీమతః ।
తథా చేన్ద్రజితో వేశ్మ దదాహ హరియూథపః ॥ **54.10** ॥

జమ్బుమాలేస్సుమాలేశ్చ దదాహ భవనం తతః ॥ **54.11** ॥

రశ్మి కేతోశ్చ భవనం సూర్యశత్రోస్తథైవ చ ।
హ్రస్వకర్ణస్య దంష్ట్రస్య రోమశస్య చ రక్షసః ॥ **54.12** ॥

యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య రక్షసః ।
విద్యుజ్జిహ్వస్య ఘోరస్య తథా హస్తిముఖస్య చ ॥ **54.13** ॥

కరాలస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి ।
కుమ్భకర్ణస్య భవనం మకరాక్షస్య చైవ హి ॥ **54.14** ॥

యజ్ఞశత్రోశ్చ భవనం బ్రహ్మశత్రోస్తథైవ చ ।
నరాన్తకస్య కుమ్భస్య నికుమ్భస్య దురాత్మనః ॥ **54.15** ॥

వర్జయిత్వా మహాతేజాః విభీషణగృహం ప్రతి ।
క్రమమాణః క్రమేణైవ దదాహ హరిపుంగవః ॥ **54.16** ॥

తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః ।
గృహేష్వృద్ధిమతామృద్ధిం దదాహ స మహాకపిః ॥ **54.17** ॥

సర్వేషాం సమతిక్రమ్య రాక్షసేన్ద్రస్య వీర్యవాన్ ।
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్ రావణస్య నివేశనమ్ ॥ **54.18** ॥

తతస్తస్మిన్ గృహే ముఖ్యే నానారత్నవిభూషితే ।
మేరుమన్దరసంకాశే సర్వమంగళశోభితే ॥ **54.19** ॥

ప్రదీప్తమగ్నిముత్సృజ్య లాంగూలాగ్రే ప్రతిష్ఠితమ్ ।
ననాద హనుమాన్ వీరః యుగాన్తజలదో యథా ॥ **54.20** ॥

శ్వసనేన చ సంయోగాత్ అతివేగో మహాబలః ।
కాలాగ్నిరివ జజ్వాల ప్రావర్ధత హుతాశనః ॥ **54.21** ॥

ప్రదీప్తమగ్నిం పవనః తేషు వేశ్మ స్వచారయత్ ।
అభూచ్ఛ్వసనసంయోగాత్ అతివేగో హుతాశనః ॥ **54.22** ॥

తాని కాంచనజాలాని ముక్తామణిమయాని చ ।
భవనాన్యవశీర్యన్త రత్నవన్తి మహాన్తి చ ॥ **54.23** ॥

తాని భగ్నవిమానాని నిపేతుర్వసుధాతలే ।
భవనానీవ సిద్ధానామ్ అమ్బరాత్పుణ్యసంక్షయే ॥ **54.24** ॥

సంజజ్ఞే తుములశ్శబ్దః రాక్షసానాం ప్రధావతామ్ ।
స్వగృహస్య పరిత్రాణే భగ్నోత్సాహగతశ్రియామ్ ।
నూనమేషోఽగ్నిరాయాతః కపిరూపేణ హా ఇతి ॥ 54.25 ॥

క్రన్దన్త్యస్సహసా పేతుః స్తనన్ధయధరాస్స్త్రియః ।
కాశ్చిదగ్నిపరీతేభ్యః హర్మ్యేభ్యో ముక్తమూర్ధజాః ॥ 54.26 ॥

పతన్త్యో రేజిరేఽభ్రేభ్యః సౌదామిన్య ఇవామ్బరాత్ ॥ 54.27 ॥

వజ్రవిద్రుమవైడూర్యముక్తారజతసంహితాన్ ।
విచిత్రాన్ భవనాన్ ధాతూన్ స్యన్దమానాన్ దదర్శ సః ॥ 54.28 ॥

నాగ్నిస్తృప్యతి కాష్ఠానాం తృణానాం హరియూథపః ।
నాగ్నేర్నాపి విశస్తానాం రాక్షసానాం వసున్ధరా ॥ 54.29 ॥

క్వచిత్ కింశుకసంకాశాః క్వచిచ్ఛాల్మలిసన్నిభాః ।
క్వచిత్ కుంకుమసంకాశాః శిఖా వహ్నేశ్చకాశిరే ॥ 54.30 ॥

హనూమతా వేగవతా వానరేణ మహాత్మనా ।
లంకాపురం ప్రదగ్ధం తత్ రుద్రేణ త్రిపురం యథా ॥ 54.31 ॥

తతస్తు లంకాపురపర్వతాగ్రే, సముత్థితో భీమపరాక్రమోఽగ్నిః ।
ప్రసార్య చూడావలయం ప్రదీప్తః, హనూమతా వేగవతా విసృష్టః ॥ 54.32 ॥

యుగాన్తకాలానలతుల్యవేగః, సమారుతోఽగ్నిర్వవృధే దివిస్పృక్ ।
విధూమరశ్మిర్భవనేషు సక్తః, రక్షశ్శరీరాజ్యసమర్పితార్చిః ॥ 54.33 ॥

ఆదిత్యకోటీసదృశస్సుతేజాః, లంకాం సమాస్తాం పరివార్య తిష్ఠన్ ।
శబ్దైరనేకైరశనిప్రరూఢైః, భిన్దన్నివాణ్డం ప్రబభౌ మహాగ్నిః ॥ 54.34 ॥

తత్రామ్బరాదగ్నిరతిప్రవృద్ధః, రూక్షప్రభః కింశుకపుష్పచూడః ।
నిర్వాణధూమాకులరాజయశ్చ, నీలోత్పలాభాః ప్రచకాశిరేఽభ్రాః ॥ 54.35 ॥

వజ్రీ మహేన్ద్రస్త్రిదశేశ్వరో వా, సాక్షాద్యమో వా వరుణోఽనిలో వా ।
రుద్రోఽగ్నిరర్కో ధనదశ్చ సోమః, న వానరోఽయం స్వయమేవ కాలః ॥ 54.36 ॥

కిం బ్రహ్మణస్సర్వపితామహస్య, సర్వస్య ధాతుశ్చతురాననస్య ।
ఇహాగతో వానరరూపధారీ, రక్షోపసంహారకరః ప్రకోపః ॥ **54.37** ॥

కిం వైష్ణవం వా కపిరూపమేత్య, రక్షోవినాశాయ పరం సుతేజః ।
అనన్తమవ్యక్తమచిన్త్యమేకం, స్వమాయయా సామ్ప్రతమాగతం వా ॥ **54.38** ॥

ఇత్యేవమూచుర్బహవో విశిష్టాః, రక్షో గణాస్తత్ర సమేత్య సర్వే ।
సప్రాణిసంఘాం సగృహాం సవృక్షాం, దగ్ధాం పురీం తాం సహసా సమీక్ష్య ॥ **54.39** ॥

తతస్తు లంకా సహసా ప్రదగ్ధా, సరాక్షసా సాశ్వరథా సనాగా ।
సపక్షిసంఘా సమృగా సవృక్షా, రురోద దీనా తుములం సశబ్దమ్ ॥ **54.40** ॥

హా తాత హా పుత్రక కాన్త మిత్ర, హా జీవితం భోగయుతం సుపుణ్యమ్ ।
రక్షోభిరేవం బహుధా బ్రువద్భిః, శబ్దః కృతో ఘోరతరస్సుభీమః ॥ **54.41** ॥

హుతాశనజ్వాలసమావృతా సా, హతప్రవీరా పరివృత్తయోధా।
హనూమతః క్రోధబలాభిభూతా, బభూవ శాపోపహతేవ లంకా ॥ **54.42** ॥

స సమ్భ్రమత్రస్తవిషణ్ణరాక్షసాం, సముజ్జ్వలజ్జ్వాలహుతాశనాంకితామ్ ।
దదర్శ లంకాం హనుమాన్ మహామనాః, స్వయమ్భుకోపోపహతామివావనిమ్ ॥**54.43**॥

భంక్త్వా వనం పాదపరత్నసంకులం, హత్వా తు రక్షాంసి మహాన్తి సంయుగే ।
దగ్ధ్వా పురీం తాం గృహరత్నమాలినీం, తస్థౌ హనూమాన్ పవనాత్మజః కపిః ॥**54.44**॥

త్రికూటశృంగాగ్రతలే విచిత్రే, ప్రతిష్ఠితో వానరరాజసింహః ।
ప్రదీప్తలాంగూలకృతార్చిమాలీ, వ్యరాజతాదిత్య ఇవాంశుమాలీ ॥ **54.45** ॥

స రాక్షసాంస్తాన్ సుబహూంశ్చ హత్వా, వనం చ భంక్త్వా బహుపాదపం తత్ ।
విసృజ్య రక్షోభవనేషు చాగ్నిం, జగామ రామం మనసా మహాత్మా ॥ **54.46** ॥

తతో మహాత్మా హనుమాన్ మనస్వీ, నిశాచరాణాం క్షతకృత్ కృతార్థః ।
రామస్య నాథస్య జగత్త్రయాణాం, శ్రీపాదమూలం మనసా జగామ ॥ **54.47** ॥

తతస్తు తం వానరవీరముఖ్యం, మహాబలం మారుతతుల్యవేగమ్ ।
మహామతిం వాయుసుతం వరిష్ఠం, ప్రతుష్టువుర్దేవగణాశ్చ సర్వే ॥ **54.48** ॥

భంక్త్వా వనం మహాతేజాః హత్వా రక్షాంసి సంయుగే ।
దగ్ధ్వా లంకాపురీం రమ్యాం రరాజ స మహాకపిః ॥ **54.49** ॥

తత్ర దేవాస్సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।
దృష్ట్వా లంకాం ప్రదగ్ధాం తాం విస్మయం పరమం గతాః ॥ **54.50** ॥

తం దృష్ట్వా వానరశ్రేష్ఠం హనూమన్తం మహాకపిమ్ ।
కాలాగ్నిరితి సంచిన్త్య సర్వభూతాని తత్రసుః ॥ **54.51** ॥

దేవాశ్చ సర్వే మునిపుంగవాశ్చ
గన్ధర్వవిద్యాధరనాగయక్షాః ।
భూతాని సర్వాణి మహాన్తి తత్ర
జగ్ముః పరాం ప్రీతిమతుల్యరూపామ్ ॥ **54.52** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుష్పఞ్చాశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పఞ్చపఞ్చాశస్సర్గః

లంకాం సమస్తాం సన్దీప్య లాంగూలాగ్నిం మహాబలః ।
నిర్వాపయామాస తదా సముద్రే హరిసత్తమః ॥ 55.1 ॥

సన్దీప్యమానాం విధ్వస్తాం త్రస్తరక్షో గణాం పురీమ్ ।
అవేక్ష్య హనుమాన్ లంకాం చిన్తయామాస వానరః ॥ 55.2 ॥

తస్యాభూత్ సుమహాంస్త్రాసః కుత్సా చాత్మన్యజాయత ।
లంకాం ప్రదహతా కర్మ కింస్విత్ కృతమిదం మయా ॥ 55.3 ॥

ధన్యాస్తే పురుషశ్రేష్ఠాః యే బుద్ధ్యా కోపముత్థితమ్ ।
నిరున్ధన్తి మహాత్మానః దీప్తమగ్నిమివామ్భసా ॥ 55.4 ॥

క్రుద్ధః పాపం న కుర్యాత్కః క్రుద్ధో హన్యాద్ గురూనపి ।
క్రుద్ధః పరుషయా వాచా నరస్సాధూనధిక్షిపేత్ ॥ 55.5 ॥

వాచ్యావాచ్యం ప్రకుపితో న విజానాతి కర్హిచిత్ ।
నాకార్యమస్తి క్రుద్ధస్య నావాచ్యం విద్యతే క్వచిత్ ॥ 55.6 ॥

యస్సముత్పతితం క్రోధం క్షమయైవ నిరస్యతి ।
యథోరగస్త్వచం జీర్ణాం స వై పురుష ఉచ్యతే ॥ 55.7 ॥

ధిగస్తు మాం సుదుర్బుద్ధిం నిర్లజ్జం పాపకృత్తమమ్ ।
అచిన్తయిత్వా తాం సీతామ్ అగ్నిదం స్వామిఘాతకమ్ ॥ 55.8 ॥

యది దగ్ధా త్వియం లంకా నూనమార్యాఽపి జానకీ ।
దగ్ధా తేన మయా భర్తుః హతం కార్యమజానతా ॥ 55.9 ॥

యదర్థమయమారమ్భః తత్కార్యమవసాదితమ్ ।
మయా హి దహతా లంకాం న సీతా పరిరక్షితా ॥ 55.10 ॥

ఈషత్కార్యమిదం కార్యం కృతమాసీన్న సంశయః ।
తస్య క్రోధాభిభూతేన మయా మూలక్షయః కృతః ॥ 55.11 ॥

వినష్టా జానకీ నూనం న హ్యదగ్ధః ప్రదృశ్యతే ।
లంకాయాం కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీకృతా పురీ ॥ 55.12 ॥

యది తద్విహతం కార్యం మమ ప్రజ్ఞావిపర్యయాత్ ।
ఇహైవ ప్రాణసన్న్యాసః మమాపి హ్యద్య రోచతే ॥ 55.13 ॥

కిమగ్నౌ నిపతామ్యద్య ఆహోస్విద్బడవాముఖే ।
శరీరమాహో సత్త్వానాం దద్మి సాగరవాసినామ్ ॥ 55.14 ॥

కథం హి జీవతా శక్యః మయా ద్రష్టుం హరీశ్వరః ।
తౌ వా పురుషశార్దూలౌ కార్యసర్వస్వఘాతినా ॥ 55.15 ॥

మయా ఖలు తదేవేదం రోషదోషాత్ ప్రదర్శితమ్ ।
ప్రథితం త్రిషు లోకేషు కపిత్వమనవస్థితమ్ ॥ 55.16 ॥

ధిగస్తు రాజసం భావమ్ అనీశమనవస్థితమ్ ।
ఈశ్వరేణాపి యద్రాగాత్ మయా సీతా న రక్షితా ॥ 55.17 ॥

వినష్టాయాం తు సీతాయాం తావుభౌ వినశిష్యతః ।
తయోర్వినాశే సుగ్రీవః సబన్ధుర్వినశిష్యతి ॥ 55.18 ॥

ఏతదేవ వచశ్శ్రుత్వా భరతో భ్రాతృవత్సలః ।
ధర్మాత్మా సహ శత్రుఘ్నః కథం శక్ష్యతి జీవితుమ్ ॥ 55.19 ॥

ఇక్ష్వాకువంశే ధర్మిష్ఠే గతే నాశమసంశయమ్ ।
భవిష్యన్తి ప్రజాస్సర్వాః శోకసన్తాపపీడితాః ॥ 55.20 ॥

తదహం భాగ్యరహితః లుప్తధర్మార్థసంగ్రహః ।
రోషదోషపరీతాత్మా వ్యక్తం లోకవినాశనః ॥ 55.21 ॥

ఇతి చిన్తయతస్తస్య నిమిత్తాన్యుపపేదిరే ।
పూర్వమప్యుపలబ్ధాని సాక్షాత్పునరచిన్తయత్ ॥55.22 ॥

అథవా చారుసర్వాంగీ రక్షితా స్వేన తేజసా ।
న నశిష్యతి కళ్యాణీ నాగ్నిరగ్నౌ ప్రవర్తతే ॥ 55.23 ॥

న హి ధర్మాత్మనస్తస్య భార్యామమితతేజసః ।
స్వచారిత్రాభిగుప్తాం తాం స్ప్రష్టుమర్హతి పావకః ॥ 55.24 ॥

నూనం రామప్రభావేన వైదేహ్యాస్సుకృతేన చ ।
యన్మాం దహనకర్మాఽయం నాదహద్ధవ్యవాహనః ॥ 55.25 ॥

త్రయాణాం భరతాదీనాం భ్రాతౄణాం దేవతా చ యా ।
రామస్య చ మనఃకాన్తా సా కథం వినశిష్యతి ॥ 55.26 ॥

యద్వా దహనకర్మాఽయం సర్వత్ర ప్రభురవ్యయః ।
న మే దహతి లాంగూలం కథమార్యాం ప్రధక్ష్యతి ॥ 55.27 ॥

పునశ్చాచిన్తయత్తత్ర హనూమాన్ విస్మితస్తదా ।
హిరణ్యనాభస్య గిరేః జలమధ్యే ప్రదర్శనమ్ ॥ 55.28 ॥

తపసా సత్యవాక్యేన అనన్యత్వాచ్చ భర్తరి ।
అపి సా నిర్దహేదగ్నిం న తామగ్నిః ప్రధక్ష్యతి ॥ 55.29 ॥

స తథా చిన్తయంస్తత్ర దేవ్యా ధర్మపరిగ్రహమ్ ।
శుశ్రావ హనుమాన్ వాక్యం చారణానాం మహాత్మనామ్ ॥ 55.30॥

అహో ఖలు కృతం కర్మ దుష్కరం హి హనూమతా ।
అగ్నిం విసృజతాఽభీక్ష్ణం భీమం రాక్షసవేశ్మని ॥ 55.31 ॥

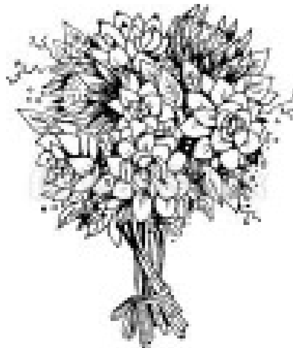
ప్రపలాయితరక్షః స్త్రీబాలవృద్ధసమాకులా ।
జనకోలాహలాధ్మాతా క్రన్దన్తీవాద్రికన్దరే ॥ 55.32 ॥

దగ్ధేయం నగరీ సర్వా సాట్టప్రాకారతోరణా ।
జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోఽద్భుత ఏవ నః ॥ 55.33 ॥

స నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్థైః కారణైశ్చ మహాగుణైః ।
ఋషివాక్యైశ్చ హనూమాన్ అభవత్ ప్రీతమానసః ॥ 55.34 ॥

తతః కపిః ప్రాప్తమనోరథార్థః
తామక్షతాం రాజసుతాం విదిత్వా ।
ప్రత్యక్షతస్తాం పునరేవ దృష్ట్వా
ప్రతిప్రయాణాయ మతిం చకార ॥ 55.35 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పఞ్చపఞ్చాశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షట్పంచాశస్సర్గః

తతస్తు శింశుపామూలే జానకీం పర్యవస్థితామ్ ।
అభివాద్యాబ్రవీద్దిష్ట్యా పశ్యామి త్వామిహాక్షతామ్ ॥ 56.1 ॥

తతస్తం ప్రస్థితం సీతా వీక్షమాణా పునః పునః ।
భర్తృస్నేహాన్వితం వాక్యం హనూమన్తమభాషత ॥ 56.2 ॥

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే ।
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః ॥ 56.3 ॥

శరైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః ।
మాం నయేద్యది కాకుత్స్థః తత్తస్య సదృశం భవేత్ ॥ 56.4 ॥

తద్యథా తస్య విక్రాన్తమ్ అనురూపం మహాత్మనః ।
భవత్యాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ ॥ 56.5 ॥

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితమ్ ।
నిశమ్య హనుమాంస్తస్యాః వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 56.6 ॥

క్షిప్రమేష్యతి కాకుత్స్థః హర్యృక్షప్రవరైర్వృతః ।
యస్తే యుధి విజిత్యారీన్ శోకం వ్యపనయిష్యతి ॥ 56.7 ॥

ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీం హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
గమనాయ మతిం కృత్వా వైదేహీమభ్యవాదయత్ ॥ 56.8 ॥

తతస్స కపిశార్దూలః స్వామిసన్దర్శనోత్సుకః ।
ఆరురోహ గిరిశ్రేష్ఠమ్ అరిష్టమరిమర్దనః ॥ 56.9 ॥

తుంగపద్మకజుష్టాభిః నీలాభిర్వనరాజిభిః ।
సోత్తరీయమివామ్భోదైః శృంగాంతరవిలమ్బిభిః ॥ 56.10 ॥

బోధ్యమానమివ ప్రీత్యా దివాకరకరైశ్శుభైః ।
ఉన్మిషన్తమివోద్ధూతైః లోచనైరివ ధాతుభిః ॥ 56.11 ॥

తోయౌఘనిస్స్వనైర్మన్ద్రైః ప్రాధీతమివ పర్వతమ్ ।
ప్రగీతమివ విస్పష్టైః నానాప్రస్రవణస్వనైః ॥ 56.12 ॥

దేవదారుభిరత్యుచ్చైః ఊర్ధ్వబాహుమివ స్థితమ్ ।
ప్రపాతజలనిర్ఘోషైః ప్రాక్రుష్టమివ సర్వతః ॥ 56.13 ॥

వేపమానమివ శ్యామైః కమ్పమానైశ్శరద్ఘనైః ।
వేణుభిర్మారుతోద్ధూతైః కూజన్తమివ కీచకైః ॥ 56.14 ॥

నిశ్శ్వసన్తమివామర్షాద్ ఘోరైరాశీవిషోత్తమైః ।
నీహారకృతగమ్భీరైః ధ్యాయన్తమివ గహ్వరైః ॥ 56.15 ॥

మేఘపాదనిభైః పాదైః ప్రక్రాన్తమివ సర్వతః ।
జృమ్భమాణమివాకాశే శిఖరైరభ్రమాలిభిః ॥ 56.16 ॥

కూటైశ్చ బహుధాకీర్ణైః శోభితం బహుకన్దరైః ।
సాలతాలాశ్వకర్ణైశ్చ వంశైశ్చ బహుభిర్వృతమ్ ॥ 56.17 ॥

లతావితానైర్వితతైః పుష్పవద్భిరలంకృతమ్ ।
నానామృగగణాకీర్ణం ధాతునిష్యన్దభూషితమ్ ।
బహుప్రస్రవణోపేతం శిలాసంచయసంకటమ్ ॥ 56.18 ॥

మహర్షియక్షగన్ధర్వకిన్నరోరగసేవితమ్ ।
లతాపాదపసఙ్ఘాతం సింహాధ్యుషితకన్దరమ్ ॥ 56.19 ॥

వ్యాఘ్రసంఘసమాకీర్ణం స్వాదుమూలఫలద్రుమమ్ ॥ 56.20 ॥

తమారురోహ హనుమాన్ పర్వతం పవనాత్మజః ।
రామదర్శనశీఘ్రేణ ప్రహర్షేణాభిచోదితః ॥ 56.21 ॥

తేన పాదతలాక్రాన్తా రమ్యేషు గిరిసానుషు ।
సఘోషాస్సమశీర్యన్త శిలాశ్చూర్ణీకృతాస్తతః ॥ 56.22 ॥

స తమారుహ్య శైలేన్ద్రం వ్యవర్ధత మహాకపిః ।
దక్షిణాదుత్తరం పారం ప్రార్థయన్ లవణామ్భసః ॥ 56.23 ॥

అధిరుహ్య తతో వీరః పర్వతం పవనాత్మజః ।
దదర్శ సాగరం భీమం మీనోరగనిషేవితమ్ ॥ 56.24 ॥

స మారుత ఇవాకాశం మారుతస్యాత్మసమ్భవః ।
ప్రపేదే హరిశార్దూలః దక్షిణాదుత్తరాం దిశమ్ ॥ 56.25 ॥

స తదా పీడితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః ।
రరాస సహ తైర్భూతైః ప్రవిశన్ వసుధాతలమ్ ।
కమ్పమానైశ్చ శిఖరైః పతద్భిరపి చ ద్రుమైః ॥ 56.26 ॥

తస్యోరువేగోన్మథితాః పాదపాః పుష్పశాలినః ।
నిపేతుర్భూతలే రుగ్ణాః శక్రాయుధహతా ఇవ ॥ 56.27 ॥

కన్దరాన్తర సంస్థానాం పీడితానాం మహౌజసామ్ ।
సింహానాం నినదో భీమః నభో భిన్దన్ స శుశ్రువే ॥ 56.28 ॥

స్రస్తవ్యావిద్ధవసనా వ్యాకులీకృతభూషణాః ।
విద్యాధర్యస్సముత్పేతుః సహసా ధరణీధరాత్ ॥ 56.29 ॥

అతిప్రమాణా బలినః దీప్తజిహ్వా మహావిషాః ।
నిపీడితశిరోగ్రీవాః వ్యవేష్టన్త మహాహయః ॥ 56.30 ॥

కిన్నరోరగగన్ధర్వయక్షవిద్యాధరాస్తదా ।
పీడితం తం నగవరం త్యక్త్వా గగనమాస్థితాః ॥ 56.31 ॥

స చ భూమిధరశ్శ్రీమాన్ బలినా తేన పీడితః ।
సవృక్షశిఖరోదగ్రః ప్రవివేశ రసాతలమ్ ॥ 56.32 ॥

దశయోజనవిస్తారః త్రింశద్యోజనముచ్ఛ్రితః ।
ధరణ్యాం సమతాం యాతః స బభూవ ధరాధరః ॥ 56.33 ॥

స లిలంఘయిషుర్భీమం సలీలం లవణార్ణవమ్ ।
కల్లోలాస్ఫాలవేలాన్తమ్ ఉత్పపాత నభో హరిః ॥ 56.34 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షట్పంచాశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తపంచాశస్సర్గః

ఆప్లుత్య చ మహావేగః పక్షవానివ పర్వతః ।
సచంద్రకుముదం రమ్యం సార్కకారణ్డవం శుభమ్ ।
తిష్యశ్రవణకాదమ్బమ్ అభ్రశైవాలశాద్వలమ్ ॥ 57.1 ॥

పునర్వసుమహామీనం లోహితాఙ్గ మహాగ్రహమ్ ।
ఐరావతమహాద్వీపం స్వాతీహంసవిలోలితమ్ ॥ 57.2 ॥

వాతసంఘాతజాతోర్మిచన్ద్రాంశుశిశిరామ్బుమత్ ।
భుజంగయక్షగన్ధర్వ ప్రబుద్ధకమలోత్పలమ్ ॥ 57.3 ॥

హనూమాన్ మారుతగతిః మహానౌరివ సాగరమ్ ।
అపారమపరిశ్రాన్తః పుప్లువే గగనార్ణవమ్ ॥ 57.4 ॥

గ్రసమాన ఇవాకాశం తారాధిపమివోల్లిఖన్ ।
హరన్నివ సనక్షత్రం గగనం సార్కమణ్డలమ్ ॥ 57.5 ॥

మారుతస్యాత్మజశ్శ్రీమాన్ కపిర్వ్యోమచరో మహాన్ ।
హనూమాన్ మేఘజాలాని వికర్షన్నివ గచ్ఛతి ॥ 57.6 ॥

పాణ్డురారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠకాని చ ।
హరితారుణవర్ణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే ॥ 57.7 ॥

ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః ।
ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ లక్ష్యతే ॥ 57.8 ॥

వివిధాభ్రఘనాపన్నః గోచరో ధవళామ్బరః ।
దృశ్యాదృశ్యతనుర్వీరః తదా చంద్రాయతేఽమ్బరే ॥ 57.9 ॥

తార్క్ష్యాయమాణో గగనే బభాసే వాయునన్దనః ।
దారయన్మేఘవృన్దాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః ॥ 57.10 ॥

నదన్నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః ।
ప్రవరాన్ రాక్షసాన్ హత్వా నామ విశ్రావ్య చాత్మనః ॥ 57.11 ॥

ఆకులాం నగరీం కృత్వా వ్యథయిత్వా చ రావణమ్ ।
అర్దయిత్వా బలం ఘోరం వైదేహీమభివాద్య చ ॥ 57.12 ॥

ఆజగామ మహాతేజాః పునర్మధ్యేన సాగరమ్ ।
పర్వతేన్ద్రం సునాభం చ సముపస్పృశ్య వీర్యవాన్ ।
జ్యాముక్త ఇవ నారాచః మహావేగోఽభ్యుపాగతః ॥ 57.14 ॥

స కించిదనుసంప్రాప్తః సమాలోక్య మహాగిరిమ్ ।
మహేన్ద్రం మేఘసంకాశం ననాద హరిపుంగవః ॥ 57.15 ॥

స పూరయామాస కపిః దిశో దశ సమన్తతః ।
నదన్నాదేన మహతా మేఘస్వన మహాస్వనః ॥ 57.16 ॥

స తం దేశమనుప్రాప్తః సుహృద్దర్శనలాలసః ।
ననాద హరిశార్దూలః లాంగూలం చాప్యకమ్పయత్ ॥ 57.17 ॥

తస్య నానద్యమానస్య సుపర్ణచరితే పథి ।
ఫలతీవాస్య ఘోషేణ గగనం సార్కమణ్డలమ్ ॥ 57.18 ॥

యే తు తత్రోత్తరే తీరే సముద్రస్య మహాబలాః ।
పూర్వం సంవిష్ఠితాశ్శూరాః వాయుపుత్రదిదృక్షవః ॥ 57.19 ॥

మహతో వాయునున్నస్య తోయదస్యేవ గర్జితమ్ ।
శుశ్రువుస్తే తదా ఘోషమ్ ఊరువేగం హనూమతః ॥ 57.20 ॥

తే దీనమనసస్సర్వే శుశ్రువుః కాననౌకసః ।
వానరేంద్రస్య నిర్ఘోషం పర్జన్యనినదోపమమ్ ॥ 57.21 ॥

నిశమ్య నదతో నాదం వానరాస్తే సమన్తతః ॥
బభూవురుత్సుకాస్సర్వే సుహృద్దర్శన కాంక్షిణః ॥ 57.22 ॥

జామ్బవాన్ స హరిశ్రేష్ఠః ప్రీతిసంహృష్టమానసః ।
ఉపామన్త్ర్య హరీన్ సర్వాన్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 57.23 ॥

సర్వథా కృతకార్యోఽసౌ హనూమాన్నాత్ర సంశయః ।
న హ్యస్యాకృతకార్యస్య నాద ఏవంవిధో భవేత్ ॥ 57.24 ॥

తస్య బాహూరువేగం చ నినాదం చ మహాత్మనః ।
నిశమ్య హరయో హృష్టాః సముత్పేతు స్తతస్తతః ॥ 57.25 ॥

తే నగాగ్రాన్నగాగ్రాణి శిఖరాచ్ఛిఖరాణి చ ।
ప్రహృష్టాస్సమపద్యన్త హనూమన్తం దిదృక్షవః ॥ 57.26 ॥

తే ప్రీతాః పాదపాగ్రేషు గృహ్య శాఖాస్సువిష్ఠితాః ।
వాసాంసీవ ప్రశాఖాశ్చ సమావిధ్యన్త వానరాః ॥ 57.27 ॥

గిరిగహ్వరసంలీనః యథా గర్జతి మారుతః ।
ఏవం జగర్జ బలవాన్ హనూమాన్ మారుతాత్మజః ॥ 57.28 ॥

తమభ్రఘనసంకాశమ్ ఆపతన్తం మహాకపిమ్ ।
దృష్ట్వా తే వానరాస్సర్వే తస్థుః ప్రాంజలయస్తదా ॥ 57.29 ॥

తతస్తు వేగవాంస్తస్య గిరేర్గిరినిభః కపిః ।
నిపపాత మహేన్ద్రస్య శిఖరే పాదపాకులే ॥ 57.30 ॥

హర్షేణాపూర్యమాణోఽసౌ రమ్యే పర్వతనిర్ఝరే ।
ఛిన్నపక్ష ఇవాకాశాత్ పపాత ధరణీధరః ॥ 57.31 ॥

తతస్తే ప్రీతమనసః సర్వే వానరపుంగవాః ।
హనూమన్తం మహాత్మానం పరివార్యోపతస్థిరే ।
పరివార్య చ తే సర్వే పరాం ప్రీతిముపాగతాః ॥ 57.32 ॥

ప్రహృష్టవదనాస్సర్వే తమరోగముపాగతమ్ ।
ఉపాయనాని చాదాయ మూలాని చ ఫలాని చ ॥
ప్రత్యర్చయన్ హరిశ్రేష్ఠం హరయో మారుతాత్మజమ్ ॥ 57.33 ॥

హనూమాంస్తు గురూన్ వృద్ధాన్ జామ్బవత్ ప్రముఖాంస్తదా ।
కుమారమంగదం చైవ సోఽవన్దత మహాకపిః ॥ 57.34 ॥

స తాభ్యాం పూజితః పూజ్యః కపిభిశ్చ ప్రసాదితః ।
దృష్టా సీతేతి విక్రాన్తః సంక్షేపేణ న్యవేదయత్ ॥ 57.35 ॥

నిషసాద చ హస్తేన గృహీత్వా వాలినస్సుతమ్ ।
రమణీయే వనోద్దేశే మహేన్ద్రస్య గిరేస్తదా ॥ 57.36 ॥

హనూమానబ్రవీద్ధృష్టః తదా తాన్ వానరర్షభాన్ ॥ 57.37 ॥

అశోకవనికాసంస్థా దృష్టా సా జనకాత్మజా ।
రక్ష్యమాణా సుఘోరాభిః రాక్షసీభిరనిన్దితా ॥ 57.38 ॥

ఏకవేణీధరా బాలా రామదర్శనలాలసా ।
ఉపవాసపరిశ్రాన్తా జటిలా మలినా కృశా ॥ 57.39 ॥

తతో దృష్టేతి వచనం మహార్థమమృతోపమమ్ ।
నిశమ్య మారుతేస్సర్వే ముదితా వానరా భవన్ ॥ 57.40 ॥

క్ష్వేళన్త్యన్యే నదన్త్యన్యే గర్జన్త్యన్యే మహాబలాః ।
చక్రుః కిలికిలామన్యే ప్రతిగర్జతి చాపరే ॥ 57.41 ॥

కేచిదుచ్ఛ్రితలాంగూలాః ప్రహృష్టాః కపికుంజరాః ।
అంచితాయతదీర్ఘాణి లాంగూలాని ప్రవివ్యధుః ॥ 57.42 ॥

అపరే చ హనూమన్తం వానరా వారణోపమమ్ ।
ఆప్లుత్య గిరిశృంగేభ్యః సంస్పృశన్తి స్మ హర్షితాః ॥ 57.43 ॥

ఉక్తవాక్యం హనూమన్తమ్ అంగదస్తమథాబ్రవీత్ ।
సర్వేషాం హరివీరాణాం మధ్యే వచనముత్తమమ్ ॥ 57.44 ॥

సత్త్వే వీర్యే న తే కశ్చిత్ సమో వానర విద్యతే ।
యదవప్లుత్య విస్తీర్ణం సాగరం పునరాగతః ॥ 57.45 ॥

జీవితస్య ప్రదాతానః త్వమేకో వానరోత్తమ ।
త్వత్ప్రసాదాత్సమేష్యామః సిద్ధార్థా రాఘవేణ హ ॥ 57.46 ॥

అహో స్వామిని తే భక్తిః అహో వీర్యమహో ధృతిః ।
దిష్ట్యా దృష్టా త్వయా దేవీ రామపత్నీ యశస్వినీ ॥ 57.47 ॥

దిష్ట్యా త్యక్ష్యతి కాకుత్స్థః శోకం సీతావియోగజమ్ ॥
తతోఽఙ్గదం హనూమన్తం జామ్బవన్తం చ వానరాః ॥ 57.48 ॥

పరివార్య ప్రముదితా భేజిరే విపులాశ్శిలాః ।
శ్రోతుకామాస్సముద్రస్య లంఘనం వానరోత్తమాః ॥ 57.49 ॥

దర్శనం చాపి లంకాయాః సీతాయా రావణస్య చ ।
తస్థుః ప్రాంజలయస్సర్వే హనుమద్వదనోన్ముఖాః ॥ 57.50 ॥

తస్థౌ తత్రాంగదశ్శ్రీమాన్ వానరైర్బహుభిర్వృతః ।
ఉపాస్యమానో విబుధైః దివి దేవపతిర్యథా ॥ 57.51 ॥

హనూమతా కీర్తిమతా యశస్వినా
    తథాఽఙ్గదేనాంగదబద్ధబాహునా ।
ముదా తదాధ్యాసితమున్నతం మహత్
    మహీధరాగ్రం జ్వలితం శ్రియాఽభవత్ ॥ 57.52 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తపఞ్చాశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టపఞ్చాశస్సర్గః

తతస్తస్య గిరేశ్శృంగే మహేన్ద్రస్య మహాబలాః ।
హనుమత్ప్రముఖాః ప్రీతిం హరయో జగ్మురుత్తమమ్ ॥ 58.1 ॥

తం తతః ప్రీతిసంహృష్టః ప్రీతిమన్తం మహాకపిమ్ ।
జామ్బవాన్ కార్యవృత్తాన్తమ్ అపృచ్ఛదనిలాత్మజమ్ ॥ 58.2 ॥

కథం దృష్టా త్వయా దేవీ కథం వా తత్ర వర్తతే ।
తస్యాం వా స కథం వృత్తః క్రూరకర్మా దశాననః ॥ 58.3 ॥

తత్త్వతస్సర్వమేతన్నః ప్రబ్రూహి త్వం మహాకపే ।
శ్రుతార్థాశ్చిన్తయిష్యామః భూయః కార్యవినిశ్చయమ్ ॥ 58.4 ॥

యశ్చార్థస్తత్ర వక్తవ్యః గతైరస్మాభిరాత్మవాన్ ।
రక్షితవ్యం చ యత్తత్ర తద్భవాన్ వ్యాకరోతు నః ॥ 58.5 ॥

స నియుక్తస్తతస్తేన సంప్రహృష్టతనూరుహః ॥
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై ప్రత్యభాషత ॥ 58.6 ॥

ప్రత్యక్షమేవ భవతాం మహేన్ద్రాగ్రాత్ ఖమాప్లుతః ।
ఉదధేర్దక్షిణం పారం కాంక్షమాణస్సమాహితః ॥ 58.7 ॥

గచ్ఛతశ్చ హి మే ఘోరం విఘ్నరూపమివాభవత్ ।
కాంచనం శిఖరం దివ్యం పశ్యామి సుమనోహరమ్ ॥ 58.8 ॥

స్థితం పన్థానమావృత్య మేనే విఘ్నం చ తం నగమ్ ॥ 58.9 ॥

ఉపసంగమ్య తం దివ్యం కాంచనం నగసత్తమమ్ ।
కృతా మే మనసా బుద్ధిః భేత్తవ్యోఽయం మయేతి చ ॥ 58.10 ॥

ప్రహతం చ మయా తస్య లాంగూలేన మహాగిరేః ।
శిఖరం సూర్యసంకాశం వ్యశీర్యత సహస్రధా ॥ 58.11 ॥

వ్యవసాయం చ తం బుద్ధ్వా స హోవాచ మహాగిరిః ।
పుత్రేతి మధురాం వాణీం మనః ప్రహ్లాదయన్నివ ॥ 58.12 ॥

పితృవ్యం చాపి మాం విద్ధి సఖాయం మాతరిశ్వనః ।
మైనాకమితి విఖ్యాతం నివసన్తం మహోదధౌ ॥ 58.13 ॥

పక్షవన్తః పురా పుత్ర బభూవుః పర్వతోత్తమాః ।
ఛందతః పృథివీం చేరుః బాధమానాస్సమన్తతః ॥ 58.14 ॥

శ్రుత్వా నగానాం చరితం మహేంద్రః పాకశాసనః ।
చిచ్ఛేద భగవాన్ పక్షాన్ వజ్రేణైషాం సహస్రశః ॥ 58.15 ॥

అహం తు మోక్షితస్తస్మాత్ తవ పిత్రా మహాత్మనా ।
మారుతేన తదా వత్స ప్రక్షిప్తోఽస్మి మహార్ణవే ॥ 58.16 ॥

రామస్య చ మయా సాహ్యే వర్తితవ్యమరిన్దమ ।
రామో ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠః మహేంద్రసమవిక్రమః ॥ 58.17 ॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య మైనాకస్య మహాత్మనః ।
కార్యమావేద్య తు గిరేః ఉద్యతం చ మనో మమ ॥ 58.18 ॥

తేన చాహమనుజ్ఞాతః మైనాకేన మహాత్మనా ।
స చాప్యన్తర్హితశ్శైలః మానుషేణ వపుష్మతా ॥
శరీరేణ మహాశైలః శైలేన చ మహోదధౌ ॥ 58.19 ॥

ఉత్తమం జవమాస్థాయ శేషం పన్థానమాస్థితః ।
తతోఽహం సుచిరం కాలం వేగేనాభ్యగమం పథి ॥ 58.20 ॥

తతః పశ్యామ్యహం దేవీం సురసాం నాగమాతరమ్ ।
సముద్రమధ్యే సా దేవీ వచనం మామభాషత ॥ 58.21 ॥

మమ భక్షః ప్రదిష్టస్త్వమ్ అమరైర్హరిసత్తమ ।
అతస్త్వాం భక్షయిష్యామి విహితస్త్వం చిరస్య మే ॥ 58.22 ॥

ఏవముక్తస్సురసయా ప్రాంజలిః ప్రణతస్స్థితః ।
వివర్ణవదనో భూత్వా వాక్యం చేదముదీరయమ్ ॥ 58.23 ॥

రామో దాశరథిశ్శ్రీమాన్ ప్రవిష్టో దణ్డకావనమ్ ।
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా చ పరన్తపః ॥ 58.24 ॥

తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన దురాత్మనా ।
తస్యాస్సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ ॥ 58.25 ॥

కర్తుమర్హసి రామస్య సాహాయ్యం విషయే సతీ ।
అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్ ॥ 58.26 ॥

ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే ॥ **58.27** ॥

ఏవముక్తా మయా సా తు సురసా కామరూపిణీ ।
అబ్రవీన్నాతివర్తేత కశ్చిదేష వరో మమ ॥ **58.28** ॥

ఏవముక్తస్సురసయా దశయోజనమాయతః ।
తతోఽర్ధగుణవిస్తారః బభూవాహం క్షణేన తు ॥
మత్ప్రమాణానురూపం చ వ్యాదితం తు ముఖం తయా ॥ **58.29** ॥

తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం చాస్యం హ్రస్వం హ్యకరవం వపుః ।
తస్మిన్ ముహూర్తే చ పునః బభూవాంగుష్ఠమాత్రకః ॥ **58.30** ॥

అభిపత్యాశు తద్వక్త్రం నిర్గతోఽహం తతః క్షణాత్ ।
అబ్రవీత్ సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ మాం పునః ॥ **58.31** ॥

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్ ।
సమానయ చ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా ॥
సుఖీభవ మహాబాహో ప్రీతాఽస్మి తవ వానర ॥ **58.32** ॥

తతోఽహం సాధు సాధ్వీతి సర్వభూతైః ప్రశంసితః ॥ **58.33** ॥

తతోఽన్తరిక్షం విపులం ప్లుతోఽహం గరుడో యథా ।
ఛాయా మే నిగృహీతా చ న చ పశ్యామి కించన ॥ **58.34** ॥

సోఽహం విగతవేగస్తు దిశో దశ విలోకయన్ ।
న కించిత్తత్ర పశ్యామి యేన మేఽపహృతా గతిః ॥ **58.35** ॥

తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా కిం నామ గగనే మమ ।
ఈదృశో విఘ్న ఉత్పన్నః రూపం యత్ర న దృశ్యతే ॥ **58.36** ॥

అధోభాగేన మే దృష్టిః శోచతా పాతితా మయా ।
తతోఽద్రాక్షమహం భీమాం రాక్షసీం సలిలేశయామ్ ॥ **58.37** ॥

ప్రహస్య చ మహానాదమ్ ఉక్తోఽహం భీమయా తయా ।
అవస్థితమసంభ్రాన్తమ్ ఇదం వాక్యమశోభనమ్ ॥ **58.38** ॥

క్వాసి గన్తా మహాకాయ క్షుధితాయా మమేప్సితః ।
భక్షః ప్రీణయ మే దేహం చిరమాహారవర్జితమ్ ॥ **58.39** ॥

బాఢమిత్యేవ తాం వాణీం ప్రత్యగృహ్ణామహం తతః ।
ఆస్యప్రమాణాదధికం తస్యాః కాయమపూరయమ్ ॥
తస్యాశ్చాస్యం మహద్భీమం వర్ధతే మమ భక్షణే ॥ 58.40 ॥

న చ మాం సాధు బుబుధే మమ వా నికృతం కృతమ్ ॥ 58.41 ॥

తతోఽహం విపులం రూపం సంక్షిప్య నిమిషాన్తరాత్ ।
తస్యా హృదయమాదాయ ప్రపతామి నభస్థలమ్ ॥ 58.42 ॥

సా విసృష్టభుజా భీమా పపాత లవణామ్భసి ।
మయా పర్వతసంకాశా నికృత్తహృదయా సతీ ॥ 58.43 ॥

శృణోమి ఖగతానాం చ సిద్ధానాం చారణైస్సహ ।
రాక్షసీ సింహికా భీమా క్షిప్రం హనూమతా హతా ॥ 58.44 ॥

తాం హత్వా పునరేవాహం కృత్యమాత్యయికం స్మరన్ ।
గత్వా చాహం మహాధ్వానం పశ్యామి నగమణ్డితమ్ ॥ 58.45 ॥

దక్షిణం తీరముదధేః లంకా యత్ర చ సా పురీ ।
అస్తం దినకరే యాతే రక్షసాం నిలయం పురమ్ ॥
ప్రవిష్టోఽహమవిజ్ఞాతః రక్షోభిర్భీమవిక్రమైః ॥ 58.46 ॥

తత్ర ప్రవిశతశ్చాపి కల్పాన్తఘనసన్నిభా ।
అట్టహాసం విముంచన్తీ నారీ కాఽప్యుత్థితా పురః ॥ 58.47 ॥

జిఘాంసన్తీం తతస్తాం తు జ్వలదగ్నిశిరోరుహామ్ ।
సవ్యముష్టిప్రహారేణ పరాజిత్య సుభైరవామ్ ॥ 58.48 ॥

ప్రదోషకాలే ప్రవిశం భీతయాఽహం తయోదితః ।
అహం లంకాపురీ వీర నిర్జితా విక్రమేణ తే ॥ 58.49 ॥
యస్మాత్తస్మాద్విజేతాసి సర్వరక్షాంస్యశేషతః ॥ 58.50 ॥

తత్రాహం సర్వరాత్రం తు విచిన్వన్ జనకాత్మజామ్ ।
రావణాన్తః పురగతః న చాపశ్యం సుమధ్యమామ్ ॥ 58.51 ॥

తతస్సీతామపశ్యంస్తు రావణస్య నివేశనే ।
శోకసాగరమాసాద్య న పారముపలక్షయే ॥ 58.52 ॥

శోచతా చ మయా దృష్టం ప్రాకారేణ సమావృతమ్ ।
కాంచనేన వికృష్టేన గృహోపవనముత్తమమ్ ॥ **58.53** ॥

స ప్రాకారమవప్లుత్య పశ్యామి బహుపాదపమ్ ॥ **58.54** ॥

అశోకవనికామధ్యే శింశుపాపాదపో మహాన్ ।
తమారుహ్య చ పశ్యామి కాంచనం కదలీవనమ్ ॥ **58.55** ॥

అదూరే శింశుపావృక్షాత్ పశ్యామి వరవర్ణినీమ్ ।
శ్యామాం కమలపత్రాక్షీమ్ ఉపవాసకృశాననామ్ ॥ **58.56** ॥

తదేకవాసస్సంవీతాం రజోధ్వస్తశిరోరుహామ్ ।
శోకసన్తాపదీనాంగీం సీతాం భర్తృహితే స్థితామ్ ॥ **58.57** ॥

రాక్షసీభిర్విరూపాభిః క్రూరాభిరభిసంవృతామ్ ।
మాంసశోణితభక్షాభిః వ్యాఘ్రీభిర్హరిణీమివ ॥ **58.58** ॥

సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః ।
ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచిన్తాపరాయణా ॥ **58.59** ॥

భూమిశయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే ।
రావణాద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా ॥
కథంచిన్మృగశాబాక్షీ తూర్ణమాసాదితా మయా ॥ **58.60** ॥

తాం దృష్ట్వా తాదృశీం నారీం రామపత్నీం యశస్వినీమ్ ।
తత్రైవ శింశుపావృక్షే పశ్యన్నహమవస్థితః ॥ **58.61** ॥

తతో హలహలాశబ్దం కాంచీనూపురమిశ్రితమ్ ।
శృణోమ్యధికగమ్భీరం రావణస్య నివేశనే ॥ **58.62** ॥

తతోఽహం పరమోద్విగ్నః స్వం రూపం ప్రతిసంహరన్ ।
అహం తు శింశుపావృక్షే పక్షీవ గహనే స్థితః ॥ **58.63** ॥

తతో రావణదారాశ్చ రావణశ్చ మహాబలః ।
తం దేశం సమనుప్రాప్తా యత్ర సీతాఽభవత్ స్థితా ॥ **58.64** ॥

తద్దృష్ట్వాఽథ వరారోహా సీతా రక్షోమహాబలమ్ ।
సంకుచ్యోరూ స్తనౌ పీనౌ బాహుభ్యాం పరిరభ్య చ ॥ **58.65** ॥

విత్రస్తాం పరమోద్విగ్నాం వీక్షమాణాం తతస్తతః ।
త్రాణం కించిదపశ్యన్తీం వేపమానాం తపస్వినీమ్ ॥ 58.66 ॥

తామువాచ దశగ్రీవః సీతాం పరమదుఃఖితామ్ ।
అవాక్ఛిరాః ప్రపతితః బహుమన్యస్వ మామితి ॥ 58.67 ॥

యది చేత్త్వం తు దర్పాన్మాం నాభినన్దసి గర్వితే ।
ద్వౌ మాసావన్తరం సీతే పాస్యామి రుధిరం తవ ॥ 58.68 ॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య రావణస్య దురాత్మనః ।
ఉవాచ పరమక్రుద్ధా సీతా వచనముత్తమమ్ ॥ 58.69 ॥

రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమితతేజసః ।
ఇక్ష్వాకుకులనాథస్య స్నుషాం దశరథస్య చ ॥
అవాచ్యం వదతో జిహ్వా కథం న పతితా తవ ॥ 58.70 ॥

కించిద్వీర్యం తవానార్య యో మాం భర్తురసన్నిధౌ ।
అపహృత్యాగతః పాప తేనాదృష్టో మహాత్మనా ॥ 58.71 ॥

న త్వం రామస్య సదృశః దాస్యేఽప్యస్య న యుజ్యసే ।
యజ్ఞీయస్సత్యవాదీ చ రణశ్లాఘీ చ రాఘవః ॥ 58.72 ॥

జానక్యా పరుషం వాక్యమ్ ఏవముక్తో దశాననః ।
జజ్వాల సహసా కోపాత్ చితాస్థ ఇవ పావకః ॥ 58.73 ॥

వివర్త్య నయనే క్రూరే ముష్టిముద్యమ్య దక్షిణమ్ ।
మైథిలీం హన్తుమారబ్ధః స్త్రీభిర్హాహా కృతం తదా ॥ 58.74 ॥

స్త్రీణాం మధ్యాత్సముత్పత్య తస్య భార్యా దురాత్మనః ।
వరా మణ్డోదరీ నామ తయా స ప్రతిషేధితః ॥ 58.75 ॥

ఉక్తశ్చ మధురాం వాణీం తయా స మదనార్దితః ।
సీతయా తవ కిం కార్యం మహేంద్రసమవిక్రమ ॥ 58.76 ॥

మయా సహ రమస్వాద్య మద్విశిష్టా న జానకీ ।
దేవగన్ధర్వకన్యాభిః యక్షకన్యాభిరేవ చ ॥
సార్ధం ప్రభో రమస్వేహ సీతయా కిం కరిష్యసి ॥ 58.77 ॥

తతస్తాభిస్సమేతాభిః నారీభిస్స మహాబలః ।
ప్రసాద్య సహసా నీతః భవనం స్వం నిశాచరః ॥ 58.78 ॥

యాతే తస్మిన్ దశగ్రీవే రాక్షస్యో వికృతాననాః ।
సీతాం నిర్భర్త్సయామాసుః వాక్యైః క్రూరైస్సుదారుణైః ॥ 58.79 ॥

తృణవద్భాషితం తాసాం గణయామాస జానకీ ।
గర్జితం చ తదా తాసాం సీతాం ప్రాప్య నిరర్థకమ్ ॥ 58.80 ॥

వృథాగర్జితనిశ్చేష్టా రాక్షస్యః పిశితాశనాః ।
రావణాయ శశంసుస్తాః సీతాధ్యవసితం మహత్ ॥ 58.81 ॥

తతస్తాస్సహితాస్సర్వా విహతాశా నిరుద్యమాః ।
పరిక్షిప్య సమన్తాత్తాం నిద్రావశముపాగతాః ॥ 58.82 ॥

తాసు చైవ ప్రసుప్తాసు సీతా భర్తృహితే రతా ।
విలప్య కరుణం దీనా ప్రశుశోచ సుదుఃఖితా ॥ 58.83 ॥

తాసాం మధ్యాత్ సముత్థాయ త్రిజటా వాక్యమబ్రవీత్ ।
ఆత్మానం ఖాదత క్షిప్రం న సీతా వినశిష్యతి ॥ 58.84 ॥

జనకస్యాత్మజా సాధ్వీ స్నుషా దశరథస్య చ ।
స్వప్నో హ్యద్య మయా దృష్టః దారుణో రోమహర్షణః ॥ 58.85 ॥

రక్షసాం చ వినాశాయ భర్తురస్యా జయాయ చ ॥ 58.86 ॥

అలమస్మాత్ పరిత్రాతుం రాఘవాద్రాక్షసీగణమ్ ।
అభియాచామ వైదేహీమ్ ఏతద్ధి మమ రోచతే ॥ 58.87 ॥

యస్యా హ్యేవంవిధస్స్వప్నః దుఃఖితాయాః ప్రదృశ్యతే ।
సా దుఃఖైర్వివిధైర్ముక్తా సుఖమాప్నోత్యనుత్తమమ్ ॥ 58.88 ॥

ప్రణిపాత ప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా ॥ 58.89 ॥

తతస్సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుర్విజయహర్షితా ।
అవోచద్యది తత్తథ్యం భవేయం శరణం హి వః ॥ 58.90 ॥

తాం చాహం తాదృశీం దృష్ట్వా సీతాయా దారుణాం దశామ్ ।
చిన్తయామాస విక్రాన్తః న చ మే నిర్వృతం మనః ॥ 58.91 ॥

సమ్భాషణార్థం చ మయా జానక్యాశ్చిన్తితో విధిః ।
ఇక్ష్వాకూణాం హి వంశస్తు తతో మమ పురస్కృతః ॥ 58.92 ॥

శ్రుత్వా తు గదితాం వాచం రాజర్షిగణపూజితామ్ ।
ప్రత్యభాషత మాం దేవీ బాష్పైః పిహితలోచనా ॥ 58.93 ॥

కస్త్వం కేన కథం చేహ ప్రాప్తో వానరపుంగవ ।
కా చ రామేణ తే ప్రీతిః తన్మే శంసితుమర్హసి ॥ 58.94 ॥

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా హ్యాహమప్యబ్రవం వచః ।
దేవి రామస్య భర్తుస్తే సహాయో భీమవిక్రమః ॥
సుగ్రీవో నామ విక్రాన్తః వానరేంద్రో మహాబలః ॥ 58.95 ॥

తస్య మాం విద్ధి భృత్యం త్వం హనూమన్తమిహాగతమ్ ।
భర్త్రాఽహం ప్రేషితస్తుభ్యం రామేణాక్లిష్టకర్మణా ॥ 58.96 ॥

ఇదం చ పురుషవ్యాఘ్రః శ్రీమాన్ దాశరథిస్స్వయమ్ ।
అంగులీయమభిజ్ఞానమ్ అదాత్తుభ్యం యశస్విని ॥ 58.97 ॥

తదిచ్ఛామి త్వయాఽఽజ్ఞప్తం దేవి కిం కరవాణ్యహమ్ ।
రామలక్ష్మణయోః పార్శ్వం నయామి త్వాం కిముత్తరమ్ ॥ 58.98 ॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా విదిత్వా చ సీతా జనకనన్దినీ ।
ఆహ రావణముత్సాద్య రాఘవో మాం నయత్వితి ॥ 58.99 ॥

ప్రణమ్య శిరసా దేవీమ్ అహమార్యామనిన్దితామ్ ।
రాఘవస్య మనోహ్లాదమ్ అభిజ్ఞానమయాచిషమ్ ॥ 58.100 ॥

అథ మామబ్రవీత్సీతా గృహ్యతామయముత్తమః ।
మణిర్యేన మహాబాహూ రామస్త్వాం బహుమన్యతే ॥ 58.101 ॥

ఇత్యుక్త్వా తు వరారోహా మణిప్రవరమద్భుతమ్ ।
ప్రాయచ్ఛత్పరమోద్విగ్నా వాచా మాం సందిదేశ హ ॥ 58.102 ॥

తతస్తస్యై ప్రణమ్యాహం రాజపుత్ర్యై సమాహితః ।
ప్రదక్షిణం పరిక్రామమ్ ఇహాభ్యుద్గతమానసః ॥ 58.103 ॥

ఉత్తరం పునరేవేదం నిశ్చిత్య మనసా తయా ।
హనూమాన్ మమ వృత్తాన్తం వక్తుమర్హసి రాఘవే ॥ 58.104 ॥

యథా శ్రుత్వైవ న చిరాత్ తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ ।
సుగ్రీవసహితా వీరౌ ఉపేయాతాం తథా కురు ॥ 58.105 ॥

యద్యన్యథా భవేదేతత్ ద్వౌ మాసౌ జీవితం మమ ।
న మాం ద్రక్ష్యతి కాకుత్స్థః మ్రియే సాఽహమనాథవత్ ॥ 58.106 ॥

తచ్ఛ్రుత్వా కరుణం వాక్యం క్రోధో మామభ్యవర్తత ।
ఉత్తరం చ మయా దృష్టం కార్యశేషమనన్తరమ్ ॥ 58.107 ॥

తతోఽవర్ధత మే కాయః తదా పర్వతసన్నిభః ।
యుద్ధకాంక్షీ వనం తచ్చ వినాశయితుమారభే ॥ 58.108 ॥

తద్భగ్నం వనషణ్డం తు భ్రాంతత్రస్తమృగద్విజమ్ ।
ప్రతిబుద్ధా నిరీక్షన్తే రాక్షస్యో వికృతాననాః ॥ 58.109 ॥

మాం చ దృష్ట్వా వనే తస్మిన్ సమాగమ్య తతస్తతః ।
తాస్సమభ్యాగతాః క్షిప్రం రావణాయాచచక్షిరే ॥ 58.110 ॥

రాజన్వనమిదం దుర్గం తవ భగ్నం దురాత్మనా ।
వానరేణ హ్యవిజ్ఞాయ తవ వీర్యం మహాబల ॥ 58.111 ॥

దుర్బుద్ధేస్తస్య రాజేన్ద్ర తవ విప్రియకారిణః ।
వధమాజ్ఞాపయ క్షిప్రం యథాఽసౌ విలయం వ్రజేత్ ॥ 58.112 ॥

తచ్ఛ్రుత్వా రాక్షసేన్ద్రేణ విసృష్టా భృశ దుర్జయాః ।
రాక్షసాః కింకరా నామ రావణస్య మనోఽనుగాః ॥ 58.113 ॥

తేషామశీతిసాహస్రం శూలముద్గరపాణినామ్ ।
మయా తస్మిన్ వనోద్దేశే పరిఘేణ నిషూదితమ్ ॥ 58.114 ॥

తేషాం తు హతశేషాః యే తే గత్వా లఘువిక్రమాః ।
నిహతం చ మహత్సైన్యం రావణాయాచచక్షిరే ॥ 58.115 ॥

తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా చైత్యప్రాసాదమాక్రమమ్ ।
తత్రస్థాన్ రాక్షసాన్ హత్వా శతం స్తమ్భేన వై పునః ।
లలామభూతో లంకాయాః స వై విధ్వంసితో మయా ॥ 58.116 ॥

తతః ప్రహస్తస్య సుతం జమ్బుమాలినమాదిశత్ ।
రాక్షసైర్బహుభిస్సార్ధం ఘోరరూపైర్భయానకైః ॥ 58.117 ॥

తమహం బలసమ్పన్నం రాక్షసం రణకోవిదమ్ ।
పరిఘేణాతి ఘోరేణ సూదయామి సహానుగమ్ ॥ 58.118 ॥

తచ్ఛ్రుత్వా రాక్షసేన్ద్రస్తు మన్త్రిపుత్రాన్ మహాబలాన్ ॥ 58.119 ॥

పదాతిబలసమ్పన్నాన్ ప్రేషయామాస రావణః ।
పరిఘేణైవ తాన్సర్వాన్ నయామి యమసాదనమ్ ॥ 58.120 ॥

మంత్రిపుత్రాన్ హతాన్ శ్రుత్వా సమరే లఘువిక్రమాన్ ।
పంచ సేనాగ్రగాన్ శూరాన్ ప్రేషయామాస రావణః ॥ 58.121 ॥

తానహం సహసైన్యాన్ వై సర్వానేవాభ్యసూదయమ్ ।
తతః పునర్దశగ్రీవః పుత్రమక్షం మహాబలమ్ ॥ 58.122 ॥

బహుభీ రాక్షసైస్సార్ధం ప్రేషయామాస రావణః ।
తం తు మందోదరీపుత్రం కుమారం రణపణ్డితమ్ ॥ 58.123 ॥

సహసా ఖం సముత్క్రాన్తం పాదయోశ్చ గృహీతవాన్ ।
చర్మాసినం శతగుణం భ్రామయిత్వా వ్యపేషయమ్ ।
తమక్షమాగతం భగ్నం నిశమ్య స దశాననః ॥ 58.124 ॥

తత ఇంద్రజితం నామ ద్వితీయం రావణస్సుతమ్ ।
వ్యాదిదేశ సుసంక్రుద్ధః బలినం యుద్ధదుర్మదమ్ ॥ 58.125 ॥

తచ్చాప్యహం బలం సర్వం తం చ రాక్షసపుంగవమ్ ।
నష్టౌజసం రణే కృత్వా పరం హర్షముపాగమమ్ ॥ 58.126 ॥

మహతాఽపి మహాబాహుః ప్రత్యయేన మహాబలః ।
ప్రేషితో రావణేనైవ సహ వీరైర్మదోత్కటైః ॥ 58.127 ॥

సోఽవిషహ్యం హి మాం బుద్ధ్వా స్వబలం చావమర్దితమ్ ।
బ్రాహ్మేణాస్త్రేణ స తు మాం ప్రాబధ్నాచ్చాతివేగితః ॥ 58.128 ॥

రజ్జుభిశ్చాభిబధ్నన్తి తతో మాం తత్ర రాక్షసాః ।
రావణస్య సమీపం చ గృహీత్వా మాముపానయన్ ॥ 58.129 ॥

దృష్ట్వా సమ్భాషితశ్చాహం రావణేన దురాత్మనా ।
పృష్టశ్చ లంకాగమనం రాక్షసానాం చ తం వధమ్ ॥ 58.130 ॥

తత్సర్వం చ మయా తత్ర సీతార్థమితి జల్పితమ్ ॥ 58.131 ॥
అస్యాహం దర్శనాకాంక్షీ ప్రాప్తస్త్వద్భవనం విభో ।
మారుతస్యౌరసః పుత్రః వానరో హనూమానహమ్ ॥ 58.132 ॥
రామదూతం చ మాం విద్ధి సుగ్రీవ సచివం కపిమ్ ।
సోఽహం దూత్యేన రామస్య త్వత్సకాశమిహాగతః ॥ 58.133 ॥
సుగ్రీవశ్చ మహాతేజాః స త్వాం కుశలమబ్రవీత్ ।
ధర్మార్థకామసహితం హితం పథ్యమువాచ చ ॥ 58.134 ॥
వసతో ఋశ్యమూకే మే పర్వతే విపులద్రుమే ।
రాఘవో రణవిక్రాన్తః మిత్రత్వం సముపాగతః ॥ 58.135 ॥
తేన మే కథితం రాజ్ఞా భార్యా మే రక్షసా హృతా ।
తత్ర సాహాయ్యమస్మాకం కార్యం సర్వాత్మనా త్వయా ॥ 58.136॥
మయా చ కథితం తస్మై వాలినశ్చ వధం ప్రతి ।
తత్ర సాహాయ్య హేతోర్మే సమయం కర్తుమర్హసి ॥ 58.137 ॥
వాలినా హృతరాజ్యేన సుగ్రీవేణ మహాప్రభుః ।
చక్రేఽగ్నిసాక్షికం సఖ్యం రాఘవస్సహలక్ష్మణః ॥ 58.138 ॥
తేన వాలినముత్పాట్య శరేణైకేన సంయుగే ।
వానరాణాం మహారాజః కృతస్స ప్లవతాం ప్రభుః ॥ 58.139 ॥
తస్య సాహాయ్యమస్మాభిః కార్యం సర్వాత్మనా త్విహ ।
తేన ప్రస్థాపితస్తుభ్యం సమీపమిహ ధర్మతః ॥ 58.140 ॥
క్షిప్రమానీయతాం సీతా దీయతాం రాఘవాయ చ ।
యావన్న హరయో వీరాః విధమన్తి బలం తవ ॥ 58.141 ॥
వానరాణాం ప్రభావో హి న కేన విదితః పురా ।
దేవతానాం సకాశం చ యే గచ్ఛన్తి నిమన్త్రితాః ॥ 58.142 ॥
ఇతి వానరరాజస్త్వామ్ ఆహేత్యభిహితో మయా ।
మామైక్షత తతః క్రుద్ధః చక్షుషా ప్రదహన్నివ ॥ 58.143 ॥
తేన వధ్యోఽహమాజ్ఞప్తః రక్షసా రౌద్రకర్మణా ।
మత్ప్రభావమవిజ్ఞాయ రావణేన దురాత్మనా ॥ 58.144 ॥

తతో విభీషణో నామ తస్య భ్రాతా మహామతిః ।
తేన రాక్షసరాజోఽసౌ యాచితో మమ కారణాత్ ॥ 58.145 ॥

నైవం రాక్షసశార్దూల త్యజ్యతామేష నిశ్చయః ।
రాజశాస్త్ర వ్యపేతో హి మార్గస్సంసేవ్యతే త్వయా ॥ 58.146 ॥

దూతవధ్యా న దృష్టా హి రాజశాస్త్రేషు రాక్షస ।
దూతేన వేదితవ్యం చ యథార్థం హితవాదినా ॥ 58.147 ॥

సుమహత్యపరాధేఽపి దూతస్యాతులవిక్రమ ।
విరూపకరణం దృష్టం న వధోఽస్తీతి శాస్త్రతః ॥ 58.148 ॥

విభీషణే నైవముక్తః రావణస్సందిదేశ తాన్ ।
రాక్షసానేతదేవాస్య లాంగూలం దహ్యతామితి ॥ 58.149 ॥

తతస్తస్య వచశ్శ్రుత్వా మమ పుచ్ఛం సమన్తతః ।
వేష్టితం శణవల్కైశ్చ జీర్ణైః కార్పాసజైః పటైః ॥ 58.150 ॥

రాక్షసాస్సిద్ధసన్నాహాః తతస్తే చణ్డవిక్రమాః ।
తదాఽదహ్యన్త మే పుచ్ఛం నిఘ్నన్తః కాష్ఠముష్టిభిః ।
బద్ధస్య బహుభిః పాశైః యన్త్రితస్య చ రాక్షసైః ॥ 58.151 ॥

తతస్తే రాక్షసాశ్శూరాః బద్ధం మామగ్నిసంవృతమ్ ।
అఘోషయన్ రాజమార్గే నగరద్వారమాగతాః ॥ 58.152 ॥

తతోఽహం సుమహద్రూపం సంక్షిప్య పునరాత్మనః ।
విమోచయిత్వా తం బన్ధం ప్రకృతిస్థస్స్థితః పునః ॥ 58.153 ॥

ఆయసం పరిఘం గృహ్య తాని రక్షాంస్యసూదయమ్ ।
తతస్తన్నగరద్వారం వేగేనాప్లుతవానహమ్ ॥ 58.154 ॥

పుచ్ఛేన చ ప్రదీప్తేన తాం పురీం సాట్టగోపురామ్ ।
దహామ్యహమసమ్భ్రాంతః యుగాన్తాగ్నిరివ ప్రజాః ॥ 58.155 ॥

వినష్టా జానకీ వ్యక్తం న హ్యదగ్ధః ప్రదృశ్యతే ।
లంకాయాం కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీకృతా పురీ ॥ 58.156 ॥

దహతా చ మయా లంకాం దగ్ధా సీతా న సంశయః ॥ 58.157 ॥

రామస్య హి మహత్కార్యం మయేదం వితథీకృతమ్ ।
ఇతి శోకసమావిష్టః చిన్తామహముపాగతః ॥ 58.158 ॥

అథాహం వాచమశ్రౌషం చారణానాం శుభాక్షరామ్ ।
జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోదన్తభాషితామ్ ॥ 58.159 ॥

తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా శ్రుత్వా తామద్భుతాం గిరమ్ ।
అదగ్ధా జానకీత్యేవం నిమిత్తైశ్చోపలక్షితా ॥ 58.160 ॥

దీప్యమానే తు లాంగూలే న మాం దహతి పావకః ।
హృదయం చ ప్రహృష్టం మే వాతాస్సురభిగన్ధినః ॥ 58.161 ॥

తైర్నిమిత్తైశ్చ దృష్టార్థైః కారణైశ్చ మహాగుణైః ।
ఋషివాక్యైశ్చ సిద్ధార్థైః అభవం హృష్టమానసః ॥ 58.162 ॥

పునర్దృష్ట్వా చ వైదేహీం విసృష్టశ్చ తయా పునః ॥ 58.163 ॥

తతః పర్వతమాసాద్య తత్రారిష్టమహం పునః ।
ప్రతిప్లవనమారేభే యుష్మద్దర్శనకాంక్షయా ॥ 58.164 ॥

తతః పవనచన్ద్రార్క సిద్ధగన్ధర్వసేవితమ్ ।
పన్థానమహమాక్రమ్య భవతో దృష్టవానిహ ॥ 58.165 ॥

రాఘవస్య ప్రభావేన భవతాం చైవ తేజసా ।
సుగ్రీవస్య చ కార్యార్థం మయా సర్వమనుష్ఠితమ్ ॥ 58.166 ॥

ఏతత్సర్వం మయా తత్ర యథావదుపపాదితమ్ ।
అత్ర యన్న కృతం శేషం తత్సర్వం క్రియతామితి ॥ 58.167 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టపఞ్చాశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనషష్టితమస్సర్గః

ఏతదాఖ్యాయ తత్సర్వం హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
భూయస్సముపచక్రామ వచనం వక్తుముత్తరమ్ ॥ 59.1 ॥

సఫలో రాఘవోద్యోగః సుగ్రీవస్య చ సంభ్రమః ।
శీలమాసాద్య సీతాయాః మమ చ ప్రవణం మనః ॥
ఆర్యాయాస్సదృశం శీలం సీతాయాః ప్లవగర్షభాః ॥ 59.2 ॥

తపసా ధారయేల్లోకాన్ క్రుద్ధో వా నిర్దహేదపి ।
సర్వథాఽతిప్రవృద్ధోఽసౌ రావణో రాక్షసాధిపః ॥
తస్య తాం స్పృశతో గాత్రం తపసా న వినాశితమ్ । 59.3 ॥

న తదగ్నిశిఖా కుర్యాత్ సంస్పృష్టా పాణినా సతీ ।
జనకస్యాత్మజా కుర్యాత్ యత్క్రోధకలుషీకృతా ॥ 59.4 ॥

జామ్బవత్ప్రముఖాన్సర్వాన్ అనుజ్ఞాప్య మహాహరీన్ ।
అస్మిన్నేవం గతే కార్యే భవతాం చ నివేదితే ॥ 59.5 ॥

న్యాయ్యం స్మ సహ వైదేహ్యా ద్రష్టుం తౌ పార్థివాత్మజౌ ॥ 59.6 ॥

అహమేకోఽపి పర్యాప్తః సరాక్షసగణాం పురీమ్ ।
తాం లంకాం తరసా హన్తుం రావణం చ మహాబలమ్ ॥ 59.7 ॥

కిం పునస్సహితో వీరైః బలవద్భిః కృతాత్మభిః ।
కృతాస్త్రైః ప్లవగైశ్శూరైః భవద్భిర్విజయైషిభిః ॥ 59.8 ॥

అహం తు రావణం యుద్ధే ససైన్యం సపురస్సరమ్ ।
సహపుత్రం వధిష్యామి సహోదరయుతం యుధి ॥ 59.9 ॥

బ్రాహ్మమైన్ద్రం చ రౌద్రం చ వాయవ్యం వారుణం తథా ।
యది శక్రజితోఽస్త్రాణి దుర్నిరీక్షాణి సంయుగే ॥ 59.10 ॥

తాన్యహం విధమిష్యామి నిహనిష్యామి రాక్షసాన్ ।
భవతామభ్యనుజ్ఞాతః విక్రమో మే రుణద్ధి తమ్ ॥ 59.11 ॥

మయాఽతులా విసృష్టా హి శైలవృష్టిర్నిరన్తరా ।
దేవానపి రణే హన్యాత్ కిం పునస్తాన్నిశాచరాన్ ॥ 59.12 ॥

సాగరోఽప్యతియాద్వేలాం మన్దరః ప్రచలేదపి ।
న జామ్బవన్తం సమరే కమ్పయేదరివాహినీ ॥ 59.13 ॥

సర్వరాక్షససంఘానాం రాక్షసా యే చ పూర్వకాః ।
అలమేకో వినాశాయ వీరో వాలిసుతః కపిః ॥ 59.14 ॥

పనసస్యోరువేగేన నీలస్య చ మహాత్మనః ।
మన్దరోఽప్యవశీర్యేత కిం పునర్యుధి రాక్షసాః ॥ 59.15 ॥

సదేవాసురయక్షేషు గన్ధర్వోరగ పక్షిషు ।
మైందస్య ప్రతియోద్ధారం శంసత ద్వివిదస్య వా ॥ 59.16 ॥

అశ్విపుత్రౌ మహాభాగౌ ఏతౌ ప్లవగసత్తమౌ ।
ఏతయోః ప్రతియోద్ధారం న పశ్యామి రణాజిరే ॥ 59.17 ॥

పితామహవరోత్సేకాత్ పరమం దర్పమాస్థితౌ ।
అమృతప్రాశినావేతౌ సర్వవానరసత్తమౌ ॥ 59.18 ॥

అశ్వినోర్మాననార్థం హి సర్వలోక పితామహః ।
సర్వావధ్యత్వమతులమ్ అనయోర్దత్తవాన్ పురా ॥ 59.19 ॥

వరోత్సేకేన ముక్తౌ చ ప్రమథ్య మహతీం చమూమ్ ।
సురాణామమృతం వీరౌ పీతవన్తౌ ప్లవంగమౌ ॥ 59.20 ॥

ఏతావేవ హి సంక్రుద్ధౌ సవాజిరథకుంజరామ్ ।
లంకాం నాశయితుం శక్తౌ సర్వే తిష్ఠన్తు వానరాః ॥ 59.21 ॥

మయైవ నిహతా లంకా దగ్ధా భస్మీకృతా పునః ।
రాజమార్గేషు సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా ॥ 59.22 ॥

జయత్యతిబలో రామః లక్ష్మణశ్చ మహాబలః ।
రాజా జయతి సుగ్రీవః రాఘవేణాభిపాలితః ॥ 59.23 ॥

అహం కోసలరాజస్య దాసః పవనసమ్భవః ।
హనూమానితి సర్వత్ర నామ విశ్రావితం మయా ॥ 59.24 ॥

అశోకవనికామధ్యే రావణస్య దురాత్మనః ।
అధస్తాచ్ఛింశుపావృక్షే సాధ్వీ కరుణమాస్థితా ॥ 59.25 ॥

రాక్షసీభిః పరివృతా శోకసన్తాపకర్శితా ।
మేఘలేఖా పరివృతా చంద్రలేఖేవ నిష్ప్రభా ॥
అచిన్తయన్తీ వైదేహీ రావణం బలదర్పితమ్ ॥ 59.26 ॥

పతివ్రతా చ సుశ్రోణీ అవష్టబ్ధా చ జానకీ ॥ 59.27 ॥

అనురక్తా హి వైదేహీ రామం సర్వాత్మనా శుభా ।
అనన్యచిత్తా రామే చ పౌలోమీవ పురందరే ॥ 59.28 ॥

తదేకవాసస్సంవీతా రజోధ్వస్తా తథైవ చ ।
శోకసన్తాప దీనాంగీ సీతా భర్తృహితే రతా ॥ 59.29 ॥

సా మయా రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః ।
రాక్షసీభిర్విరూపాభిః దృష్టా హి ప్రమదావనే ॥ 59.30 ॥

ఏకవేణీధరా దీనా భర్తృచింతాపరాయణా ।
అధశ్శయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే ॥ 59.31 ॥

రావణాద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా ।
కథంచిన్మృగశాబాక్షీ విశ్వాసముపపాదితా ॥ 59.32 ॥

తతస్సమ్భాషితా చైవ సర్వమర్థం చ దర్శితా ।
రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా ప్రీతిముపాగతా ॥ 59.33 ॥

నియతస్సముదాచారః భక్తిర్భర్తరి చోత్తమా ।
యన్న హన్తి దశగ్రీవం స మహాత్మా కృతాగసమ్ ॥
నిమిత్తమాత్రం రామస్తు వధే తస్య భవిష్యతి ॥ 59.34 ॥

సా ప్రకృత్యేవ తన్వంగీ తద్వియోగాచ్చ కర్శితా ॥
ప్రతిపత్ పాఠశీలస్య విద్యేవ తనుతాం గతా ॥ 59.35 ॥

ఏవమాస్తే మహాభాగా సీతా శోకపరాయణా ।
యదత్ర ప్రతికర్తవ్యం తత్సర్వముపపద్యతామ్ ॥ 59.36 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకోనషష్టితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షష్టితమస్సర్గః

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా వాలిసూనురభాషత ॥ 60.1 ॥

అయుక్తం తు వినా దేవీం దృష్టవద్భిశ్చ వానరాః ।
సమీపం గన్తుమస్మాభిః రాఘవస్య మహాత్మనః ॥ 60.2 ॥

దృష్టా దేవీ న చానీతా ఇతి తత్ర నివేదనమ్ ।
అయుక్తమివ పశ్యామి భవద్భిః ఖ్యాతవిక్రమైః ॥ 60.3 ॥

న హి నః ప్లవనే కశ్చిత్ నాపి కశ్చిత్ పరాక్రమే ।
తుల్యస్సామరదైత్యేషు లోకేషు హరిసత్తమాః ॥ 60.4 ॥

తేష్వేవం హతవీరేషు రాక్షసేషు హనూమతా ।
కిమన్యదత్ర కర్తవ్యం గృహీత్వా యామ జానకీమ్ ॥ 60.5 ॥

తమేవం కృతసంకల్పం జామ్బవాన్ హరిసత్తమః ।
ఉవాచ పరమప్రీతః వాక్యమర్థవదర్థవిత్ ॥ 60.6 ॥

న తావదేషామతిరక్షమానః
　　యథా భవాన్ పశ్యతి రాజపుత్ర ।
యథా తు రామస్య మతిర్నివిష్టాః
　　తథా భవాన్ పశ్యతు కార్యసిద్ధిమ్ ॥ 60.7 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షష్టితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకషష్టితమస్సర్గః

తతో జామ్బవతో వాక్యమ్ అగృహ్ణన్త వనౌకసః ।
అంగదప్రముఖా వీరాః హనూమాంశ్చ మహాకపిః ॥ 61.1 ॥

ప్రీతిమంతస్తతస్సర్వే వాయుపుత్రపురస్సరాః ।
మహేంద్రాద్రిం పరిత్యజ్య పుప్లువుః ప్లవగర్షభాః ॥ 61.2 ॥

మేరుమందరసంకాశాః మత్తా ఇవ మహాగజాః ।
ఛాదయన్త ఇవాకాశం మహాకాయా మహాబలాః ॥ 61.3 ॥

సభాజ్యమానం భూతైః తమాత్మవన్తం మహాబలమ్ ।
హనూమన్తం మహావేగం వహన్త ఇవ దృష్టిభిః ॥ 61.4 ॥

రాఘవే చార్థనిర్వృత్తిం కర్తుం చ పరమం యశః ।
సమాధాయ సమృద్ధార్థాః కర్మసిద్ధిభిరున్నతాః ॥ 61.5 ॥

ప్రియాఖ్యానోన్ముఖాస్సర్వే సర్వే యుద్ధాభినన్దినః ।
సర్వే రామప్రతీకారే నిశ్చితార్థా మనస్వినః ॥ 61.6 ॥

ప్లవమానాః ఖమాప్లుత్య తతస్తే కాననౌకసః ॥
నందనోపమమాసేదుః వనం ద్రుమలతాయుతమ్ ॥ 61.7 ॥

యత్తన్మధువనం నామ సుగ్రీవస్యాభిరక్షితమ్ ।
అధృష్యం సర్వభూతానాం సర్వభూతమనోహరమ్ ॥ 61.8 ॥

యద్రక్షతి మహావీర్యః సదా దధిముఖః కపిః ।
మాతులః కపిముఖ్యస్య సుగ్రీవస్య మహాత్మనః ॥ 61.9 ॥

తే తద్వనముపాగమ్య బభూవుః పరమోత్కటాః ।
వానరా వానరేంద్రస్య మనఃకాన్తతమం మహత్ ॥ 61.10 ॥

తతస్తే వానరా హృష్టాః దృష్ట్వా మధువనం మహత్ ।
కుమారమభ్యయాచన్త మధూని మధుపింగళాః ॥ 61.11 ॥

తతః కుమారస్తాన్ వృద్ధాన్ జామ్బవత్ ప్రముఖాన్ కపీన్ ।
అనుమాన్య దదౌ తేషాం నిసర్గం మధుభక్షణే ॥ 61.12 ॥

తతశ్చానుమతాస్సర్వే సమ్ప్రహృష్టా వనౌకసః ।
ముదితాః ప్రేరితాశ్చాపి ప్రనృత్యన్తోఽభవంస్తతః ॥ 61.13 ॥

గాయన్తి కేచిత్ ప్రణమన్తి కేచిత్, నృత్యన్తి కేచిత్ ప్రహసన్తి కేచిత్ ।
పతన్తి కేచిద్విచరన్తి కేచిత్, ప్లవన్తి కేచిత్ ప్రలపన్తి కేచిత్ ॥ **61.14** ॥

పరస్పరం కేచిదుపాశ్రయన్తే, పరస్పరం కేచిదుపాక్రమన్తే ।
పరస్పరం కేచిదుపబ్రువన్తే, పరస్పరం కేచిదుపారమన్తే ॥ **61.15** ॥

ద్రుమాద్ ద్రుమం కేచిదభిద్రవన్తే, క్షితౌ నగాగ్రాన్నిపతన్తి కేచిత్ ।
మహీతలాత్ కేచిదుదీర్ణవేగాః, మహాద్రుమాగ్రాణ్యభిసమ్పతన్తి ॥ **61.16** ॥

గాయన్తమన్యః ప్రహసన్నుపైతి, హసన్తమన్యః ప్రరుదన్నుపైతి ।
రుదన్తమన్యః ప్రణుదన్నుపైతి, నుదన్తమన్యః ప్రణదన్నుపైతి ॥ **61.17** ॥

సమాకులం తత్కపిసైన్యమాసీత్, మధుప్రపానోత్కటసత్త్వచేష్టమ్ ।
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ మత్తః, న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ తృప్తః ॥ **61.18** ॥

తతో వనం తత్పరిభక్ష్యమాణం, ద్రుమాంశ్చ విధ్వంసిత పత్రపుష్పాన్ ।
సమీక్ష్య కోపాద్దధివక్త్రనామా, నివారయామాస కపిః కపీంస్తాన్ ॥ **61.19** ॥

స తైః ప్రవృద్ధైః పరిభర్త్స్యమానః, వనస్య గోప్తా హరివీరవృద్ధః ।
చకార భూయో మతిముగ్రతేజాః, వనస్య రక్షాం ప్రతి వానరేభ్యః ॥ **61.20** ॥

ఉవాచ కాంశ్చిత్ పరుషాణి ధృష్టమ్, అసక్తమన్యాంశ్చ తలైర్జఘాన ।
సమేత్య కైశ్చిత్ కలహం చకార, తథైవ సామ్నోపజగామ కాంశ్చిత్ ॥ **61.21** ॥

స తైర్మదాత్సమ్పరివార్య వాక్యైః, బలాచ్చ తేన ప్రతివార్యమాణైః ।
ప్రధర్షితస్త్యక్తభయైస్సమేత్య, ప్రకృష్యతే చాప్యనవేక్ష్య దోషమ్ ॥ **61.22** ॥

నఖైస్తుదంతో దశనైర్దశంతః, తలైశ్చ పాదైశ్చ సమాపయన్తః ।
మదాత్కపిం తం కపయస్సమగ్రాః, మహావనం నిర్విషయం చ చక్రుః ॥ **61.23**॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ఏకషష్టితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్విషష్టితమస్సర్గః

తానువాచ హరిశ్రేష్ఠః హనూమాన్ వానరర్షభః ।
అవ్యగ్రమనసో యూయం మధు సేవత వానరః ॥
అహమావారయిష్యామి యుష్మాకం పరిపంథినః ॥ 62.1 ॥

శ్రుత్వా హనుమతో వాక్యం హరీణాం ప్రవరోఽఙ్గదః ।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పిబన్తు హరయో మధు ॥ 62.2 ॥

అవశ్యం కృతకార్యస్య వాక్యం హనుమతో మయా ।
అకార్యమపి కర్తవ్యం కిమంగ పునరీదృశమ్ ॥ 62.3 ॥

అంగదస్య ముఖాచ్ఛ్రుత్వా వచనం వానరర్షభాః ।
సాధు సాధ్వితి సంహృష్టాః వానరాః ప్రత్యపూజయన్ ॥ 62.4 ॥

పూజయిత్వాఽఙ్గదం సర్వే వానరా వానరర్షభమ్ ।
జగ్ముర్మధువనం యత్ర నదీవేగా ఇవ ద్రుతమ్ ॥ 62.5 ॥

తే ప్రవిష్టా మధువనం పాలానాక్రమ్య వీర్యతః ॥ 62.6 ॥

అతిసర్గాచ్చ పటవః దృష్ట్వా శ్రుత్వా చ మైథిలీం ।
పపుస్సర్వే మధు తదా రసవత్ఫలమాదదుః ॥ 62.7 ॥

ఉత్పత్య చ తతస్సర్వే వనపాలాన్సమాగతాన్ ।
తాడయన్తి స్మ శతశః సక్తాన్మధువనే తదా ॥ 62.8 ॥

మధూని ద్రోణమాత్రాణి బాహుభిః పరిగృహ్య తే ।
పిబన్తి సహితాస్సర్వే నిఘ్నన్తి స్మ తథాఽపరే॥ 62.9 ॥

కేచిత్పీత్వాఽపవిధ్యన్తి మధూని మధుపింగళాః ।
మధూచ్ఛిష్టేన కేచిచ్చ జఘ్నురన్యోన్యముత్కటాః ॥ 62.10 ॥

అపరే వృక్షమూలే తు శాఖాం గృహ్య వ్యవస్థితాః ।
అత్యర్థం చ మదగ్లానాః పర్ణాన్యాస్తీర్య శేరతే ॥ 62.11 ॥

ఉన్మత్తభూతాః ప్లవగాః మధుమత్తాశ్చ హృష్టవత్ ।
క్షిపన్తి చ తదాఽన్యోన్యం స్ఖలంతి చ తథాఽపరే ॥ 62.12 ॥

కేచిత్ క్ష్వేలాం ప్రకుర్వన్తి కేచిత్ కూజంతి హృష్టవత్ ।
హరయో మధునా మత్తాః కేచిత్ సుప్తా మహీతలే ॥ 62.13 ॥

కృత్వా కేచిద్ హసన్త్యన్యే కేచిత్ కుర్వన్తి చేతరత్ ।
కృత్వా కేచిద్వదన్త్యన్యే కేచిద్ బుద్ధ్యన్తి చేతరత్ ॥ 62.14 ॥

యేఽప్యత్ర మధుపాలాస్స్యుః ప్రేష్యా దధిముఖస్య తు ।
తేఽపి తైర్వానరైర్భీమైః ప్రతిషిద్ధా దిశో గతాః ॥ 62.15 ॥

జానుభిస్తు ప్రకృష్టాశ్చ దేవమార్గం ప్రదర్శితాః ।
అబ్రువన్ పరమోద్విగ్నా గత్వా దధిముఖం వచః ॥ 62.16 ॥

హనూమతా దత్తవరైః హతం మధువనం బలాత్ ।
వయం చ జానుభిః కృష్టా దేవమార్గం చ దర్శితాః ॥ 62.17 ॥

తతో దధిముఖః క్రుద్ధః వనపస్తత్ర వానరః ।
హతం మధువనం శ్రుత్వా సాన్త్వయామాస తాన్ హరీన్ ॥ 62.18 ॥

ఇహాగచ్ఛత గచ్ఛామః వానరాన్ బలదర్పితాన్ ।
బలేన వారయిష్యామః మధు భక్షయతో వయమ్ ॥ 62.19 ॥

శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదం వచనం వానరర్షభాః ।
పునర్వీరా మధువనం తేనైవ సహసా యయుః ॥ 62.20 ॥

మధ్యే చైషాం దధిముఖః ప్రగృహ్య తరసా తరుమ్ ।
సమభ్యధావద్వేగేన తే చ సర్వే ప్లవంగమాః ॥ 62.21 ॥

తే శిలాః పాదపాంశ్చాపి పర్వతాంశ్చాపి వానరాః ।
గృహీత్వాఽభ్యగమన్ క్రుద్ధా యత్ర తే కపికుంజరాః ॥ 62.22 ॥

తే స్వామివచనం వీరాః హృదయేష్వవసజ్య తత్ ।
త్వరయా హ్యభ్యధావన్తః సాలతాలశిలాయుధాః ॥ 62.23 ॥

వృక్షస్థాంశ్చ తలస్థాంశ్చ వానరాన్ బలదర్పితాన్ ।
అభ్యక్రామంస్తతో వీరాః పాలాస్తత్ర సహస్రశః ॥ 62.24 ॥

అథ దృష్ట్వా దధిముఖం క్రుద్ధం వానరపుంగవాః ।
అభ్యధావన్త వేగేన హనుమత్ ప్రముఖాస్తదా ॥ 62.25 ॥

తం సవృక్షం మహాబాహుమ్ ఆపతన్తం మహాబలమ్ ।
ఆర్యకం ప్రాహరత్తత్ర బాహుభ్యాం కుపితోఽంగదః ॥ 62.26 ॥

మదాన్ధశ్చ న వేదైనమ్ ఆర్యకోఽయం మమేతి సః ।
అథైనం నిష్పిపేషాశు వేగవద్వసుధాతలే ॥ 62.27 ॥

స భగ్న బాహూరుభుజః విహ్వలశ్శోణితోక్షితః ।
ముమోహ సహసా వీరః ముహూర్తం కపికుంజరః ॥ 62.28 ॥

స సమాశ్వస్య సహసా సంక్రుద్ధో రాజమాతులః ।
వానరాన్ వారయామాస దండేన మధుమోహితాన్ ॥ 62.29 ॥

స కథంచిద్విముక్తస్తైః వానరైర్వానరర్షభః ।
ఉవాచైకాన్తమాశ్రిత్య భృత్యాన్ స్వాన్ సముపాగతాన్ ॥ 62.30 ॥

ఏతే తిష్ఠన్తు గచ్ఛామః భర్తా నో యత్ర వానరః ।
సుగ్రీవో విపులగ్రీవః సహ రామేణ తిష్ఠతి ॥ 62.31 ॥

సర్వం చైవాంగదే దోషం శ్రావయిష్యామి పార్థివే ।
అమర్షీ వచనం శ్రుత్వా ఘాతయిష్యతి వానరాన్ ॥ 62.32 ॥

ఇష్టం మధువనం హ్యేతత్ సుగ్రీవస్య మహాత్మనః ।
పితృపైతామహం దివ్యం దేవైరపి దురాసదమ్ ॥ 62.33 ॥

స వానరానిమాన్ సర్వాన్ మధులుబ్ధాన్ గతాయుషః ।
ఘాతయిష్యతి దండేన సుగ్రీవస్సుహృజ్జనాన్ ॥ 62.34 ॥

వధ్యా హ్యేతే దురాత్మానః నృపాజ్ఞాపరిభావినః ।
అమర్షప్రభవో రోషః సఫలో నో భవిష్యతి ॥ 62.35 ॥

ఏవముక్త్వా దధిముఖః వనపాలాన్మహాబలః ।
జగామ సహసోత్పత్య వనపాలైస్సమన్వితః ॥ 62.36 ॥

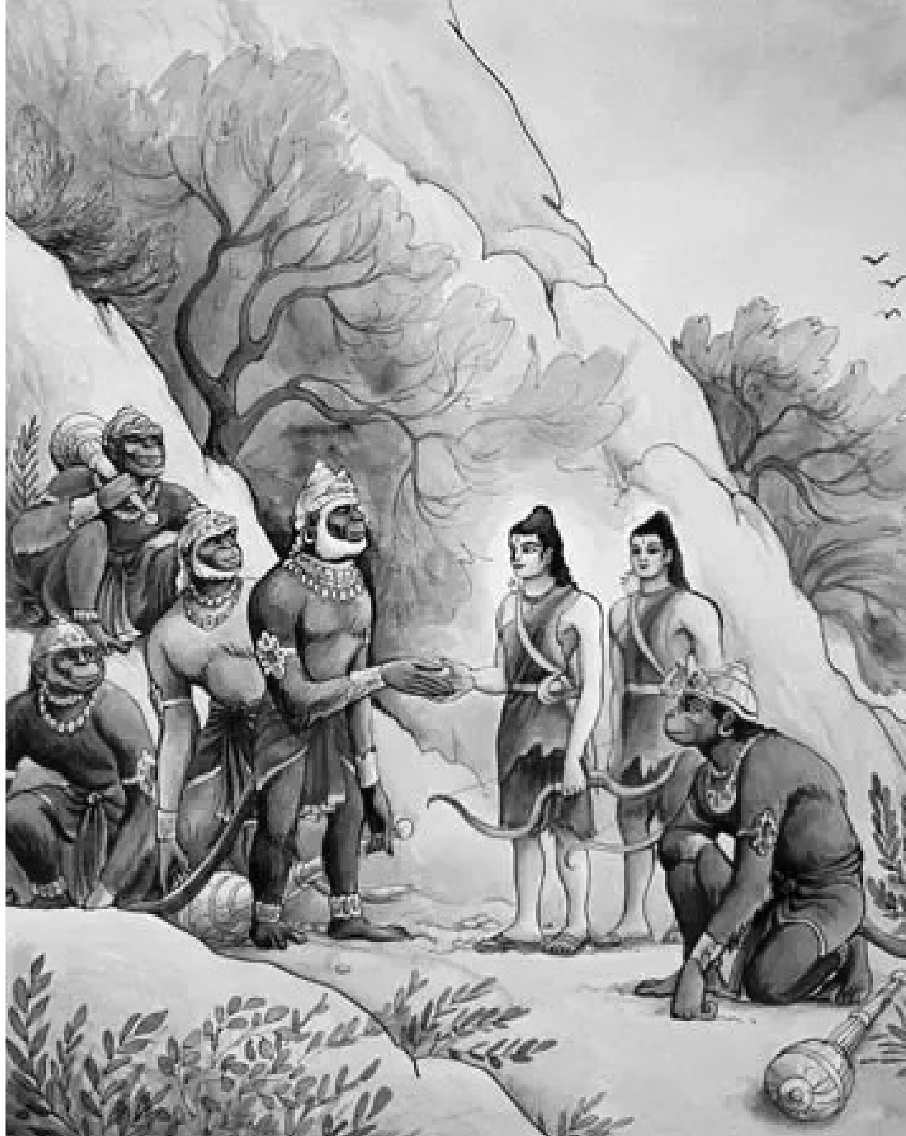
నిమేషాన్తరమాత్రేణ స హి ప్రాప్తో వనాలయః ।
సహస్రాంశుసుతో ధీమాన్ సుగ్రీవో యత్ర వానరః ॥ **62.37** ॥

రామం చ లక్ష్మణం చైవ దృష్ట్వా సుగ్రీవమేవ చ ।
సమప్రతిష్ఠాం జగతీమ్ ఆకాశాన్నిపపాత హ ॥ **62.38** ॥

సన్నిపత్య మహావీర్యః సర్వైస్తైః పరివారితః ।
హరిర్దధిముఖః పాలైః పాలానాం పరమేశ్వరః ॥ **62.39** ॥

స దీనవదనో భూత్వా కృత్వా శిరసి చాంజలిమ్ ।
సుగ్రీవస్య శుభౌ మూర్ధ్నా చరణౌ ప్రత్యపీడయత్ ॥ **62.40** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే ద్విషష్టితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రిషష్టితమస్సర్గః

తతో మూర్ధ్నా నిపతితం వానరం వానరర్షభః ।
దృష్ట్వైవోద్విగ్నహృదయః వాక్యమేతదువాచ హ ॥ 63.1 ॥

ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ కస్మాత్త్వం పాదయోః పతితో మమ ॥
అభయం తే భవేద్వీర సర్వమేవాభిధీయతామ్ ॥ 63.2 ॥

కిం సమ్భ్రమాద్ధితం కృత్స్నం బ్రూహి యద్వక్తుమర్హసి ।
కచ్చిన్మధువనే స్వస్తి శ్రోతుమిచ్ఛామి వానర ॥

స తు విశ్వాసితస్తేన సుగ్రీవేణ మహాత్మనా ।
ఉత్థాయ సుమహాప్రాజ్ఞః వాక్యం దధిముఖోఽబ్రవీత్ ॥ 63.3 ॥

నైవర్క్షరజసా రాజన్ న త్వయా నాపి వాలినా ।
వనం నిసృష్టపూర్వం హి భక్షితం తచ్చ వానరైః ॥ 63.4 ॥

ఏభిః ప్రధర్షితాశ్చైవ వానరా వనరక్షిభిః ।
మధూన్యచిన్తయిత్వేమాన్ భక్షయంతి పిబంతి చ ॥ 63.5 ॥

శిష్టమత్రాపవిధ్యంతి భక్షయంతి తథాఽపరే ।
నివార్యమాణాస్తే సర్వే భ్రువౌ వై దర్శయంతి హి ॥ 63.6 ॥
ఇమే హి సంరబ్ధతరాః తథా తైస్సంప్రధర్షితాః ।
వారయన్తో వనాత్తస్మాత్ క్రుద్ధైర్వానరపుంగవైః ॥ 63.7 ॥

తతస్తైర్బహుభిర్వీరైః వానరైర్వానరర్షభ ।
సంరక్తనయనైః క్రోధాత్ ధరయః ప్రవిచాలితాః ॥ 63.8 ॥

పాణిభిర్నిహతాః కేచిత్ కేచిజ్జానుభిరాహతాః ।
ప్రకృష్టాశ్చ యథా కామం దేవమార్గం చ దర్శితాః ॥ 63.9 ॥

ఏవమేతే హతాశ్శూరాః త్వయి తిష్ఠతి భర్తరి ।
కృత్స్నం మధువనం చైవ ప్రకామం తైః ప్రభక్ష్యతే ॥ 63.10 ॥

ఏవం విజ్ఞాప్యమానం తం సుగ్రీవం వానరర్షభమ్ ।
అపృచ్ఛత్తం మహాప్రాజ్ఞః లక్ష్మణః పరవీరహా ॥ 63.11 ॥

కిమయం వానరో రాజన్ వనపః ప్రత్యుపస్థితః ।
కం చార్థమభినిర్దిశ్య దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 63.12 ॥

ఏవముక్తస్తు సుగ్రీవః లక్ష్మణేన మహాత్మనా ॥
లక్ష్మణం ప్రత్యువాచేదం వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ 63.13 ॥

ఆర్య లక్ష్మణ సంప్రాహ వీరో దధిముఖః కపిః ।
అంగదప్రముఖైర్వీరైః భక్షితం మధువానరైః ॥ 63.14 ॥

విచిత్య దక్షిణామాశామ్ ఆగతైర్హరిపుంగవైః ॥ 63.15 ॥

నైషామకృతకృత్యానామ్ ఈదృశస్స్యాదుపక్రమః ।
ఆగతైశ్చ ప్రమథితం యథా మధువనం హి తైః ॥ 63.16 ॥

ధర్షితం చ వనం కృత్స్నమ్ ఉపయుక్తం చ వానరైః ॥ 63.17 ॥

వనం యదాఽభిపన్నాస్తే సాధితం కర్మ వానరైః ।
దృష్టా దేవీ న సందేహః న చాన్యేన హనూమతా ॥
న హ్యన్యః సాధనే హేతుః కర్మణోఽస్య హనూమతః ॥ 63.18 ॥

కార్యసిద్ధిర్మతిశ్చైవ తస్మిన్ వానరపుంగవే ॥
వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ శ్రుతం చాపి ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ 63.19 ॥

జామ్బవాన్ యత్ర నేతా స్యాత్ అంగదశ్చ మహాబలః ।
హనూమాంశ్చాప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతిరన్యథా ॥ 63.20 ॥

అంగదప్రముఖైర్వీరైః హతం మధువనం కిల ।
వారయంతశ్చ సహితాః తథా జానుభిరాహతాః ॥ 63.21 ॥

ఏతదర్థమయం ప్రాప్తః వక్తుం మధురవాగిహ ।
నామ్నా దధిముఖో నామ హరిః ప్రఖ్యాతవిక్రమః ॥ 63.22 ॥

దృష్టా సీతా మహాబాహో సౌమిత్రే పశ్య తత్త్వతః ।
అభిగమ్య తథా సర్వే పిబంతి మధు వానరాః ॥ 63.23 ॥

న చాప్యదృష్ట్వా వైదేహీం విశ్రుతాః పురుషర్షభ ।
వనం దత్తవరం దివ్యం ధర్షయేయుర్వనౌకసః ॥ 63.24 ॥

తతః ప్రహృష్టో ధర్మాత్మా లక్ష్మణః సహరాఘవః ।
శ్రుత్వా కర్ణసుఖాం వాణీం సుగ్రీవవదనాచ్చ్యుతామ్ ॥
ప్రాహృష్యత భృశం రామః లక్ష్మణశ్చ మహాబలః ॥ 63.25 ॥

శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదం సుగ్రీవస్తు ప్రహృష్య చ ।
వనపాలం పునర్వాక్యం సుగ్రీవః ప్రత్యభాషత ॥ 63.26 ॥

ప్రీతోఽస్మి సోఽహం యద్భుక్తం వనం తైః కృతకర్మభిః ।
మర్షితం మర్షణీయం చ చేష్టితం కృతకర్మణామ్ ॥ 63.27 ॥

ఇచ్ఛామి శీఘ్రం హనుమత్ప్రధానాన్
శాఖామృగాంస్తాన్ మృగరాజదర్పాన్ ॥
ద్రష్టుం కృతార్థాన్ సహ రాఘవాభ్యాం
శ్రోతుం చ సీతాధిగమే ప్రయత్నమ్ ॥ 63.28 ॥

ప్రీతిస్ఫీతాక్షౌ సంప్రహృష్టౌ కుమారౌ
దృష్ట్వా సిద్ధార్థౌ వానరాణాం చ రాజా ।
అంగైస్సంహృష్టైః కర్మసిద్ధిం విదిత్వా
బాహ్వోరాసన్నాం సోఽతిమాత్రం ననంద ॥ 63.29 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే త్రిషష్టితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుష్షష్టితమస్సర్గః

సుగ్రీవేణైవముక్తస్తు హృష్టో దధిముఖః కపిః ।
రాఘవం లక్ష్మణం చైవ సుగ్రీవం చాభ్యవాదయత్ ॥ 64.1 ॥

స ప్రణమ్య చ సుగ్రీవం రాఘవౌ చ మహాబలౌ ।
వానరైస్సహితైశ్శూరైః దివమేవోత్పపాత హ ॥ 64.2 ॥

స యథైవాగతః పూర్వం తథైవ త్వరితం గతః ।
నిపత్య గగనాద్భూమౌ తద్వనం ప్రవివేశ హ ॥ 64.3 ॥

స ప్రవిష్టో మధువనం దదర్శ హరియూథపాన్ ।
విమదానుత్థితాన్ సర్వాన్ మేహమానాన్ మధూదకమ్ ॥ 64.4 ॥

ఉవాచ వచనం శ్లక్ష్ణమ్ ఇదం హృష్టవదంగదమ్ ॥ 64.5 ॥

సౌమ్య రోషో న కర్తవ్యః యదేభిరభివారితః ।
అజ్ఞానాద్రక్షిభిః క్రోధాత్ భవన్తః ప్రతిషేధితాః ॥ 64.6 ॥

యువరాజస్త్వమీశశ్చ వనస్యాస్య మహాబల ।
మౌర్ఖ్యాత్ పూర్వం కృతో దోషః తం భవాన్ క్షంతుమర్హతి ॥ 64.7 ॥

ఆఖ్యాతం హి మయా గత్వా పితృవ్యస్య తవానఘ ।
ఇహోపయాతం సర్వేషామ్ ఏతేషాం వనచారిణామ్ ॥ 64.8 ॥

స త్వదాగమనం శ్రుత్వా సహైభిర్హరియూథపైః ।
ప్రహృష్టో న తు రుష్టోఽసౌ వనం శ్రుత్వా ప్రధర్షితమ్ ॥ 64.9 ॥

ప్రహృష్టో మాం పితృవ్యస్తే సుగ్రీవో వానరేశ్వరః ।
శీఘ్రం ప్రేషయ సర్వాంస్తాన్ ఇతి హోవాచ పార్థివః ॥ 64.10 ॥

శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదం వచనం శ్లక్ష్ణమంగదః ।
అబ్రవీత్తాన్ హరిశ్రేష్ఠః వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ 64.11 ॥

శంకే శ్రుతోఽయం వృత్తాంతః రామేణ హరియూథపాః ।
తత్క్షమం నేహ నస్స్థాతుం కృతే కార్యే పరన్తపాః ॥ 64.12 ॥

పీత్వా మధు యథాకామం విశ్రాన్తా వనచారిణః ।
కిం శేషం గమనం తత్ర సుగ్రీవో యత్ర మే గురుః ॥ 64.13 ॥

సర్వే యథా మాం వక్ష్యంతి సమేత్య హరియూథపాః ।
తథాఽస్మి కర్తా కర్తవ్యే భవద్భిః పరవానహమ్ ॥ 64.14 ॥

నాజ్ఞాపయితుమీశోఽహం యువరాజోఽస్మి యద్యపి ।
అయుక్తం కృతకర్మాణః యూయం ధర్షయితుం మయా ॥ 64.15 ॥

బ్రువతశ్చాంగదస్యైవం శ్రుత్వా వచనమవ్యయమ్ ।
ప్రహృష్టమనసో వాక్యమ్ ఇదమూచుర్వనౌకసః ॥ 64.16 ॥

ఏవం వక్ష్యతి కో రాజన్ ప్రభుస్సన్ వానరర్షభ ।
ఐశ్వర్యమదమత్తో హి సర్వోఽహమితి మన్యతే ॥ 64.17 ॥

తవ చేదం సుసదృశం వాక్యం నాన్యస్య కస్యచిత్ ।
సన్నతిర్హి తవాఖ్యాతి భవిష్యచ్ఛుభయోగ్యతామ్ ॥ 64.18 ॥

సర్వే వయమపి ప్రాప్తాః తత్ర గన్తుం కృతక్షణాః ।
స యత్ర హరివీరాణాం సుగ్రీవః పతిరవ్యయః ॥ 64.19 ॥

త్వయాహ్యనుక్తైర్హరిభిః నైవ శక్యం పదాత్పదమ్ ।
క్వచిద్గన్తుం హరిశ్రేష్ఠ బ్రూమస్సత్యమిదం తు తే ॥ 64.20 ॥

ఏవం తు వదతాం తేషామ్ అంగదః ప్రత్యభాషత ।
బాఢం గచ్ఛామ ఇత్యుక్త్వా ఖముత్పేతుర్మహాబలాః ॥ 64.21 ॥

ఉత్పతన్తమనూత్పేతుః సర్వే తే హరియూథపాః ।
కృత్వాఽఽకాశం నిరాకాశం యంత్రోత్క్షిప్తా ఇవాచలాః ॥ 64.22 ॥

అఙ్గదం పురతః కృత్వా హనుమన్తం చ వానరమ్ ।
తేఽమ్బరం సహసోత్పత్య వేగవన్తః ప్లవంగమాః ॥
వినదన్తో మహానాదం ఘనా వాతేరితా యథా ॥ 64.23 ॥

అంగదే సమనుప్రాప్తే సుగ్రీవో వానరాధిపః ।
ఉవాచ శోకోపహతం రామం కమలలోచనమ్ ॥ 64.24 ॥

సమాశ్వసిహి భద్రం తే దృష్టా దేవీ న సంశయః ।
నాగన్తుమిహ శక్యం తైః అతీతే సమయే హి నః ॥ **64.25** ॥

న మత్సకాశమాగచ్ఛేత్ కృత్యే హి వినిపాతితే ।
యువరాజో మహాబాహుః ప్లవతాం ప్రవరోఽంగదః ॥ **64.26** ॥

యద్యప్యకృతకృత్యానామ్ ఈదృశస్స్యాదుపక్రమః ।
భవేత్స దీనవదనః భ్రాన్తవిప్లుతమానసః ॥ **64.27** ॥

పితృపైతామహం చైతత్ పూర్వకైరభిరక్షితమ్ ॥
న మే మధువనం హన్యాత్ అహృష్టః ప్లవగేశ్వరః ॥ **64.28** ॥

కౌసల్యా సుప్రజా రామ సమాశ్వసిహి సువ్రత ।
దృష్టా దేవీ న సందేహః న చాన్యేన హనూమతా ॥ **64.29** ॥

న హ్యన్యః కర్మణో హేతుః సాధనేఽస్య హనూమతః ।
హనూమతి హి సిద్ధిశ్చ మతిశ్చ మతిసత్తమ ।
వ్యవసాయశ్చ వీర్యం చ సూర్యే తేజ ఇవ ధ్రువమ్ ॥ **64.30** ॥

జామ్బవాన్ యత్ర నేతా స్యాత్ అంగదశ్చ బలేశ్వరః ।
హనుమాంశ్చాప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతిరన్యథా ॥ **64.31** ॥

మా భూశ్చిన్తా సమాయుక్తః సమ్ప్రత్యమితవిక్రమ ॥ **64.32** ॥

తతః కిలకిలా శబ్దం శుశ్రావాసన్నమమ్బరే ।
హనుమత్కర్మదృప్తానాం నర్దతాం కాననౌకసామ్ ॥
కిష్కింధాముపయాతానాం సిద్ధిం కథయతామివ ॥ **64.33** ॥

తతశ్శ్రుత్వా నినాదం తం కపీనాం కపిసత్తమః ।
ఆయతాంచితలాంగూలః సోఽభవద్ధృష్టమానసః ॥ **64.34** ॥

అజగ్ముస్తేఽపి హరయః రామదర్శనకాంక్షిణః ।
అంగదం పురతః కృత్వా హనూమన్తం చ వానరమ్ ॥ **64.35** ॥

తేఽంగదప్రముఖా వీరాః ప్రహృష్టాశ్చ ముదాఽన్వితా ।
నిపేతుర్హరిరాజస్య సమీపే రాఘవస్య చ ॥ **64.36** ॥

హనూమాంశ్చ మహాబాహుః ప్రణమ్య శిరసా తతః ।
నియతామక్షతాం దేవీం రాఘవాయ న్యవేదయత్ ॥ **64.37** ॥

దృష్టా దేవీతి హనూమత్ వదనాదమృతోపమమ్ ।
ఆకర్ణ్య వచనం రామః హర్షమాప సలక్ష్మణః ॥ **64.38** ॥

నిశ్చితార్థస్తతస్తస్మిన్ సుగ్రీవః పవనాత్మజే ।
లక్ష్మణః ప్రీతిమాన్ ప్రీతం బహుమానాదవైక్షత ॥ **64.39** ॥

ప్రీత్యా చ రమమాణోఽథ రాఘవః పరవీరహా ।
బహుమానేన మహతా హనూమన్తమవైక్షత ॥ **64.40** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే చతుష్షష్టితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పఞ్చషష్టితమస్సర్గః

తతః ప్రస్రవణం శైలం గత్వా చిత్రకాననమ్ ।
ప్రణమ్య శిరసా రామం లక్ష్మణం చ మహాబలమ్ ॥ 65.1 ॥

యువరాజం పురస్కృత్య సుగ్రీవమభివాద్య చ ।
ప్రవృత్తిమథ సీతాయాః ప్రవక్తుముపచక్రముః ॥ 65.2 ॥

రావణాన్తఃపురే రోధం రాక్షసీభిశ్చ తర్జనమ్ ।
రామే సమనురాగం చ యశ్చాయం సమయః కృతః ।
ఏతదాఖ్యాన్తి తే సర్వే హరయో రామసన్నిధౌ ॥ 65.3 ॥

వైదేహీమక్షతాం శ్రుత్వా రామస్తూత్తరమబ్రవీత్ ॥ 65.4 ॥

క్వ సీతా వర్తతే దేవీ కథం చ మయి వర్తతే ।
ఏతన్మే సర్వమాఖ్యాత వైదేహీం ప్రతి వానరాః ॥ 65.5 ॥

రామస్య గదితం శ్రుత్వా హరయో రామసన్నిధౌ ।
చోదయన్తి హనూమన్తం సీతావృత్తాన్తకోవిదమ్ ॥ 65.6 ॥

శ్రుత్వా తు వచనం తేషాం హనూమాన్ మారుతాత్మజః ।
ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యై సీతాయై తాం దిశం ప్రతి ।
ఉవాచ వాక్యం వాక్యజ్ఞః సీతాయా దర్శనం యథా ॥ 65.7 ॥

సముద్రం లంఘయిత్వాఽహం శతయోజనమాయతమ్ ।
అగచ్ఛం జానకీం సీతాం మార్గమాణో దిదృక్షయా ॥ 65.8 ॥

తత్ర లంకేతి నగరీ రావణస్య దురాత్మనః ।
దక్షిణస్య సముద్రస్య తీరే వసతి దక్షిణే ॥ 65.9 ॥

తత్ర దృష్టా మయా సీతా రావణాన్తఃపురే సతీ ।
సంన్యస్య త్వయి జీవన్తీ రామా రామ మనోరథమ్ ॥ 65.10 ॥

దృష్టా మే రాక్షసీమధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః ।
రాక్షసీభిర్విరూపాభిః రక్షితా ప్రమదావనే ॥ 65.11 ॥

దుఃఖమాసాద్యతే దేవీ తథాఽదుఃఖోచితా సతీ ॥ 65.12 ॥

రావణాన్తఃపురే రుద్ధా రాక్షసీభిస్సురక్షితా ।
ఏకవేణీధరా దీనా త్వయి చిన్తాపరాయణా ॥ 65.13 ॥

అధశ్శయ్యా వివర్ణాంగీ పద్మినీవ హిమాగమే ।
రావణాద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యకృతనిశ్చయా ।
దేవీ కథంచిత్ కాకుత్స్థః త్వన్మనా మార్గితా మయా ॥ 65.14 ॥

ఇక్ష్వాకువంశవిఖ్యాతిం శనైః కీర్తయతాఽనఘ ।
సా మయా నరశార్దూల విశ్వాసముపపాదితా ॥ 65.15 ॥

తతస్సమ్భాషితా దేవీ సర్వమర్థం చ దర్శితా ।
రామసుగ్రీవసఖ్యం చ శ్రుత్వా ప్రీతిముపాగతా ॥ 65.16 ॥

నియతస్సముదాచారో భక్తిశ్చాస్యాస్తథా త్వయి ॥ 65.17 ॥

ఏవం మయా మహాభాగా దృష్టా జనకనన్దినీ ।
ఉగ్రేణ తపసా యుక్తా త్వద్భక్త్యా పురుషర్షభ ॥ 65.18 ॥

అభిజ్ఞానం చ మే దత్తం యథా వృత్తం తవాన్తికే ।
చిత్రకూటే మహాప్రాజ్ఞ వాయసం ప్రతి రాఘవ ॥ 65.19 ॥

విజ్ఞాప్యశ్చ నరవ్యాఘ్రః రామో వాయుసుత త్వయా ।
అఖిలేనేహ యద్దృష్టమితి మామాహ జానకీ ॥ 65.20 ॥

అయం చాస్మై ప్రదాతవ్యః యత్నాత్ సుపరిరక్షితః ।
బ్రువతా వచనాన్యేవం సుగ్రీవస్యోపశృణ్వతః ॥ 65.21 ॥

ఏష చూడామణిశ్శ్రీమాన్ మయా సుపరిరక్షితః ।
మనశ్శిలాయాస్తిలకః గణ్డపార్శ్వే నివేశితః ॥ 65.22 ॥

త్వయా ప్రణష్టే తిలకే తం కిల స్మర్తుమర్హసి ।
ఏష నిర్యాతితశ్శ్రీమాన్ మయా తే వారిసమ్భవః ॥ 65.23 ॥

ఏతం దృష్ట్వా ప్రమోదిష్యే వ్యసనే త్వామివానఘ ।
జీవితం ధారయిష్యామి మాసం దశరథాత్మజ ।
ఊర్ధ్వం మాసాన్న జీవేయం రక్షసాం వశమాగతా ॥ 65.24 ॥

ఇతి మామబ్రవీత్ సీతా కృశాంగీ ధర్మచారిణీ ।
రావణాన్తఃపురే రుద్ధా మృగీవోత్ఫుల్లలోచనా ॥ 65.25 ॥

ఏతదేవ మయాऽऽఖ్యాతం సర్వం రాఘవ యద్యథా ।
సర్వథా సాగరజలే సన్తారః ప్రవిధీయతామ్ ॥ 65.26 ॥

తౌ జాతాశ్వాసౌ రాజపుత్రౌ విదిత్వా
తచ్చాభిజ్ఞానం రాఘవాయ ప్రదాయ ।
దేవ్యా చాఖ్యాతం సర్వమేవానుపూర్వ్యాత్
వాచా సమ్పూర్ణం వాయుపుత్రశ్శశంస ॥ 65.27 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే పంచషష్టితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షట్షష్టితమస్సర్గః

ఏవముక్తో హనుమతా రామో దశరథాత్మజః ।
తం మణిం హృదయే కృత్వా ప్రరురోద సలక్ష్మణః ॥ 66.1 ॥

తం తు దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం రాఘవశ్శోకకర్శితః ।
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యాం సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్ ॥ 66.2 ॥

యథైవ ధేనుస్స్రవతి స్నేహాద్వత్సస్య వత్సలా ।
తథా మమాపి హృదయం మణిరత్నస్య దర్శనాత్ ॥ 66.3 ॥

మణిరత్నమిదం దత్తం వైదేహ్యాశ్శ్వశురేణ మే ।
వధూకాలే యథా బద్ధమ్ అధికం మూర్ధ్ని శోభతే ॥ 66.4 ॥

అయం హి జలసమ్భూతః మణిస్సజ్జనపూజితః ।
యజ్ఞే పరమతుష్టేన దత్తశ్శక్రేణ ధీమతా ॥ 66.5 ॥

ఇమం దృష్ట్వా మణిశ్రేష్ఠం యథా తాతస్య దర్శనమ్ ।
అద్యాస్మ్యవగతస్సౌమ్యః వైదేహస్య తథా విభోః ॥ 66.6 ॥

అయం హి శోభతే తస్యాః ప్రియాయా మూర్ధ్ని మే మణిః ।
అస్యాద్య దర్శనేనాహం ప్రాప్తాం తామివ చిన్తయే ॥ 66.7 ॥

కిమాహ సీతా వైదేహీ బ్రూహి సౌమ్య పునః పునః ।
పిపాసుమివ తోయేన సించన్తీ వాక్యవారిణా ॥ 66.8 ॥

ఇతస్తు కిం దుఃఖతరం యదిమం వారి సమ్భవమ్ ।
మణిం పశ్యామి సౌమిత్రే వైదేహీమాగతం వినా ॥ 66.9 ॥

చిరం జీవతి వైదేహీ యది మాసం ధరిష్యతి ।
క్షణం సౌమ్య న జీవేయం వినా తామసితేక్షణామ్ ॥ 66.10 ॥

నయ మామపి తం దేశం యత్ర దృష్టా మమ ప్రియా ।
న తిష్ఠేయం క్షణమపి ప్రవృత్తిముపలభ్య చ ॥ 66.11 ॥

కథం సా మమ సుశ్రోణీ భీరుభీరుస్సతీ సదా ।
భయావహానాం ఘోరాణాం మధ్యే తిష్ఠతి రక్షసామ్ ॥ 66.12 ॥

శారదస్తిమిరోన్ముక్తః నూనం చంద్ర ఇవామ్బుదైః ।
ఆవృతం వదనం తస్యా న విరాజతి రాక్షసైః ॥ **66.13** ॥

కిమాహ సీతా హనుమన్ తత్త్వతః కథయాద్య మే ।
ఏతేన ఖలు జీవిష్యే భేషజేనాతురో యథా ॥ **66.14** ॥

మధురా మధురాలాపా కిమాహ మమ భామినీ ।
మద్విహీనా వరారోహా హనూమన్ కథయస్వ మే ।
దుఃఖాత్ దుఃఖతరం ప్రాప్య కథం జీవతి జానకీ ॥ **66.15** ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే షట్షష్టితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తషష్టితమస్సర్గః

ఏవముక్తస్తు హనూమాన్ రాఘవేణ మహాత్మనా ।
సీతాయా భాషితం సర్వం న్యవేదయత రాఘవే ॥ 67.1 ॥

ఇదముక్తవతీ దేవీ జానకీ పురుషర్షభ ।
పూర్వవృత్తమభిజ్ఞానం చిత్రకూటే యథాతథమ్ ॥ 67.2 ॥

సుఖసుప్తా త్వయా సార్ధం జానకీ పూర్వముత్థితా ।
వాయసస్సహసోత్పత్య విదదార స్తనాంతరే ॥ 67.3 ॥

పర్యాయేణ చ సుప్తస్త్వం దేవ్యంకే భరతాగ్రజ ।
పునశ్చ కిల పక్షీ సః దేవ్యా జనయతి వ్యథామ్ ॥ 67.4 ॥

పునః పునరుపాగమ్య విదదార భృశం కిల ।
తతస్త్వం బోధితస్తస్యాః శోణితేన సముక్షితః ॥ 67.5 ॥

వాయసేన చ తేనైవ సతతం బాధ్యమానయా ।
బోధితః కిల దేవ్యా త్వం సుఖసుప్తః పరన్తప ॥ 67.6 ॥

తాం తు దృష్ట్వా మహాబాహో దారితాం చ స్తనాన్తరే ।
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధః నిశ్శ్వసన్నభ్యభాషథాః ॥ 67.7 ॥

నఖాగ్రైః కేన తే భీరు దారితం తు స్తనాన్తరమ్ ।
కః క్రీడతి సరోషేణ పంచవక్త్రేణ భోగినా ॥ 67.8 ॥

నిరీక్షమాణస్సహసా వాయసం సమవైక్షథాః ।
నఖైస్సరుధిరైస్తీక్ష్ణైః తామేవాభిముఖం స్థితమ్ ॥ 67.9 ॥

సుతః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతాం వరః ।
ధరాన్తరచరః శీఘ్రం పవనస్య గతౌ సమః ॥ 67.10 ॥

తతస్తస్మిన్మహాబాహో కోపసంవర్తితేక్షణః ।
వాయసే త్వం కృథాః క్రూరాం మతిం మతిమతాం వర ॥ 67.11 ॥

స దర్భం సంస్తరాద్గృహ్య బ్రహ్మాస్త్రేణ హ్యయోజయః ।
స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిః జజ్వాలాభిముఖః ఖగమ్ ॥ 67.12 ॥

క్షిప్తవాంస్త్వం ప్రదీప్తం హి దర్భం తం వాయసం ప్రతి ।
తతస్తు వాయసం దీప్తః స దర్భోఽనుజగామ హ ॥ 67.13 ॥

స పిత్రా చ పరిత్యక్తః సురైశ్చ సమహర్షిభిః ।
త్రీన్లోకాన్ సంపరిక్రమ్య త్రాతారం నాధిగచ్ఛతి ॥ 67.14 ॥

పునరేవాగతస్త్రస్తః త్వత్సకాశమరిందమ ।
స తం నిపతితం భూమౌ శరణ్యశ్శరణాగతమ్ ॥ 67.15 ॥

వధార్హమపి కాకుత్స్థః కృపయా పర్యపాలయః ॥ 67.16 ॥

మోఘమస్త్రం న శక్యం తు కర్తుమిత్యేవ రాఘవ ।
భవాంస్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణమ్ ॥ 67.17 ॥

రామ త్వాం స నమస్కృత్య రాజ్ఞే దశరథాయ చ ।
విసృష్టస్తు తదా కాకః ప్రతిపేదే స్వమాలయమ్ ॥ 67.18 ॥

ఏవమస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠః సత్త్వవాంఛ్ఛీలవానపి ।
కిమర్థమస్త్రం రక్షస్సు న యోజయతి రాఘవః ॥ 67.19 ॥

న నాగా నాపి గన్ధర్వాః నాసురా న మరుద్గణాః ।
న చ సర్వే రణే శక్తాః రామం ప్రతిసమాసితుమ్ ॥ 67.20 ॥

తస్య వీర్యవతః కశ్చిత్ యద్యస్తి మయి సమ్భ్రమః ।
క్షిప్రం సునిశితైర్బాణైః హన్యతాం యుధి రావణః ॥ 67.21 ॥

భ్రాతురాదేశమాజ్ఞాయ లక్ష్మణో వా పరన్తపః ।
స కిమర్థం నరవరః న మాం రక్షతి రాఘవః ॥ 67.22 ॥

శక్తౌ తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వగ్నిసమతేజసౌ ।
సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థం మాముపేక్షతః ॥ 67.23 ॥

మమైవ దుష్కృతం కించిత్ మహదస్తి న సంశయః ।
సమర్థౌ సహితౌ యన్మాం నాపేక్షేతే పరన్తపౌ ॥ 67.24 ॥

వైదేహ్యా వచనం శ్రుత్వా కరుణం సాశ్రుభాషితమ్ ।
పునరప్యహమార్యాం తామిదం వచనమబ్రువమ్ ॥ 67.25 ॥

త్వచ్ఛోకవిముఖో రామః దేవి సత్యేన తే శపే ।
రామే దుఃఖాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే ॥ 67.26 ॥

కథంచిద్భవతీ దృష్టా న కాలః పరిశోచితుమ్ ।
ఇమం ముహూర్తం దుఃఖానామ్ అన్తం ద్రక్ష్యసి భామిని ॥ **67.27** ॥

తావుభౌ నరశార్దూలౌ రాజపుత్రావనిన్దితౌ ।
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లంకాం భస్మీకరిష్యతః ॥ **67.28** ॥

హత్వా చ సమరే రౌద్రం రావణం సహబాన్ధవమ్ ।
రాఘవస్త్వాం వరారోహే స్వాం పురీం నయతే ధ్రువమ్ ॥ **67.29** ॥

యత్తు రామో విజానీయాత్ అభిజ్ఞానమనిన్దితే ।
ప్రీతిసంజననం తస్య ప్రదాతుం త్వమిహార్హసి ॥ **67.30** ॥

సాఽభివీక్ష్య దిశస్సర్వా వేణ్యుద్గ్రథనముత్తమమ్ ।
ముక్త్వా వస్త్రాద్దదౌ మహ్యం మణిమేతం మహాబల ॥ **67.31** ॥

ప్రతిగృహ్య మణిం దివ్యం తవ హేతో రఘూద్వహ ।
శిరసా తాం ప్రణమ్యార్యామ్ అహమాగమనే త్వరే ॥ **67.32** ॥

గమనే చ కృతోత్సాహమ్ అవేక్ష్య వరవర్ణినీ ।
వివర్ధమానం చ హి మామ్ ఉవాచ జనకాత్మజా ॥ **67.33** ॥

అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పసన్దిగ్ధభాషిణీ ।
మమోత్పతనసమ్భ్రాన్తా శోకవేగసమాహతా ॥ **67.34** ॥

హనూమాన్ సింహసంకాశౌ ఉభౌ తౌ రామలక్ష్మణౌ ।
సుగ్రీవం చ సహామాత్యం సర్వాన్ బ్రూయా హ్యనామయమ్ ॥ **67.35** ॥

యథా చ స మహాబాహుః మాం తారయతి రాఘవః ।
అస్మాద్దుఃఖామ్బుసంరోధాత్ త్వం సమాధాతుమర్హసి ॥ **67.36** ॥

ఇమం చ తీవ్రం మమ శోకవేగం, రక్షోభిరేభిః పరిభర్త్సనం చ ।
బ్రూయాస్తు రామస్య గతస్సమీపం, శివశ్చ తేఽధ్వాఽస్తు హరిప్రవీర ॥**67.37**॥

ఏతత్తవార్యా నృపరాజసింహ, సీతా వచః ప్రాహ విషాదపూర్వమ్ ।
ఏతచ్చ బుద్ధ్వా గదితం మయా త్వం, శ్రద్ధత్స్వ సీతాం కుశలాం సమగ్రామ్ ॥**67.38**॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే సప్తషష్టితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టషష్టితమస్సర్గః

అథాహముత్తరం దేవ్యాః పునరుక్తస్ససమ్భ్రమః ।
తవ స్నేహాన్నరవ్యాఘ్ర సౌహార్దాదనుమాన్య వై ॥ 68.1 ॥

ఏవం బహువిధం వాచ్యః రామో దాశరథిస్త్వయా ।
యథా మామాప్నుయాచ్ఛీఘ్రం హత్వా రావణమాహవే ॥ 68.2 ॥

యది వా మన్యసే వీర వసైకాహమరిన్దమ ।
కస్మింశ్చిత్ సంవృతే దేశే విశ్రాన్తః శ్వో గమిష్యసి ॥ 68.3 ॥

మమ చాప్యల్పభాగ్యాయాః సాన్నిధ్యాత్తవ వీర్యవన్ ।
అస్య శోకవిపాకస్య ముహూర్తం స్యాద్విమోక్షణమ్ ॥ 68.4 ॥

గతే హి త్వయి విక్రాన్తే పునరాగమనాయ వై ।
ప్రాణానామపి సన్దేహః మమ స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥ 68.5 ॥

తవాదర్శనజశ్శోకః భూయో మాం పరితాపయేత్ ।
దుఃఖాద్దుఃఖపరాభూతాం దుర్గతాం దుఃఖభాగినీమ్ ॥ 68.6 ॥

అయం చ వీర సందేహః తిష్ఠతీవ మమాగ్రతః ।
సుమహాంస్త్వత్ సహాయేషు హర్యృక్షేషు హరీశ్వర ॥ 68.7 ॥

కథం ను ఖలు దుష్పారం తరిష్యన్తి మహోదధిమ్ ।
తాని హర్యృక్షసైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ ॥ 68.8 ॥

త్రయాణామేవ భూతానాం సాగరస్యాస్య లంఘనే ।
శక్తిస్స్యాద్వైనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా ॥ 68.9 ॥

తదస్మిన్ కార్యనిర్యోగే వీరైవం దురతిక్రమే ।
కిం పశ్యసి సమాధానం బ్రూహి కార్యవిదాం వర ॥ 68.10 ॥

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే ।
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః ॥ 68.11 ॥

బలైస్సమగ్రైర్యది మాం హత్వా రావణమాహవే ।
విజయీ స్వాం పురీం రామో నయేత్తత్ స్యాద్యశస్కరమ్ ॥ 68.12॥

యథాఽహం తస్య వీరస్య వనాదుపధినాహృతా ।
రక్షసా తద్భయాదేవ తథా నార్హతి రాఘవః ॥ 68.13 ॥

బలైస్తు సంకులాం కృత్వా లంకాం పరబలార్దనః ।
మాం నయేద్యది కాకుత్స్థః తత్తస్య సదృశం భవేత్ ॥ 68.14 ॥

తద్యథా తస్య విక్రాన్తమ్ అనురూపం మహాత్మనః ।
భవత్యాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ ॥ 68.15 ॥

తదర్థోపహితం వాక్యం ప్రశ్రితం హేతుసంహితమ్ ।
నిశమ్యాహం తతశ్శేషం వాక్యముత్తరమబ్రువమ్ ॥ 68.16 ॥

దేవి హర్యృక్షసైన్యానామ్ ఈశ్వరః ప్లవతాం వరః ।
సుగ్రీవస్సత్త్వసమ్పన్నః తవార్థే కృతనిశ్చయః ॥ 68.17 ॥

తస్య విక్రమసమ్పన్నాః సత్త్వవన్తో మహాబలాః ।
మనస్సంకల్పసమ్పాతాః నిదేశే హరయస్స్థితాః ॥ 68.18 ॥

యేషాం నోపరి నాధస్తాత్ న తిర్యక్ సజ్జతే గతిః ।
న చ కర్మసు సీదన్తి మహత్స్వమితతేజసః ॥ 68.19 ॥

అసకృత్తైర్మహాభాగైః వానరైర్బలదర్పితః ।
ప్రదక్షిణీకృతా భూమిః వాయుమార్గానుసారిభిః ॥ 68.20 ॥

మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సన్తి తత్ర వనౌకసః ।
మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిత్ నాస్తి సుగ్రీవసన్నిధౌ ॥ 68.21 ॥

అహం తావదిహ ప్రాప్తః కిం పునస్తే మహాబలాః ।
న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యన్తే ప్రేష్యన్తే హీతరే జనాః ॥ 68.22 ॥

తదలం పరితాపేన దేవి మన్యుర్వ్యపైతు తే ।
ఏకోత్పాతేన వై లంకామ్ ఏష్యన్తి హరియూథపాః ॥ 68.23 ॥

మమ పృష్ఠగతౌ తౌ చ చంద్రసూర్యావివోదితౌ ।
త్వత్సకాశం మహాభాగే నృసింహావాగమిష్యతః ॥ 68.24 ॥

అరిఘ్నం సింహసంకాశం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్ ।
లక్ష్మణం చ ధనుష్పాణిం లంకాద్వారముపస్థితమ్ ॥ 68.25 ॥

నఖదంష్ట్రాయుధాన్ వీరాన్ సింహశార్దూలవిక్రమాన్ ।
వానరాన్ వారణేన్ద్రాభాన్ క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి సంగతాన్ ॥ 68.26 ॥

శైలామ్బుదనికాశానాం లంకామలయసానుషు ।
నర్దతాం కపిముఖ్యానామ్ అచిరాచ్ఛ్రోష్యసి స్వనమ్ ॥ 68.27 ॥

నివృత్తవనవాసం చ త్వయా సార్ధమరిన్దమమ్ ।
అభిషిక్తమయోధ్యాయాం క్షిప్రం ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్ ॥ 68.28 ॥

తతో మయా వాగ్భిరదీనభాషిణా
శివాభిరిష్టాభిరభిప్రసాదితా ।
జగామ శాన్తిం మమ మైథిలాత్మజా
తవాపి శోకేన తదాఽభిపీడితా ॥ 68.29 ॥ (2 సార్లు)

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ !
భో దశాస్యాన్తకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే !!

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే సున్దరకాణ్డే అష్టషష్టితమస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

ఏకత్రింశదుత్తరశతతమస్సర్గః

శిరస్యంజలిమాధాయ కైకేయ్యానందవర్ధనః ।
బభాషే భరతో జ్యేష్ఠం రామం సత్యపరాక్రమమ్ ॥ 1 ॥

పూజితా మామికా మాతా దత్తం రాజ్యమిదం మమ ।
తద్దదామి పునస్తుభ్యం యథా త్వమదదా మమ ॥ 2 ॥

ధురమేకాకినా న్యస్తామ్ ఋషభేణ బలీయసా ।
కిశోరవద్గురుం భారం న వోఢుమహముత్సహే ॥ 3 ॥

వారివేగేన మహతా భిన్నస్సేతురివ క్షరన్ ।
దుర్బంధనమిదం మన్యే రాజ్యచ్ఛిద్రమసంవృతమ్ ॥ 4 ॥

గతిం ఖర ఇవాశ్వస్య హంసస్యేవ చ వాయసః ।
నాన్వేతుముత్సహే రామ తవ మార్గమరిందమ ॥ 5 ॥
యథా చారోపితో వృక్షః జాతశ్చాంతర్నివేశనే ।
మహాంశ్చ సుదురారోహః మహాస్కంధప్రశాఖవాన్ ॥ 6 ॥

శీర్యేత పుష్పితో భూత్వా న ఫలాని ప్రదర్శయన్ ।
తస్య నానుభవేదర్థం యస్య హేతోస్స రోప్యతే ॥ 7 ॥

ఏషోపమా మహాబాహో త్వదర్థం వేత్తుమర్హసి ।
యద్యస్మాన్మనుజేంద్ర త్వం భక్తాన్ భృత్యాన్న శాధి హి ॥ 8 ॥

జగదద్యాభిషిక్తం త్వామ్ అనుపశ్యతు సర్వతః ।
ప్రతపంతమివాదిత్యం మధ్యాహ్నే దీప్తతేజసమ్ ॥ 9 ॥

తూర్యసంఘాతనిర్ఘోషైః కాంచీనూపురనిస్వనైః ।
మధురైర్గీతశబ్దైశ్చ ప్రతిబుధ్యస్వ రాఘవ ॥ 10 ॥

యావదావర్తతే చక్రం యావతీ చ వసుంధరా ।
తావత్త్వమిహ సర్వస్య స్వామిత్వమనువర్తయ ॥ 11 ॥

భరతస్య వచశ్ర్శుత్వా రామః పరపురంజయః ।
తథేతి ప్రతిజగ్రాహ నిషసాదాసనే శుభే ॥ 12 ॥

తతశ్శత్రుఘ్నవచనాత్ నిపుణాశ్శ్మశ్రువర్ధకాః ।
సుఖహస్తాస్సుశీఘ్రాశ్చ రాఘవం పర్యుపాసత ॥ **13** ॥

పూర్వం తు భరతే స్నాతే లక్ష్మణే చ మహాబలే ।
సుగ్రీవే వానరేంద్రే చ రాక్షసేంద్రే విభీషణే ॥ **14** ॥

విశోధితజటస్స్నాతః చిత్రమాల్యానులేపనః ।
మహార్హవసనో రామః తస్థౌ తత్ర శ్రియా జ్వలన్ ॥ **15** ॥

ప్రతికర్మ చ రామస్య కారయామాస వీర్యవాన్ ।
లక్ష్మణస్య చ లక్ష్మీవాన్ ఇక్ష్వాకుకులవర్ధనః ॥ **16** ॥

ప్రతికర్మ చ సీతాయాః సర్వా దశరథస్త్రియః ।
ఆత్మనైవ తదా చక్రుః మనస్విన్యో మనోహరమ్ ॥ **17** ॥

తతో వానరపత్నీనాం సర్వాసామేవ శోభనమ్ ।
చకార యత్నాత్కౌసల్యా ప్రహృష్టా పుత్రలాలసా ॥ **18** ॥

తతశ్శత్రుఘ్నవచనాత్ సుమంత్రో నామ సారథిః ।
యోజయిత్వాఽభిచక్రామ రథం సర్వాంగశోభనమ్ ॥ **19** ॥

అర్కమండలసంకాశం దివ్యం దృష్ట్వా రథోత్తమమ్ ।
ఆరురోహ మహాబాహుః రామస్సత్యపరాక్రమః ॥ **20** ॥

సుగ్రీవో హనుమాంశ్చైవ మహేంద్రసదృశద్యుతీ ।
స్నాతౌ దివ్యనిభైర్వస్త్రైః జగ్మతుశ్శుభకుండలౌ ॥ **21** ॥

వరాభరణసంపన్నాః యయుస్తాశ్శుభకుండలాః ।
సుగ్రీవపత్న్యస్సీతా చ ద్రష్టుం నగరముత్సుకాః ॥ **22** ॥

అయోధ్యాయాం తు సచివాః రాజ్ఞో దశరథస్య యే ।
పురోహితం పురస్కృత్య మంత్రయామాసురర్థవత్ ॥ **23** ॥

అశోకో విజయశ్చైవ సుమంత్రశ్చైవ సంగతాః ।
మంత్రయన్ రామ వృద్ధ్యర్థమ్ బుద్ధ్యర్థం నగరస్య చ ॥ **24** ॥

సర్వమేవాభిషేకార్థం జయార్హస్య మహాత్మనః ।
కర్తుమర్హథ రామస్య యద్యన్మంగళపూర్వకమ్ ॥ **25** ॥

ఇతి తే మంత్రిణస్సర్వే సందిశ్య తు పురోహితమ్ ।
నగరాన్నిర్యయుస్తూర్ణం రామదర్శనబుద్ధయః ॥ 26 ॥

హరియుక్తం సహస్రాక్షః రథమింద్ర ఇవానఘః ।
ప్రయయౌ రథమాస్థాయ రామో నగరముత్తమమ్ ॥ 27 ॥

జగ్రాహ భరతో రశ్మీన్ శత్రుఘ్నశ్ఛత్రమాదదే ।
లక్ష్మణో వ్యజనం తస్య మూర్ధ్ని సంపర్యవీజయత్ ॥ 28 ॥

శ్వేతం చ వాలవ్యజనం జగ్రాహ పురతస్థితః ।
అపరం చంద్రసంకాశం రాక్షసేంద్రో విభీషణః ॥ 29 ॥

ఋషిసంఘైస్తదాఽఽకాశే దేవైశ్చ సమరుద్గణైః ।
స్తూయమానస్య రామస్య శుశ్రువే మధురధ్వనిః ॥ 30 ॥

తతశ్శత్రుంజయం నామ కుంజరం పర్వతోపమమ్ ।
ఆరురోహ మహాతేజాః సుగ్రీవః ప్లవగర్షభః ॥ 31 ॥

నవనాగసహస్రాణి యయురాస్థాయ వానరాః ।
మానుషం విగ్రహం కృత్వా సర్వాభరణభూషితాః ॥ 32 ॥

శంఖశబ్దప్రణాదైశ్చ దుందుభీనాం చ నిస్వనైః ।
ప్రయయౌ పురుషవ్యాఘ్రః తాం పురీం హర్మ్యమాలినీమ్ ॥ 33 ॥

దదృశుస్తే సమాయాంతం రాఘవం సపురస్సరమ్ ।
విరాజమానం వపుషా రథేనాతిరథం తదా ॥ 34 ॥

తే వర్ధయిత్వా కాకుత్స్థం రామేణ ప్రతినందితాః ।
అనుజగ్ముర్మహాత్మానం భ్రాతృభిః పరివారితమ్ ॥ 35 ॥

అమాత్యైర్బ్రాహ్మణైశ్చైవ తథా ప్రకృతిభిర్వృతః ।
శ్రియా విరురుచే రామః నక్షత్రైరివ చంద్రమాః ॥ 36 ॥

స పురోగామిభిస్తూర్యైః తాలస్వస్తికపాణిభిః ।
ప్రవ్యాహరద్భిర్ముదితైః మంగళాని యయౌ వృతః ॥ 37 ॥

అక్షతం జాతరూపం చ గావః కన్యాస్తథా ద్విజాః ।
నరా మోదకహస్తాశ్చ రామస్య పురతో యయుః ॥ 38 ॥

సఖ్యం చ రామస్సుగ్రీవే ప్రభావం చానిలాత్మజే ।
వానరాణాం చ తత్కర్మ రాక్షసానాం చ తద్బలమ్ ।
విభీషణస్య సంయోగమ్ ఆచచక్షే చ మంత్రిణామ్ ॥ 39 ॥

శ్రుత్వా తు విస్మయం జగ్ముః అయోధ్యాపురవాసినః ॥ 40 ॥

ద్యుతిమానేతదాఖ్యాయ రామో వానరసంవృతః ।
హృష్టపుష్టజనాకీర్ణామ్ అయోధ్యాం ప్రవివేశ హ ॥ 41 ॥

తతో హ్యభ్యుచ్ఛ్రయన్ పౌరాః పతాకాస్తే గృహే గృహే ॥ 42 ॥

ఐక్ష్వాకాధ్యుషితం రమ్యమ్ ఆససాద పితుర్గృహమ్ ॥ 43 ॥

అథాబ్రవీద్రాజసుతః భరతం ధర్మిణాం వరమ్ ।
అర్థోపహితయా వాచా మధురం రఘునందనః ॥ 44 ॥

పితుర్భవనమాసాద్య ప్రవిశ్య చ మహాత్మనః ।
కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ కైకేయీమభివాద్య చ ॥ 45 ॥

యచ్చ మద్భవనం శ్రేష్ఠం సాశోకవనికం మహత్ ।
ముక్తా వైడూర్యసంకీర్ణం సుగ్రీవాయ నివేదయ ॥ 46 ॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా భరతస్సత్యవిక్రమః ।
పాణౌ గృహీత్వా సుగ్రీవం ప్రవివేశ తమాలయమ్ ॥ 47 ॥

తతస్తైలప్రదీపాంశ్చ పర్యంకాస్తరణాని చ ।
గృహీత్వా వివిశుః క్షిప్రం శత్రుఘ్నేన ప్రచోదితాః ॥ 48 ॥

ఉవాచ చ మహాతేజాః సుగ్రీవం రాఘవానుజః ।
అభిషేకాయ రామస్య దూతానాజ్ఞాపయ ప్రభో ॥ 49 ॥

సౌవర్ణాన్ వానరేంద్రాణాం చతుర్ణాం చతురో ఘటాన్ ।
దదౌ క్షిప్రం స సుగ్రీవః సర్వరత్నవిభూషితాన్ ॥ 50 ॥

యథా ప్రత్యూషసమయే చతుర్ణాం సాగరాంభసామ్ ।
పూర్ణైర్ఘటైః ప్రతీక్షధ్వం తథా కురుత వానరాః ॥ 51 ॥

ఏవముక్తా మహాత్మానః వానరా వారణోపమాః ।
ఉత్పేతుర్గగనం శీఘ్రం గరుడా ఇవ శీఘ్రగాః ॥ 52 ॥

జాంబవాంశ్చ హనూమాంశ్చ వేగదర్శీ చ వానరాః ।
ఋషభశ్చైవ కలశాన్ జలపూర్ణానథానయన్ ॥ **53** ॥

నదీశతానాం పంచానాం జలం కుంభేషు చాహరన్ ॥ **54** ॥

పూర్వాత్సముద్రాత్కలశం జలపూర్ణమథానయత్ ।
సుషేణస్సత్త్వసంపన్నః సర్వరత్నవిభూషితమ్ ॥ **55** ॥

ఋషభో దక్షిణాత్తూర్ణం సముద్రాజ్జలమాహరత్ ।
రక్తచందనశాఖాభిః సంవృతం కాంచనం ఘటమ్ ॥ **56** ॥

గవయః పశ్చిమాత్తోయమ్ ఆజహార మహార్ణవాత్ ।
రత్నకుంభేన మహతా శీతం మారుతవిక్రమః ॥ **57** ॥

ఉత్తరాచ్చ జలం శీఘ్రం గరుడానిలవిక్రమః ।
ఆజహార స ధర్మాత్మా నలస్సర్వగుణాన్వితః ॥ **58** ॥

తతస్తైర్వానరశ్రేష్ఠైః ఆనీతం ప్రేక్ష్య తజ్జలమ్ ।
అభిషేకాయ రామస్య శత్రుఘ్నస్సచివైస్సహ ।
పురోహితాయ శ్రేష్ఠాయ సుహృద్భ్యశ్చ న్యవేదయత్ ॥ **59** ॥

- శ్రీరామస్య పట్టాభిషేకమహోత్సవఘట్టః -

తతస్స ప్రయతో వృద్ధః వసిష్ఠో బ్రాహ్మణైస్సహ ।
రామం రత్నమయే పీఠే సహసీతం న్యవేశయత్ ॥ **60** ॥

వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలిరథ కాశ్యపః ।
కాత్యాయనస్సుయజ్ఞశ్చ గౌతమో విజయస్తథా ॥ **61** ॥

అభ్యషించన్నరవ్యాఘ్రం ప్రసన్నేన సుగంధినా ।
సలిలేన సహస్రాక్షం వసవో వాసవం యథా ॥ **62** ॥

ఋత్విగ్భిర్బ్రాహ్మణైః పూర్వం కన్యాభిర్మంత్రిభిస్తథా ।
యోధైశ్చైవాభ్యషించంస్తే సంప్రహృష్టాస్సనైగమైః ॥ **63** ॥

సర్వౌషధిరసైర్దివ్యైః దైవతైర్నభసి స్థితైః ।
చతుర్భిర్లోకపాలైశ్చ సర్వైర్దేవైశ్చ సంగతైః ॥ **64** ॥

బ్రహ్మణా నిర్మితం పూర్వం కిరీటం రత్నశోభితమ్ ।
అభిషిక్తః పురా యేన మనుస్తం దీప్తతేజసమ్ ॥ 65 ॥

తస్యాన్వవాయే రాజానః క్రమాద్యేనాభిషేచితాః ।
సభాయాం హేమక్లృప్తాయాం శోభితాయాం మహాజనైః ॥ 66 ॥

రత్నైర్నానావిధైశ్చైవ చిత్రితాయాం సుశోభనైః ।
నానారత్నమయే పీఠే కల్పయిత్వా యథావిధి ॥ 67 ॥

కిరీటేన తతః పశ్చాత్ వసిష్ఠేన మహాత్మనా ।
ఋత్విగ్భిర్భూషణైశ్చైవ సమయోక్ష్యత రాఘవః ॥ 68 ॥

ఛత్రం తు తస్య జగ్రాహ శత్రుఘ్నః పాండురం శుభమ్ ।
శ్వేతం చ వాలవ్యజనం సుగ్రీవో వానరేశ్వరః ।
అపరం చంద్రసంకాశం రాక్షసేంద్రో విభీషణః ॥ 69 ॥
మాలాం జ్వలంతీం వపుషా కాంచనీం శతపుష్కరామ్ ।

రాఘవాయ దదౌ వాయుః వాసవేన ప్రచోదితః ॥ 70 ॥

సర్వరత్నసమాయుక్తం మణిరత్నవిభూషితమ్ ।
ముక్తాహారం నరేంద్రాయ దదౌ శక్రప్రచోదితః ॥ 71 ॥
ప్రజగుర్దేవగంధర్వాః ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ।

అభిషేకే తదర్హస్య తదా రామస్య ధీమతః ॥ 72 ॥

భూమిస్సస్యవతీ చైవ ఫలవంతశ్చ పాదపాః ।
గంధవంతి చ పుష్పాణి బభూవూ రాఘవోత్సవే ॥ 73 ॥

సహస్రశతమశ్వానాం ధేనూనాం చ గవాం తథా ।
దదౌ శతం వృషాన్ పూర్వం ద్విజేభ్యో మనుజర్షభః ॥ 74 ॥

త్రింశత్కోటీర్హిరణ్యస్య బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ పునః ।
నానాభరణవస్త్రాణి మహార్హాణి చ రాఘవః ॥ 75 ॥

అర్కరశ్మి ప్రతీకాశాం కాంచనీం మణివిగ్రహామ్ ।
సుగ్రీవాయ స్రజం దివ్యాం ప్రాయచ్ఛన్మనుజర్షభః ॥ 76 ॥

వైడూర్యమణిచిత్రే చ వజ్రరత్నవిభూషితే ।
వాలిపుత్రాయ ధృతిమాన్ అంగదాయాంగదే దదౌ ॥ 77 ॥

మణిప్రవరజుష్టం చ ముక్తాహారమనుత్తమమ్ ।
సీతాయై ప్రదదౌ రామః చంద్రరశ్మి సమప్రభమ్ ॥ 78 ॥

అరజే వాససీ దివ్యే శుభాన్యాభరణాని చ ।
అవేక్షమాణా వైదేహీ ప్రదదౌ వాయుసూనవే ॥ 79 ॥

అవముచ్యాత్మనః కంఠాత్ హారం జనకనందినీ ।
అవైక్షత హరీన్ సర్వాన్ భర్తారం చ ముహుర్ముహుః ॥ 80 ॥

తామింగితజ్ఞస్సంప్రేక్ష్య బభాషే జనకాత్మజామ్ ।
ప్రదేహి సుభగే హారం యస్య తుష్టాఽసి భామిని ॥ 81 ॥

తేజో ధృతిర్యశో దాక్ష్యం సామర్థ్యం వినయో నయః ।
పౌరుషం విక్రమో బుద్ధిః యస్మిన్నేతాని సర్వశః ।
దదౌ సా వాయుపుత్రాయ తం హారమసితేక్షణా ॥ 82 ॥

హనూమాంస్తేన హారేణ శుశుభే వానరర్షభః ।
చంద్రాంశుచయగౌరేణ శ్వేతాభ్రేణ యథాఽచలః ॥ 83 ॥

తతో ద్వివిదమైందాభ్యాం నీలాయ చ పరంతపః ।
సర్వాన్ కామగుణాన్ వీక్ష్య ప్రదదౌ వసుధాధిపః ॥ 84 ॥

సర్వవానరవృద్ధాశ్చ యే చాన్యే వానరేశ్వరాః ।
వాసోభిర్భూషణైశ్చైవ యథార్హం ప్రతిపూజితాః ॥ 85 ॥

విభీషణోఽథ సుగ్రీవః హనూమాన్ జాంబవాంస్తథా ।
సర్వవానరముఖ్యాశ్చ రామేణాక్లిష్టకర్మణా ॥ 86 ॥

యథార్హం పూజితాస్సర్వైః కామై రత్నైశ్చ పుష్కలైః ।
ప్రహృష్టమనసస్సర్వే జగ్మురేవ యథాగతమ్ ॥ 87 ॥

నత్వా సర్వే మహాత్మానం తతస్తే ప్లవగర్షభాః ।
విసృష్టాః పార్థివేంద్రేణ కిష్కింధామభ్యుపాగమన్ ॥ 88 ॥

సుగ్రీవో వానరశ్రేష్ఠః దృష్ట్వా రామాభిషేచనమ్ ।
పూజితశ్చైవ రామేణ కిష్కింధాం ప్రావిశత్ పురీమ్ ॥ 89 ॥

విభీషణోఽపి ధర్మాత్మా సహ తైర్నైరృతర్షభైః ।
లబ్ధ్వా కులధనం రాజా లంకాం ప్రాయాద్విభీషణః ॥ **90** ॥

స రాజ్యమఖిలం శాసన్ నిహతారిర్మహాయశాః ।
రాఘవః పరమోదారః శశాస పరయా ముదా ।
ఉవాచ లక్ష్మణం రామః ధర్మజ్ఞం ధర్మవత్సలః ॥ **91** ॥

ఆతిష్ఠ ధర్మజ్ఞ మయా సహేమాం
గాం పూర్వరాజాఽధ్యుషితాం బలేన ।
తుల్యం మయా త్వం పితృభిర్ధృతా యా
తాం యౌవరాజ్యే ధురముద్వహస్వ ॥ **92** ॥

సర్వాత్మనా పర్యనునీయమానః,
యదా న సౌమిత్రిరుపైతి యోగమ్ ।
నియుజ్యమానోఽపి చ యౌవరాజ్యే
తతోఽభ్యషించద్భరతం మహాత్మా ॥ **93** ॥

పౌండరీకాశ్వమేధాభ్యాం వాజపేయేన చాసకృత్ ।
అన్యైశ్చ వివిధైర్యజ్ఞైః అయజత్పార్థివర్షభః ॥ **94** ॥

రాజ్యం దశసహస్రాణి ప్రాప్య వర్షాణి రాఘవః ।
శతాశ్వమేధానాజహ్రే సదశ్వాన్ భూరిదక్షిణాన్ ॥ **95** ॥

ఆజానులంబబాహుస్సః మహాస్కంధః ప్రతాపవాన్ ।
లక్ష్మణానుచరో రామః పృథివీమన్వపాలయత్ ॥ **96** ॥

రాఘవశ్చాపి ధర్మాత్మా ప్రాప్య రాజ్యమనుత్తమమ్ ।
ఈజే బహువిధైర్యజ్ఞైః ససుహృత్ జ్ఞాతిబాంధవః ॥ **97** ॥

న పర్యదేవన్విధవా న చ వ్యాలకృతం భయమ్ ।
న వ్యాధిజం భయం వాఽపి రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ **98** ॥

నిర్దస్యురభవల్లోకః నానర్థః కంచిదస్పృశత్ ।
న చ స్మ వృద్ధా బాలానాం ప్రేతకార్యాణి కుర్వతే ॥ **99** ॥

సర్వం ముదితమేవాసీత్ సర్వో ధర్మపరోఽభవత్ ।
రామమేవానుపశ్యంతః నాభ్యహింసన్ పరస్పరమ్ ॥ **100** ॥

ఆసన్ వర్షసహస్రాణి తథా పుత్రసహస్రిణః ।
నిరామయా విశోకాశ్చ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ **101** ॥

రామో రామో రామ ఇతి ప్రజానామభవన్ కథాః ।
రామభూతం జగదభూత్ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ **102** ॥
నిత్యపుష్పా నిత్యఫలాః తరవస్స్కంధవిస్తృతాః ।
కాలే వర్షీ చ పర్జన్యః సుఖస్పర్శశ్చ మారుతః ॥ **103** ॥

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రా లోభవివర్జితాః ।
స్వకర్మసు ప్రవర్తంతే తుష్టాస్స్వైరేవ కర్మభిః ॥ **104** ॥

ఆసన్ ప్రజా ధర్మరతాః రామే శాసతి నానృతాః ।
సర్వే లక్షణసంపన్నాః సర్వే ధర్మపరాయణాః ॥ **105** ॥

దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ ।
భ్రాతృభిస్సహితశ్శ్రీమాన్ రామో రాజ్యమకారయత్ ॥ **106** ॥

ధన్యం యశస్య మాయుష్యం రాజ్ఞాం చ విజయావహమ్ ।
ఆదికావ్యమిదం త్వార్షం పురా వాల్మీకినా కృతమ్ ।
యః పఠేచ్ఛృణుయాల్లోకే నరః పాపాద్విముచ్యతే ॥ **107** ॥

పుత్రకామస్తు పుత్రాన్వై ధనకామో ధనాని చ ।
లభతే మనుజో లోకే శ్రుత్వా రామాభిషేచనమ్ ।
మహీం విజయతే రాజా రిపూంశ్చాప్యధితిష్ఠతి ॥ **108** ॥

రాఘవేణ యథా మాతా సుమిత్రా లక్ష్మణేన చ ।
భరతేనేవ కైకేయీ జీవపుత్రాస్తథా స్త్రియః ।
భవిష్యంతి సదానందాః పుత్రపౌత్రసమన్వితాః ॥ **109** ॥

శ్రుత్వా రామాయణమిదం దీర్ఘమాయుశ్చ విందతి ।
రామస్య విజయం చైవ సర్వమక్లిష్టకర్మణః ॥ **110** ॥

శృణోతి య ఇదం కావ్యమ్ ఆర్షం వాల్మీకినా కృతమ్ ।
శ్రద్దధానో జితక్రోధః దుర్గాణ్యతితరత్యసౌ ॥ **111** ॥

సమాగమం ప్రవాసాంతే లభతే చాపి బాంధవైః ।
ప్రార్థితాంశ్చ వరాన్ సర్వాన్ ప్రాప్నుయాదిహ రాఘవాత్ ॥ **112** ॥

శ్రవణేన సురాస్సర్వే ప్రీయంతే సంప్రశృణ్వతామ్ ।
వినాయకాశ్చ శామ్యంతి గృహే తిష్ఠంతి యస్య వై ॥ 113 ॥

విజయేత మహీం రాజా ప్రవాసీ స్వస్తిమాన్ వ్రజేత్ ।
స్త్రియో రజస్వలాశ్శృత్వా పుత్రాన్ సూయురనుత్తమాన్ ॥ 114 ॥

పూజయంశ్చ పఠంశ్చేమమ్ ఇతిహాసం పురాతనమ్ ।
సర్వపాపాత్ ప్రముచ్యేత దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్ ॥ 115 ॥

ప్రణమ్య శిరసా నిత్యం శ్రోతవ్యం క్షత్రియైర్ద్విజాత్ ।
ఐశ్వర్యం పుత్రలాభశ్చ భవిష్యతి న సంశయః ॥ 116 ॥

రామాయణమిదం కృత్స్నం శృణ్వతః పఠతస్సదా ।
ప్రీయతే సతతం రామః సహి విష్ణుస్సనాతనః ॥ 117 ॥

ఆదిదేవో మహాబాహుః హరిర్నారాయణః ప్రభుః ।
సాక్షాద్రామో రఘుశ్రేష్ఠః శేషో లక్ష్మణ ఉచ్యతే ॥ 118 ॥

కుటుంబవృద్ధిం ధనధాన్యవృద్ధిం స్త్రియశ్చ ముఖ్యాస్సుఖముత్తమం చ ।
శ్రుత్వా శుభం కావ్యమిదం మహార్థం ప్రాప్నోతి సర్వాం భువి చార్థసిద్ధిమ్॥119॥

ఆయుష్యమారోగ్యకరం యశస్యం సౌభ్రాతృకం బుద్ధికరం సుఖం చ ।
శ్రోతవ్యమేతన్నియమేన సద్భిః ఆఖ్యానమోజస్కరమృద్ధికామైః ॥ 120 ॥

ఏవమేతత్పురావృత్తమ్ ఆఖ్యానం భద్రమస్తు వః ।
ప్రవ్యాహరత విస్రబ్ధం బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతామ్ ॥ 121 ॥

దేవాశ్చ సర్వే తుష్యంతి గ్రహణాచ్ఛ్రవణాత్తథా ।
రామాయణస్య శ్రవణాత్ తుష్యంతి పితరస్తథా ॥ 122 ॥

భక్త్యా రామస్య యే చేమాం సంహితామృషిణా కృతామ్ ।
లేఖయంతీహ చ నరాః తేషాం వాసస్త్రివిష్టపే ॥ 123 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

శ్రీరామపట్టాభిషేకో నామ ఏకత్రింశదుత్తరశతతమస్సర్గః

శ్రీరామస్తుతిః

ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదాం !
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్ !!

ఫలశ్రుతిః

బుద్ధిర్బలం యశో ధైర్యం నిర్భయత్వమరోగితా !
అజాడ్యం వాక్పటుత్వం చ హనూమత్ స్మరణాత్ భవేత్ !!

శ్రీ హనూమతే నమః

***

అథ క్షమాప్రార్థనా

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ !
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే !!

అథ భగవత్సమర్పణమ్

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేః స్వభావాత్ !
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి !!

అథ మంగళమ్

శ్రియః కాన్తాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ !
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ !!

***

